This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Scan 9250.100.5

Harvard College
Library

STRINDBERG COLLECTION
FORMED BY
ROBERT EMMONS LEE
Class of 1900

THE GIFT OF
HENRY HARMON STEVENS
Ph.D. 1916

FEBRUARY 14, 1927

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

AUGUST STRINDBERG

SAMLADE DRAMATISKA ARBETEN

FÖRSTA SERIEN

4

Digitized by Google

Digitized by Google

SAMLADE
DRAMATISKA ARBETEN

AF

AUGUST STRINDBERG

ROMANTISKA DRAMER

4

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

Digitized by Google

Scan 9250.100.5
V

HARVARD COLLEGE LIBRARY
STRINDBERG COLLECTION
THE GIFT OF
HENRY HARRISON STEVENS
FEBRUARY 14, 1927

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1904.

27-52
80-6

Digitized by Google

DÖDSDANSEN

FÖRSTA DELEN

Digitized by Google

PERSONER:

EDGAR, kapten vid fästningsartilleriet.
ALICE, hans hustru, f. d. skådespelerska.
KURT, karantänmästare.
Bipersoner: Jenny, Gumman, Vaktposten (stum).

SCENERI:

Det inre af ett rundt fästningstorn af gråsten.

I fonden ett par stora portar med glasdörrar, genom hvilka man ser en hafsstrand med batterier och hafvet.

På hvar sida om porten ett fönster med blommor och fåglar.

Till höger om porten ett pianino; längre fram på scenen ett sybord och två länstolar.

Till vänster, midt på scenen, ett skrifbord med telegrafapparat; längre fram en athenienne med fotografiporträtt. Därinvid en chäslong att ligga på. Invid väggen ett skänkskåp.

Taklampa i taket. På väggen vid pianinot hänga två stora lagerkransar med band, en på hvar sida om ett fruntimmersporträtt i teaterkostym.

Vid dörren en fristående klädhängare med uniformspersedlar, sablar o. d. Därinvid en chiffonier.

Till vänster om dörren hänger en kvicksilfverbarometer.

Digitized by Google

Det är en ljum höstafton. Fästningsportarna stå öppna och man ser en artillerist posta ute på strandbatteriet; han är klädd i kask med liggare; hans sabel glittrar då och då i den nedgående solens röda sken. Hafvet ligger mörkt och stilla.

KAPTEN (sitter i länstolen till vänster vid sybordet och tummar en släckt cigarr. Han är klädd i en sliten släpuniform med ridstöflar och sporrar. Ser trött och led ut).

ALICE (sitter i länstolen till höger och gör ingenting. Ser trött och väntande ut).

KAPTEN. Vill du inte spela litet för mig?

ALICE (likgiltigt men icke snäsigt). Hvad skall jag spela?

KAPTEN. Hvad du vill!

ALICE. Du tycker inte om min repertoar!

KAPTEN. Och du inte om min!

ALICE (undvikande). Vill du, att dörrarna ska stå uppe?

KAPTEN. Om du så önskar!

ALICE. Låt dem stå, då!... (Paus). Hvarför röker du inte?

KAPTEN. Jag börjar inte riktigt tåla stark tobak.

ALICE (nästan vänligt). Rök svagare, då! Det är ju din enda glädje, du kallar.

KAPTEN. Glädje! Hvad är det för slag?

Digitized by Google

ALICE. Fråga inte mig? Jag är lika okunnig som du! ... Vill du inte ha din whisky än?

KAPTEN. Jag skall dröja litet! ... Hvad har du till kvälln?

ALICE. Hur ska jag veta det! Fråga Kristin!

KAPTEN. Skulle inte makrilln börja snart; det är ju höst!

ALICE. Ja, det är höst!

KAPTEN. Ute och inne! Men oafsedt den hösten åtföljande kölden, ute och inne, skulle en halstrad makrill med en citronskifva samt ett glas hvit Bourgogne icke vara alldeles att förakta!

ALICE. Nu blef du vältalig!

KAPTEN. Ha vi någon Bourgogne kvar i vinkällarn?

ALICE. Jag vet inte, att vi på fem år haft någon vinkällare ...

KAPTEN. Du har aldrig reda på dig. Emellertid måste vi furnera oss till vårt silfverbröllop ...

ALICE. Ämnar du verkligen fira det?

KAPTEN. Ja, naturligtvis!

ALICE. Det vore naturligare att vi dolde vårt elände, vårt tjugufemåriga elände ...

KAPTEN. Kära Alice, eländigt har det varit, men vi ha haft roligt, stundtals! Och man får begagna den korta tiden, ty sen är det slut!

ALICE. Är det slut? Om så väl vore!

KAPTEN. Det är slut! Bara så mycket som att köra ut på en skottkärra och lägga på trädgårdslandet!

ALICE. Och så mycket bråk för ett trädgårdsland!

KAPTEN. Ja, så är det; jag har inte gjort det!

ALICE. Så mycket bråk! (Paus).

ALICE. Har du fått posten?

KAPTEN. Ja!

Digitized by Google

ALICE. Var slaktarns räkning med?

KAPTEN. Ja!

ALICE. Hur stor var den?

KAPTEN (tar upp papper ur fickan och sätter glasögonen på näsan, men lägger straxt bort dem). Läs själf! Jag kan inte se mera...

ALICE. Hvad är det åt ögonen?

KAPTEN. Vet inte!

ALICE. Ålderdomen.

KAPTEN. Åh prat! Jag!

ALICE. Ja, inte jag!

KAPTEN. Hm!

ALICE (ser på räkningen). Kan du betala denna?

KAPTEN. Ja! men inte nu!

ALICE. Sedan alltså! Om ett år, då du får afsked med en liten pension, och det är för sent! Sedan, när sjukdomen kommer igen...

KAPTEN. Sjukdomen? Jag har aldrig varit sjuk, bara illamående en gång! Och jag lefver i tjugu år ännu!

ALICE. Läkaren menade annat!

KAPTEN. Läkarn!

ALICE. Ja, hvem skulle eljes kunna ha någon grundad mening om en sjukdom?

KAPTEN. Jag har ingen sjukdom, och har aldrig haft. Får icke heller, ty jag kommer att dö knall och fall som en gammal knekt!

ALICE. Rörande läkarn! Du vet att doktorn har bjudning i kväll.

KAPTEN (upprörd). Ja, än sedan! Vi äro icke bjudna, emedan vi icke umgås med doktorns, och vi umgås icke med doktorns därför att vi icke vilja, därför att jag föraktar dem båda två. Det är pack!

Digitized by Google

ALICE. Det säger du om alla människor!

KAPTEN. Därför att alla människor äro pack!

ALICE. Utom du!

KAPTEN. Ja, därför att jag uppfört mig anständigt under alla lifvets förhållanden. Därför är jag inte pack! (Paus).

ALICE. Vill du spela kort?

KAPTEN. Låt gå!

ALICE (tar fram en kortlek ur sybordslådan och börjar blanda). Tänk, att doktorns får ha musikkåren på enskild tillställning!

KAPTEN (vred). Det är för att han smiter med öfversten i stan! Smita, se! — Den som hade kunnat det!

ALICE (ger). Jag har varit väninna med Gerda, men hon var falsk mot mig ...

KAPTEN. De äro falska allihop! — — — Hvad har du i trumf därborta?

ALICE. Tag glasögonen!

KAPTEN. De hjälpa inte! — — — Ja, ja!

ALICE. Det är spader i trumf!

KAPTEN (missnöjd). Spader? — — —

ALICE (spelar ut). Ja, det må nu vara, men för de nya officersfruarna äro vi prickade i alla fall!

KAPTEN (spelar ut och tar). Hvad gör det? Vi hålla ju aldrig några bjudningar, så märks det inte! Jag kan vara ensam ... och har alltid varit!

ALICE. Jag också! Men barnen! Barnen växa upp utan umgänge!

KAPTEN. Det få de söka själfva i stan! ... Den tog jag! Har du trumf kvar?

ALICE. Jag har en! Det var mitt!

KAPTEN. Sex och åtta gör femton ...

Digitized by Google

ALICE. Fjorton, fjorton!

KAPTEN. Sex och åtta gör mig fjorton ... Jag tror jag glömt räkna med! Och två gör sexton ... (gäspar). Du ska ge!

ALICE. Du är trött!

KAPTEN (ger). Inte alls!

ALICE (lyss utåt). Man hör musiken ända hit! (Paus).

ALICE. Tror du att Kurt är bjuden med?

KAPTEN. Han kom i morse, så han har hunnit få fram fracken, fastän han inte hunnit göra visit hos oss!

ALICE. Karantänmästare? Ska det bli karantän här?

KAPTEN. Ja! ...

ALICE. Han är i alla fall min kusin, och jag har en gång burit samma namn som han ...

KAPTEN. Det var ju ingen ära ...

ALICE. Hör du ... (skarpt) låt du min släkt vara i fred, så ska din få vara i fred!

KAPTEN. Se så! se så! Ska vi börja igen!

ALICE. Är karantänmästaren läkare?

KAPTEN. Nej! Han är bara ett slags civil förvaltare eller bokhållare, och Kurt blef ju aldrig något!

ALICE. Han var en stackare ...

KAPTEN. Som har kostat mig slantar ... Och när han gick från hustru och barn, så vardt han ärelös!

ALICE. Inte fullt så sträng, Edgar!

KAPTEN. Jo, det vardt han! ... Hvad han sedan haft för sig i Amerika! Ja! Jag kan inte säga, att jag längtar efter honom! Men det var en hygglig pojke och jag tyckte om att resonera med honom!

ALICE. Därför att han var så eftergifven ...

KAPTEN (högdraget). Eftergifven eller inte, det var i alla fall en människa man kunde tala vid ... Här på

Digitized by Google

ön finns inte en människa, som förstår hvad jag säger ... det är ett samfund af idioter ...

ALICE. Det är ju underligt, att Kurt skulle komma just till vårt silfverbröllop ... antingen det firas eller inte ...

KAPTEN. Hvarför är det underligt! ... Jaså, ja, det var han, som förde oss tillsammans, eller gifte bort dig, som de sa'!

ALICE. Gjorde han inte det?

KAPTEN. Jo visst! ... Det var en så'n där idé, han fick ... det lämnar jag åt dig att bedöma!

ALICE. Ett lättsinnigt påhitt ...

KAPTEN. Som vi fått sota för, och inte han!

ALICE. Ja, tänk, om jag varit kvar vid teatern! Alla mina väninnor äro nu storheter!

KAPTEN (reser sig). Se så där, ja! ... Nu tar jag mig en grogg! (Går till skåpet och gör en grogg, som han dricker stående). Det skulle vara en slå här att sätta foten på, så kunde man drömma sig vara i Köpenhamn, på American Bar!

ALICE. Vi ska låta göra en slå, bara att det kan påminna om Köpenhamn. Det var ändå våra bästa stunder!

KAPTEN (dricker häftigt). Ja! Minns du Nimbs navarin aux pommes! klack!

ALICE. Nej, men jag minns Tivolis konserter!

KAPTEN. Du har så hög smak, du!

ALICE. Det borde ju glädja dig, att du har en fru med smak!

KAPTEN. Det gör det också ...

ALICE. Ibland, när du behöfver skryta med henne ...

KAPTEN (dricker). De måtte dansa hos doktorns ... Jag hör bastubornas trefjärndels takt — bom — bombom!

Digitized by Google

ALICE. Jag hör hela melodin till alcazarvalsen. Ja — det var inte i går, som jag dansade vals...

KAPTEN. Skulle du orka med det ännu?

ALICE. Ännu?

KAPTEN. Ja-a? Du är väl ur dansen, du, som jag?

ALICE. Jag är ju tio år yngre än du!

KAPTEN. Då äro vi lika gamla då, efter som damen skall vara tio år yngre!

ALICE. Skäms! Du är en gubbe ju; men jag är i mina bästa år!

KAPTEN. Åhja, det förstås, du kan nog vara charmant — mot andra, när du sätter till.

ALICE. Få vi tända lampan nu?

KAPTEN. Gärna!

ALICE. Ring då!

KAPTEN (går trögt till skrifbordet och ringer).

JENNY (in från höger).

KAPTEN. Vill Jenny vara så artig och tända lampan.

ALICE (skarpt). Du ska' tända taklampan!

JENNY. Ja, hennes nåd! (Tänder taklampan, under det kaptenen betraktar henne).

ALICE (snäft). Har du torkat glaset ordentligt?

JENNY. Jo, något!

ALICE. Hvad är det för svar!

KAPTEN. Hör nu... hör nu...

ALICE (till Jenny). Gå ut! Jag tänder lampan själf! Det är nog bäst!

JENNY. Det tycker jag med! (Går).

ALICE (reser sig). Gå!

JENNY (dröjande). Jag undrar, hvad frun skulle säga om jag gick?

ALICE (tiger).

JENNY (går).

Digitized by Google

KAPTEN (går fram och tänder lampan).

ALICE (orolig). Tror du hon går sin väg?

KAPTEN. Skulle inte förvåna mig, men då äro vi ställda ...

ALICE. Det är ditt fel. Du skämmer bort dem!

KAPTEN. Åhnej! Du hör ju, de äro alltid artiga mot mig!

ALICE. Därför att du kryper för dem! Du kryper för öfrigt för alla underordnade, därför att du är en slafnatur som despot.

KAPTEN. Se så!

ALICE. Jo, du kryper för ditt manskap och dina underofficerare, men du kan inte likas med dina jämlikar och öfverordnade.

KAPTEN. Ouff!

ALICE. Så gör alla tyranner! ... Tror du hon går?

KAPTEN. Ja, om du inte går ut och säger ett vänligt ord åt henne!

ALICE. Jag?

KAPTEN. Skulle jag, så säger du, att jag kurtiserar pigorna!

ALICE. Tänk om hon går! Då får jag göra alla sysslorna, som sist, och förstöra händerna!

KAPTEN. Det är inte det värsta! Men flyttar Jenny, så flyttar Kristin, och se'n få vi ingen tjänare mer hit på ön! Styrman på ångbåten skrämmer bort alla nya, som komma för att söka tjänsten ... och glömmer han bort det, så gör mina konstaplar det!

ALICE. Ja, dina konstaplar, som jag skall föda i mitt kök, och som du inte vågar visa ut ...

KAPTEN. Nej, för då gå de också vid nästa kapitulation ... och då få vi stänga kanonbutiken!

ALICE. Detta ruinerar oss!

Digitized by Google

KAPTEN. Därför har officerskåren ämnat gå in till kunglig majestät och begära alimentationsbidrag ...

ALICE. Till hvem?

KAPTEN. Till konstaplarne!

ALICE (skrattar). Du är för galen!

KAPTEN. Ja, skratta litet för mig! Det kan behöfvas.

ALICE. Snart har jag glömt att skratta ...

KAPTEN (tänder sin cigarr). Det skall man aldrig glömma ... det är så tråkigt ändå!

ALICE. Inte är det roligt! ... Vill du spela mer?

KAPTEN. Nej, det tröttar mig. (Paus).

ALICE. Vet du, att det retar mig i alla fall, att min kusin, nya karantänmästarn, först går till våra ovänner!

KAPTEN. Ja, hvad är det att tala om!

ALICE. Nå, men såg du i tidningen på anmälde resande, att han var skrifven som rentier. Han bör ha kommit till pengar då!

KAPTEN. Rentier! Så-å! En rik släkting; det är verkligen den första i den här familjen!

ALICE. I din familj, ja! Men i min har vi haft många rika!

KAPTEN. Har han fått pengar, så är han väl högfärdig, men jag ska' hålla honom i schack! och i mina kort skall han inte få titta! (Det knackar i telegrafapparaten).

ALICE. Hvem är det?

KAPTEN (blir stående). Tyst lite', är du snäll!

ALICE. Nå, gå dit då!

KAPTEN. Jag hör; jag hör hvad de säger! — Det är barnen! (Går till apparaten och knackar svar, därpå fortsätter apparaten en stund, och då svarar kaptenen).

ALICE. Nå-å?

Digitized by Google

KAPTEN. Vänta lite! . . . (Knackar slutsignalen). Det var barnen, som äro inne på högvakten i sta'n. Judith är klen igen och håller sig hemma från skolan.

ALICE. Nu igen! Hvad sa' de mer?

KAPTEN. Pengar, förstås!

ALICE. Hvarför ska' Judith ha så brådtom? Om hon toge examen nästa år vore det nog!

KAPTEN. Säg henne det, får du se hvad det hjälper!

ALICE. Du skulle säga't!

KAPTEN. Hur många gånger har jag inte sagt det! Men det vet du väl, att barn göra som de vilja!

ALICE. Här i huset åtminstone! . . .

KAPTEN (gäspar).

ALICE. Ska' du gäspa i din hustrus närvaro?

KAPTEN. Hva' ska' man ta' sig för? . . . Märker du inte, att vi hvarenda dag säger samma sak! När du nyss gaf din gamla goda replik: "här i huset åtminstone", så skulle jag ha svarat med min gamla: det är inte mitt hus ensamt. Men när jag redan svarat så femhundra gånger, så gäspar jag i stället. Min gäsp kan då betyda, att jag inte ids svara, eller att: "du har rätt min ängel", eller "nu slutar vi".

ALICE. Du är riktigt älskvärd i kväll!

KAPTEN. Är det inte matdags snart?

ALICE. Vet du, att doktorns beställt supéen från Grand Hôtel inne i sta'n?

KAPTEN. Nej! Då ha de järpar! klack! Vet du, att järpen är den finaste fågeln, men det är ett barbari att steka honom i fläsk! . . .

ALICE. Usch! tala om mat!

KAPTEN. Om viner då? Jag undrar hvad de där barbarerna dricka till en järpe?

ALICE. Ska' jag spela för dig?

Digitized by Google

KAPTEN (sätter sig vid skrifbordet). Sista resursen! Ja, om du lät bli dina sorgmarscher och klagovisor — — — det låter som tendensmusik. Och jag lägger alltid till: "Hör så olycklig jag är! Miau, miau! Hör hvilken ryslig man jag har! Brum, brum, brum! Ack, om han snart vore död. Glädjetrumman, fanfarer; slutet alcazarvalsen! champagnegalopp"! Apropos champagne, det finns visst två buteljer kvar. Ska' vi ta' upp dem och låtsas det är främmande?

ALICE. Nej, det ska' vi inte, för det är mina; jag har själf fått dem!

KAPTEN. Du är alltid ekonom!

ALICE. Och du är alltid snål, mot din fru åtminstone!

KAPTEN. Då vet jag inte, hvad jag ska' hitta på! — Ska' jag dansa för dig?

ALICE. Nej, tack! Du är nog ur dansen.

KAPTEN. Du skulle ha en väninna i huset!

ALICE. Tack! — Du borde ha en vän i huset!

KAPTEN. Tack! Det är pröfvadt och till ömsesidig missbelåtenhet. Men intressant, som experiment var, att så snart en främmande kom i huset, så blefvo vi så lyckliga . . . till att börja med . . .

ALICE. Men sedan!

KAPTEN. Ja, tala inte om'et! (Det knackar på vänster dörr).

ALICE. Hvem kan det vara så sent?

KAPTEN. Jenny brukar inte knacka.

ALICE. Gå och öppna och ropa inte "kom in", det låter som i en verkstad!

KAPTEN (går mot vänster dörr). Du tycker inte om verkstäder! (Det knackar igen).

ALICE. Öppna då!

Digitized by Google

KAPTEN (öppnar, och mottager ett visitkort som räckes in). Det är Kristin — Har Jenny gått! (Då svaret icke höres af åskådarne, till Alice). Jenny har gått!

ALICE. Så blir jag piga igen!

KAPTEN. Och jag blir dräng!

ALICE. Kan man inte ta en af manskapet som hjälper i köket?

KAPTEN. Det är inte sådana tider!

ALICE. Men det var väl inte Jenny, som skickade sitt kort?

KAPTEN (betraktar kortet med glasögonen, och räcker det åt Alice). Läs du, jag kan inte!

ALICE (läser på kortet). Kurt! Det är Kurt! Ut och tag emot honom!

KAPTEN (ut till vänster). Kurt! Nå, det var då roligt!

ALICE (ordnar sitt hår, och synes vakna till lifvet).

KAPTEN (in från vänster med Kurt). Se här är han, förrädaren! Välkommen gamla gosse! Stora famnen!

ALICE (mot Kurt). Välkommen i mitt hus, Kurt!

KURT. Tack ... Det var länge sedan man såg hvarann!

KAPTEN. Hvad är det? Femton år! Och vi ha blifvit gamla ...

ALICE. Åh! Kurt är sig lik, tycker jag.

KAPTEN. Sitt ner, sitt ner! — Och allra först, programmet! Är du bortbjuden till kvällen?

KURT. Jag är bjuden till doktorns, men jag har icke lofvat komma!

ALICE. Då stannar du hos dina släktingar!

KURT. Det tycks vara det naturligaste, men doktorn är liksom min förman, och jag får olägenheter sedan!

Digitized by Google

KAPTEN. Hvad är det för prat! Jag har aldrig varit rädd för mina förmän...

KURT. Rädd eller icke, olägenheterna visa sig likafullt!

KAPTEN. Här på ön är jag herre! Håll dig bakom mig, så vågar ingen på dig!

ALICE. Tyst nu, Edgar! (Fattar Kurts hand). Oafsedt herrar och förmän, stannar du hos oss. Det skall man finna både passande och korrekt!

KURT. Må ske då! — I synnerhet som jag tycker mig vara välkommen här.

KAPTEN. Hvarför skulle du ej vara välkommen... Vi ha väl inget obytt...

KURT (kan ej dölja en viss förstämning).

KAPTEN. Hvad skulle det vara! Du var lite slarfvig, men du var ung, och det har jag glömt! Jag är inte långsint!

ALICE (plågad. Alla tre sitta vid sybordet).

ALICE. Nå, du har varit vida i världen?

KURT. Ja, och nu hamnar jag hos Er...

KAPTEN. Som du gifte ihop för tjugufem år sedan.

KURT. Så var det nu inte, men det gör ingenting. Det är roligt se att Ni hållit ihop i tjugufem år...

KAPTEN. Ja, vi ha dragits me't; ibland har det varit si och så, men som sagdt, det håller. Och Alice har inte haft att beklaga sig; fullt opp har det varit, och pengar har strömmat. Du vet kanske inte att jag är en berömd författare, läroboksförfattare...

KURT. Jo, jag minns då vi skildes i världen, att du gifvit ut en gevärslära som gick bra! Begagnas den än i krigsskolorna?

KAPTEN. Den finns kvar, och den står sig som numro ett, fastän de försökt sticka ut den med en

Digitized by Google

sämre ... som visserligen läses nu, men är komplett värdelös! (Plågsam tystnad).

KURT. Ni har rest i utlandet, har jag hört!

ALICE. Ja, vi har varit i Köpenhamn fem gånger, tänk dig!

KAPTEN. Jo! Ser du, då jag tog Alice från teatern...

ALICE. Tog du?

KAPTEN. Ja, jag tog dig som en hustru skall tas ...

ALICE. Så modig du blifvit.

KAPTEN. Men som jag sen fick äta upp att jag hindrat hennes lysande bana ... hm ... så måste jag i vederlag lofva föra min fru till Köpenhamn ... och det har jag hållit — ärligt! Fem gånger ha vi varit där! Fem (räcker upp vänstra handens fem fingrar) ... Har du varit i Köpenhamn?

KURT (ler). Nej, jag har mest varit i Amerika ...

KAPTEN. Amerika? Det är visst något rysligt busland?

KURT (förstämd). Inte är det Köpenhamn!

ALICE. Har du ... hört något ... från dina barn?

KURT. Nej!

ALICE. Kära du, förlåt, men nog var det obetänksamt lämna dem så ...

KURT. Jag lämnade dem icke, utan rätten dömde dem till modern ...

KAPTEN. Det där ska vi inte tala om nu! Jag tycker nu, att det var godt för dig att komma ifrån den där soppan!

KURT (till Alice). Hur mår dina barn?

ALICE. Jo, tack! De gå i skolan i stan, och äro snart fullvuxna!

KAPTEN. Ja, det är duktiga ungar, och pojken har

Digitized by Google

ett briljant hufvud! Briljant! Han ska in vid generalstaben . . .

ALICE. Om de tar emot honom!

KAPTEN. Honom? Ett ämne till krigsminister!

KURT. Från det ena till det andra! . . . Det skall bli karantän här . . . pesten, koleran och det där. Och doktorn ska bli min förman, som Ni vet . . . Hurdan karl är doktorn?

KAPTEN. Karl? Det är ingen karl! Det är en ointelligent skurk!

KURT (till Alice). Det var högst obehagligt för mig!

ALICE. Så farligt är det inte som Edgar säger, men jag kan inte neka att han är mig osympatisk . . .

KAPTEN. En skurk är det! Och det är de andra med, tullförvaltarn, postmästarn, telefonfröken, apotekarn, lots . . . hvad heter det — åldermannen — skurkar allihop, och därför umgås jag inte med dem!

KURT. Är du brouillerad med allesammans?

KAPTEN. Allesammans!

ALICE. Ja, det är sanning att man inte kan umgås med dessa människor!

KAPTEN. Det är som om alla landets tyranner blifvit skickade till denna ö att inspärras!

ALICE (ironisk). Jo, säkert!

KAPTEN (godmodigt). Hm! Är det någon anspelning på mig! Jag är ingen tyrann, åtminstone inte i mitt hus!

ALICE. Du aktar dig!

KAPTEN (till Kurt). Du ska inte tro, hvad hon säger! Jag är en mycket hygglig äkta man och gumman är den bästa fru i världen.

ALICE. Vill Kurt dricka något?

KURT. Tack, inte nu!

Digitized by Google

KAPTEN. Har du blifvit . . .

KURT. Lite måttlig, bara!

KAPTEN. Amerikansk?

KURT. Ja!

KAPTEN. Jag vill ha omåttligt, annars får det vara! En karl ska stå för en bägare!

KURT. För att återkomma till grannarne här på ön! Min ställning sätter mig i beröring med alla . . . och det blir nog svårt att kryssa, ty om man också inte vill bli indragen, så dras man in ändå i folks intriger.

ALICE. Gå till dem, du, till oss kommer du alltid igen, ty här har du uppriktiga vänner!

KURT. Är det inte hemskt att sitta ensamma midt ibland ovänner som Ni?

ALICE. Roligt är det inte!

KAPTEN. Det är inte alls hemskt! Jag har bara haft ovänner hela mitt lif, och de ha hulpit mig fram i stället för att skada mig! Och när jag skall dö en gång, kan jag säga, jag är inte skyldig någon och jag har aldrig fått något till skänks. Hvar bit jag äger, har jag fått slå mig fram till.

ALICE. Ja, Edgars bana har icke gått på rosor . . .

KAPTEN. På törnen och stenar, flintstenar . . . men den egna kraften! Känner du den?

KURT (enkelt). Ja, dess otillräcklighet lärde jag inse för tio år sedan!

KAPTEN. Då är du en stackare!

ALICE (till kapten). Edgar!

KAPTEN. Jo, han är en stackare, om han icke besitter den egna kraften! Det är visserligen sant att när mekaniken är slut, så blir det bara en skottkärra att skjuta ut på trädgårdslandet, men så långt mekaniken

Digitized by Google

håller, så är det att sparka och slå, med händer och fötter, så länge tygen hålla! Det är min filosofi.

KURT (ler). Du är rolig att höra på . . .

KAPTEN. Men du tror inte, att det är så?

KURT. Nej, det tror jag inte.

KAPTEN. Ja, men det är så i alla fall! (Det har börjat blåsa under sista scenen, och nu smäller en af portarna i fonden igen).

KAPTEN (reser sig). Det börjar blåsa! Kunde känna det! (Går och stänger portarna och knackar på barometern).

ALICE (till Kurt). Du stannar ju till kvälln?

KURT. Ja, tack!

ALICE. Men det blir mycket enkelt, för vår husa har flyttat!

KURT. Det blir så bra, så!

ALICE. Du är så anspråkslös, du, kära Kurt!

KAPTEN (vid barometern). Om Ni kunde se, hur barometern faller! Jag kände det på mig!

ALICE (till Kurt hemligt). Han är nervös!

KAPTEN. Vi skulle ha kvällsmat snart!

ALICE (reser sig). Jag ska' just gå nu och ställa om! Sitt Ni och filosofera, (till Kurt hemligt) men säg inte emot honom, då blir han ur humöret. Och fråga inte, hvarför han ej blef major!

KURT (nickar bifall).

ALICE (går åt höger).

KAPTEN (sätter sig vid sybordet hos Kurt). Laga nu, att vi få något godt, gumman!

ALICE. Gif mig pengar, skall du nog få!

KAPTEN. Alltid pengar!

ALICE (går).

KAPTEN (till Kurt). Pengar, pengar, pengar! Hela

Digitized by Google

dagen går jag med portmonnän, så jag slutligen inbillat mig vara en portmonnä! Känner du till det?

KURT. Ahjo! Med den skillnad, att jag trodde mig vara en plånbok!

KAPTEN. Haha! Jo, du har känt på den tobaken! De fruntimmerna! Haha! Och du fick fatt i den rätta sorten!

KURT (tåligt). Låt det där vara begrafvet, nu!

KAPTEN. Det var en riktig juvel! ... Då har jag i alla fall — trots allt! — fått en bra kvinna; för hon är regel, trots allt!

KURT (ler godmodigt). Trots allt!

KAPTEN. Skratta inte du!

KURT (som förr). Trots allt!

KAPTEN. Ja, hon har varit en trogen maka ... en förträfflig mor, utomordentlig ... men (tittar åt högra dörren) hon har ett satans lynne. Vet du, det finns stunder, då jag bannat öfver dig, som skaffa' mig henne på halsen!

KURT (godmodigt). Men det har jag inte! Människa, hör då ...

KAPTEN. Tja, tja, tja, du pratar smörja och glömmer bort saker, som äro otrefliga att minnas! Ta' inte illa upp, jag är van att kommendera och domdera, ser du, men du känner mig och blir inte ond.

KURT. Inte alls! Men jag har inte skaffat dig hustru, tvärtom.

KAPTEN (utan att låta störa sig i sin svada). Tycker du inte lifvet är konstigt i alla fall?

KURT. Nog är det det!

KAPTEN. Och att bli gammal; roligt är det inte, men det är intressant! Ja, jag har ingen ålder, men det börjar kännas efter! Alla ens bekanta dö undan, och man blir så ensam!

Digitized by Google

KURT. Lycklig den, som har en hustru att åldras tillsammans med!

KAPTEN. Lycklig? Ja, det är en lycka; ty barnen gå ju också ifrån en. Du skulle icke ha gått ifrån dina!

KURT. Nej, men jag gjorde inte det. De togos ifrån mig...

KAPTEN. Nu ska' du inte bli ond, när jag säger dig det...

KURT. Men det var ju inte så...

KAPTEN. Hur det var, i alla fall, det är glömdt; men ensam är du!

KURT. Man vänjer sig vid allt, kära du!

KAPTEN. Kan man... kan man vänja sig vid... att vara alldeles ensam också?

KURT. Du ser ju mig!

KAPTEN. Hvad har du gjort under dessa femton år?

KURT. Hvilken fråga! Dessa femton år!

KAPTEN. Du lär ha kommit öfver pengar och är rik!

KURT. Rik är jag inte...

KAPTEN. Jag tänker inte låna...

KURT. Om så vore, står jag redo...

KAPTEN. Tack så mycket, men jag har min upp- och afskrifningsräkning. Ser du (tittar åt högra dörren), här i huset får intet fattas; och den dagen jag icke hade pengar... gick hon sin väg!

KURT. Åh, nej!

KAPTEN. Nej? Jag vet det, jag! — Kan du tänka dig, att hon alltid passar på, när jag är utan pengar, bara för att få nöjet öfverbevisa mig, att jag icke försörjer min familj.

KURT. Men du har ju stora inkomster, minns jag du sade.

Digitized by Google

KAPTEN. Visst har jag stora inkomster... men det räcker inte.

KURT. Då äro de inte stora, enligt vanliga begrepp...

KAPTEN. Lifvet är konstigt, och vi också! (Det knackar i telegrafen).

KURT. Hvad är det?

KAPTEN. Det är bara en tidsbestämning.

KURT. Har Ni inte telefon?

KAPTEN. Jo, i köket; men vi begagnar telegrafen, emedan fröknarna talar om allt hvad vi säger.

KURT. Det måtte vara ett fasligt samhällslif här ute vid hafvet.

KAPTEN. Ja, det är helt enkelt rysligt! Hela lifvet är rysligt! Och du, som tror på fortsättningen, menar du, att det blir frid efteråt?

KURT. Det blir väl kamp och stormar där med!

KAPTEN. Där med — om det finns något där! Hellre då förintelsen!

KURT. Vet du, om förintelsen skulle försiggå utan smärta?

KAPTEN. Jag kommer att dö knall och fall utan smärta!

KURT. Jaså, det vet du?

KAPTEN. Ja, det vet jag!

KURT. Du tycks inte vara nöjd med din tillvaro?

KAPTEN (suckar). Nöjd? Den dag jag fick dö, skulle jag vara nöjd!

KURT (reser sig). Det vet du inte!... Men säg: hvad har Ni för Er här i huset? Hvad händer här? Det luktar som giftiga tapeter, och man blir sjuk, bara man kommer in! Jag skulle helst gå min väg, om jag icke lofvat Alice att stanna. Det ligger lik under golfven; och här hatas, så att det är svårt att andas.

Digitized by Google

KAPTEN (sjunker ihop och stirrar framför sig).

KURT. Hvad är det med dig? Edgar!

KAPTEN (orörlig).

KURT (slår kapten på axeln). Edgar!

KAPTEN (vaknar till besinning). Sa' du något? (Ser sig omkring). Jag tyckte det var ... Alice! ... Jaså, det är du? — Hör du ... (Faller i slöhet igen).

KURT. Detta är rysligt! (Går till höger dörr, som han öppnar). Alice!

ALICE (ut, med ett köksförkläde för sig). Hvad är det?

KURT. Jag vet inte! Se på honom!

ALICE (lugnt). Han är så där frånvarande ibland! ... Jag ska' spela, så vaknar han!

KURT. Nej, inte så! Inte ... Låt mig hållas! ... Hör han? Ser han?

ALICE. Nu hvarken hör han eller ser!

KURT. Och det säger du så lugnt! ... Alice, hvad har Ni för Er här i huset!

ALICE. Fråga honom, där!

KURT. Honom där? ... Det är ju din man!

ALICE. För mig en främmande man, lika främmande som för tjugufem år sedan! Jag vet ingenting om denna mannen ... annat än ...

KURT. Håll! Han kan höra dig!

ALICE. Nu hör han ingenting! (En trumpetsignal utanför).

KAPTEN (rusar upp, tar sabeln och uniformsmössan). Förlåt! Jag skall visitera posterna bara! (ut genom fondportarna).

KURT. Är han sjuk?

ALICE. Jag vet inte!

KURT. Är han från förståndet?

Digitized by Google

ALICE. Jag vet inte!

KURT. Dricker han?

ALICE. Han skryter mer af det, än han dricker!

KURT. Sitt ner och tala; men lugnt och sannfärdigt!

ALICE (sätter sig). Hvad skall jag säga? — Att jag suttit i detta torn en mansålder, instängd, bevakad af en man, som jag alltid hatat, och numera hatar så gränslöst, att den dag han doge, skulle jag skratta högt i luften.

KURT. Hvarför ha'n I icke skilts?

ALICE. Fråga! Vi skildes som förlofvade två gånger, se'n dess ha vi sökt skiljas hvarje dag, som gått... men vi äro hopsmidda och kunna icke komma loss! En gång voro vi skilda — inomhus — under fem års tid! Nu kan bara döden skilja oss; det vet vi, och därför vänta vi honom som befriaren!

KURT. Hvarför ären I så ensamma?

ALICE. Därför att han isolerar mig! Först utrotade han alla mina syskon ur huset — han kallar det själf att "utrota" — sedan mina väninnor och andra...

KURT. Men hans släktingar? Dem har du utrotat?

ALICE. Ja; ty de höllo på att beröfva mig lifvet, sedan de tagit heder och ära. — Slutligen måste jag underhålla förbindelse med världen och människorna genom den där telegrafen — ty telefonen bevakades af fröknarne... jag har lärt mig själf telegrafera, och det vet han inte af. Du får inte tala om det, för då dödar han mig.

KURT. Förskräckligt! förskräckligt!... Men hvarför ger han mig skuld till Ert giftermål? Låt mig nu berätta hur det var!... Edgar var min ungdomsvän! När han fick se dig, blef han genast förälskad! Han kom till mig och bad mig mäkla. Jag svarade genast: nej!

Digitized by Google

och, min goda Alice, jag kände ditt tyranniska och grymma sinnelag. Därför varnade jag honom ... och när han blef efterhängsen, skickade jag honom att söka din bror som böneman.

ALICE. Jag tror hvad du säger; men han har narrats för sig själf i alla dessa år, så att nu kan du aldrig få honom på andra tankar.

KURT. Så låt honom skylla på mig då, om det kan lindra hans kval.

ALICE. Det är då för mycket ...

KURT. Jag är så van ... men det som grämer mig, hans orättvisa beskyllning, att jag öfvergifvit mina barn ...

ALICE. Sådan är han; han säger hvad han tycker, och då tror han på det. Men dig synes han hålla af, mest därför, att du inte säger emot ... Försök nu, att inte tröttna på oss ... Jag tror, att du kom i en för oss lycklig stund; jag tar det som en skickelse rent af ... Kurt! Du får icke tröttna på oss, ty vi äro bestämdt de olyckligaste människor, som finnas på hela jorden! (Gråter).

KURT. Ett äktenskap har jag sett på nära håll ... och det var fasansfullt! Men detta är nästan värre!

ALICE. Tycker du det?

KURT. Ja!

ALICE. Hvems fel är det?

KURT. Alice! I samma stund du upphör att fråga, hvems felet är, skall du känna en lättnad. Försök att ta' det som ett faktum, en pröfning, som måste bäras ...

ALICE. Det kan jag inte! Det är för mycket! (Reser sig). Det är ohjälpligt!

KURT. Stackars människor! ... Vet du hvarför ni hatar hvarandra?

Digitized by Google

ALICE. Nej! Det är det mest oresonliga hat, utan grund, utan ändamål, men också utan slut. Och tänk dig, hvarför han mest fruktar döden? Han är rädd jag skall gifta om mig.

KURT. Då älskar han dig!

ALICE. Sannolikt! Men det hindrar icke, att han hatar mig!

KURT (liksom för sig själf). Det kallas kärlekshatet och är från afgrunden! . . . Tycker han om att du spelar för honom?

ALICE. Ja, men bara fula melodier . . . till exempel den där hemska "Bojarernas intåg". När han får höra den, blir han besatt och vill dansa.

KURT. Dansar han?

ALICE. Ja, han är så lustig emellanåt!

KURT. En sak . . . förlåt jag frågar. Hvar är barnen?

ALICE. Du vet kanske inte att två äro döda?

KURT. Har du gått igenom det också?

ALICE. Hvad har jag icke gått igenom?

KURT. Men de två andra?

ALICE. I stan! De kunde inte vara hemma! Ty han reste dem emot mig . . .

KURT. Och du mot honom.

ALICE. Ja, naturligtvis. Och så blef partibildning, röstvärfning, mutor . . . och för att icke förstöra barnen, så skildes vi från dem! Det som skulle vara föreningsbandet blef söndringen, det som är hemmets välsignelse blef till förbannelse . . . ja, jag tror ibland att vi tillhöra en förbannad släkt!

KURT. Efter syndafallet, ja, det är ju så!

ALICE (med en giftig blick och en hvass stämma). Hvilket syndafall?

KURT. De första människornas!

Digitized by Google

ALICE. Jaså, jag trodde du mente något annat! (Förlägen tystnad).

ALICE (med knäppta händer). Kurt! Min frände, min ungdomsvän! Jag har icke alltid varit så mot dig som jag bort! Men nu är jag straffad, och du har fått hämnd på mig!

KURT. Icke hämnd! Här hämnas icke! Tyst!

ALICE. Minns du en söndag, när du var förlofvad? Jag hade bjudit eder till middag!

KURT. Tyst!

ALICE. Jag måste tala, haf förbarmande!... När ni kommo till middagen, så voro vi borta och ni måste vända om!

KURT. Ni voro själfva bortbjudna, hvad är det nu att tala om!

ALICE. Kurt! När jag i dag, nyss, bjöd dig till kvälln, trodde jag, att det fanns något i skafferiet! (Döljer ansiktet i händerna). Och där finns intet, icke ens en bit bröd!...

KURT (gråter). Stackars, stackars Alice.

ALICE. Men när han kommer och vill ha att äta, och det inte finns något... så blir han ond. Du har aldrig sett honom ond!... O Gud, denna förnedring!

KURT. Vill du låta mig gå ut och ordna detta?

ALICE. Det finns ingenting att få här på ön!

KURT. Icke för min skull, men för hans och din... låt mig tänka ut något, något... vi måste slå bort saken med löje, när han kommer... Jag skall föreslå, att vi dricka, så hittar jag på något under tiden.... Få honom i humör, spela för honom hvad strunt som helst... Sätt dig vid pianot och var i ordning!

ALICE. Se på mina händer, om de äro att spela

Digitized by Google

med! Jag får skura mässingen och torka glas, elda och städa . . .

KURT. Men Ni har ju två tjänare!

ALICE. Det måste heta så, därför att han är officer . . . men tjänarne gå jämt och samt, så ibland äro vi utan alldeles . . . mestadels . . . Hur skall jag komma ut ur detta . . . detta med supén? O, om elden tog i huset . . .

KURT. Tyst Alice, tyst!

ALICE. Om hafvet ville stiga och ta bort oss!

KURT. Nej, nej, nej jag kan icke höra på dig!

ALICE. Hvad skall han säga, hvad skall han säga . . . Gå inte, Kurt, gå inte ifrån mig!

KURT. Nej, min stackars vän . . . jag skall inte gå!

ALICE. Ja, men när du har gått . . .

KURT. Har han slagit dig?

ALICE. Mig? Åhnej, då vet han jag skulle gått! Någon stolthet får man hålla på! (Utanför höres: "Halt! Verda? — Go' vän!")

KURT (reser sig). Är det han?

ALICE (skrämd). Ja, det är han! (Paus).

KURT. Hvad i all världen skall vi göra?

ALICE. Jag vet inte, jag vet inte!

KAPTEN (in från fonden, munter). Så där; nu är man ledig! . . . Nå, nu har hon hunnit beklaga sig! Är hon inte olycklig . . . hva? . . .

KURT. Hur är det med vädret därute?

KAPTEN. Det är half storm! . . . (Skämtsamt, glän-tar på ena porten). Riddar Blåskägg med jungfrun i tornet; och därute går vakten med dragen sabel och bevakar skön jungfrun . . . och så kommer bröderna, men vakten går där, se på'n! Takt och tu! Det är en bra vakt! Se på'n! melitamtamta, melitalia-lej! Ska vi dansa svärdsdansen? Den ska' Kurt se på!

Digitized by Google

KURT. Nej, ta Bojarernas intåg i stället!

KAPTEN. Känner du den, du?... Alice, i köksförklät, kom och spela! kom, sa jag!

ALICE (går motvilligt till pianot).

KAPTEN (nyper henne i armen). Nu har du förtalat mig!

ALICE. Jag?

KURT (vänder sig bort).

ALICE (spelar "Bojarernas intåg").

KAPTEN (figurerar något slags ungersk dans bakom skrifbordet och slår med sporrarna. Då segnar han till golfvet, utan att märkas af Kurt och Alice, hvilken senare spelar stycket till slut).

ALICE (utan att vända sig). Ska' vi ta om? (Tystnad).

ALICE (vänder sig om och får se kapten liggande sanslös, dold för åskådarne af skrifbordet) Herre Jesus! (Hon blir stående med armarne öfver bröstet, uppgifvande en suck, såsom af tacksamhet och lättnad).

KURT (vänder sig om; skyndar fram till kapten). Hvad är det? Hvad är det?

ALICE (i högsta spänning). Är han död?

KURT. Jag vet inte! Hjälp mig!

ALICE (blir stående). Jag kan icke röra vid honom... är han död?

KURT. Nej! Han lefver!

ALICE (suckar).

KURT (med kaptenen, som rest sig och sättes i en stol).

KAPTEN. Hvad var det? (Tystnad). Hvad var det?

KURT. Du föll ju.

KAPTEN. Var det något?

Digitized by Google

KURT. Du föll till golfvet. Hur är det nu?

KAPTEN. Med mig? Ingenting alls! Jag vet inte af något? Hvad står Ni och gapar på?

KURT. Du är sjuk!

KAPTEN. Hvad är det för prat? Spela du, Alice . . . Ah! nu är det här igen! (Tar sig för hufvudet).

ALICE. Ser du, att du är sjuk!

KAPTEN. Skrik inte! Det är bara en svimning!

KURT. Vi måste ha läkare! — Jag går ut till telefon! . . .

KAPTEN. Jag vill inte ha någon läkare!

KURT. Du måste! Vi måste kalla honom för vår skull, ty vi få ansvar eljest!

KAPTEN. Jag kör ut honom, om han kommer! . . . Jag skjuter ner honom! . . . Ah! nu är det här igen! (Tar sig för hufvudet).

KURT (går till höger dörr). Nu går jag till telefon! (Ut).

ALICE (tar af sig förklädet).

KAPTEN. Vill du ge mig ett glas vatten?

ALICE. Jag är väl tvungen! (Ger honom ett glas vatten).

KAPTEN. Huru älskvärd!

ALICE. Är du sjuk?

KAPTEN. Förlåt mig, att jag icke är frisk.

ALICE. Vill du sköta dig då?

KAPTEN. Du lär väl icke vilja det!

ALICE. Det kan du vara säker på!

KAPTEN. Stunden är kommen, som du väntat så länge.

ALICE. Ja, och som du trodde aldrig skulle komma!

KAPTEN. Var inte ond på mig!

KURT (in från höger). Det är bedröfligt . . .

Digitized by Google

ALICE. Hvad svarade han?

KURT. Han ringde af, utan vidare!

ALICE (till kapten). Där ha vi följderna af ditt gränslösa öfvermod!

KAPTEN. Jag tror jag blir sämre!... Sök få en läkare från stan!

ALICE (går till telegrafen). Det blir per telegraf då!

KAPTEN (reser sig till hälften, häpen). Kan — du — telegrafera?

ALICE (telegraferar). Ja, det kan jag!

KAPTEN. Jaså?... Gå på då!... Så falsk hon är! (Till Kurt). Kom och sitt bredvid mig!

KURT (sätter sig bredvid kapten).

KAPTEN. Håll mig i handen! Jag sitter och faller. Kan du tänka dig! Utföre något; det är underligt!

KURT. Har du haft sådana anfall förut?

KAPTEN. Aldrig!...

KURT. Medan Ni väntar på svaret från stan, går jag till doktorn och talar vid honom. Har han skött dig förr?

KAPTEN. Det har han!

KURT. Då känner han din konstitution!... (Går åt vänster).

ALICE. Här blir svar om en stund! Det var snällt af dig, Kurt! Men kom fort igen!

KURT. Så fort jag kan! (Ut).

KAPTEN. Han är snäll, Kurt! Och så förändrad!

ALICE. Ja, och till sin fördel! Jag beklagar honom emellertid, att han skulle råka in i vårt elände, just nu.

KAPTEN. Och lyckönska oss!... Jag undrar, hur han har det egentligen! Märkte du, att han icke ville tala om sina förhållanden?

Digitized by Google

ALICE. Jag märkte det, men jag tror ingen frågade honom heller!

KAPTEN. Tänk, hans lif! . . . Och vårt! Jag undrar om alla människors lif är likadant?

ALICE. Kanske, fastän de inte tala om'et, som vi!

KAPTEN. Ibland har jag trott, att elände drar elände till sig, och att de lyckliga sky olyckan! Därför få vi aldrig se annat än elände!

ALICE. Har du känt några lyckliga?

KAPTEN. Låt mig tänka! . . . Nej! . . . Jo . . . Ekmarks!

ALICE. Hvad du säger! Hon som opererades i fjor . . .

KAPTEN. Det är sant! Ja, då vet jag inte . . . jo, von Krafft's.

ALICE. Ja, hela familjen lefde idyll, i välstånd, aktning, med snälla barn, goda giften, ända fram till femtio år. Så kom kusinen och begick brott, med fängelse och sviter; och då var det slut med friden. Familjenamnet var vanäradt i alla tidningar . . . Krafftska mordet gjorde det omöjligt för den så firade familjen att visa sig ute; barnen måste tas från skolorna . . . Åh, Gud!

KAPTEN. Jag undrar, hvad jag har för sjukdom!

ALICE. Hvad tror du?

KAPTEN. Hjärtat, eller hufvet! Det är, som om själen ville flyga ut och upplösa sig i ett rökmoln.

ALICE. Har du aptit?

KAPTEN. Ja! Hur är det med supéen?

ALICE (går öfver golfvet orolig). Jag ska' fråga Jenny!

KAPTEN. Hon har ju gått!

ALICE. Ja, ja, ja!

Digitized by Google

KAPTEN. Ring på Kristin, så kan jag få friskt vatten!

ALICE (ringer). Tänk... (ringer igen). Hon hör inte!

KAPTEN. Gå ut och se efter... tänk, om hon har gått också!

ALICE (går och öppnar vänster dörr). Hvad är det? Hennes koffert står packad i korridoren!

KAPTEN. Då har hon gått!

ALICE. Detta är helvetet! (Faller i gråt, kastar sig på knä och lägger hufvudet på en stol, snyftande).

KAPTEN. Och allt på en gång!... Och så skulle Kurt komma och få se in i vårt mackel! Finns det en förödmjukelse kvar, så må han komma nu, just nu!

ALICE. Ah, vet du hvad jag anar? Kurt gick och kommer inte igen!

KAPTEN. Det tror jag honom om!

ALICE. Ja, vi äro förbannade...

KAPTEN. Hvad är det för slag?

ALICE. Ser du icke, hur alla sky oss?

KAPTEN. Det föraktar jag! (Telegrafen knackar). Där är svaret! Tyst, jag hör det!... Ingen har tid! Undanflykter!... Det packet!

ALICE. Där har du för att du föraktat dina läkare... och underlåtit honorera dem!

KAPTEN. Det är inte så...

ALICE. Äfven när du kunde, ville du inte honorera, därför att du ringaktade deras arbete, som du har ringaktat mitt och alla andras arbete!... De vill inte komma! Och telefonen är stängd, därför att du icke heller ansåg den värd något! Ingenting är värdt något mer än dina gevär och kanoner!

KAPTEN. Stå inte och språka...

Digitized by Google

ALICE. Allt går igen!

KAPTEN. Hvad är det för skrock... sån't där säger gamla käringar!

ALICE. Du får väl se!... Vet du, att vi äro skyldiga Kristin sex månar's lön.

KAPTEN. Ja, det har hon stulit för!

ALICE. Men jag har dessutom måst låna af henne kontant!

KAPTEN. Det tror jag dig om!

ALICE. Så otacksam du är! Du vet, att jag lånade till barnens inresa!

KAPTEN. Kurt kom vackert igen! Skurk, den med. Och feg! Vågade inte säga, att han fått nog, och att det var roligare på doktorns bal. Väntade väl en dålig supé hos oss!... Uslingen är sig lik!

KURT (in hastigt från vänster). Jo, min kära Edgar! Så här är det!... Doktorn känner ditt hjärta utantill...

KAPTEN. Hjärta?

KURT. Ja, du har länge haft kalkhjärta...

KAPTEN. Stenhjärta?

KURT. Och...

KAPTEN. Är det farligt?

KURT. Ja, det vill säga...

KAPTEN. Det är farligt!

KURT. Ja!

KAPTEN. Döden?

KURT. Du måste iakttaga stor försiktighet! Först: cigarren bort!

KAPTEN (kastar cigarren).

KURT. Och så: whiskyn bort!... Därpå, till sängs!

KAPTEN (rädd). Nej, det vill jag inte! Inte i sängen! Då är det slut! Då kommer man aldrig upp mer! Jag ligger på soffan i natt. Hva sa' han mer?

Digitized by Google

KURT. Han var mycket vänlig och ville komma genast, om du kallar honom!

KAPTEN. Var han vänlig den hycklaren? Jag vill icke se honom!... Får jag äta då?

KURT. Inte i kväll! Och de följande dagarne endast mjölk!

KAPTEN. Mjölk! Det kan jag inte ta i mun!

KURT. Får väl lära dig!

KAPTEN. Nej, jag är för gammal att lära! (Tar sig åt hufvet). Ah! nu är det här igen! (Han blir sittande och stirrar).

ALICE (till Kurt). Hvad sa' doktorn?

KURT. Att han kan dö!

ALICE. Gud vare lofvad!

KURT. Akta dig, Alice! Akta dig!... Och nu, gå in efter en kudde och en filt, skall jag lägga honom här på soffan! Sedan sitter jag på stolen, hela natten!

ALICE. Och jag?

KURT. Du går och lägger dig. Din närvaro tycks förvärra hans tillstånd!

ALICE. Befall! Jag lyder, ty du menar väl med oss båda! (Går till vänster).

KURT. Med båda, märk det, och jag går icke med i partistrider!

KURT (tar vattenkaraffinen och går ut till höger. Man hör hur det blåser utanför; därpå blåser fondporten upp och en gumma med fattigt, obehagligt utseende tittar in).

KAPTEN (vaknar, reser sig, ser sig omkring). Jaså, de ha lämnat mig, de skurkarne! (Får se gumman, och blir skrämd)... Hvem är det! Hvad vill Ni?

GUMMAN. Jag ville bara stänga porten, snälla herrn.

KAPTEN. Hvarför det? Hvarför det?

Digitized by Google

GUMMAN. Därför att den blåste upp, just som jag gick förbi.

KAPTEN. Du tänkte stjäla, du!

GUMMAN. Finns inte så mycket att ta! Mente Kristin!

KAPTEN. Kristin!

GUMMAN. God natt herrn, sof så godt! (Stänger porten och går).

ALICE (in från vänster med kuddar och filt).

KAPTEN. Hvem var där i dörrn? Var det någon?

ALICE. Ja, det var gamla Maja från fattighuset, som gick förbi.

KAPTEN. Är du säker?

ALICE. Är du rädd?

KAPTEN. Jag, rädd? Åhnej!

ALICE. Efter du inte vill gå i säng, så lägg dig här.

KAPTEN (går och lägger sig på soffan). Här vill jag ligga! (Vill fatta Alice' hand, men hon drar den undan).

KURT (in, med vattenkaraffin).

KAPTEN. Kurt, gå inte ifrån mig!

KURT. Jag skall stanna hos dig hela natten! Alice går och lägger sig!

KAPTEN. God natt, då Alice!

ALICE (till Kurt). God natt, Kurt!

KURT. God natt!

KURT (tar en stol och sätter sig invid kaptens bädd). Vill du inte ta af dig stöflarna?

KAPTEN. Nej! En krigare vill alltid vara rustad!

KURT. Väntar du batalj, då?

KAPTEN. Kanske!... (Reser sig i bädden). Kurt! Du är den enda människa, som jag blottat mig för! Hör en sak!... Om jag dör i natt... tänk på mina barn!

Digitized by Google

KURT. Det skall jag göra!

KAPTEN. Tack, jag litar på dig.

KURT. Kan du förklara hvarför du litar på mig?

KAPTEN. Vi ha icke varit vänner, ty vänskap tror jag inte på, och våra två släkter voro födda fiender och ha alltid fört krig . . .

KURT. Och ändå litar du på mig?

KAPTEN. Ja! Och jag vet inte hvarför! (Tystnad).

KAPTEN. Tror du jag skall dö?

KURT. Du som alla! Det görs intet undantag för dig!

KAPTEN. Är du bitter?

KURT. Ja! . . . Är du rädd för döden? Skottkärran och trädgårdslandet!

KAPTEN. Tänk om det inte vore slut!

KURT. Många tänka så!

KAPTEN. Och sedan?

KURT. Idel öfverraskningar, förmodar jag!

KAPTEN. Men man vet ju intet bestämdt.

KURT. Nej, det är just det. Därför får man vara beredd på allt.

KAPTEN. Du är väl inte så barnslig och tror på helvetet?

KURT. Tror du inte på't, du, som är midt uti det?

KAPTEN. Det är bildlikt, bara!

KURT. Så verkligt som du skildrat ditt, utesluter hvarje tanke på bilder, poetiska eller icke! (Tystnad).

KAPTEN. Om du visste, hvilka kval jag lider.

KURT. Kroppsliga?

KAPTEN. Nej, det är inte kroppsligt!

KURT. Då är det väl andligt, något tredje gifs ju inte! (Paus).

KAPTEN (reser sig i bädden). Jag vill inte dö!

Digitized by Google

KURT. Nyss ville du förintelsen!
KAPTEN. Ja, om den är smärtfri!
KURT. Men det är den ju inte!
KAPTEN. Är detta förintelsen, då?
KURT. Början till den!
KAPTEN. God natt!
KURT. God natt!

Ridå.

(Samma dekoration, men lampan håller på att slockna; genom fönstren och fondportarnes rutor synes en mulen morgon; hafvet går. Posten på batteriet som förut. Kapten ligger på schäslongen och sofver; Kurt sitter på en stol bredvid, blek och utvakad).

ALICE (in från vänster). Sofver han?
KURT. Ja, sedan solen skulle ha gått upp.
ALICE. Hur var natten?
KURT. Han har sofvit stundtals, men han har talat så mycket.
ALICE. Om hvad?
KURT. Han har resonerat religion som en skolpojke, men med pretention på att han löst världsgåtorna! Slutligen mot morgonen uppfann han själens odödlighet.
ALICE. Sig till ära!
KURT. Alldeles!... Det är verkligen den högmodigaste människa jag råkat. "Jag finns, alltså är Gud till".
ALICE. Du har insett det!... Se på de stöflarna! Med dem skulle han trampat jorden platt, om han fått

Digitized by Google

lof! Med dem har han trampat i andras åkrar och täppor, med dem har han trampat andra på tårna och mig på hjässan!... Slagbjörn, nu har du fått skottet!

KURT. Han skulle vara komisk om han icke vore tragisk, och det finns drag af storhet i all hans småaktighet! Kan du inte säga ett enda godt ord om honom?

ALICE (sätter sig). Jo! Bara han inte hör det: ty om man säger ett uppmuntrande ord, blir han högfärdsgalen.

KURT. Han hör ingenting, han har fått morfin!

ALICE. Uppfödd i ett fattigt hem med många syskon, fick Edgar tidigt med lektioner understödja familjen, emedan fadern var en slarf eller ändå sämre. Det är nog hårdt för en yngling att få försaka all ungdomens glädje och slafva för en skara otacksamma barn, som han icke födt till världen. Jag var en liten flicka, då jag såg honom som yngling, utan öfverrock i vintern, vid tjugufem graders köld... hans små systrar hade doffelkappor... det var vackert, och jag beundrade honom, men fasade för hans fulhet. Är han icke ovanligt ful?

KURT. Jo, och hans fulhet kan ha något vederstyggligt! Hvar gång jag var ovän med honom, märkte jag det mest; och när han då var frånvarande, växte hans bild ut, antog hiskliga former och mått, och han bokstafligen spökade för mig!

ALICE. Tänk på mig då!... Emellertid, hans yngre officerstid var nog ett martyrium. Men han fick hjälp då och då af rika personer. Detta vill han aldrig vidkännas, och allt hvad han kunnat få har han tagit emot som en skyldig tribut utan att tacka!

KURT. Vi skulle tala väl om honom!

Digitized by Google

ALICE. Efter han är död! Javäl! . . . Så minns jag inte mer!

KURT. Har du funnit honom elak?

ALICE. Ja — och han kan ändå vara både god och lättrörd! — Som fiende är han alldeles ryslig!

KURT. Hvarför blef han inte major?

ALICE. Det bör du förstå! Inte ville de ha en sådan öfver sig, som redan under dem var en tyrann! Men du får aldrig låtsas om majorsskapet! Själf säger han att han inte ville bli major . . . Talte han om barnen något?

KURT. Ja, han längtade efter Judith!

ALICE. Jag kunde tro det! Åh! Vet du, hvem Judith är? Det är hans afbild, och som han dresserat att hetsa mot mig! Tänk dig, att min egen dotter . . . har lyft hand mot mig!

KURT. Nej, det är för mycket!

ALICE. Tyst! Han rör på sig! . . . Tänk, om han hörde! . . . Han är bakslug också!

KURT. Han vaknar verkligen!

ALICE. Ser han inte ut som trollet? Jag är rädd för honom! (Tystnad).

KAPTEN (rör på sig, vaknar, reser sig och ser sig omkring). Det är morgon! Ändtligen! . . .

KURT. Hur är det med dig nu?

KAPTEN. Det är dåligt!

KURT. Vill du ha läkare?

KAPTEN. Nej! . . . Jag vill se Judith! Mitt barn!

KURT. Vore det inte skäl, att du ordnade om ditt hus, innan, eller, i fall något skulle hända?

KAPTEN. Hvad menar du? Hvad skulle hända?

KURT. Det som kan hända alla!

Digitized by Google

KAPTEN. Äh, prat! Jag dör inte så lätt, må Ni tro! Gläd dig inte i förväg, Alice!

KURT. Tänk på dina barn! Gör ditt testamente, så att din hustru åtminstone får sitta kvar med möblerna!

KAPTEN. Skall hon ärfva mig lefvande?

KURT. Nej! Men om det händer något, bör hon icke kastas ut på landsvägen! Den som i tjugufem år städat, dammat och putsat dessa möbler, bör ha någon rätt att sitta kvar med dem! Får jag kalla hit auditören?

KAPTEN. Nej!

KURT. Du är en grym man, grymmare än jag trott!

KAPTEN (faller ned på bädden utan sans). Nu är det här igen!

ALICE (går åt höger). Det är folk i köket, jag måste gå ut!

KURT. Gå du! Här är icke mycket att uträtta!

ALICE (ut).

KAPTEN (vaknar). Nå Kurt, hur tänker du ställa med din karantän här?

KURT. Det blir nog bra!

KAPTEN. Nej, jag är kommendant här på ön, och du får med mig att göra, glöm inte det!

KURT. Har du sett någon karantän?

KAPTEN. Om jag? Ja, innan du var född! Och jag ska ge dig ett råd; lägg inte desinfektionsugnarne för nära stranden.

KURT. Jag trodde mig just böra söka närheten af vattnet . . .

KAPTEN. Där hörs, hur mycket du förstår din sak! Vattnet är ju bacillernas element, lifselement.

KURT. Men hafvets salta vatten är nödvändigt för orenlighetens bortsköljande!

Digitized by Google

KAPTEN. Idiot! ... Nå, när du nu får boställe, så skall du ta dina barn till dig.

KURT. Tror du de låta ta sig?

KAPTEN. Naturligtvis, om du är något till karl! Det skulle göra ett godt intryck på omgifningen här att få se dig plikttrogen äfven i den punkten ...

KURT. Jag har alltid fyllt mina plikter i den punkten!

KAPTEN (höjer rösten). ... i den punkten, som är din svagaste!

KURT. Har jag inte sagt dig ...

KAPTEN (går på). ... För man lämnar inte barnen på det sättet ...

KURT. Gå på du!

KAPTEN. Jag känner som din släkting, din äldre släkting, en viss rättighet att säga dig sanningen, äfven om den är bitter ... Och du får inte misstycka ...

KURT. Är du hungrig?

KAPTEN. Ja, det är jag! ...

KURT. Vill du ha något lätt?

KAPTEN. Nej, något starkt.

KURT. Då är det slut med dig!

KAPTEN. Är det inte nog man är sjuk, ska man svälta också?

KURT. Det är så ställdt!

KAPTEN. Och inte dricka, och inte röka! Då är inte lifvet värdt mycket!

KURT. Döden begär offer, annars kommer han genast!

ALICE (in med några blombuketter, några telegram och bref). Här är till dig! (Kastar blommorna på skrifbordet).

KAPTEN (smickrad). Till mig! ... Får jag lof att se! ...

Digitized by Google

ALICE. Ja, det är bara från underofficerarne, musiken och konstaplarne!

KAPTEN. Du är afundsjuk!

ALICE. Åhnej! Vore det lagerkransar ... det vore annat, men sådana kan du aldrig få!

KAPTEN. Hm!... Här är telegram från öfversten ... läs du Kurt!... Öfversten är i alla fall en gentleman... fastän han är litet idiot!... Här, ifrån... hvad står det? Det är från Judith!... Var snäll telegrafera, att hon kommer med nästa båt!... Här... ja! — Man är inte utan vänner i alla fall, och det är vackert att de tänka på en sjukling, som är en förtjänt man, öfver sitt stånd, och utan fruktan och tadel!

ALICE. Jag förstår inte! Är det lyckönskningar till att du är sjuk?

KAPTEN. Hyena!

ALICE (till Kurt). Jo, vi hade en läkare här som var så hatad, att när han lämnade ön så hölls en bankett — efter honom, inte för honom.

KAPTEN. Sätt blommorna i vaser... Jag är visserligen inte lättrogen, och människorna äro ett pack, men denna enkla hyllning är vid Gud uppriktig... den kan inte vara annat än uppriktig!

ALICE. Fåne!

KURT (läser i ett telegram). Judith säger, att hon icke kan komma, emedan ångbåten är hindrad af storm!

KAPTEN. Är det allt?

KURT. Neej! — Det är ett tillägg!

KAPTEN. Ut med det!

KURT. Jo, hon ber pappa inte dricka så mycket!

KAPTEN. Åh hut!... Det är barnen!... Det är min enda älskade dotter... min Judith! Min afgud!

ALICE. Och afbild!

Digitized by Google

KAPTEN. Detta är lifvet! Och dess bästa fröjder. Fy fan!

ALICE. Där har du skörden på din sådd! Du reste henne mot sin mor, nu går hon mot fadern! Säg, att det inte finns en Gud!

KAPTEN (till Kurt). Hvad säger öfversten?

KURT. Han beviljar tjänstledigheten, utan vidare!

KAPTEN. Tjänstledigheten? Jag har inte begärt någon.

ALICE. Nej, men jag har begärt!

KAPTEN. Den mottar jag inte!

ALICE. Förordnande är redan utfärdadt!

KAPTEN. Det rör mig inte!

ALICE. Ser du, Kurt, för denna man äro inga lagar till, inga författningar gällande, ingen mänsklig ordning föreskrifven . . . Han står öfver allt och alla, universum är skapadt till hans enskilda bruk, solen och månen vandra för att bära hans lof till stjärnorna; sådan är min man! Den obetydliga kaptenen, som inte kunde bli major en gång, åt hvars uppösthet alla skratta under det han inbillar sig vara fruktad; detta kräk som är mörkrädd och tror på barometrar och allt detta i förening med och som aktslut: en skottkärra gödsel, som dock icke är prima!

KAPTEN (fläktar sig med en blombukett, egenkärt, utan att höra på Alice). Har du bjudit Kurt på frukost?

ALICE. Nej!

KAPTEN. Laga då genast två, två utmärkta chateaubriand.

ALICE. Två?

KAPTEN. Jag ska ha en med!

ALICE. Men vi äro tre personer!

KAPTEN. Ska du också? Nå, ta tre då!

Digitized by Google

ALICE. Hvar ska jag ta dem? I går afton bjöd du Kurt på supé, och det fanns inte en brödkant i huset; Kurt har fått vaka hela natten på fastande mage, och har icke druckit kaffe, emedan det inte finns något, och emedan krediten är slut!

KAPTEN. Hon är ond på mig för att jag inte dog, i går!

ALICE. Nej, för att du inte dog för tjugufem år sen, för att du inte dog, innan jag föddes!

KAPTEN (till Kurt). Hör på henne! . . . Så där blir det, när du stiftar äktenskap, min kära Kurt! Att det inte stiftades i himmelen, det är säkert!

ALICE och KURT (betrakta hvarandra menande).

KAPTEN (reser sig upp och går mot dörren). Emellertid! Säg hvad Ni vill, nu går jag i tjänstgöring! (Tar på en gammaldags artillerikask med liggare, sabeln om lifvet och kappan på). Om någon söker, så träffas jag på batteriet!

ALICE och KURT (söka hindra honom, men förgäfves).

KAPTEN. Undan! (Ut).

ALICE. Ja, gå! Alltid går du, vänder ryggen till, när striden blir dig öfvermäktig, och så låter du din hustru betäcka återtåget, dryckeshjälte, storskrytare, storljugare. Tvi vare dig!

KURT. Detta är bottenlöst!

ALICE. Ja, du vet inte allt ännu!

KURT. Är det ändå mera?

ALICE. Men jag blygs . . .

KURT. Hvart går han nu? Och hur har han kraft?

ALICE. Ja, fråga må du! Jo, nu går han ner till underofficerarne och tackar för blommorna . . . och så äter han och dricker hos dem! Och så förtalar han officerskåren . . . Om du visste hur många gånger han

Digitized by Google

blifvit hotad med afsked! Endast medlidande med familjen har hållit honom kvar! Och det inbillar han sig är af fruktan för hans öfverlägsenhet! Och de stackars officersfruar, som ha lagt sig ut för oss, hatar han och förtalar!

KURT. Jag måste bekänna, att jag sökt mig hit för att få frid ute vid hafvet... och om Era förhållanden visste jag ingenting...

ALICE. Stackars Kurt!... Hur ska du få mat?

KURT. Ah, jag går till doktorn, men du? Tillåt, att jag ordnar detta för Er.

ALICE. Bara han inte får veta't, för då dödar han mig!

KURT (ser ut genom fönstret). Ser du, han står midt i blåsten ute på vallen!

ALICE. Det är synd om honom... att han skall vara sådan!

KURT. Det är synd om Er båda!... Hvad kan göras?

ALICE. Jag vet inte!... Det kom en bunt räkningar också, som han inte märkte!...

KURT. Det kan vara en lycka att slippa se ibland!

ALICE (vid fönstret). Han har öppnat kappan och låter det blåsa inpå bröstet! Nu vill han dö!

KURT. Det tror jag inte han vill, ty nyss, när han kände sitt lif rinna undan, klängde han sig fast vid mitt, började reda i mina angelägenheter, liksom om han ville krypa in i mig och lefva mitt lif.

ALICE. Det är just hans vampyrnatur... att gripa in i andras öden, suga intresse ur andras existens, ordna och reda för andra, då hans eget lif är honom absolut intresselöst. Och, kom ihåg, Kurt, släpp honom aldrig in i ditt familjelif, låt honom aldrig få känna dina vänner,

Digitized by Google

ty han tar dem från dig och gör dem till sina ... Han är en riktig trollkarl i det fallet! ... Skulle han råka dina barn, skulle du snart se dem som hans intimaste, han skulle råda dem och uppfostra dem efter sitt hufvud, och framför allt mot dina önskningar.

KURT. Alice! Var det icke han, som tog mina barn ifrån mig, den gången jag skildes?

ALICE. Efter det nu är förbi; jo, det var han!

KURT. Jag har misstänkt det, men icke vetat det! Det var han!

ALICE. När du, i fullt förtroende för min man, sände honom som fredsmäklare till din hustru, så öppnade han kurtis med henne och lärde henne knepet, hur hon skulle få barnen!

KURT. Åh Gud! ... Åh Gud i himmelen!

ALICE. Där har du en ny sida af honom! (Tystnad).

KURT. Vet du, att i natt ... när han trodde han skulle dö ... så — tog han löfte af mig, att jag skulle tänka på hans barn!

ALICE. Men du vill väl icke hämnas på mina barn?

KURT. Genom att hålla löftet? Jo! Jag skall tänka på Era barn!

ALICE. Det är verkligen den gröfsta hämnd du kan taga, ty det finns intet han afskyr så som ädelmod!

KURT. Så må jag anse mig hämnad! Utan att hämnas!

ALICE. Jag älskar hämnden som rättvisan, och det lyster mig att se, hur ondskan får sitt straff!

KURT. Du står kvar där ännu!

ALICE. Där skall jag alltid stå, och den dag jag skulle förlåta eller älska en fiende, vore jag en hycklare!

KURT. Alice! det kan vara en plikt att icke säga

Digitized by Google

allt, att icke se allt! Det kallas öfverseende, och det behöfva vi alla!

ALICE. Inte jag! Mitt lif är öppet och klart, och jag har alltid spelat med rena kort.

KURT. Det är mycket sagdt!

ALICE. Nej, det är för litet! Ty hvad jag har lidit oförskyldt för denna mans skull, som jag aldrig älskat...

KURT. Hvarför gifte du dig?

ALICE. Säg det!... Därför att han tog mig! Förförde mig! Jag vet inte! Och så ville jag uppåt samhällets höjder...

KURT. Och lämnade din konst!

ALICE. Som var föraktad! — Men, vet du, han bedrog mig! Han förespeglade mig ett godt lif... ett vackert hem, och så var där bara skulder... det enda guldet satt utanpå uniformen, och det var inte guld heller! Han bedrog mig!

KURT. Vänta litet! När en ung man blir förälskad, ser han ju förhoppningsfullt framåt... att förhoppningarna icke alltid realiseras, det må man förlåta honom! Jag har samma bedrägeri på mitt samvete utan att anse mig vara bedragare!... Hvad ser du där ute på vallen?

ALICE. Jag ser efter om han fallit.

KURT. Har han fallit?

ALICE. Nej, tyvärr! Han bedrar mig alltid!

KURT. Då går jag till doktorn och häradshöfdingen!

ALICE (sätter sig vid fönstret). Gå, snälla Kurt. Jag sätter mig här och väntar. Och jag har lärt vänta!

Entre-akt.

Digitized by Google

(Samma dekoration vid dagsljus. Posten går på batteriet som förut).

ALICE (sitter i högra länstolen, hon är gråhårig).

KURT (in från vänster, efter att ha knackat). God dag, Alice!

ALICE. God dag, min vän! Sitt ner!

KURT (sätter sig i vänstra länstolen). Ångbåten kommer nu!

ALICE. Då vet jag, hvad som förestår, om han är med!

KURT. Han är med, jag såg hans kask blänka . . . Hvad har han gjort i staden?

ALICE. Det kan jag räkna ut. När han klädde sig till parad, gick han till öfversten, och när han tog visithandskar, så for han på visiter.

KURT. Märkte du hans stilla väsen i går? Sedan han lagt bort att dricka och iakttager måttlighet, är det en annan människa: lugn, reserverad, hänsynsfull . . .

ALICE. Jag känner det, och hade den mannen alltid varit nykter, skulle han ha varit fruktansvärd för mänskligheten. Det är kanske en lycka för mänskligheten att han gjort sig löjlig och oskadlig med sin whisky!

KURT. Anden i flaskan har tuktat honom! . . . Men, har du sett, att sen döden satt sitt märke på honom har han fått en värdighet, som höjer, och det är möjligt att med den nyväckta tanken på odödligheten han fått en annan syn på lifvet.

ALICE. Du bedrar dig! Han manar ondt! Och tro icke, hvad han säger, ty han ljuger öfverlagdt och han kan intrigens konst som ingen . . .

KURT (betraktar Alice). Alice! Hvad är detta? Du har blifvit gråhårig på dessa två nätter!

Digitized by Google

ALICE. Nej, min vän, det har jag varit länge, det är bara att jag underlåtit mörkna håret, sedan min man är liksom död! Tjugufem år på fästning... vet du att detta varit fängelse i forna tider?

KURT. Fängelse! Väggarne se så ut!

ALICE. Och min hy! Till och med barnen fingo fängelsefärg härinne!

KURT. Jag har svårt att tänka mig små barn jollra inom dessa murar!

ALICE. Det jollrades sällan också! Och de två, som dogo, förgingos af brist på ljus!

KURT. Hvad tror du nu förestår?

ALICE. Det afgörande slaget mot oss två! Jag såg en välkänd stråle ur hans öga, när du läste upp telegrammet från Judith. Den skulle naturligtvis ha träffat henne, men du vet, hon är skottfri, och hatet slog ner på dig!

KURT. Hvad ämnar han med mig, tror du?

ALICE. Svårt att säga, men han äger en otrolig förmåga eller tur att snoka upp i andras hemligheter ... och du märkte ju, hur han hela gårdagen liksom lefde i din karantän, hur han sög lifsintresse ur din existens, åt dina barn lefvande... Människoätaren, ser du, jag känner honom. Hans eget lif flyr, eller har flytt...

KURT. Det intrycket har jag också fått, att han redan är på andra sidan. Hans ansikte liksom fosforescerar, som om han befunne sig i upplösning ... och ögonen flamma som lyktgubbar öfver grafvar eller träsk... Nu kommer han! Säg har du tänkt dig möjligheten, att han skulle vara svartsjuk!

ALICE. Nej, därtill är han för högfärdig!... "Visa

Digitized by Google

mig den man, som jag skulle behöfva vara svartsjuk på"! Det är hans ord!

KURT. Desto bättre, äfven hans fel medföra vissa meriter! ... Skall jag stiga upp och gå emot honom i alla fall?

ALICE. Var oartig, eljes tror han du är falsk! Och när han börjar ljuga, så låtsas tro honom, jag kan så väl öfversätta hans lögner, och får alltid ut sanningen med mitt lexikon! ... Jag anar något förfärligt ... men, Kurt, förlora icke behärskningen! ... Mitt enda öfvertag i vår långa strid har varit, att jag alltid var nykter och därför hade sinnesnärvaro ... Han föll alltid på sin whisky! ... Nu får vi se!

KAPTEN (in, från vänster, i paraduniform, kask, kappa, hvita handskar. Lugn, värdig, men blek och hålögd. Går fram snubblande och sätter sig med kask och kappa långt från Kurt och Alice till höger på scenen. Håller sedan under samtalet sabeln mellan knäna). God dag! — Förlåt jag sätter mig så här, men jag är lite trött!

ALICE och KURT. God dag, välkommen!

ALICE. Hur är det med dig?

KAPTEN. Utmärkt! Bara lite trött! ...

ALICE. Hvad nytt från staden?

KAPTEN. Smått och godt! Jag var bland annat hos läkarn, och han sa, att det var ingenting, och att jag kunde lefva i tjugu år, om jag skötte mig!

ALICE (till Kurt). Nu ljuger han! (Till kapten). Det var ju roligt det, kära du!

KAPTEN. Ja, det var det! (Tystnad, hvarunder kaptenen ser åt Alice och Kurt, liksom han ville be dem tala).

ALICE (till Kurt). Säg ingenting, utan låt honom tala först, så röjer han sitt spel!

Digitized by Google

KAPTEN (till Alice). Sa du något?

ALICE. Nej! jag sa ingenting!

KAPTEN (långsamt). Hör du, Kurt!

ALICE (till Kurt). Ser du, nu kom han fram!

KAPTEN. Jag, jag var in i stan som du vet!

KURT (nickar bifallande).

KAPTEN. Å-ä, jag gjorde bekantskaper... bland andra... med en ung volontär, (dröjande) på artilleriet! (Paus, under hvilken Kurt visar oro). Som... vi sakna volontärer, just här, så gjorde jag upp med öfversten, att han skulle få komma hit... Detta bör glädja dig, särskildt dig, då jag upplyser dig om, att det... var... din egen son!

ALICE (till Kurt). Vampyren! Ser du!

KURT. Detta skulle under vanliga förhållanden glädja en far, men under mina omständigheter, så är det endast pinsamt!

KAPTEN. Det förstår jag inte!

KURT. Det behöfver du inte heller, det är nog, att jag inte vill det!

KAPTEN. Jaså, menar du det!... Då bör du veta, att den unge mannen är hitkommenderad, och han från detta ögonblick står under min lydno!

KURT. Då skall jag tvinga honom söka sig till ett annat regemente!

KAPTEN. Det kan du inte, ty du har inga rättigheter öfver sonen!

KURT. Inte?

KAPTEN. Nej, dem har domstolen tilldömt modern!

KURT. Då skall jag sätta mig i förbindelse med modern!

KAPTEN. Det behöfver du inte!

KURT. Behöfver inte!

Digitized by Google

KAPTEN. Nej, för det har jag redan gjort! Tja!

KURT (reser sig, men faller ner).

ALICE (till Kurt). Nu måste han dö!

KURT. Det är ju en mänskoätare!

KAPTEN. Det var den saken! (Direkt till Alice och Kurt). Sa Ni något?

ALICE. Nej, hör du illa?

KAPTEN. Ja, lite! . . . Men om du flyttar dig närmare, skall jag säga dig något mellan fyra ögon!

ALICE. Det behöfs inte! Och ett vittne kan ju vara fördelaktigt för båda parterna!

KAPTEN. Det har du rätt i, vittnen äro alltid bra att ha! . . . Men först, har Ni testamentet i ordning?

ALICE (öfverlämnar ett dokument). Auditören har själf satt upp det!

KAPTEN. Till din förmån! . . . Godt! (Läser i dokumentet och rifver sönder det sedan omsorgsfullt i strimmor, som han kastar på golfvet). Det var den saken! Tja!

ALICE (till Kurt). Har du sett en sådan människa!

KURT. Det är ingen människa!

KAPTEN. Jo, jag ville säga Alice följande! . . .

ALICE (oroligt). Var så god!

KAPTEN (lugnt som förut). På grund af din länge uttalade önskan att få ett slut på detta eländiga lif i ett olyckligt äktenskap, och på grund af den kärlekslöshet, hvarmed du behandlat make och barn, på grund af den vårdslöshet, hvarmed du handhaft husets ekonomi, har jag nu vid min stadsresa inlagt hos Rådstufvurätten ansökan om skilsmässa!

ALICE. Såå? och skälet?

KAPTEN (lugnt som förut). Utom de nämnda skälen, så har jag rent personliga! Som det nämligen blifvit

Digitized by Google

utrönt, att jag ännu kan lefva i tjugu år, har jag varit betänkt på att utbyta detta olyckliga äkta förbund mot ett som bättre anstår mig, jag menar att förena mitt öde med en kvinnas, som med tillgifvenhet för sin make äfven kan medföra i boet ungdom och — låtom oss säga — någon skönhet!

ALICE (tar af sig ringen och kastar åt kapten). Var så god!

KAPTEN (tar upp ringen och stoppar den i västfickan). Hon kastar ringen! Vill vittnet vara god lägga märke till det!

ALICE (reser sig, upprörd). Och du ämnar vräka ut mig och sätta en annan kvinna i mitt hus?

KAPTEN. Tja!

ALICE. Nå, då ska vi tala rent språk! . . . Kurt, min kusin, denna man har gjort sig skyldig till mordförsök på sin hustru!

KURT. Mordförsök!

ALICE. Ja, han har knuffat mig i sjön!

KAPTEN. Utan vittnen!

ALICE. Det ljuger han! Judith såg det!

KAPTEN. Hvad skulle det göra?

ALICE. Hon kan vittna!

KAPTEN. Nej, det kan hon inte, för hon säger, att hon ingenting sett!

ALICE. Du har lärt barnet ljuga!

KAPTEN. Det behöfde jag inte, för det hade du lärt henne förut!

ALICE. Du har råkat Judith?

KAPTEN. Tja! . . .

ALICE. O Gud! O Gud!

KAPTEN. Fästningen är uppgifven! Fienden beviljas fritt aftåg med tio minuters uppsägning! (Lägger

Digitized by Google

sitt ur på bordet). Tio minuter; klockan på bordet! (Blir stående med handen på hjärtat).

ALICE (fram till kaptenen och fattar hans arm). Hvad är det?

KAPTEN. Jag vet inte!

ALICE. Vill du ha något, vill du dricka något?

KAPTEN. Whisky? Nej, jag vill inte dö! Du!... (Rätar på sig). Ta inte i mig!... Tio minuter, eller blir besättningen nerhuggen! (Drar på sabeln). Tio minuter! (Går ut genom fonden).

KURT. Hvem är denna människa?

ALICE. Det är en demon och ingen människa!

KURT. Hvad vill han min son?

ALICE. Han vill ha honom som gisslan för att kunna behärska dig, han vill isolera dig från öns myndigheter... Vet du att denna ö kallas af befolkningen "lilla helvetet".

KURT. Det visste jag inte!... Alice, du är den första kvinna, som väckt mitt medlidande, alla andra har jag tyckt förtjäna sitt öde!

ALICE. Öfvergif mig icke nu! Gå icke ifrån mig, ty han slår mig... Han har slagit mig i tjugufem år... och i barnens närvaro... han har knuffat mig i sjön...

KURT. Med den upplysningen ställer jag mig absolut emot honom! Jag kom hit utan ondska, utan ett minne af hans äldre förödmjukelser och förtal! Jag förlät honom till och med, när du berättade, att det var han, som skilde mig från mina barn... ty han var sjuk och döende... men när han nu vill ta min son, måste han dö, han — eller jag.

ALICE. Bra! Icke uppge fästningen! Utan spränga den och honom i luften, om vi så skola följa med! Jag har hand om krutet!

Digitized by Google

KURT. Jag var icke ond, när jag kom hit, och jag tänkte fly, när jag kände Ert hat smitta mig, men nu känner jag en oemotståndlig kallelse att hata denne man så som jag hatat det onda!... Hvad kan göras?

ALICE. Taktiken har han lärt mig! Trumma ihop hans fiender och söka bundsförvanter!

KURT. Tänk, att han kunde leta reda på min hustru! Hvarför råkades icke de två för en mansålder sedan! Där hade blifvit nappatag, så jorden skulle ha bäfvat!

ALICE. Men nu ha själarne råkats... och de måste skiljas! Jag anar, hvar hans sårbara punkt är, jag har länge misstänkt den...

KURT. Hvem är hans trognaste fiende här på ön?

ALICE. Det är tygmästarn!

KURT. Är det en hederlig karl?

ALICE. Ja, det är det!... Och han vet hvad jag ... jag vet det också!... Han vet, hvad styckjunkarn och kapten haft för sig!

KURT. Hvad de haft för sig?... Menar du?

ALICE. Försnillningar!

KURT. Det var ohyggligt! Nej, det vill jag inte vara med om att röra i!

ALICE. Haha! Du kan icke slå en fiende!

KURT. Jag har kunnat förr; men jag kan det icke mer!

ALICE. Hvarför?

KURT. Därför, att jag upptäckte... att rättvisa skipas ändå!

ALICE. Vänta på det! Så har man tagit din son ifrån dig! Se på mina gråa hår... ja, känn så tjockt det är för öfrigt!... Han ämnar gifta om sig och då är jag fri — att göra detsamma. — Jag är fri! Och om tio minuter skall han sitta därnere i arresten, därnere

Digitized by Google

(stampar i golfvet), därnere... och jag skall dansa på hans hufvud, jag skall dansa Bojarernas intåg... (gör några danssteg med händerna i sidan)... Hahahaha! Och jag skall spela på pianot, så han skall höra't! (Hamrar på pianot). Åh! tornet öppnar sina portar och vakten med dragna sabeln ska inte vakta mig mera utan honom... melitamtamta melitalialej! Honom, honom, honom, ska han vakta!

KURT (har betraktat henne med rusiga blickar). Alice! Är du en djäfvul, också?

ALICE (springer upp på en stol och tar ner lagerkransarne). De här skall jag ha med mig vid aftåget ... lagrarne vid triumfen! Och fladdrande band! Lite dammiga, men evigt gröna! — Som min ungdom! — Inte är jag gammal, Kurt!

KURT (med lysande ögon). Du är en djäfvul!

ALICE. I lilla helvetet!... Hör på, nu gör jag toalett... (löser upp håret) klär mig på två minuter... går till tygmästarn på två minuter... och så, fästningen i luften!

KURT (som förr). Du är en djäfvul!

ALICE. Det sa' du alltid, när vi var barn, också! Minns du, när vi voro barn, och vi förlofvade oss! Haha! Du var blyg, förstås...

KURT (allvarsamt). Alice!

ALICE. Ja, det var du! Och det klädde dig. Ser du det finns råa kvinnor, som tycka om blyga karlar, och det... lär finnas blyga män, som tycka om råa kvinnor!... Du tyckte allt om mig lite då! Inte sant!

KURT. Jag vet inte, hvar jag är hemma!

ALICE. Hos en aktris, som har fria fasoner men eljes är ett utmärkt fruntimmer. Jaha! Men nu är jag fri, fri, fri!... Vänd dig bort, så byter jag lif! (Hon

Digitized by Google

knäpper upp lifvet. Kurt rusar fram, tar henne på sina armar, lyfter henne högt upp och biter henne på strupen, så att hon skriker. Därpå kastar han henne från sig på schäslongen och skyndar ut till vänster).

Ridåfall.

(Samma dekoration på aftonen. Posten på batteriet synes fortfarande genom fondfönstren. Lagerkransarne hänga öfver en stolskarm. Taklampan tänd. Svag musik).

KAPTEN blek och hålögd, gråsprängd, klädd i en sliten släpuniform med ridstöflar, sitter vid skrifbordet och lägger patience. Han har glasögon på. Entre-aktsmusiken fortfar efter ridåns uppgång ända till ny person inträder.

Kapten lägger sin patience, men rycker till då och då samt tittar upp och lyss ängsligt.

Han synes icke få patiencen att gå ut, blir otålig och lägger ihop korten. Därpå går han till vänstra fönstret, öppnar det och kastar ut kortleken. Fönstret blir stående, men rister på hakarne.

Han går till skåpet, blir skrämd af det buller, som fönstret gör, så att han vänder sig om och ser efter hvad det är! Tar fram tre mörka, fyrkantiga whiskyflaskor, betraktar dem noga — och kastar ut dem genom fönstret. Tar fram cigarrlådor, luktar i en, och kastar ut genom fönstret.

Därpå tar han af glasögonen, torkar dem och pröfvar hur han ser med dem. Så kastar han ut dem genom fönstret, snubblar mellan möblerna som om han såg illa,

Digitized by Google

och tänder en kandelaber med sex ljus på chiffoniern. Får sikte på lagerkransarne, tar dem och går mot fönstret, men vänder om. Fattar pianoduken och sveper försiktigt om kransarne, tar knappnålar på skrifbordet och fäster igen hörnen samt lägger allsammans på en stol. Går till pianot, slår med näfvarne på tangenterna, stänger klaviaturen och kastar nyckeln genom fönstret. Därpå tänder han ljusen på pianot. Går till athenienne'en, tar hustruns porträtt, betraktar och rifver sönder, kastar bitarne på golfvet. Fönstret rister på hakarne och han blir skrämd ånyo.

Därpå, sedan han lugnat sig, tar han sonens och dotterns porträtt, kysser dem flyktigt och stoppar i bröstfickan. De öfriga porträtten sopar han ner med armbågen, och skjuter i en hög med stöfveln.

Därpå sätter han sig trött vid skrifbordet och tar sig åt hjärtat. Tänder skrifstaken och suckar; stirrar framför sig, som om han såg obehagliga syner... Reser sig, och går till chiffonier'n öppnar klaffen och tar fram en brefbunt med blått sidenband, och kastar in i kakelugnen. Stänger chiffoniern. Nu knackar det i telegrafen ett enda tag och blir tyst. Kapten far tillsammans i dödsångest och blir stående med handen på hjärtat, lyssnande. Men då han intet mera hör från telegrafen, lyss han åt vänster dörr. Går dit och öppnar den, tar ett steg in, och kommer ut med en katt på armen och som han stryker på ryggen. Därpå går han ut till höger. Nu upphör musiken.

ALICE (in från fonden, promenadklädd med svart hår, hatt, handskar; ser förvånad omkring på de många ljusen).

KURT (in från vänster, nervös).

ALICE. Här ser ut som julafton!

Digitized by Google

KURT. Nåå!

ALICE (räcker sin hand att kyssa). Tacka mig!

KURT (kysser handen motvilligt).

ALICE. Sex vittnen, hvaraf fyra bergfasta. Anmälan har skett, och svaret kommer per telegraf hit — hit midt in i fästningen!

KURT. Jaså!

ALICE. Säg tack i stället för jaså!

KURT. Hvarför har han tändt så många ljus?

ALICE. Därför, att han är mörkrädd förstås!... Se på telegrafen! Ser han inte ut som handtaget på en kaffekvarn — jag mal, jag mal, och bönorna krasa som när man drar ut tänder...

KURT. Hvad har han gjort här i rummet?

ALICE. Det ser ut som om han ämnade flytta! Dit ner, ska du flytta!

KURT. Alice, inte så! Jag tycker det är bedröfligt... Han var min vän i ungdomen, och visade mig välvilja mången gång, när jag hade det svårt... Det är synd om honom!

ALICE. Än om mig då, som intet ondt gjort, och som fått offra min bana för det där monstret!

KURT. Hur var det med banan? Var den så lysande?

ALICE (ursinnig). Hvad säger du för slag? Vet du, hvem jag är, hvem jag varit?

KURT. Seså! Seså!

ALICE. Börjar du också, redan?

KURT. Redan?

ALICE (flyger Kurt om halsen och kysser honom).

KURT (tar henne på armarne och biter henne i halsen, så att hon skriker).

ALICE. Du biter mig!

Digitized by Google

KURT (utom sig). Ja, jag vill bita dig i strupen och suga ditt blod som en lokatt! Du har väckt vilddjuret hos mig, som jag i åratal sökt döda med försakelser och självplågerier. Jag kom och jag trodde mig vara en bit bättre än ni, men nu är jag den uslaste! Sen jag fick se dig — i hela din rysliga nakenhet, sedan min lidelse förvände synen på mig, känner jag hela det ondas styrka; det fula blir skönt, det goda blir fult och svagt!... Kom, skall jag kväfva dig... med en kyss! (Han omfamnar henne).

ALICE (visar vänstra handen). Ser du märket efter bojan, som du löste. Jag var trälinnan och är frigifven!...

KURT. Men jag skall binda dig...

ALICE. Du?

KURT. Jag!

ALICE. Jag trodde ett ögonblick att, du var...

KURT. Läsare?

ALICE. Ja, du snackade om syndafallet...

KURT. Gjorde jag?

ALICE. Och jag trodde du kom för att predika...

KURT. Trodde du?... Om en timme äro vi i stan! Då skall du se hvem jag är...

ALICE. Så gå vi på teatern i afton för att visa oss! Det är han, som får skammen, om jag rymmer, förstår du det?

KURT. Jag börjar förstå, och det är inte nog med fängelse...

ALICE. Nej, det är icke nog! Det skall vara skam också!

KURT. En underlig värld! Du begår den skamliga gärningen, och han får bära skammen!

ALICE. När världen är så dum!

Digitized by Google

KURT. Det är som om dessa fängelsemurar supit i sig alla brottslingarnes dåligheter, och man behöfver bara andas här för att få't i sig! Du tänkte på teatern och supéen, förmodar jag! Jag tänkte på min son!

ALICE (slår honom på munnen med handsken). Stofil!

KURT (lyfter handen för att slå Alice en örfil).

ALICE (ryggar). Tout beau!

KURT. Förlåt mig!

ALICE. På knä, ja!

KURT (faller på knä).

ALICE. På ditt ansikte!

KURT (med pannan mot golfvet).

ALICE. Kyss min fot!

KURT (kysser foten).

ALICE. Och gör aldrig om det där!... Opp!

KURT (reser sig). Hvart har jag kommit? Hvar är jag?

ALICE. Det vet du!

KURT (ser sig omkring med fasa). Jag tror nästan ...

KAPTEN (in från höger, eländig, stödd på en käpp). Får jag tala vid Kurt? Ensam!

ALICE. Är det om det fria aftåget?

KAPTEN (sätter sig vid sybordet). Vill Kurt vara snäll sitta hos mig en stund? Och vill Alice skänka oss ett ögonblicks ... ro?

ALICE. Hvad är det nu då?... Nya signaler! — (Till Kurt). Var så god och sitt ner!

KURT (sätter sig motvilligt).

ALICE. Och lyssna till ålderdomens och visdomens ord... Skulle det komma telegram ... så stöt på mig! (Ut till vänster).

Digitized by Google

KAPTEN (värdigt, efter en paus). Har du förstått ett mänskoöde som mitt, som vårt?

KURT. Nej, lika litet som jag förstått mitt!

KAPTEN. Hvad är då meningen med detta sammelsurium?

KURT. I mina bättre ögonblick har jag trott, att det just var meningen, att vi icke skulle få veta meningen och ändock böja oss...

KAPTEN. Böja oss! Utan en fast punkt utanför mig, kan jag icke böja mig.

KURT. Alldeles riktigt, men du som matematiker skall väl kunna söka den obekanta punkten, när du har flere bekanta gifna...

KAPTEN. Jag har sökt den, och — jag har icke funnit den!

KURT. Då har du räknat fel, börja om igen!

KAPTEN. Jag ska börja om!... Säg, hvar har du fått din resignation ifrån?

KURT. Det har jag ingen kvar. Öfverskatta mig inte!

KAPTEN. Som du kanske märkt har jag förstått lifvets konst som så: eliminera! Det är, stryk öfver och gå vidare. Jag gjorde mig tidigt en säck, som jag stoppade förödmjukelserna i, och när den blef full, kastade jag den i sjön! — Jag tror ingen människa har lidit så mycket förödmjukelser som jag. Men när jag strök ut dem och gick förbi, så existerade de icke längre!

KURT. Jag har märkt, hur du diktat ditt lif och diktat din omgifning!

KAPTEN. Hur skulle jag kunnat lefva eljes? Hur skulle jag stått ut! (Tar sig åt hjärtat).

KURT. Hur är det med dig?

Digitized by Google

KAPTEN. Dåligt! (Paus). Så kommer ett ögonblick då förmågan att dikta, du kallar, upphör. Och då framstår verkligheten i hela sin nakenhet!... Det är förfärligt! (Nu talar han med gammelmans gråt i rösten och hängande underkäke). Ser du, min kära vän... (behärskar sig och talar med vanlig röst) förlåt!... När jag nyss var i staden och talade vid läkarn (med gråten igen) så sa han att jag var bruten... (med vanlig röst) och att jag inte kunde lefva länge!

KURT. Sa han det?

KAPTEN (med gråtröst). Ja, det sa han!

KURT. Det var inte sant då?

KAPTEN. Hvilket? Jaså... nej, det var inte sant! (Paus).

KURT. Var inte det andra sant heller då?

KAPTEN. Hvilket, sa min bror?

KURT. Om, att min son skulle vara hitkommenderad som volontär!

KAPTEN. Det har jag aldrig hört talas om.

KURT. Vet du, att din förmåga att stryka ut dina egna ogärningar är gränslös!

KAPTEN. Jag förstår inte, hvad min bror säger!

KURT. Då är du slut!

KAPTEN. Ja, mycket är inte kvar!

KURT. Hör du, kanske du inte inlagt om den för din hustru vanärande skilsmässan?

KAPTEN. Skilsmässan! Nej, det har jag inte hört!

KURT (reser sig). Vill du erkänna, att du ljugit då?

KAPTEN. Min broder begagnar så starka ord! Vi behöfva alla öfverseende!

KURT. Du har insett det?

KAPTEN (bestämdt, med klar röst). Ja, jag har insett det!... Förlåt mig därför, Kurt! Förlåt allt!

Digitized by Google

KURT. Det var ett manligt ord! — Men jag har ingenting att förlåta dig! Och jag är icke den man du tror mig vara, nu längre! Allra minst den som är värdig mottaga dina bekännelser!

KAPTEN (med klar röst). Lifvet var så underligt! Så motigt, så elakt, alltifrån barndomen . . . och människorna så elaka, så jag blef elak också . . .

KURT (går på golfvet, orolig och ser på telegrafen).

KAPTEN. Hvad ser du på?

KURT. Kan man afstänga en telegraf?

KAPTEN. Nej, inte gärna!

KURT (med stigande oro). Hvem är styckjunkar Östberg?

KAPTEN. Det är en hederlig karl, lite köpman förstås!

KURT. Hvem är tygmästarn då?

KAPTEN. Han är min fiende, visserligen, men jag kan inte ondt säga om honom.

KURT (ser ut genom fönstret där en lykta synes röra sig). Hvad göra de med lyktan ute på batteriet?

KAPTEN. Är det en lykta?

KURT. Ja, och folk som rör sig!

KAPTEN. Det är väl en handräckning, vi kallar!

KURT. Hvad är det?

KAPTEN. Några man och en konstapel! Det är väl någon stackare, som ska sättas in!

KURT. Åh! (Paus).

KAPTEN. Nu, när du känner Alice, hvad tycker du om henne?

KURT. Det kan jag inte säga . . . Jag förstår mig inte på människor alls! Hon är mig lika oförklarlig som du och som jag själf! Jag börjar nämligen komma till den åldern, då visdomen erkänner: jag vet ingen-

Digitized by Google

ting, jag förstår ingenting! — Men när jag ser en handling, vill jag gärna veta dess grund... Hvarför knuffade du henne i sjön?

KAPTEN. Jag vet inte! Det föreföll mig bara helt naturligt, när hon stod på bryggan, att hon skulle i.

KURT. Har du aldrig ångrat det?

KAPTEN. Aldrig!

KURT. Det är underligt!

KAPTEN. Ja, visst är det! Så underligt, att jag inte tror det är jag, som begått en så låg handling!

KURT. Har du inte trott hon skulle hämnas?

KAPTEN. Det har hon väl gjort tillräckligt, och det finner jag lika naturligt!

KURT. Hur har du så snart kommit till denna cyniska resignation?

KAPTEN. Sen jag såg döden i ögat har lifvet visat sig under en annan synvinkel... Hör du, om du skulle döma mellan Alice och mig, hvem skulle du ge rätt?

KURT. Ingen! Men åt Er båda mitt oändliga medlidande, kanske lite mer åt dig!

KAPTEN. Gif mig din hand, Kurt!

KURT (räcker ena handen, och lägger den andra på kaptens axel). Gamle vän!

ALICE (in från vänster, hon bär nu parasoll). Nej, så förtroligt! Hå, den vänskapen!... Har inte telegrammet kommit?

KURT (kallt). Nej!

ALICE. Detta dröjsmål gör mig otålig, och när jag blir otålig, så skyndar jag på situationen!... Se här, Kurt, nu ger jag honom sista skottet! Och nu stupar han!... Först laddar jag — jag kan gevärsläran jag, den berömda gevärsläran som inte såldes i fem tusen exemplar... och så lägger jag an, fyr! (Hon siktar

Digitized by Google

med parasollen). — Hur mår din nya fru? Den där unga, sköna, okända. Det vet du inte! Men jag vet hur min älskare mår! (Hon tar Kurt om halsen och kysser honom, han stöter henne ifrån sig). Han mår väl, men han är blyg ännu! . . . Dig usling, som jag aldrig älskat, du som var för högfärdig att bli svartsjuk, du kunde aldrig se hur jag nu drog dig vid näsan!

KAPTEN (drar sabeln och störtar huggande efter henne, men han träffar endast möblerna).

ALICE. Hjälp! Hjälp!

KURT (står orörlig).

KAPTEN (faller med sabeln i handen). Judith! Hämna mig!

ALICE. Hurrah! Han dog!

KURT (drar sig mot fonddörren).

KAPTEN (reser sig). Inte än! (Sticker in sabeln, och går att sätta sig i länstolen vid sybordet). Judith! Judith!

ALICE (går mot Kurt). Nu går jag — med dig!

KURT (stöter henne ifrån sig så att hon faller på knä). Gå till afgrunden, hvarifrån du kommit — Farväl för alltid! (Går).

KAPTEN. Gå inte ifrån mig, Kurt, hon dödar mig!

ALICE. Kurt! Öfvergif mig icke, öfvergif oss icke!

KURT. Farväl! (Går).

ALICE (sadlar om). Hvilken usling! Det är en vän för dig!

KAPTEN (mildt). Förlåt mig, Alice, och kom hit! Kom fort!

ALICE (till kapten). Det var den största usling och hycklare jag i mitt lif har råkat! — Vet du, du är en man i alla fall!

Digitized by Google

KAPTEN. Alice, hör på! . . . Jag kan inte lefva länge!

ALICE. Såå?

KAPTEN. Läkaren har sagt det!

ALICE. Då var det osant det andra också?

KAPTEN. Ja!

ALICE (utom sig). Åh! Hvad har jag gjort? . . .

KAPTEN. Allt kan hjälpas!

ALICE. Nej! Det är ohjälpligt!

KAPTEN. Ingenting är ohjälpligt, bara man stryker öfver det och går vidare!

ALICE. Men telegrammet! Telegrammet!

KAPTEN. Hvilket telegram?

ALICE (på knä invid kapten). Äro vi förkastade? Skulle detta ske! Jag har ju sprängt mig, oss i luften! Hvarför skulle du narras! Och hvarför skulle denna man komma och fresta mig! . . . Vi äro förlorade! Allt vore hjälpt, allt vore förlåtet med din storsinthet.

KAPTEN. Hvad är det, som icke kan förlåtas? Hvad har jag icke förlåtit dig?

ALICE. Du har rätt . . . men det kan icke hjälpas!

KAPTEN. Jag kan icke gissa, trots det att jag känner din uppfinningsförmåga i elakheter . . .

ALICE. O, om jag kom ifrån det! Om jag kom ifrån det, skulle jag vårda dig . . . Edgar, jag skulle älska dig!

KAPTEN. Hör nu på! Hvar är jag hemma?

ALICE. Tror du ingen kan hjälpa oss . . . ja, ingen människa kan det!

KAPTEN. Hvem skulle då kunna?

ALICE (ser kapten i ögonen). Jag vet inte! . . . Tänk! Hvad skall bli af barnen med ett vanäradt namn . . .?

KAPTEN. Har du vanärat namnet?

Digitized by Google

ALICE. Inte jag! Inte jag!... Och så måste de lämna skolan! Och när de komma ut i lifvet, så bli de ensamma som vi, och lika elaka som vi! — Då råkade du inte heller Judith, förstår jag nu?

KAPTEN. Nej! Men stryk öfver det! (Telegrafen knackar. Alice flyger upp).

ALICE (skriker). Nu, är olyckan öfver oss! (Till kapten). Hör inte på't!

KAPTEN (lugnt). Jag skall inte höra på't, älskade barn, lugna dig!...

ALICE (står vid telegrafen och höjer sig på tå för att se ut genom fönstret). Hör inte! Hör inte!

KAPTEN (håller för öronen). Jag håller för öronen, Lisa, mitt barn!

ALICE (på knä med sträckta händer). Gud, hjälp oss! — Handräckningen kommer... (Storgråtande). Gud i himmelen! (Hon förefaller röra läpparne som till en tyst bön. Telegrafen knackar ännu litet, och en lång pappersremsa har krupit fram, så blir det åter tyst).

ALICE (reser sig, rifver af pappersremsan och läser tyst. Därpå kastar hon en blick mot höjden, går fram och kysser kapten på pannan). Det är öfverståndet! — Det var ingenting! (Sätter sig i den andra stolen och gråter häftigt i näsduken).

KAPTEN. Hvad har du för hemligheter, där?

ALICE. Fråga inte! Det är öfver nu!

KAPTEN. Som du vill, mitt barn!

ALICE. Så skulle du icke sagt för tre dagar sedan, hvad kommer det?

KAPTEN. Jo, min vän! När jag föll första gången, så var jag öfver ett stycke på andra sidan grafven. Hvad jag såg har jag glömt, men intrycket blef kvar!

ALICE. Hvad var det?

Digitized by Google

KAPTEN. Hoppet — om ett bättre!

ALICE. Ett bättre?

KAPTEN. Ja, att detta skulle vara lifvet självt, det har jag egentligen aldrig trott . . . detta är döden! eller något ändå sämre. . .

ALICE. Och vi . . .

KAPTEN. Hade troligen till uppgift att pina hvarann . . . så förefaller det!

ALICE. Ha vi pinat hvarann nog?

KAPTEN. Ja, jag tror det! Och huserat sen! (Ser sig .omkring) . . . Ska vi städa efter oss? Och göra rent?

ALICE (reser sig). Ja, om det är möjligt!

KAPTEN (ser sig omkring i rummet). Det går inte på en dag! Det gör det inte!

ALICE. På två, då! Många dagar!

KAPTEN. Låt oss hoppas det! . . . (Paus).

KAPTEN (sätter sig igen). Alltså kom du inte lös denna gången! Men så fick du inte heller mig fast!

ALICE (häpen).

KAPTEN. Ja, jag visste, att du ville ha mig i fängelse, men det stryker jag öfver! . . . Du har väl gjort värre saker än så . . .

ALICE (svarslös).

KAPTEN. Och jag var oskyldig till försnillningen!

ALICE. Och nu är meningen, att jag skall bli din sjuksköterska?

KAPTEN. Om du vill!

ALICE. Hvad skall jag eljes ta mig till?

KAPTEN. Jag vet inte!

ALICE (sätter sig, slö, förtviflad). Detta är ju de eviga kvalen! Finns då intet slut?

Digitized by Google

KAPTEN. Jo, om vi ge oss till tåls! Kanske när döden kommer, börjar lifvet.

ALICE. Om så vore! (Paus).

KAPTEN. Du tror att Kurt var en hycklare?

ALICE. Ja, visst tror jag det!

KAPTEN. Det tror jag inte! Men alla som komma i vår närhet bli onda, och gå sin väg... Kurt var svag, och det onda är starkt! (Paus).

Tänk hvad lifvet är banalt numera! Förr slog man, nu hyttar man bara! — Jag är nästan säker, att vi om tre månader hålla silfverbröllop... med Kurt som giftoman!... och doktorn och Gerda är med... Tygmästarn håller talet och styckjunkaren anför hurraropen! Känner jag öfversten rätt, så bjuder han sig själf! — Ja, du skrattar! Men minns du Adolfs silfverbröllop... han på fältjägarne! Silfverbruden måste bära ringen på höger hand emedan brudgummen vid ett ömt tillfälle huggit dän vänstra ringfingret med en fascinknif.

ALICE (håller näsduken för munnen för att betvinga ett skratt).

KAPTEN. Gråter du? — Nej, jag tror du skrattar! — Ja, barn, vi gråta endels, och skratta endels! Hvilket som är rättast... fråga inte mig!... Jag läste häromdagen i en tidning, att en man — hade varit skild sju gånger, följaktligen gift sju gånger... slutligen rymde han vid fyllda nittiåtta år, och gifte om sig med sin första fru! Det är kärleken!... Om lifvet är allvar eller bara drift, blir jag inte slug på! När det är skämt kan det vara pinsammast, och allvaret är egentligen behagligast och lugnast... Men när man slutligen håller sig allvarsam, så kommer det någon och drifver med en! Exempel, Kurt!... Vill du ha silfverbröllopet?

ALICE (tyst).

Digitized by Google

KAPTEN. Säg ja, du! — De kommer att skratta åt oss, men hvad gör det! Vi skratta med, eller hålla oss allvarsamma, allt som det faller sig!

ALICE. Ja, må ske!

KAPTEN (allvarligt). Alltså silfverbröllop! . . . (Reser sig). Stryka öfver, och gå vidare! — Alltså, låt oss gå vidare!

Ridå.

Digitized by Google

DÖDSDANSEN

ANDRA DELEN

Digitized by Google

PERSONER:

EDGAR.
ALICE.
KURT.
ALLAN, Kurts son.
JUDITH, Edgars dotter.
LÖJTNANTEN.

SCENERI.

En oval salong i hvitt och guld. Fondväggen är genombruten med glasdörrar, som äro öppna så att man ser trädgårdsterrassen utanför, med stenkolonnbalustrad och blåhvita fajanskrukor med petunior och scharlakanspelargonier. Denna terrass är allmän promenad. I fonden bakom synes strandbatteriet med en postande artillerist: i fjärran öppna hafvet.

I salongen står till vänster en förgylld soffa med bord och stolar. Till höger en flygel, ett skrifbord och en cheminée.

I förgrunden en amerikansk hvilstol.

Vid skrifbordet står en ståndarlampa af koppar, med vidfästadt bord.

På väggarne diverse äldre oljemålningar.

Digitized by Google

Allan sitter vid skrifbordet och räknar, Judith kommer i fonddörren, sommarklädd, kort klädning, fläta på ryggen, hatten i ena hand, tennis-racketten i den andra. Hon stannar i dörren. Allan reser sig, allvarlig och aktningsfull.

JUDITH (allvarligt men vänligt). Hvarför kommer du inte på tennis?

ALLAN (blyg, bekämpar sin rörelse). Jag är så upptagen . . .

JUDITH. Såg du inte att jag ställt cykeln mot eken och inte från eken?

ALLAN. Jo, det såg jag!

JUDITH. Nå, hvad betyder det?

ALLAN. Det betyder . . . att du vill att jag skall komma och spela tennis . . . men, mina plikter . . . jag har problem att lösa . . . och din far är en ganska sträng lärare . . .

JUDITH. Tycker du om honom?

ALLAN. Ja, det gör jag! Han intresserar sig för alla sina lärjungar . . .

JUDITH. Han intresserar sig för alla och för allting. — Vill du komma?

ALLAN. Nog vet du, att jag vill — men jag bör icke!

JUDITH. Jag skall begära permission hos pappa!

Digitized by Google

ALLAN. Gör det icke! Då skall man bara tala på det!

JUDITH. Tror du inte jag rår på honom! Han vill det jag vill!

ALLAN. Det är väl därför att du är så hård — ja!

JUDITH. Det skulle du vara med!

ALLAN. Jag är inte af vargsläkt!

JUDITH. Då blir du fåret!

ALLAN. Hellre det!

JUDITH. Säg, hvarför du icke vill komma på tennis?

ALLAN. Det vet du!...

JUDITH. Säg ändå!... Löjtnanten...

ALLAN. Ja, du bryr dig inte en smul om mig, men du har inte roligt med löjtnanten om inte jag är närvarande och du får se mig pinas!

JUDITH. Är jag så grym? Det visste jag inte!

ALLAN. Nu vet du det!

JUDITH. Då ska jag bättra mig, för jag vill inte vara grym, jag vill inte vara dålig... i dina ögon.

ALLAN. Det säger du bara för att få härska öfver mig! Jag är redan din slaf, men det är du inte nöjd med, slafven skall pinas och kastas för vilddjuren!... Du har ju redan den andra i dina klor, hvad vill du med mig, då? Låt mig gå min väg, och gå du din!

JUDITH. Visar du bort mig?

ALLAN (svarar icke).

JUDITH. Så går jag! — Som syssslingar måste vi råkas då och då, men jag ska inte besvära dig!

ALLAN (sätter sig vid bordet och räknar igen).

JUDITH (i stället för att gå, träder fram, och nalkas småningom bordet, där Allan sitter). Var inte rädd, jag skall straxt gå... Jag ville bara se, hur karantänsmästaren har det... (Ser sig omkring). Hvitt och

Digitized by Google

guld! — Flygel, af Bechstein! — Joo! — Vi sitta kvar i fästningstornet sedan pappa blef pensionerad . . . tornet, där mamma suttit i tjugufem år . . . och vi sitta på nåder ändå! Ni är rika, ni . . .

ALLAN (lugnt). Vi äro inte rika!

JUDITH. Du säger det, men du är alltid så fint klädd — för resten hvad du har på dig, så klär det dig! . . . Hör du hvad jag säger? (Nalkas).

ALLAN (undergifvet). Jag hör.

JUDITH. Hur kan du höra, när du sitter och räknar, eller hvad du gör?

ALLAN. Jag hör inte med ögonen, jag!

JUDITH. Dina ögon, ja! . . . Har du sett dem i en spegel . . .

ALLAN. Gå din väg!

JUDITH. Du föraktar mig, du! . . .

ALLAN. Jag tänker inte alls på dig, kära du!

JUDITH (kommer närmare). Arkimedes, sitter och räknar, när soldaten kommer och sticker ner honom! (Rör i hans papper med racketten).

ALLAN. Rör inte mina papper!

JUDITH. Så sa' Arkimedes också! . . . Nu inbillar du dig någonting, förstås! Du tror jag inte kan lefva utan dig . . .

ALLAN. Hvarför kan du inte lämna mig i fred?

JUDITH. Var artig, så skall jag hjälpa dig i examen . . .

ALLAN. Du?

JUDITH. Ja, jag känner examinatorerna . . .

ALLAN (strängt). Än sedan?

JUDITH. Vet du inte, att man bör ha medhåll hos sina lärare?

ALLAN. Menar du din far och löjtnanten?

Digitized by Google

JUDITH. Och öfversten!

ALLAN. Och så menar du att med ditt beskydd skulle jag komma ifrån arbetet?

JUDITH. Du är en dålig öfversättare...

ALLAN. Af ett dåligt original...

JUDITH. Skäms!

ALLAN. Det gör jag på dina vägnar, och egna! — Jag skäms, att jag hört på dig!... Hvarför går du inte?

JUDITH. Därför jag vet, att du värderar mitt sällskap. — Ja, du finner alltid vägen under mitt fönster! Du har alltid ärende till stan på samma båt som jag, du kan inte fara ut och segla, utan att jag skall sköta förskotet.

ALLAN (blygt). Inte säger en ung flicka sådant!

JUDITH. Menar du, att jag är ett barn?

ALLAN. Ibland är du ett godt barn, ibland en ond kvinna! Mig tycks du ha utvalt till ditt får.

JUDITH. Du är ett får, och därför skall jag beskydda dig!

ALLAN (reser sig). Vargen är allt en dålig fårvaktare!... Du vill äta mig... det är nog hemligheten! Du vill pantsätta dina vackra ögon för att kunna lösa till dig mitt hufvud.

JUDITH. Åh, har du sett på mina ögon? Inte trodde jag du var så modig!

ALLAN (samlar sina papper för att gå till höger).

JUDITH (ställer sig för dörren).

ALLAN. Gå ur min väg, eller...

JUDITH. Eller?

ALLAN. Om du vore en pojke, pah! Men nu är du en flicka!

JUDITH. Hvad så?

Digitized by Google

ALLAN. Om du ägde ett spår af stolthet skulle du ha gått, då du kan betrakta dig som utkörd!

JUDITH. De ska du få igen!

ALLAN. Jag tror dig!

JUDITH (går åt fonden ursinnig). De — ska — du — få igen! (Ut).

KURT (in från vänster). Hvart ska du hän Allan?

ALLAN. Är det du?

KURT. Hvem var det som gick så häftigt ... så buskarna darrade?

ALLAN. Det var Judith!

KURT. Hon är litet häftig, men det är en bra flicka!

ALLAN. När en flicka är elak och rå, så sägs hon alltid vara en bra flicka!

KURT. Du ska inte vara så sträng, Allan! ... Är du inte nöjd med dina nya släktingar?

ALLAN. Farbror Edgar tycker jag om ...

KURT. Ja, han har många goda sidor ... Än dina andra lärare? Löjtnanten till exempel?

ALLAN. Han är så ojämn! Ibland tycks han ha något agg till mig.

KURT. Åhnej! ... Du går och "tycker" om människorna. Reflektera inte, utan sköt ditt, var korrekt och låt de andra ha sitt jobb!

ALLAN. Ja, så gör jag, men ... jag får inte vara i fred! De drar en in ... alldeles som bläckfiskarne nere vid bryggan ... de bitas inte, men röra upp en hvirfvel som suger ...

KURT (vänligt). Du har anlag för svårmod, tror jag! Trifs du inte här hos mig? Saknar du något?

ALLAN. Jag har aldrig haft så goda dagar, men ... det är något här, som kväfver mig!

KURT. Här vid hafvet? Tycker du inte om hafvet?

Digitized by Google

ALLAN. Jo, öppna hafvet! Men i stränderna är det snärjgräs, bläckfiskar, maneter, nässeldjur eller hvad de kallas!

KURT. Du ska inte sitta inne så mycket! Gå ut och spela tennis!

ALLAN. De roar mig inte!

KURT. Du är ond på Judith, förstår jag!

ALLAN. Judith?

KURT. Du är så kinkig på människor, det får man inte vara, för då blir man ensam!

ALLAN. Jag är inte kinkig, men ... Det känns som jag vore underst i en vedtrafve ... och måste vänta min tur för att komma med i elden ... det trycker, det trycker allt som är ofvanpå ...

KURT. Vänta tills din tur kommer! Trafven minskas ...

ALLAN. Ja, men så långsamt, så långsamt! ... Åh! Jag ligger och möglar under tiden!

KURT. Det är inte roligt vara ung! Och ändå afundas man Er!

ALLAN. Gör man? Vill du byta?

KURT. Nej, tack!

ALLAN. Vet du hvad det värsta är? Det är att sitta och tiga, när de gamla pratar strunt ... Jag vet, att jag har bättre reda på en sak än de ... och ändå måste jag tiga! Ja förlåt, jag räknar inte dig bland de gamla!

KURT. Hvarför inte de' då?

ALLAN. Kanske därför, att vi egentligen gjort bekantskap nu först ...

KURT. Och emedan ... Du fick andra begrepp om mig då!

ALLAN. Ja!

Digitized by Google

KURT. Jag förmodar att de åren vi voro skilda du icke alltid hyste de vänligaste känslor mot mig?

ALLAN. Nej!

KURT. Såg du nånsin ett porträtt af mig?

ALLAN. Ett enda, och det var mycket oförd elaktigt!

KURT. Och gammalt?

ALLAN. Ja!

KURT. För tio år sedan blef jag gråhårig på en natt... Det har gått bort sedan af sig själft... Låt oss tala om annat!... Se där kommer din tant! Min kusin! Hvad tycker du om henne?

ALLAN. Det vill jag inte säga!

KURT. Då ska inte jag fråga!

ALICE (in i en ljusaste sommarpromenaddräkt med parasoll). God morgon, Kurt! (Ger en blick som skall betyda, att Allan bör gå ut).

KURT (till Allan). Lämna oss!

ALLAN (går till höger).

ALICE (sätter sig på soffan till vänster).

KURT (på en stol bredvid).

ALICE (brydd). Han kommer straxt efter, så du behöfver inte vara generad!

KURT. Hvarför skulle jag vara det?

ALICE. Med dina stränga begrepp...

KURT. Mot mig själf, ja!

ALICE. Javäl!... Jag glömde mig en gång, då jag i dig såg befriaren, men du behöll sinnesnärvaron... och därför ha vi rätt att glömma — det som aldrig varit!

KURT. Glöm då!

ALICE. Emellertid... jag tror inte att han glömt...

KURT. Du menar den natten han föll af hjärtkrampen... och då du jubilerade för tidigt, troende, att han var död?

Digitized by Google

ALICE. Ja!... Sedan har han kommit sig, men då han upphörde dricka, lärde han tiga, och nu är han fruktansvärd. Han har något för sig, som jag icke fattar...

KURT. Alice, din man är en beskedlig tok, som visar mig idel vänlighet...

ALICE. Akta dig för hans vänligheter! Jag känner dem!

KURT. Så, så!

ALICE. Han har således förblindat dig, också!... Ser du inte faran, märker du icke snarorna?

KURT. Nej!

ALICE. Då är du dömd till undergång!

KURT. Åh, bevare oss!

ALICE. Tänk, jag sitter och ser hur olyckan kryper på dig som en katt... jag pekar på'n, men du kan icke se den!

KURT. Allan med sina oförvillade blickar kan icke heller se den! Han ser bara Judith för öfrigt, och det är ju alltid en underpant på godt förhållande.

ALICE. Känner du Judith?

KURT. En liten kokett unge med fläta på ryggen och lite för korta kjolar...

ALICE. Just det! Men jag såg henne utklädd häromdagen i långa kjolar... och då var det en ung dam ... icke så ung ändå, när håret lades upp!

KURT. Hon är lite försigkommen, medger jag!

ALICE. Och hon leker med Allan!

KURT. Det går an, så länge det är lek.

ALICE. Jaså, det går an!... Nu kommer Edgar straxt, han sätter sig i hvilstolen — den älskar han med passion, så att han kunde stjäla den.

KURT. Han ska få den!

Digitized by Google

ALICE. Låt honom sitta där, så stanna vi här. Och när han talar — han är pratsjuk om morgnarne — när han talar betydelselösa saker, så skall jag öfversätta dem för dig!...

KURT. Ack, du är för klok, för klok, kära Alice! Hvad skulle jag ha att frukta, så länge jag sköter min karantän oklanderligt, och eljes uppför mig anständigt?

ALICE. Du tror på rättvisa och heder och allt det där.

KURT. Ja, och det har erfarenheten lärt mig. Det var en gång jag trodde på motsatsen... Det stod mig dyrt!

ALICE. Nu kommer han!...

KURT. Jag har aldrig sett dig rädd förr!

ALICE. Mitt mod var bara oförstånd om faran!

KURT. Faran?... Du börjar skrämma mig snart!

ALICE. Ack, om jag kunde't... Där!

KAPTEN (in från fonden, civil, i svart knäppt redingote, uniformsmössa, käpp med silfverkrycka. Han hälsar med en nickning och går att sätta sig i hvilstolen).

ALICE (till Kurt). Låt'en tala först!

KAPTEN. Det är en syperb stol du har, min kära Kurt! Alldeles syperb!

KURT. Du ska få'n till skänks, om du vill ta emot den!

KAPTEN. Det var inte min mening...

KURT. Men det är min uppriktiga! Hur mycket har jag icke fått af dig?

KAPTEN (med svada). Åh prat!... Och när jag sitter här, ser jag ut öfver hela ön, öfver alla promenaderna, jag ser alla människorna på deras verandor, alla skepp som gå på hafvet och komma in och komma ut... Du har verkligen råkat få den bästa biten af

Digitized by Google

denna ö, som icke är de lycksaliges åtminstone. Eller hur Alice?... Ja, den kallas "lilla helvetet", och här har Kurt byggt sig ett paradis, utan Eva förstås, för när hon kom, var det slut med paradiset! Hör du? Vet du, att det här varit ett kungligt jaktslott?

KURT. Jag har hört sägas det!

KAPTEN. Du bor kungligt, du, men skam, till sägandes, det har du mig att tacka för!

ALICE (till Kurt). Seså, nu vill han stjäla dig!

KURT. Jag har mycket att tacka dig för!

KAPTEN. Åh strunt! — Hör du, har du fått vinlådorna?

KURT. Ja!

KAPTEN. Och du är nöjd?

KURT. Mycket nöjd, du kan hälsa din furnissör och säga honom det!

KAPTEN. Han ger alltid prima varor...

ALICE (till Kurt). För sekunda pris, och du får betala skillnaden...

KAPTEN. Hvad sa Alice?

ALICE. Jag? Ingenting!

KAPTEN. Ja! När denna karantänplats inrättades, så var jag betänkt på att söka den... och till den ändan studerade jag karantänväsendet.

ALICE (till Kurt). Det ljuger han!

KAPTEN (skroderar). De föråldrade idéer rörande desinfektionsväsendet, som styrelsen hyllade, delades icke af mig! Jag stod nämligen på neptunisternas sida — vi kallade dem så, emedan de framhålla vattenmetoden...

KURT. Förlåt! Jag minns säkert, att det var jag, som predikade vattnet, och du elden den gången.

KAPTEN. Jag? Åh prat!

Digitized by Google

ALICE (högt). Jo, det minns jag också!

KAPTEN. Du?...

KURT. Jag minns det så mycket mer...

KAPTEN (afbiter). Det kan ju hända, men det är detsamma! (Höjer rösten). Emellertid... nu ha vi kommit därhän, att ett nytt sakernas tillstånd (till Kurt som vill afbryta)... tyst nu!... har inträdt... och karantänväsendet står i begrepp att ta ett jättesteg framåt.

KURT. Apropos! Vet du hvem som skrifver de där dumma artiklarna i tidskriften?

KAPTEN (rodnar). Det vet jag inte, men hvarför kallar du dem för dumma!

ALICE (till Kurt). Pass opp! Det är han, som skrifvit dem!

KURT (till Alice). Han?... (Till kapten). Mindre förståndiga då?

KAPTEN. Inte kan du bedöma det!

ALICE. Är det meningen att gräla?

KURT. Åhnej!

KAPTEN. Det är svårt att hålla sämja här på ön, men vi borde föregå med godt exempel...

KURT. Ja, kan du förklara mig detta! När jag kom hit, blef jag strax vän med alla myndigheterna, och auditören särskildt blef min förtrogne, så förtrogen man kan bli vid vår ålder. Nåväl, efter en tids förlopp — det var strax efter ditt tillfrisknande — börjar den ena efter den andra visa mig köld, och i går undvek auditören mig på promenaden. Jag kan inte säga hur det smärtade mig.

KAPTEN (tiger).

KURT. Har du också märkt någon afvoghet mot dig?

KAPTEN. Nej, tvärtom!

Digitized by Google

ALICE (till Kurt). Förstår du inte, att han har stulit dina vänner!

KURT (till kapten). Jag undrade, om det kunde vara den där nya aktieteckningen jag vägrade gå med på!

KAPTEN. Nej, nej! Men kan du säga, hvarför du inte ville teckna?

KURT. Därför att jag redan placerat mina små besparingar i Er sodafabrik! Och äfven därför att en ny teckning betyder att de gamla aktierna äro skrala.

KAPTEN (tankspridd). Det var en syperb lampa du har! Hvar har du fått den?

KURT. I stan förstås.

ALICE (till Kurt). Akta din lampa, du!

KURT (till kapten). Du ska inte tro, att jag är otacksam eller misstrogen, Edgar.

KAPTEN. Ja, men det röjer icke förtroende att du vill dra dig ur en affär som du varit med om att starta.

KURT. Kära du, vanlig försiktighet bjuder ju att man i tid söker rädda sig och sitt!

KAPTEN. Rädda? Är det någon fara å färde? Tänker man bestjäla dig?

KURT. Hvarför så hårda ord?

KAPTEN. Var du icke belåten, när jag hjälpte dig placera ditt kapital på 6 procent?

KURT. Jo, jag var tacksam till och med!

KAPTEN. Du är icke tacksam — det är inte din natur, men det rår du inte för!

ALICE (till Kurt). Hör på honom!

KURT. Min natur är nog så bristfällig och min strid mot densamma är tämligen misslyckad, men jag erkänner förbindelser . . .

KAPTEN. Visa det då! (Sträcker ut handen och

Digitized by Google

tar en tidning åt sig). Se, hvad står det här? . . . En annons! (Läser). Medicinalrådet är död!

ALICE (till Kurt). Nu spekulerar han redan i liket.

KAPTEN (liksom för sig). Detta kommer att medföra vissa . . . förändringar . . .

KURT. I hvad afseende?

KAPTEN (reser sig). Vi få väl se!

ALICE (till kapten). Hvart skall du gå?

KAPTEN. Jag tror jag måste in till stan! . . . (Får se ett brefkuvert på skrifbordet, tar det liksom i tankarne, läser på utanskriften, och lägger det tillbaka). Förlåt min distraktion!

KURT. Skadar inte!

KAPTEN. Där står Allans cirkelbestick! Hvar är pojken?

KURT. Han är ute och leker med flickorna.

KAPTEN. Stora pojken? Det tycker jag inte om! Och Judith får inte ränna så där . . . Du skall ha ett öga på din unge herre, så ska jag sköta min unga dam! (Går nu förbi flygeln och slår an några toner). Syperb ton i det instrumentet! En Steinbech? Hva?

KURT. Bechstein!

KAPTEN. Ja, du har det bra, du! Tacka mig, som skaffat dig hit!

ALICE (till Kurt). Det ljuger han, för han sökte hindra dig!

KAPTEN. Ajö med Er så länge! Jag tar nästa båt! (Går, under det han mönstrar taflorna på väggarne).

ALICE. Nåå?

KURT. Nåå?

ALICE. Ännu förstår jag inte hans planer. Men — säg en sak! Det kuvertet han såg på . . . hvem är brefvet ifrån?

Digitized by Google

KURT. Skam till sägandes — det var min enda hemlighet!

ALICE. Och den luktade han reda på! Ser du att han kan trolla som jag sagt dig förut!... Står det något tryckt på kuvertet?

KURT. Ja det står "Valmansföreningen".

ALICE. Då har han gissat din hemlighet. Du vill bli riksdagsman, förstår jag! Och nu ska du få se att han blir det i ditt ställe!

KURT. Har han någonsin tänkt på det?

ALICE. Nej, men nu tänker han på det! Det läste jag i hans ansikte medan han såg på kuvertet.

KURT. Det är därför han far till stan?

ALICE. Nej, det beslutet fattade han, när han såg dödsannonsen!

KURT. Hvad vill han vinna af medicinalrådets död?

ALICE. Ja, säg det!... Kanske det var en fiende, som stod hans planer i vägen!

KURT. Är han så förfärlig, som du säger, då kan man ha skäl att frukta honom!

ALICE. Hörde du inte hur han ville stjäla bort dig, binda dina händer genom förebärande af tacksamhetsskulder, som ej existera. Han har till exempel aldrig skaffat dig platsen, han har tvärtom sökt hindra dig! Det är en mänskotjuf, en insekt, en trämask, som ska äta dig invändigt, att en dag du är ihålig som en murken tall... Han hatar dig, fastän han är bunden vid dig genom minnet af Er ungdoms vänskap...

KURT. Hvad du blir skarpsinnig, när du hatar!

ALICE. Och dum, när man älskar! Blind och dum!

KURT. Hu nej, så du säger!

ALICE. Vet du hvad de mena med en vampyr?... Jo, det skall vara en död människas själ, som söker en

Digitized by Google

kropp för att få lefva med som parasit. Edgar är död, alltsedan han föll den gången! Han har ju inga intressen själf, ingen personlighet, intet initiativ. Men bara han får fatt i en människa, så slår han fast på den, sticker ner sina sugrötter och börjar växa och blomma. Nu sitter han på dig!

KURT. Kommer han för nära så skakar jag af honom!

ALICE. Skaka af en kardborre, får du se! ... Hör, vet du, hvarför han ej vill att Judith och Allan leka?

KURT. Han är väl rädd om deras känslor!

ALICE. Inte alls! ... Han vill gifta bort Judith med ... öfversten!

KURT (upprörd). Gamla änklingen?

ALICE. Ja!

KURT. Förskräckligt! ... Och Judith?

ALICE. Om hon kunde få generalen, som är åttio år, skulle hon ta honom för att få stuka öfversten som är sextio. Stuka, ser du, det är hennes lefnadsmål! Trampa och stuka, det är den släktens lösen!

KURT. Är det Judith? Den sköna, den stolta, den härliga ungmön!

ALICE. Jo, det känner vi! ... Får jag sitta här och skrifva ett bref?

KURT (ordnar på skrifbordet). Var så god!

ALICE (tar af handskarne och sätter sig vid skrifbordet). Nu ska jag försöka mig på krigskonsten! Jag har misslyckats en gång, då jag ämnade dräpa min drake! Men nu har jag lärt på yrket!

KURT. Vet du att man skall ha laddadt innan man skjuter?

ALICE. Jo, och skarpladdning!

KURT (drar sig ut till höger).

Digitized by Google

ALICE (funderar och skrifver).

ALLAN (störtar in, utan att märka Alice och kastar sig framstupa på soffan, snyftande i en spetsnäsduk).

ALICE (observerar honom först ett ögonblick, därpå reser hon sig och går fram till soffan. Med mild röst). Allan!

ALLAN (sätter sig upp, förlägen, och döljer näsduken bakom ryggen).

ALICE (mildt, kvinnligt, med verklig rörelse). Du skall icke vara rädd för mig, Allan, jag är inte farlig för dig... Hur är det fatt? — Är du sjuk?

ALLAN. Ja!

ALICE. På hvad sätt?

ALLAN. Jag vet inte!

ALICE. Har du ondt i hufvet?

ALLAN. Neej!

ALICE. I bröstet? Kval?

ALLAN. Jaa!

ALICE. Kval! kval! så hjärtat vill smälta bort! Och det drar, drar...

ALLAN. Hur vet du det?

ALICE. Och så vill man dö, att man vore död, och allt är så svårt. Och man tänker bara på ett och samma... en och samma... men om två tänka på en och samma, så är sorgen tung, för den ena...

ALLAN (glömmer sig och plockar på näsduken).

ALICE. Det är den sjukan som ingen kan bota... man kan icke äta, vill icke dricka, vill bara gråta, och man gråter så bittert... helst ute i skogen, att ingen må se en, ty åt den sorgen skrattar människorna... de elaka människorna! Hu!... Hvad vill du henne? Intet! Du vill icke kyssa hennes mun, ty då tror du, att du skulle dö. Du känner som om döden nalkades

Digitized by Google

när din tanke flyger till henne! Och det är döden, barn, den döden, som ger lifvet. Men det förstår du inte ännu!

Det doftar violer! Det är hon! (Nalkas Allan och tar näsduken sakta). Det är hon, det är hon öfverallt, och ensam hon! Hå, hå, hå! (Allan ser ingen annan utväg än att dölja sitt ansikte i Alices' famn). Stackars gosse! Stackars gosse! Åh, hvad det gör ondt, hvad det gör ondt! (Hon torkar hans tårar med näsduken). Så, så, så! Gråt, gråt ut, så där! Så blir hjärtat lättare!... Men nu, res dig, Allan, och var en man, annars vill hon inte se åt dig! Den grymma, som icke är grym!

Har hon plågat dig? — Med löjtnanten? Hör på gosse! — Du skall bli vän med löjtnanten, så få Ni tala om henne tillsammans! Det brukar också lätta litet!

ALLAN. Jag vill inte se åt löjtnanten!

ALICE. Hör du, pys! Det skall inte töfva, förrän löjtnanten söker opp dig för att få tala om henne! Ty...

ALLAN (tittar upp med en ljusning af hopp).

ALICE. Nå, ska jag vara snäll och säga't?

ALLAN (böjer hufvudet).

ALICE. Han är lika olycklig som du!

ALLAN (glad). Nej?

ALICE. Jo, säkert, och han behöfver någon att öppna sitt hjärta för, när Judith sårar honom.

Du tycks glädja dig i förskott!

ALLAN. Vill hon inte ha löjtnanten?

ALICE. Hon vill inte ha dig heller, kära du, för hon vill ha öfversten!

ALLAN (blir ledsen igen).

Digitized by Google

ALICE. Regnar det igen nu? — Ja, näsduken får du inte, för Judith är rädd om sina tillhörigheter och vill ha sitt dussin helt!

ALLAN (ser snopen ut).

ALICE. Ja, du, sådan är Judith!... Sitt nu där medan jag skrifver ett bref till, så skall du få gå ett ärende åt mig! (Går till skrifbordet och skrifver).

LÖJTNANTEN (in från fonden, han ser melankolisk ut, men utan att verka komisk. Märker icke Alice, utan håller kurs på Allan). Volontärn!

ALLAN (reser sig med rättning).

LÖJTNANTEN. Var så god blif sittande!

ALICE (betraktar dem).

LÖJTNANTEN (fram till Allan och sätter sig bredvid honom. Suckar, tar fram en näsduk liknande den förra och torkar pannan).

ALLAN (betraktar näsduken med giriga blickar).

LÖJTNANTEN (betraktar Allan med sorgsna blickar).

ALICE (hostar).

LÖJTNANTEN (far upp med rättning).

ALICE. Var så god blif sittande!

LÖJTNANTEN. Om förlåtelse, fru kaptenska!

ALICE. Skadar inte!... Var god och sitt, och håll volontären sällskap. Han känner sig lite öfvergifven här på ön! (Skrifver).

LÖJTNANTEN (konserverar med Allan halfhögt, förläget). Det är enormt hett!

ALLAN. Åhja!

LÖJTNANTEN. Har volontären slutat sjätte boken än?

ALLAN. Jag håller just på med den sista propositionen!

LÖJTNANTEN. Den är kitslig den! (Tystnad).

LÖJTNANTEN. Har volontären... (söker orden) spelat tennis i dag?

Digitized by Google

ALLAN. Näe, det var för hett i solen!

LÖJTNANTEN (i ångest men utan att bli komisk). Ja, det är enormt hett i dag!

ALLAN (hviskar). Ja, det är mycket hett! (Tystnad).

LÖJTNANTEN. Har volontären ... varit ute och seglat i dag?

ALLAN. Näe, jag fick ingen att sköta focken!

LÖJTNANTEN. Har volontären ... det förtroendet till mig, att jag skulle få sköta focken?

ALLAN (respektfullt som förut). Det är för stor ära för mig, herr löjtnant!

LÖJTNANTEN. Jag ber, jag ber ... Tror volontären ... att det skulle vara god vind i dag, såsom i middagstiden, för endast då är jag ledig!

ALLAN (slugt). I middagstiden mojnar det, och ... den tiden har fröken Judith lektion ...

LÖJTNANTEN (bedröfvad). Jaså, jaså! Hm! — Tror volontären att ...

ALICE. Är det någon af ungherrarne, som skulle vilja gå med ett bref åt mig? (Allan och löjtnanten betrakta hvarandra med misstro).

ALICE ... till fröken Judith! (Allan och löjtnanten fara upp och fram till Alice, dock med en viss värdighet, som skall dölja deras känslor).

ALICE. Herrarne båda? Nå desto säkrare blir det uträttadt! (räcker löjtnanten brefvet) ... Hör nu, löjtnanten, får jag den där näsduken? Min dotter är rädd om sin tvätt! Hon är lite småaktig af naturen ... Tag hit näsduken! ... Jag vill inte skratta åt Er, men Ni skall icke göra Er löjliga — onödigtvis. Och öfversten tycker icke om att vara Othello! (Tar näsduken). Gån nu, unge män, och söken att dölja Era känslor, så godt I kunnen!

Digitized by Google

LÖJTNANTEN (bugar sig och går, följd i hälarne af Allan).

ALICE (ropar). Allan!

ALLAN (stannar ytterst motvillig i dörren). Ja, tant!

ALICE. Stanna! om du icke vill göra dig mer ondt, än du kan tåla!

ALLAN. Ja, men han går!

ALICE. Låt honom bränna sig! Men akta dig!

ALLAN. Jag vill inte akta mig!

ALICE. Så gråter du sen! Och så skall jag ha besvär att trösta dig!

ALLAN. Jag vill gå!

ALICE. Gå då! Men kom igen du, unga vettvilling, så har jag rätt att skratta ut dig!

ALLAN (springer efter löjtnanten).

ALICE (skrifver igen).

KURT (in). Alice, jag har fått ett anonymt bref, som oroar mig!

ALICE. Har du märkt på Edgar, att sedan han lagt bort uniformen, så är han en annan människa. Aldrig trodde jag en rock kunde göra så mycket!

KURT. Du svarade icke på min fråga!

ALICE. Det var ingen fråga! Det var en upplysning! Hvad fruktar du?

KURT. Allt!

ALICE. Han for till stan! Hans stadsresor medföra alltid något fruktansvärdt!

KURT. Men jag kan ingenting företaga, ty jag vet icke, från hvilken punkt attacken skall börja!

ALICE (lägger ihop brefvet). Få se om jag gissat det!...

KURT. Hjälper du mig då?

Digitized by Google

ALICE. Ja! ... men icke längre än mina intressen tillåta! Mina, det vill säga, mina barns!

KURT. Jag kan förstå det! ... Hör du, så tyst det är, i naturen, på sjön, öfver allt!

ALICE. Men jag hör bakom tystnaden röster ... sorl, skrik!

KURT. Tyst! Jag hör också något! ... Nej, det var bara måsarne!

ALICE. Jag hör annat, jag! ... Och nu går jag till posten — med detta bref!

Ridåfall.

(Samma dekoration. Allan sitter vid skrifbordet och studerar, Judith står i dörren, i tennishatt och ett cykelstyre i handen).

JUDITH. Får jag låna din skrufnyckel?

ALLAN (utan att se upp). Nä, det får du inte!

JUDITH. Du är oartig nu, bara jag springer efter dig!

ALLAN (icke snäsigt). Jag är ingenting alls, men begär att få vara i fred!

JUDITH (rycker fram). Allan!

ALLAN. Ja, hvad är det?

JUDITH. Du ska inte vara ond på mig!

ALLAN. Det är jag inte!

JUDITH. Gif mig hand på det!

ALLAN (mildt). Jag vill inte ta dig i hand, men jag är inte ond! ... Hvad vill du mig, egentligen?

JUDITH. Du är så dum!

Digitized by Google

ALLAN. Jag får väl vara det!

JUDITH. Du tror, att jag bara är elak!

ALLAN. Nej, för jag vet, att du är snäll också! Du kan vara snäll.

JUDITH. Ja, inte rår jag för... att... du och löjtnanten gå och gråta i skogen. Hvarför gråta Ni, säg?

ALLAN (förlägen).

JUDITH. Säg nu... Aldrig gråter jag. Och hvarför äro Ni så goda vänner nu?... Hvad tala Ni om, när Ni gå arm i arm?...

ALLAN (svarslös).

JUDITH. Allan! Du skall snart se hvem jag är, och att jag kan slå ett slag för dem jag bryr mig om!... Och ett råd skall du få... fast jag icke vill skvallra!... Var beredd!

ALLAN. På hvad?

JUDITH. På ledsamheter!

ALLAN. Från hvilket håll?

JUDITH. Från det håll, där du minst väntar!

ALLAN. Jag är tämligen van vid förtret, och har icke haft så roligt i lifvet... hvad förestår nu då?

JUDITH (tankfull). Du, arme gosse!... Gif mig din hand!

ALLAN (räcker handen).

JUDITH. Se på mig!... Törs du inte se på mig?

ALLAN (skyndar ut till vänster för att dölja sin rörelse).

LÖJTNANTEN (in från fonden). Förlåt! Jag trodde att volontären...

JUDITH. Hör, löjtnanten, vill Ni vara min vän och förtrogne?

LÖJTNANTEN. Om fröken vill hedra mig...

Digitized by Google

JUDITH. Jo!... Ett enda ord!... Öfvergif icke Allan, när olyckan kommer!

LÖJTNANTEN. Hvilken olycka?

JUDITH. Det får Ni se snart, i dag kanske!... Tycker Ni om Allan?

LÖJTNANTEN. Den unge mannen är min bästa lärjunge, och jag värderar honom äfven personligen för hans karaktärsstyrka... Ja, lifvet har ögonblick, då det erfordras (accentuerar) styrka att bära, fördraga, lida med ett ord.

JUDITH. Det var mer än ett ord, det där!... Emellertid, Ni håller af Allan?

LÖJTNANTEN. Ja!

JUDITH. Gå och sök upp honom och håll honom sällskap...

LÖJTNANTEN. Det var mitt ärende, det och inte annat! Jag hade ingen annan afsikt med mitt besök!

JUDITH. Jag har icke förmodat något sådant — som Ni menar!... Allan gick ut den där vägen. (Pekar åt vänster).

LÖJTNANTEN (går dröjande till vänster). Ja... jag skall göra det!

JUDITH. Gör det, är Ni snäll!

ALICE (in från fonden). Hvad gör du här?

JUDITH. Jag skulle låna en skrufnyckel!

ALICE. Vill du höra på mig ett ögonblick?

JUDITH. Visst vill jag det!

ALICE (sätter sig i soffan).

JUDITH (blir stående). Men säg fort hvad du har att säga. Jag tycker inte om långa föredrag.

ALICE. Föredrag?... Nåväl! Lägg upp ditt hår och kläd dig i lång klädning.

JUDITH. Hvarför det?

Digitized by Google

ALICE. Därför att du icke är barn längre! Och du är för ung att behöfva kokettera yngre!

JUDITH. Hvad betyder det?

ALICE. Att du är giftasvuxen! Och att din klädsel väcker anstöt!

JUDITH. Då skall jag göra det!

ALICE. Har du förstått, alltså?

JUDITH. Ja, då!

ALICE. Och vi äro ense?

JUDITH. Fullkomligt!

ALICE. I alla punkter!

JUDITH. Äfven den ömmaste!

ALICE. Vill du på samma gång lägga bort att leka — med Allan?

JUDITH. Det skall bli allvar då?

ALICE. Ja!

JUDITH. Då kunna vi börja med det samma. (Hon har lagt ifrån sig cykelstyret, släpper nu ner cyklistkjolen och lägger om flätan till en hårkorg, tar en hårnål ur modrens hår och fäster håret på sig).

ALICE. Man gör icke toalett på ett främmande ställe!

JUDITH. Är jag bra så här?... Då är jag färdig! Kom nu, den som vågar!

ALICE. Nu ser du åtminstone anständig ut!... Och låt nu Allan vara i fred!

JUDITH. Jag förstår inte hvad du menar med det?

ALICE. Ser du inte, att han lider...

JUDITH. Jo, jag tycker jag märkt det, men jag vet inte hvarför. Inte lider jag!

ALICE. Det är din styrka! Men vänta en dag... åhja, du får nog känna't!... Gå nu hem och glöm icke — att du har lång klädning.

Digitized by Google

JUDITH. Ska man gå på ett annat sätt då?

ALICE. Försök på!

JUDITH (försöker gå som en dam). Åh! jag har black om foten, jag är infångad, jag kan inte springa mer!

ALICE. Ja, barn, nu börjar gången, den långsamma stråten mot det okända, som man känner förut och ändå måste låtsas ignorera!... Kortare steg och långsammare, mycket långsammare! Barnskorna ska bort och du får kängor, Judith! — Du minns inte, när du lade bort sockorna och fick skor, det minns jag!

JUDITH. Det här står jag aldrig ut med!

ALICE. Och ändå måste du! Måste!

JUDITH (fram till modren och kysser henne flyktigt på kinden, går ut värdigt som en dam, men glömmer styret). Ajö med dig!

KURT (in från höger). Är du redan här?

ALICE. Ja!

KURT. Har han kommit igen?

ALICE. Ja!

KURT. Hur kom han?

ALICE. I parad! — Han har alltså varit hos öfversten. Två ordnar på bröstet.

KURT. Två? — Svärdsorden vet jag han skulle få vid afskedet. Hvilken är den andra?

ALICE. Jag förstår mig inte på't, men det var ett hvitt kors ini ett rödt?

KURT. En portugisisk alltså!... Låt mig tänka! — Hör! — Handlade inte hans artiklar i tidskriften om karantänsanstalterna i portugisiska hamnar?

ALICE. Jo? Så vidt jag minns!

KURT. Och han har aldrig varit i Portugal?

ALICE. Aldrig!

Digitized by Google

KURT. Men jag har varit där!

ALICE. Hvarför är du så meddelsam? Han hör så bra, och har så godt minne!

KURT. Tror du inte att det är Judith som inbragt honom den där utmärkelsen?

ALICE. Nej, vet du!... Det finns gränser... (Reser sig). Och du har öfverskridit dem!

KURT. Ska vi bli osams nu?

ALICE. Beror på dig! Rör inte vid mina intressen!

KURT. När de korsa mina, måste jag röra dem, om äfven med varsam hand... Där kommer han!

ALICE. Det är nu det skall ske!

KURT. Hvad — skall ske?

ALICE. Få se!

KURT. Må det gå till attack, ty detta belägringstillstånd har enerverat mig! Jag har inte en vän mer på hela ön!

ALICE. Vänta nu!... Sätt dig här på sidan... han skall nog i hvilstolen, så skall jag sufflera dig!

KAPTEN (in från fonden, i paraduniform med svärdsorden och portugisiska Kristusorden). God dag! — Här är mötesplatsen!

ALICE. Du är trött! Sätt dig!

KAPTEN (sätter sig mot förmodan till vänster i soffan).

ALICE. Gör dig bekvämt!

KAPTEN. Här är så bra! — Du är alltför vänlig!

ALICE (till Kurt). Var försiktig, han misstänker oss!

KAPTEN (vresigt). Hvad sa du för slag?

ALICE (till Kurt). Han har visst druckit.

KAPTEN (rått). Nä, det har han inte! (Tystnad).

KAPTEN. Nåå?... Hvad har Ni roat Er med?

ALICE. Och du?

Digitized by Google

KAPTEN. Ser du på mina ordnar?

ALICE. Nää!

KAPTEN. Jag tänker det, för du är afundsjuk. — Eljes brukar man gratulera till undfångna utmärkelser!

ALICE. Vi ha den äran!

KAPTEN. Vi få sådana här i stället för lagerkransar som aktriser få!

ALICE. Där kommo kransarne från väggen hemma i tornet...

KAPTEN. Som du fick af din bror...

ALICE. Åh tyst!

KAPTEN. Och som jag fått böja mig för i tjugufem år!... och som jag behöft tjugufem år för att afslöja!

ALICE. Du har råkat min bror?

KAPTEN. Åtskilligt!

ALICE (krossad. Tystnad).

KAPTEN. Nå du, Kurt! Du säger ingenting, du!

KURT. Jag väntar!

KAPTEN. Hör du! Du känner väl den stora nyheten?

KURT. Nej!

KAPTEN. Nå, det är inte roligt för mig att nödgas vara den som för fram...

KURT. Säg du bara!

KAPTEN. Sodafabriken har kraschat!

KURT. Det var högst obehagligt! — Hur går det dig då!?

KAPTEN. Det går nog bra, för jag sålde i tid.

KURT. Det gjorde du rätt i!

KAPTEN. Men hur går det för dig?

KURT. Illa!

KAPTEN. Det vållar du själf! Du skulle ha sålt i tid, eller ha tecknat nya aktier.

Digitized by Google

KURT. Så hade jag förlorat dem med.

KAPTEN. Nehej! Ty då hade bolaget stått sig.

KURT. Icke bolaget, men styrelsen, och jag betraktade nya teckningen som en insamling åt direktionen!

KAPTEN. Kan detta betraktelsesätt rädda dig? Frågas nu?

KURT. Nej, jag måste gå ifrån alltsammans!

KAPTEN. Alltsammans!

KURT. Äfven boet, möblemanget!

KAPTEN. Det är ju rysligt!

KURT. Jag har varit med om värre! (Tystnad).

KAPTEN. Så där går det, när amatörer ska jobba.

KURT. Du förvånar mig, ty du vet att om jag icke tecknat, så hade jag blifvit boycottad... Kustbefolkningens binäring, hafvets arbetare, outtömliga kapital, outtömliga som oceanen... filantropi och nationalvinst ... Så skref Ni, och lät trycka!... Och nu kallar du det för jobb!

KAPTEN (oberörd). Hvad tänker du göra nu?

KURT. Jag får väl göra auktion!

KAPTEN. Det gör du rätt i!

KURT. Hvad menar du?

KAPTEN. Det jag sa!... Här (långsamt) kommer nämligen att ske vissa förändringar...

KURT. Här på ön?

KAPTEN. Ja!... Så till exempel... kommer din boställslägenhet att utbytas mot en annan enklare.

KURT. Se så!

KAPTEN. Jo, det är meningen att lägga karantän på utsidan af ön, vid vattnet!

KURT. Min ursprungliga idé!

KAPTEN (torrt). Det vet jag inte... jag känner inte dina idéer om den saken!... Emellertid — det

Digitized by Google

passar ju bra då att du gör dig af med möblerna nu, så går det mera oförmärkt förbi — skandalen!

KURT. Hur?

KAPTEN. Skandalen! (Retar upp sig). För det är skandal att komma till en ny plats och strax inlåta sig i affärstrassel, som medför obehag för släktingar... för släktingar mest!

KURT. Mest får jag väl obehagen!

KAPTEN. Jag ska säga dig en sak, min käre Kurt: om icke du haft mig på din sida i denna angelägenhet, skulle du varit från platsen.

KURT. Det också!

KAPTEN. Du har lite svårt för att vara ordentlig! ... Det har varit klagomål på dig i tjänsten!

KURT. Berättigade klagomål?

KAPTEN. Tja! för du är — med dina för öfrigt aktningsvärda egenskaper — en slarf! — Afbryt mig inte! — Du är en stor slarf!

KURT. Så underligt!

KAPTEN. Emellertid! Den omtalta förändringen lär skola försiggå rätt snart! Och jag ville råda dig göra auktionen genast eller söka sälja under hand.

KURT. Under hand? Hvar finner jag en köpare här?

KAPTEN. Du menar väl inte, att jag skall gå och sätta mig i dina möbler? Det blir en skön historia — (stötvis) hm! särskildt om man... tänker på hvad som passerat — en gång i tiden...

KURT. Hvad var det? — Menar du det som icke passerat?

KAPTEN (turnerar). Alice är så tyst? Hvad är det med dig, gamla flicka? Du är inte modd!

ALICE. Jag sitter och tänker...

Digitized by Google

KAPTEN. Ah kors! Tänker du? Men du ska tänka snabbt, korrekt och skarpt, om det ska hjälpa! — Så, tänk nu! En, två, tre! — Haha! Kan du inte!... Nå, så ska jag sta' då!... Hvar är Judith?

ALICE. Hon är någonstans!

KAPTEN. Hvar är Allan?

ALICE (tyst).

KAPTEN. Hvar är löjtnanten?

ALICE (tyst).

KAPTEN. Hör du, Kurt! — Hvad tänker du göra af Allan nu?

KURT. Göra af?

KAPTEN. Ja, inte har du råd att hålla honom kvar på artilleriet?

KURT. Kanske det!

KAPTEN. Du får söka honom in på något billigt infanteri, upp i Norrland eller så.

KURT. I Norrland?

KAPTEN. Ja! Eller om du skulle låta honom gå i det praktiska, rent af! — Jag skulle i dina kläder sätta honom på ett kontor!...

Hvarför inte?

KURT (tyst).

KAPTEN. I dessa upplysta tider! Tja!... Alice är så ovanligt tyst!... Ja, mina barn, detta är lifvets gungande gungbräda, än sitter man däruppe och ser morskt omkring sig, än sitter man därnere, och så kommer man upp igen! Etcetera! Så var det med den saken, ja!... (Till Alice). Sa du något?

ALICE (skakar på hufvudet).

KAPTEN. Vi kan vänta främmande hit om några dagar!

ALICE. Sa du åt mig?

Digitized by Google

KAPTEN. Vi kan vänta främmande om några dagar! Storfrämmande!

ALICE. Hvem då?

KAPTEN. Ser du! Du är intresserad!... Nu kan du sätta dig och gissa, hvem som kommer, och mellan gissningarne kan du ta och läsa om det här brefvet, en gång till! (Lämnar ett öppet bref).

ALICE. Mitt bref? Brutet? Tillbaka från posten?

KAPTEN (reser sig). Ja, i egenskap af familjens hufvud och din målsman öfvervakar jag familjens heligaste intressen och afklipper med järnhand hvarje försök att med brottslig korrespondens lösa familjebanden! Tja!

ALICE (slagen).

KAPTEN. Jag är inte död, du, men blif inte ond just nu när jag ämnar lyfta oss alla ur en oförtjänt förnedring, oförtjänt från min sida åtminstone!

ALICE. Judith! Judith!

KAPTEN. Och Holofernes? — Ska det vara jag? Pah! (Går ut genom fonden).

KURT. Hvem är denna man?

ALICE. Inte vet jag!

KURT. Vi äro slagna!

ALICE. Ja!... Intet tvifvel!

KURT. Mig har han gnagt ut, men så skickligt att jag icke kan anklaga honom för något.

ALICE. Det? Du står tvärtom i tacksamhetsskuld.

KURT. Vet han hvad han gör?

ALICE. Nej, det tror jag inte. Han följer sin natur och sina instinkter, och nu tyckes han ha medhåll, där lycka och olycka skiftas ut.

KURT. Det är väl öfversten, som kommer hit.

ALICE. Sannolikt! Och därför måste Allan bort!

Digitized by Google

KURT. Det finner du riktigt?

ALICE. Jaha!

KURT. Då skiljas våra vägar!

ALICE (färdig att gå). Något litet! . . . Men, vi råkas nog igen!

KURT. Antagligen! —

ALICE. Och vet du hvar?

KURT. Här!

ALICE. Du anar det?

KURT. Det är lätt! Han tar bostaden och köper möblerna!

ALICE. Det tror jag också! Men öfvergif mig icke!

KURT. Inte för så litet!

ALICE. God middag! (Går).

KURT. God middag!

Ridå.

(Samma dekoration, men det är mulet och det regnar utanför. Alice och Kurt in från fonden med paraplyer och regnkappor).

ALICE. Så fick jag dig hit! . . . Kurt, jag kan icke vara nog grym be' dig välkommen i ditt hem . . .

KURT. Åh! Hvarför? Jag har gått igenom tre utmätningar . . . och mera till . . . Mig gör det ingenting!

ALICE. Har han kallat dig hit?

KURT. Det var en formlig kallelse, men jag förstår inte på hvad grund!

ALICE. Han är ju inte din förman?

Digitized by Google

KURT. Nej, men han har etableradt sig som konung här på ön! Och bara någon gör motstånd, nämner han öfverstens namn, och då böjer sig allt! — Hör, är det i dag öfversten skall komma?

ALICE. Man väntar honom — men något säkert vet jag inte! — Sätt dig ner!

KURT (sätter sig). Här är allt sig likt!

ALICE. Tänk inte på't! — Rif inte upp i smärtan!

KURT. Smärtan? Jag tycker bara det är lite underligt! Underligt som denne man! — Vet du, att när jag gjorde hans bekantskap som ung, flydde jag honom ... Men han var efter mig. Smickrade, erbjöd tjänster och band mig ... Jag upprepade mina flyktförsök, men förgäfves ... Nu är jag hans slaf!

ALICE. Ja, hvarför? Det är han, som är skyldig dig, men du är den skuldsatte!

KURT. Sedan jag blef ruinerad, har han erbjudit sig att hjälpa Allan till examen ...

ALICE. Det får du betala dyrt! ... Står din kandidatur till riksdagen ännu?

KURT. Ja, hvad jag kan se, finns inga hinder! (Tystnad).

ALICE. Skall Allan verkligen resa i dag?

KURT. Ja! Om icke jag kan hindra det!

ALICE. Det var en kort fröjd!

KURT. Kort, som allt annat utom lifvet själft som är rysligt långt!

ALICE. Ja, det är det! ... Vill du inte stiga in och vänta i förmaket? Ja, om det inte plågar dig, så plågar det mig — denna omgifning.

KURT. Om du så önskar!

ALICE. Jag blygs, jag blygs så jag vill dö ... men jag kan icke ändra det!

Digitized by Google

KURT. Låt oss gå då! Som du vill!

ALICE. Det kommer för öfrigt någon! (De gå in till vänster).

(Kapten och Allan in från fonden, båda i uniform med kappor).

KAPTEN. Sitt ner här, min gosse, får jag tala vid dig! (Sätter sig i hvilstolen).

ALLAN (sätter sig på stolen till vänster).

KAPTEN. Det regnar i dag, annars satt jag så bra här och såg på hafvet. (Tystnad).

KAPTEN. Nåå? — Du vill inte resa, inte?

ALLAN. Jag lämnar ogärna min far!

KAPTEN. Ja, din far! Han är en ganska olycklig man! (Tystnad).

KAPTEN. Och föräldrar förstå sällan sina barns bästa! Det vill säga — det finns ju undantag! Hm! Hör, du! Allan! Har du någon förbindelse med din mor?

ALLAN. Ja, hon skrifver ibland!

KAPTEN. Vet du, att hon är din målsman?

ALLAN. Jaa!

KAPTEN. Hör du, Allan! Vet du, att din mor gifvit mig fullmakt att besluta i hennes ställe.

ALLAN. Det visste jag inte!

KAPTEN. Nu vet du det i alla fall! Och på den grunden är diskussionen om din bana afslutad! . . . Du går således till Norrland?

ALLAN. Men jag saknar medel.

KAPTEN. Dem har jag anskaffat!

ALLAN. I så fall har jag endast att tacka onkel!

KAPTEN. Du är tacksam, du — det är icke alla, som är det! Hm! . . . (Höjer rösten). Öfversten . . . känner du öfversten?

Digitized by Google

ALLAN (brydd). Nej, det gör jag inte.

KAPTEN. Öf-ver-sten (accentuerar) är min speciella vän — (raskar på) som du kanske vet! Hm! Öfversten har velat intressera sig för min familj, inbegripen min hustrus släkt. Öfversten har genom sin bemedling lyckats anskaffa de medel, som varit erforderliga till afslutandet af din kurs! — Nu vet du dina förbindelser och din fars förbindelser — till öfversten!... Har jag uttryckt mig tydligt nog?

ALLAN (bugar sig).

KAPTEN. Gå nu och packa dina saker! Pengarne lämnas dig vid landgången! Och så, adjö min gosse! (Räcker ett finger).

Adjö med dig! (Reser sig och går till höger igen).

ALLAN (ensam, står bedröfvad seende sig omkring i rummet).

JUDITH (in från fonden med kapuschong och paraply, eljes klädd utsökt, med lång klädning och upplagdt hår). Är det Allan?

ALLAN (vänder sig om, beskådar Judith noga). Är det Judith!

JUDITH. Du känner icke igen mig? Men hvar har du varit så länge?... Hvad ser du på? — Min långa klädning... och mitt hår... Du har inte sett det förut!...

ALLAN. Nä!

JUDITH. Ser jag ut som en fru?

ALLAN (vänder sig från henne).

JUDITH (allvarligt). Hvad gör du här?

ALLAN. Jag har tagit afsked!

JUDITH. Hva! Ska du — resa?

ALLAN. Jag skall flyttas till Norrland.

JUDITH (slagen). Till Norrland? — När ska du resa?

Digitized by Google

ALLAN. I dag!

JUDITH. Hvem har hittat på det?

ALLAN. Din far!

JUDITH. Jag kunde tro det! (Går på golfvet och stampar med foten). Jag skulle önskat du stannade öfver i dag!

ALLAN. För att få råka öfversten!

JUDITH. Hvad vet du om öfversten? ... Ska du resa bestämdt?

ALLAN. Det finns intet annat val! Och nu vill jag det själf. (Tystnad).

JUDITH. Hvarför vill du det nu?

ALLAN. Jag vill härifrån! Ut, i världen!

JUDITH. Det är för trångt här! Ja, jag förstår dig, Allan, här är outhärdligt! — Det spekuleras — i soda och i människor! (Tystnad).

JUDITH (med sann rörelse). Allan, jag har, som du vet, den lyckliga naturen att icke kunna lida — men — nu börjar jag kunna!

ALLAN. Du?

JUDITH. Ja! — Nu börjar jag! (Hon trycker båda händerna mot sitt bröst). Åh, hvad jag lider! Åh! ...

ALLAN. Hvad har du?

JUDITH. Jag vet inte! — Jag kväfs! Jag tror jag dör!

ALLAN. Judith?

JUDITH (skriker). Åh! ... Är det så det känns! Är det så ... stackars gossar!

ALLAN. Jag borde le, om jag vore så grym som du!

JUDITH. Jag är icke grym, men jag förstod inte bättre! ... Du får inte resa!

ALLAN. Jag måste!

JUDITH. Res då! ... men gif mig ett minne!

Digitized by Google

ALLAN. Hvad har jag att ge dig?

JUDITH (med djupaste allvars smärta). Du! ... Nej, detta går jag icke igenom! (Skriker och håller sig för bröstet). Jag lider, jag lider ... Hvad har du gjort med mig? ... Jag vill inte lefva mer! — Allan, gå inte, inte ensam! Vi ska följas åt ut, och så ta vi lilla slupen, den lilla hvita — och så segla vi ut, men med fasta skot — det blåser bra ... och så segla vi i kvaf — därute, längst ute, där det inte finns något snärjgräs eller några maneter — Hva? Säg? — Men vi skulle ha tvättat seglen i går — de skulle vara alldeles hvita — jag vill se hvitt i den stunden — och så ska du simma med mig på armen tills du tröttnar — och då sjunka vi ... (Vänder). Det är stiligt! mycket stiligare än gå här och sörja, och smussla med bref som far bryter och hånar! Allan! (Hon fattar hans armar och ruskar honom). Hör du?

ALLAN (som betraktat henne med lysande ögon). Judith! Judith! Hvarför icke detta förr?

JUDITH. Jag visste ju inte, hur kunde jag säga det, jag inte visste?

ALLAN. Och nu måste jag resa ifrån dig! ... Men, det är nog det bästa och det enda! ... Jag kan icke täfla med en man ... som ...

JUDITH. Tala inte om öfversten!

ALLAN. Är det inte sant!

JUDITH. Det är sant — och det är osant!

ALLAN. Kan det bli helt osant?

JUDITH. Ja, nu skall det bli det! Om en timme!

ALLAN. Håller du ord? Jag kan vänta, jag kan tåla, jag kan arbeta! ... Judith!

JUDITH. Gå inte ännu! — Hur länge ska jag vänta?

ALLAN. Ett år!

Digitized by Google

JUDITH (jublande). Ett? Jag ska vänta i tusen år, och kommer du inte då, ska jag vrida himlahvalfvet baklänges så solen ska upp i väster ... Tyst, det kommer någon! — Allan, vi måste skiljas ... Tyst! — Tag mig i famn! (De omfamnas). — Men du får inte kyssa mig! (Vänder bort hufvudet). — Så, gå nu! — Gå nu!

ALLAN (går till fonden och tar på kappan. Därpå flyga de i famn på hvarann så att Judith försvinner i kappan, och de kyssas ett ögonblick. Allan springer ut. Judith kastar sig framstupa på soffan och snyftar. Allan in igen och faller på knä vid soffan). Nej, jag kan inte gå! Jag kan inte gå ifrån dig, nu, nu!

JUDITH (reser sig). Om du visste, hur skön du är nu, om du kunde se dig!

ALLAN. Tyst, inte kan en man vara skön! Men du Judith! Du — att du — jag märker nog, att när du var snäll, så syntes en annan Judith ... det är min! ... Men om du nu sviker mig, så dör jag!

JUDITH. Jag tror jag dör ändå! ... O, att jag finge dö nu, just nu, då jag är lycklig! ...

ALLAN. Det kommer någon!

JUDITH. Låt dem komma! Jag fruktar ingenting i hela världen, numera! Men jag ville, att du tog mig under kappan. (Hon leker att hon gömmer sig under kappan). Och jag flöge med dig till Norrland. Hvad ska vi göra i Norrland? Bli fältjägare ... en sån där med plym i hatten ... det är stiligt och ska klä dig bra. (Pysslar med hans hår).

ALLAN (kysser hennes fingerändar, den ena efter den andra — därpå kysser han hennes känga).

JUDITH. Hvad gör du unga galning? Du blir ju svart om mun! (Reser sig häftigt) ... Och så kan

Digitized by Google

jag inte kyssa dig, när du går!... Kom så följer jag dig!

ALLAN. Nej, då blir jag arresterad!

JUDITH. Jag följer dig i arresten!

ALLAN. Det fick du inte!... Nu måste vi skiljas!

JUDITH. Jag kommer att simma efter ångbåten... och så hoppar du i och räddar mig, och så står det i tidningen, och så få vi trolofva oss! Ska vi göra så?

ALLAN. Du kan skämta än, du?

JUDITH. Gråta hinner man alltid!... Säg ajö nu!... (De flyga i hvarandras famn, därpå drar sig Allan ut genom fonddörren som förblir stående, de omfamnas utanför i regnet).

ALLAN. Det regnar på dig! Judith!

JUDITH. Hvad bryr jag mig om det! (De slita sig från hvarann. Allan går, Judith står kvar i regnet och blåsten som rifver i hennes hår och kläder under det hon viftar med näsduken. Judith rusar därpå in, kastar sig på soffan med ansiktet i händerna).

ALICE (in, fram till Judith). Hvad är detta!... Är du sjuk? — Stig upp, får jag se på dig?

JUDITH (reser sig).

ALICE (betraktar henne noga). Du är inte sjuk!... Men dig tröstar jag inte! (Går ut till höger).

LÖJTNANTEN (i fonden).

JUDITH (upp, tar på sig kapuschongkappan). Följ mig till telegrafen, är löjtnanten snäll!

LÖJTNANTEN. Om jag kan stå fröken till tjänst... men jag tror inte det är passande!

JUDITH. Så mycket bättre! Det är just meningen, att Ni skall kompromettera mig — dock utan illusioner! ... Gå förut! (De gå ut genom fonden).

Digitized by Google

KAPTEN och ALICE (in från höger, kapten i släpuniform).

KAPTEN (sätter sig i hvilstolen). Släpp in honom!

ALICE (går till vänster och öppnar dörren, därpå sätter hon sig i soffan).

KURT (in från vänster). Du vill tala vid mig?

KAPTEN (vänligt men något nedlåtande). Jo, jag har en del saker af vikt att säga dig! — Sitt ner!

KURT (sätter sig på stolen till vänster). Jag är idel öra!

KAPTEN. Nåväl!... (orerar) Du vet, att karantänsväsendet hos oss legat i förfall snart ett århundrade... hm!

ALICE (till Kurt). Det är riksdagskandidaten som talar!

KAPTEN... Men — med vår tids oerhörda utveckling i...

ALICE (till Kurt). Kommunikationerna förstås!

KAPTEN... Alla möjliga afseenden, så har regeringen varit betänkt på en utvidgning. Till den ändan har medicinalstyrelsen utnämnt inspektörer — och!

ALICE (till Kurt). Han dikterar...

KAPTEN ... Du måste veta det så först som sist! Jag är utnämnd till karantänsinspektör! (Tystnad).

KURT. Jag gratulerar — och gör min uppvaktning på samma gång!

KAPTEN. Vårt personliga förhållande kommer på grund af bestående släktskapsband att förbli oförändradt! E-mellertid, för att tala om annat! — Din son Allan har på min begäran fått transport till ett infanteriregemente i Norrland!

KURT. Men det vill jag inte!

KAPTEN. Din vilja i detta fall är underordnad moderns önskningar... och alldenstund modern befullmäktigat mig fatta beslut, så har jag fattat nämnda beslut! ...

Digitized by Google

KURT. Jag beundrar dig!

KAPTEN. Är det allt hvad du erfar i ett ögonblick, då du skall skiljas från din son? Har du inga andra rent mänskliga känslor?

KURT. Du menar jag skulle lida?

KAPTEN. Ja!

KURT. Det skulle glädja dig att jag led. Du önskar att jag skulle kunna lida?

KAPTEN. Kan du lida, du?... Det var en gång jag föll sjuk — du var närvarande... och jag kan endast minnas, att ditt ansikte uttryckte oförställd glädje!

ALICE. Det är inte sant! Kurt satt vid din säng hela natten och lugnade dig, när samvetskvalen blefvo för tunga... men när du frisknade till, blef du otacksam...

KAPTEN (utan att låtsa höra Alice). Följaktligen skall Allan lämna oss!

KURT. Hvem skall bestå medlen?

KAPTEN. Det har jag redan gjort, det vill säga vi, ett konsortium, som intresserat oss för den unge mannens framtid!

KURT. Konsortium!

KAPTEN. Ja! — Och för att du skall veta att det gått rätt till, kan du få se listorna här. (Lämnar papper).

KURT. Listorna? (Läser i papperen). Det är ju tiggarlistor!

KAPTEN. Kalla't för det!

KURT: Har du tiggt för min son?

KAPTEN. Är du otacksam nu igen! — En otacksam människa är den tyngsta börda jorden bär!

KURT. Då är jag borgerligt död!... Och min kandidatur är om intet!...

KAPTEN. Hvilken kandidatur?

KURT. Till riksdagsmannavalet, ju!

Digitized by Google

KAPTEN. Det har du väl aldrig drömt om! ... Så mycket mindre, som du bort ana, att jag såsom äldre på platsen ämnat ställa upp min person, hvilken du synes ha underskattat!

KURT. Nå! Så är det slut, det också!

KAPTEN. Det tycks inte bekomma dig något!

KURT. Nu har du tagit allt! Vill du ha mer?

KAPTEN. Har du något mer? Och har du något att förebrå mig? Tänk noga efter, om du har något att förebrå mig. (Tystnad).

KURT. Strängt taget, intet! Allt har gått korrekt och lagligt till som mellan hederliga medborgare i dagliga lifvet! ...

KAPTEN. Detta säger du med en resignation, som jag ville kalla cynisk. Men hela din natur är cyniskt anlagd, min kära Kurt, och det gifves ögonblick, då jag vore frestad dela Alices tanke om dig, att du är en hycklare, en första rangens hycklare!

KURT (lugnt). Är det Alices mening?

ALICE (till Kurt). Det har varit, en gång! Men är icke mer, ty att bära hvad du burit fordrar öppet hjältemod, eller — något annat!

KAPTEN. Nu tror jag diskussionen kan anses afslutad. Gå Kurt och tag afsked af Allan, som reser med nästa båt!

KURT (reser sig). Redan? ... Nå! Jag har varit med om värre!

KAPTEN. Ja, du säger det så ofta, att jag börjat undra hvad du hade för dig i Amerika.

KURT. Hade för mig? Jo, jag hade olyckor för mig! Och det är hvarje människas obestridliga rättighet att råkas af olyckor.

Digitized by Google

KAPTEN (skarpt). Det finns självförvållade olyckor, var det sådana?

KURT. Det var en samvetsfråga?

KAPTEN (kort). Har du samvete, du?

KURT. Det finns vargar och det finns får, det är ingen mänsklig ära vara fåret! Men jag vill vara't ändå, hellre än vara vargen!

KAPTEN. Du känner icke den gamla sanningen, att hvar och en är sin lyckas smed?

KURT. Är det en sanning?

KAPTEN. Och du vet icke att den egna kraften . . .

KURT. Jo, det vet jag efter den natten, då din egen kraft svek dig och du låg på golfvet!

KAPTEN (höjer rösten). En förtjänt man som undertecknad — ja, se på mig — jag har kämpat till femtio år — mot en värld, men jag har slutligen vunnit spelet genom ihållighet, plikttrogenhet, energi och — redbarhet!

ALICE. Det där skall du låta andra säga!

KAPTEN. Det gör de andra inte, för de äro afundsjuka! emellertid! — Här väntas främmande! Min dotter, Judith, skall i dag råka sin tillkommande . . . Hvar är Judith?

ALICE. Hon är ute!

KAPTEN. I regnet? . . . Låt kalla henne!

KURT. Kanske jag får gå nu?

KAPTEN. Nej, dröj du! . . . Är Judith klädd? Anständigt?

ALICE. Ja, så pass . . . Har du öfverstens bestämda ord att han kommer?

KAPTEN (reser sig). Ja, det vill säga, han kommer och öfverraskar, som det heter! . . . Och jag väntar hans telegram — när som helst! (Går in till höger). Kommer strax!

Digitized by Google

ALICE. Där har du mannen! Är detta en människa?

KURT. När du frågade mig det förra gången, så svarte jag nej! Nu tror jag det är den vanligaste människa af dem, som besitta jorden... Kanske vi är lite så där med? Begagna människor och gynnsamma tillfällen!

ALICE. Han har ätit dig och de dina lefvande... och du försvarar honom?

KURT. Jag har varit med om värre... Men den här mänskoätaren har lämnat min själ oberörd — den kunde han inte svälja!

ALICE. Hvilket "värre" har du varit med om?

KURT. Det frågar du?...

ALICE. Är du oartig?

KURT. Nej, jag vill inte vara det, och därför... fråga inte en gång till!

KAPTEN (in från höger). Här låg telegrammet emellertid! — Var god läs det Alice, för jag ser så illa!... (Sätter sig dryg i hvilstolen)... Läs! — Kurt behöfver inte gå!

ALICE (läser först hastigt och tyst, ser häpen ut).

KAPTEN. Nåå? Behagar det inte?

ALICE (tiger och fixerar kapten).

KAPTEN (ironiskt). Hvem är det ifrån?

ALICE. Det är från öfversten!

KAPTEN (belåten). Kunde tro det!... Hvad säger öfversten då?

ALICE. Han säger så här:

"På grund af fröken Judiths näsvisa telefonmeddelande anser jag relationerna afbrutna — för all tid!" (Fixerar kapten).

KAPTEN. En gång till! Om jag får be!

ALICE (läser fort). "På grund af fröken Judiths

Digitized by Google

näsvisa telefonmeddelande anser jag relationerna afbrutna — för all tid!"

KAPTEN (bleknar). Det är Judith!

ALICE. Och där är Holofernes!

KAPTEN. Hvad är du då?...

ALICE. Det skall du snart se!

KAPTEN. Detta har du gjort!

ALICE. Nej!

KAPTEN (ursinnig). Detta har du gjort!

ALICE. Nej!

KAPTEN (försöker resa sig och dra sabeln, men faller ner slagrörd).

ALICE. Nu fick du ditt!

KAPTEN (med gubbgråt i rösten). Var inte ond på mig! Jag är så sjuk!

ALICE. Är du? Det gläder mig att höra!...

KURT. Låt oss föra ut honom till sängs!

ALICE. Nej, jag vill inte ta i honom! (Ringer).

KAPTEN (som förut). Ni ska inte vara onda på mig! (till Kurt) Tänk på mina barn!

KURT. Det är sublimt! Jag skall sörja för hans barn, och han har stulit mina!

ALICE. Denna självförblindelse!

KAPTEN. Tänk på mina barn! (Fortsätter stammande med otydliga, blu-blu-blu-blu)!

ALICE. Ändtligen har denna tunga stannat! — Kan icke skryta mer, icke ljuga mer, icke såra mer! — Du, Kurt, som tror på Gud! Tacka honom på mina vägnar! Tacka honom för befrielsen från tornet, från vargen, från vampyren!

KURT. Icke så, Alice!

ALICE (inpå kaptens ansikte). Hvar är den egna kraften nu? Hva? Och energin?

Digitized by Google

KAPTEN (mållös spottar henne i ansiktet).

ALICE. Kan du spy etter än, huggorm, så skall jag rycka tungan ur din hals! (Slår kapten en örfil). Hufvudet är af, men rodnar ännu! . . . O, Judith, härliga flicka, som jag burit likt hämnden under mitt hjärta. Du, du, har befriat oss, alla! — Har du fler hufven, hydra, så ska vi ta dem med! (Drar honom i skägget). Tänk att det finns rättvisa på jorden! Ibland drömde jag det, men trodde det aldrig! Kurt, bed Gud förlåta, att jag misskände honom! O, det finns rättvisa! Då vill jag bli fåret också! Säg honom det, Kurt! Litet medgång gör oss bättre, men bara motgångar gör oss till vargar!

LÖJTNANTEN (in i fonden).

ALICE. Kapten har fått slag, hjälp oss, är Ni snäll, rulla ut stolen!

LÖJTNANTEN. Hennes nåd! . . .

ALICE. Hvad är det?

LÖJTNANTEN. Jo, fröken Judith . . .

ALICE. Hjälp oss här först! Så får Ni tala om fröken sen!

LÖJTNANTEN (rullar ut stolen till höger).

ALICE. Ut med kadavret! Ut me'n, och upp med dörrarne! Här ska vädras! (Slår upp fonddörrarne, det har klarnat ute). Usch! . . .

KURT. Skall du öfverge honom?

ALICE. Ett strandadt fartyg öfverges, och besättningen räddar sig! . . . Jag behöfver inte vara liksveperska åt ett ruttet djur! Nattmän eller anatomivaktmästare må ta hand om honom! Ett trädgårdsland vore för fint att mottaga denna kärra orenlighet! . . . Nu går jag att tvätta mig och bada från all denna smuts, om jag någonsin kan bli ren mer!

Digitized by Google

(Judith synes utanför vid balustraden, barhufvud, viftande utåt hafvet med sin näsduk).

KURT (ut åt fonden). Hvem är där? Judith! (Ropar). Judith!

JUDITH (in skriker). Han har rest!

KURT. Hvem?

JUDITH. Allan har rest!

KURT. Utan afsked?

JUDITH. Vi togo afsked, och han hälsar dig, onkel!

ALICE. Var det detta?

JUDITH (kastar sig i Kurts armar). Han har rest!

KURT. Han kommer igen, barn lilla!

ALICE. Eller resa vi efter!

KURT (med en gest åt höger dörr). Att lämna honom? — Världen . . .

ALICE. Världen! Pah! . . . Judith, kom och tag mig i famn!

JUDITH (nalkas Alice, som kysser hennes panna).

ALICE. Vill du resa efter?

JUDITH. Det kan du fråga?

ALICE. Men far är sjuk!

JUDITH. Hvad bryr jag mig om det!

ALICE. Det är Judith! — O, jag älskar dig! Judith!

JUDITH. För öfrigt, pappa är inte småaktig . . . och tycker inte om pjåsk! Det är stil på pappa, ändå!

ALICE. Ja, en viss!

JUDITH. Och jag tänker han inte längtar efter mig, sedan den där telefon! . . . Ja, hvad skulle han skicka på mig en gammal gubbe? Nej, Allan, Allan! (Kastar sig i Kurts armar). Jag vill gå till Allan! (Rycker sig lös igen och springer ut att vifta).

KURT (följer henne och viftar också).

ALICE. Tänk, att blommor kunna växa ur smuts!

Digitized by Google

LÖJTNANTEN (in från höger).

ALICE. Nåå?

LÖJTNANTEN. Jo! Fröken Judith . . .

ALICE. Är det nu så ljuft känna bokstäfverna i hennes namn smeka öfver läpparne, att Ni glömmer den döende?

LÖJTNANTEN. Ja, men hon sa . . .

ALICE. Hon? Säg då hellre Judith! — Men först, hur är det därinne?

LÖJTNANTEN. Jo, därinne! . . . Det är slut!

ALICE. Slut? — O, Gud, jag tackar dig på egna och mänskligheten vägnar, att du befriat oss från detta onda! . . . Gif mig Er arm! Jag vill ut och andas. — Andas!

LÖJTNANTEN (bjuder sin arm).

ALICE (hejdar sig). Talade han något innan han slutade?

LÖJTNANTEN. Fröken Judiths fader sade några ord!

ALICE. Hvad sa' han?

LÖJTNANTEN. Han sade: "förlåt dem, ty de veta icke hvad de göra".

ALICE. Ofattligt!

LÖJTNANTEN. Ja, fröken Judiths fader var en god och en ädel man.

ALICE. Kurt!

KURT (in).

ALICE. Det är slut!

KURT. Åh! . . .

ALICE. Vet du hvad ha sa' till sist? Nej, det vet du inte. "Förlåt dem, ty de veta icke hvad de göra" . . .

KURT. Kan du öfversätta det?

Digitized by Google

ALICE. Han menade väl, att han alltid handlat rätt, och dog som den af lifvet förfördelade.

KURT. Han får nog ett vackert griftetal!

ALICE. Och så mycket kransar! Af underofficerarne.

KURT. Jaa!

ALICE. För ett år sedan sa' ha ungefär så här: Det ser ut, som om lifvet vore en kolossal drift med oss!

KURT. Menar du, att han drifvit med oss in i döden?

ALICE. Nej!... Men nu, då han är död, känner jag en underlig benägenhet att tala väl om honom!

KURT. Kom skola vi göra det!

LÖJTNANTEN. Fröken Judiths fader var en god och ädel man!

ALICE (till Kurt). Där hör du!

KURT. "De veta icke hvad de göra". Hur många gånger frågade jag icke dig, om han visste hvad han gjorde. Och du trodde icke han visste det! Alltså, förlåt honom!

ALICE. Gåtor! Gåtor!... Men tänk att det är frid i huset, nu! Dödens underbara frid! Underbar som den högtidliga oron då ett barn kommer till världen! Jag hör tystnaden... och jag ser spåren i golfvet efter hvilstolen, som drog bort med honom. — Och jag känner, att nu är mitt lif slut och jag börjar gå mot förgängelsen!... Vet du, så eget, löjtnantens enkla ord — och han är ett enkelt sinne — förfölja mig, men ha nu blifvit allvar. Min make, min ungdoms kärlek — ja, skratta? — han var en god och en ädel man — likafullt!

KURT. Likafullt? Och en tapper — så som han stridde för sin och de sinas existens!

Digitized by Google

ALICE. Hvilka bekymmer! Hvilka förödmjukelser! Som han strök öfver — för att kunna gå vidare!

KURT. Han var en förbigången! Det säger mycket! Alice, gå dit in!

ALICE. Nej! Det kan jag inte! Ty medan vi talat här, har hans ungdomsbild trädt upp för mig — jag har sett honom, jag ser honom — nu, som då han var tjugu år!... Jag måtte ha älskat den mannen!

KURT. Och hatat!

ALICE. Och hatat!... Frid öfver honom! (Går emot höger dörr, där hon stannar med knäppta händer).

Ridå.

Digitized by Google

KRONBRUDEN

Digitized by Google

PERSONER:

MATS.
KERSTI.
MODERN, till Kersti.
SOLDATEN, fadern till Kersti.
KYRKVAKTAREN, farfadern till Kersti.
BRITA, syster till Mats.
FARFADERN till Mats.
FADERN » »
MODERN » »
FARMODERN » »
ANNA
LILL-KAREN } syskon till Mats.
LILL-MATS
LÄNSMAN.
PASTORN.
FORSKARLEN.
JORDEGUMMAN.
HVITA BARNET.
FISKAREN.

BIPERSONER.

SCENERI:

1:o. Fäbodvallen. 2:o Familjerådet i kvarnkammaren. 3:o. Mökvällen hos Kersti (i soldatens stuga). 4:o. Bröllopet i kvarnkammaren. 5:o. Kyrkplikten. 6. Isfärden.

Digitized by Google

I

Fäbodvall i Dalarne. I förgrunden fäboden af rödmåladt timmer; därinvid två björkar med stammarne hvita ända ner till roten; till höger granskogssluttning med ett litet vattenfall; nertill en tjärn med näckrosor. Fonden: en stor sjö med de blåa bergen på andra stranden, och i fjärran synes en kyrka. Vid bodgafveln står slipstenen. Det är i solnedgången en söndag.

Modern sitter på en kubbe utanför boden och röker pipa.

Kersti in med valluren i hand, stannar framför modern.

MODERN. Hvar har du varit hela tiden, doter min?

KERSTI. Jag har varit i skogen, moder!

MODERN. Och plockat smultron, ser jag på dina röda läppar.

KERSTI. Hvarför ropte du i luren, moder?

MODERN. Det tassa och dåna i skogen, barn. Var det björnen?

KERSTI. Kan inte veta't!

MODERN. Hörde jag yxen eller hörde jag vilse?

KERSTI. Björnen går inte med yxe, moder.

MODERN. Hvarför bär du så fina kläder, doter?

KERSTI. Är det inte söndag, moder?

MODERN. Du har mjölk på bröstlappen, barn, har du mjölkat Majros eller Stjärna?

KERSTI. Kunde jag mjölka stjärnorna — och månen, o!

Digitized by Google

MODERN. Om natten, o!

KERSTI. Dag och natt!

MODERN. Natt och dag!... Känner't! Akta dig för björnen!

KERSTI. Tror du han rifver lisse-ko?

MODERN. Har du tappt na?

KERSTI. Ska fråga Anna?

MODERN. Fråg na!

Kersti tar till luren och blåser:

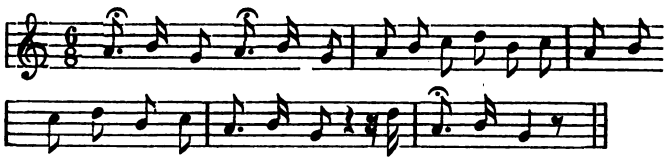

Därpå sjunger hon:

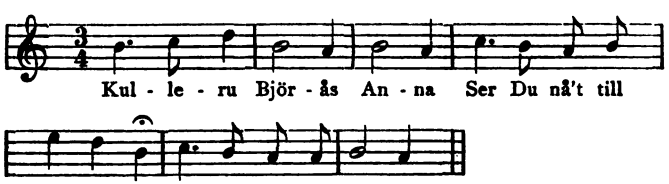

Anna svarar i fjärran, men det är en hög tenor, det är nämligen Mats.

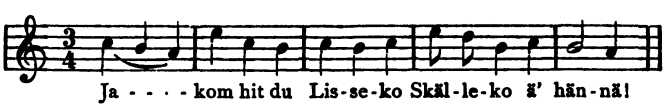

MODERN. Ä'ke det rart, att Anna blitt så grofver i rösten?

Digitized by Google

KERSTI. Hon har ropt vall sen det börja ronna för solen.

MODERN. Hvad hör du nerifrån bygden, barn?

KERSTI. Skällkons skälla, getens pingla . . .

MODERN. Inte!

KERSTI. Jag hör hanen gala, hunden skälla, bössan smälla, kärran skrälla och årorna säga tull tull i årtullarne.

MODERN. Hvilkens hane, hvilkens hund?

KERSTI. Mjölnarns!

MODERN. Hvad heter mjölnarn? Heter han Anna?

KERSTI (förlägen, tiger).

MODERN. Hvad ser du där nere i bygden?

KERSTI. Jag ser vattenhjulet i forsen, jag ser röken från skorsten . . .

MODERN. Hvilkens skorsten? Kvarnfolkets?

KERSTI. Det kvällas, moder!

MODERN. Jag skall gå! innan det mörknar! . . . (Reser sig). Detta var den längsta söndag jag lefvat! . . . Hvilken lukt är det, jag förnimmer?

KERSTI. Det luktar skog, det luktar kräk, det luktar hö . . .

MODERN. Nä du, det var skvallerbär, du plockade. (Försjunker i sina tankar. Sjunger).

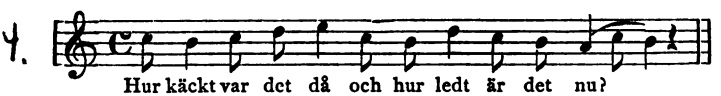

KERSTI. Det mörknar, moder!

MODERN. Jag ser det, doter min! Mörkret faller tjockt som en fäll, och nu stiger jag utföre . . . utföre!

Digitized by Google

Men blif du och vaka på ystan! Lit på mig, jag ser nog på röken om elden slocknar!

KERSTI. Elden skall inte slockna, lit' på mig, du mor.

MODERN. God natt då! Glöm inte läsa aftonbön!

KERSTI. God natt, mor!

MODERN. Hur käckt var det då, hur ledt är det nu? Glöm inte aftonbön! (Går till vänster).

(Kersti öppnar dörren till fåboden; man ser en gryta öfver elden, som hon ansar; kommer ut och tar luren sedan hon sett efter att modern gått. Blåser).

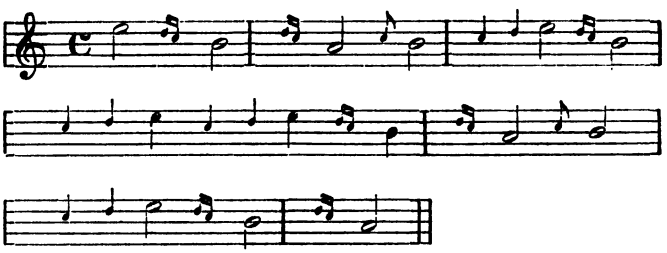

Mats svarar från höger i fjärran, sjungande:

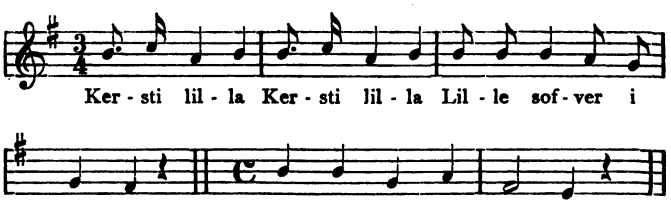

Digitized by Google

Kersti sjunger:

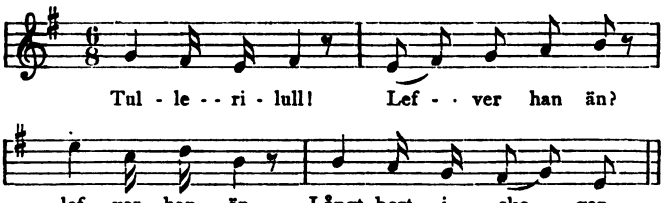

Mats sjunger:

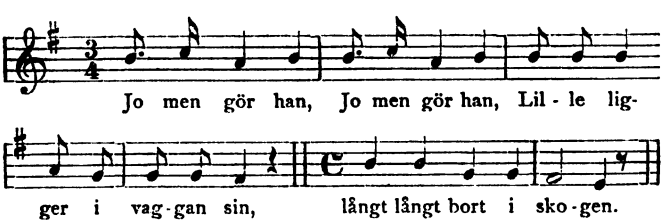

Kersti sjunger:

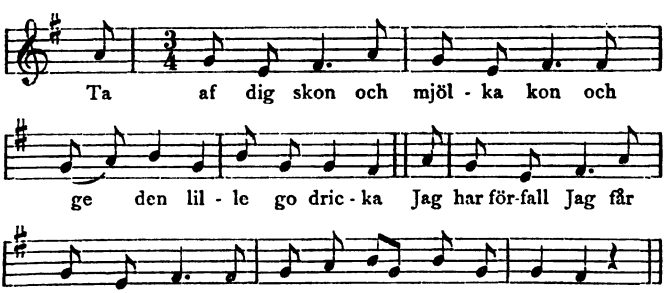

Digitized by Google

Mats sjunger:

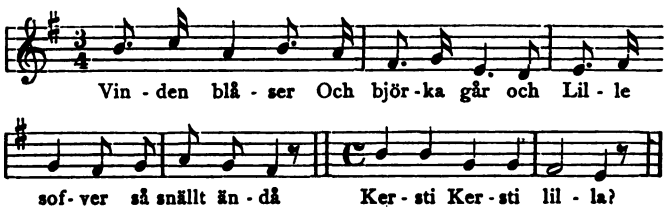

(Det börjar blåsa; scenen ligger i skugga, men högst uppe på granskogen till höger lyser solen ännu; först fjärran sedan närmare hojt och rop af dreſſolk, grenar som brytas, hundskall, tramp i galopp och traf, skott, harskramlor, brak af fallande träd, forsens brus, som tilltager. Därpå följande Canon af tio jakthorn, så att n:r 1 börjar och håller i medan de följande i nummerordning falla in och hålla ut).

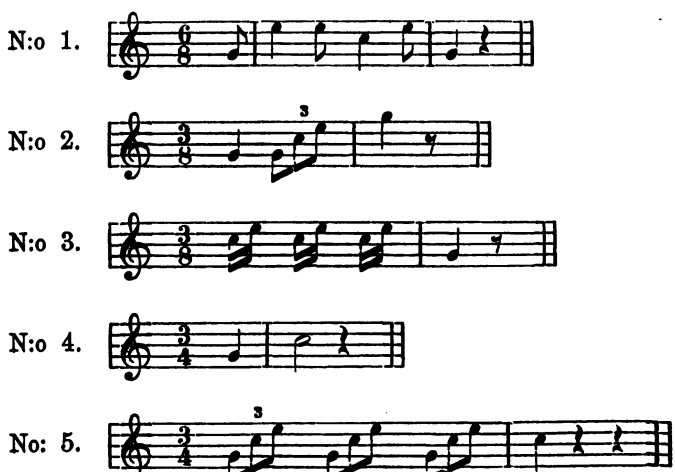

Digitized by Google

N:o 6. 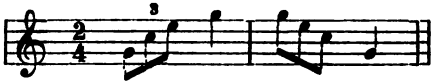

N:o 7.

N:o 8. 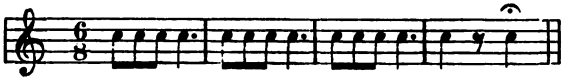

N:o 9. 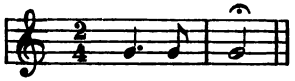

N:o 10. 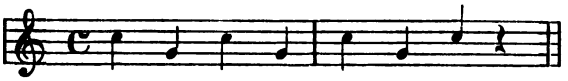

(Kersti förblir stående förskräckt seende sig omkring; när bullret aflägsnat sig och upphört går hon in i boden och bär ut granrisruskor, som hon lägger på marken och betäcker med en brokig matta; därpå ställer hon upp två afbarkade unga granar med riset kvar i topparne på hvar sida om dörren; därpå går hon till tjärn och tar upp hvita näckrosor af hvilka hon binder en krans till sitt hufvud.

Mats kommer nu in från vänster med barnet i en skinnpåse, försedd med remmar).

KERSTI. Lille, lille gulle, sofver han än?

MATS. Men gör han så!

KERSTI. Kom skall han vyssa i trät! — (De fästa vaggan mellan de båda björkarna, som gunga för vinden).

KERSTI gnolar:

"Och vinden blåser, och björka går; den lille sofver så snällt ändå" — — —

Digitized by Google

— Mats hörde du jakten?

MATS. Inte går någon jakt så sent på dagen!

KERSTI. Men jag hörde'n!

MATS. Inte! ... Hvad sa' mor?

KERSTI. Hon plåga mig, så hon kunde plåga lifvet ur mig.

MATS. Ja, Kersti lilla, frid och lycka kommer oss icke till del, förrän vårt förbund blifvit helgadt och lillen är döpt.

KERSTI. Så länge föräldrarne stå emot, få vi ingen vigsel; men vi skola bedja Gud välsigna vårt förbund, innan vi ge lillen namn!

MATS. Så hade vi sagt, och må vi nu göra't!

KERSTI. Rustningarne har jag allt i ordning, kan du se't?

MATS. Väl har du lagat det; stackare vi och ett stackars bröllop.

KERSTI. Må Gud se i våra hjärtan och sinnen, att intet svek där bor ... stor sak med resten! Har du boken med?

MATS. Jag har na! Men det är väl inte syndigt, Kersti lilla?

KERSTI. Långt ifrå; jordegumman får ju ge nöddop hon!

MATS. Ja, hon!

KERSTI (lägger kransen på hufvudet). Må vi så börja?

MATS. I Herrans namn! Må vi aldrig få ångra't. (De falla på knä midt emot hvarann på mattan; Mats räcker fram en ring, som Kersti håller i, medan Mats läser ur psalmboken). "Jag Mats Anders Larsson tager dig Kersti Margreta Hansdotter till min äkta hustru att älska dig i lust och nöd, och till ett vårdtecken, gifver jag dig denna ring."

Digitized by Google

. . KERSTI. "Jag Kersti Margreta Hansdotter tager dig Mats Anders Larsson till min äkta man att älska dig i lust och nöd, och till ett vårdtecken mottager jag denna ring." (De göra en kort, tyst bön och resa sig; fatta hvarandras händer, men kyssas icke).

MATS. Ja, Kersti lilla, nu är du min, inför Gud; hvad människor sedan må säga kvittar oss lika.

KERSTI Det skall spörjas!

MATS. Kersti lilla, hvad ha vi så till måltid?

KERSTI. Slätt intet, Mats!

MATS. Så må vi röka en pipa tobak. (De sätta sig på hvar sin trefot och röka sedan de slagit eld med stål och flinta).

MATS. Hvad talte du om jakten, nunnas Kersti?

KERSTI. Nu vändar jag icke mer, Mats, sen jag fattar hvad det var för slags folk; jag vändar icke!

MATS. Bättre icke, då!... Ser du hur lullan går som af sig själfver!

KERSTI. Det är blåsten, Mats! Det är blåsten, som rör i björkarna!

. MATS. Men blåsten rör icke i granarne!

KERSTI. Nej, men gör den ej! Ja, det är otyg ute i kväller!

MATS. Säg'et inte!

. KERSTI. Ser du min rök drar norrut!

MATS. Och min söderpå!

KERSTI. Och myggen dansar...

MATS. Som på bröllop...

KERSTI. Är vi gladare nu, syns du?

MATS. Svårligen!

KERSTI. Hör du orren spelar?

MATS. Som på bröllop...

KERSTI Men ingen körk-klocka ringer...

Digitized by Google

MATS. De är trötta efter söndagsringningen... Hvad ska vi kalla den lille?

KERSTI (vildt). Påhäng, oheld, nödtvång, kronröfvare...

MATS. Hvarför kronröfvare?

KERSTI. Därför och därför och därför... för att jag icke finge bära krona, om så vi ock vunne ett rätt bröllop! Hvad han skall heta? Brudskämmare, modersorg, skogspilt!

MATS. Ondt får, den ondt gör!

KERSTI. Säg det! (Modern synes uppe i granskogen, betraktande Mats och Kersti).

MATS. Det råder onda ögon här!

KERSTI. Och onda tankar... Du brygger och jag dricker; du mal och jag bakar. (Modern försvinner).

MATS. Vet du hvarför våra gamle hatade hvarandra så okristligt?

KERSTI. Det rörde sig om jordagods! Om mannamån och orätt fånget, om döfva domaren och... allt ondt, ondt, ondt!

MATS. Och så blef hatet kärlighet, älskog, brånad...

KERSTI. Men förgiftigt, allt!

MATS. Så mörkt, när hatet kom!

KERSTI (kastar bort sin krans i tjärnen). — Det må du säga! Skam får kransen, när kronan icke kom...

MATS. Säg inte!

KERSTI. Som stafkarl, som strykare, som skojare, så håller vi bröllop... Man ätert' inte, man drickert' inte, men det smakar; det är tobaken! Det är brudkosten! Elden slocknar under grytan, gå och bär ved, Mats, det är dansen!

MATS. Om märkena tala, så är du född till dronning!

Digitized by Google

KERSTI. Törhända! Att mjölka kor slätt icke!

MATS. Lille, lille, Herre Je, det lifvet!

KERSTI. Stackare, lille! Hvad blir af oss? Hvad står oss för?... Gå efter ved, Mats! Ystan stannar, och då får jag stryk af mor. Gå Mats!

MATS. Du Kersti, tjänade hos min far en gång; nu tjänar jag dig; han var hård mot dig; därför skall jag vara snäll!

KERSTI. Du är god, du Mats, det är inte jag! Vore jag!

MATS. Blif!

KERSTI. Mats, blif ond du, får du se, om du kan!

MATS. Inte menar du det!

KERSTI. Ho kan veta't!... Skynda dig, Mats, gå, det kommer någon, jag känner stegen, det är mor!

MATS. Är det mor? — Och lillen?

KERSTI (tar upp mattan och kastar öfver vaggan; därpå tar hon sin päls från bodväggen och breder ofvanpå). Gå, gå, gå!

MATS. Akta lillen! Akta'n! (Går åt höger).

KERSTI. Ja-men, ja-men!

MODERN (in från vänster). Var det Anna, som var här?

KERSTI. Ja, det var!

MODERN (fixerar Kersti). Och det var hon som gick?... Och är så grof i rösten?

KERSTI. Kantänka!

MODERN. Och brudstängerna högg hon och riset med?

KERSTI. Var det konstigt!

MODERN (drar Kersti i håret). Lögnerska, slyna, fördärfverska...

KERSTI (lyfter handen). Vet du skäms!

Digitized by Google

MODERN. Lyfter du hand mot din mor, löpande kona! Var det Mats, som lärde dig! Matses far dref oss från gård och grund, och du tar sonen i famn, doter min! . . . O!

KERSTI. O! för det!

MODERN (pekar åt vaggan). Hvad har du där?

KERSTI. Jag luftar kläder!

MODERN. Småkläder?

KERSTI. Inte så små!

MODERN. Hvad har du i lullan?

KERSTI. Småkläder, men icke för små.

MODERN. Det är barnet!

KERSTI. Hvilket?

MODERN. Ditt!

KERSTI. Finns inte!

MODERN. Vill du svära?

KERSTI. Jag svär! Så må Forskarl ta' mig, om jag ljuger!

MODERN. Du skall icke svärja till skam!

KERSTI. Till någon annan aldrig!

MODERN (sätter sig). Det går ett tal i byn!

KERSTI. Åh!

MODERN. Ett underligt tal!

KERSTI. Kors, nej!

MODERN. Det talas, att Mats skall få kvarnen!

KERSTI (reser på sig). Är det sanningen?

MODERN. Lika sant som att ett otåligt sinne drar olycka på sig!

KERSTI. Skall Mats få kvarnen? Då lär han gifta sig?

MODERN. Det spörjs, det ock!

KERSTI. Med hvem?

MODERN. Hvem det vara må, och den hans kärleks-sinne faller på, likvisst en kronbrud.

Digitized by Google

KERSTI. O!

MODERN. O!

MODERN. Du har gull på fingret!

KERSTI. Jo!

MODERN. Är du fäst?

KERSTI. Jo!

MODERN. Men kronan? (Kersti tiger).

MODERN. Har du tappt'na?

KERSTI (går orolig af och an). Vet du, att jag spåddes till krona?

MODERN. Lapperi, snack; en jungfrus krona är däjligare än en dronnings! Säll den, som bär'na med äran!

KERSTI. O!

MODERN. O!

MODERN. Fattiga voro vi; onda kränkte oss; ofärd kom på! Ve oss!

KERSTI. Fattiga voro vi, rika bli vi! Lyckan kommer!

MODERN. Två släkter i hat; eld och vatten; nu kokar det!

KERSTI. Elden brände, vattnet släckte; nu blir det varmt!

MODERN (reser sig för att gå). "Hur käckt var det då, hur ledt är det nu?" (Går till höger). Där ligger en krans i vattnet, hvar är kronan? (Går ut).

KERSTI. Hon kommer, hon kommer!

(Forskarlen (necken) synes i starkt hvitt ljus uppe vid fallet. Han är klädd i en silfvertunika med ett vassgrönt skärp om lifvet och röd mössa. Blond och ung med hängande blondt hår. Han spelar på gyllene viol med silfverstråke).

Digitized by Google

Forskarlen sjunger och spelar:

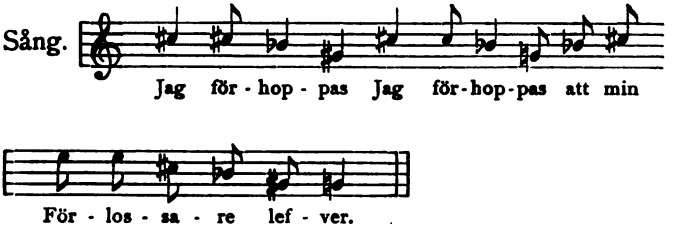

KERSTI (har först stått i tankar försjunken; får se Forskarlen, och när han slutat andra reprisen säger hon på spott). Int' har du nå'n förlossare!

FORSKARLEN (gör en paus, betraktar henne sorgset, och sjunger om sin strof två gånger).

KERSTI. Är du tyst nu får du spela på mitt bröllop!

FORSKARLEN (nickar bifall och klippan faller igen öfver honom).

JORDEGUMMAN (in, bakifrån boden, klädd i en svart lång cirkelkappa, samt svart kråka. Under kappan bär hon en väska. Hon vänder icke ryggen till). God afton lilla jungfrun! Kommer väl icke och stör?

KERSTI. Är det jordegumman, madam Larsson?

JORDEGUMMAN. Ja visst det! Det var ju jag som hjälpte lilla jungfrun . . .

KERSTI. Jo, jo; men Ni lofvade att aldrig tal' om'et mer!

JORDEGUMMAN. Vi ska inte heller tala om det! Men . . . hur står det nu till med den lille?

KERSTI (otålig). Det är nog så bra!

JORDEGUMMAN. Hör nu, var inte så otålig, lilla jungfrun . . .

KERSTI. Hvem sa', att jag är det?

JORDEGUMMAN. Det sa' den lilla korta rösten och

Digitized by Google

den lilla lätta foten! ... Men det är guld på fingret ser jag. Då får jag komma med på bröllop snart!

KERSTI. I?

JORDEGUMMAN. På barndop är jag självskrifven, men på bröllop har jag aldrig varit ... Jag tycker det skulle vara så roligt!

KERSTI. Tänker nog det!

JORDEGUMMAN. Af alla människans dygder finns det en, som jag värderar mest ...

KERSTI. Dygden är det svårligen.

JORDEGUMMAN. Det som inte finns är ovärderligt. Men tacksamheten, si, den värderar jag.

KERSTI. Blef I betalad?

JORDEGUMMAN. Det finns tjänster, som icke låta afspisa sig med pengar!

KERSTI. Och människor, som aldrig låta afspisa sig.

JORDEGUMMAN. Alldeles rätt min pulla; och till den sorten hör jag ...

KERSTI. Jag märker't!

JORDEGUMMAN. Jag ... och en till.

KERSTI. Hocken?

JORDEGUMMAN. Länsman!

KERSTI (far tillsamman). Länsman?

JORDEGUMMAN. Ja! Länsman! Det är en sådan märkelig man, och jag känner ingen, som kan lagen utantill, från pärm till pärm som han ... I och jag skulle aldrig kunna lära oss den som han! Men ... det finns ett kapitel, som jag i egenskap af jordegumma måste ha lärt mig utantill ... det är det för märkvärdiga fjortonde kapitlet; det är för märkvärdigt med sina många paragrafer ... Hvad nu då?

KERSTI (uppskakad). Säg hvad I vet!

Digitized by Google

JORDEGUMMAN. Jag vet rakt ingenting... jag är bara en fattig gumma, som har kommit för att låna hus öfver natten...

KERSTI. Här, låna hus?

JORDEGUMMAN. Just här!

KERSTI. Gå er väg!

JORDEGUMMAN. Jag kan inte gå i skogen om mörka natten...

KERSTI (tar en käpp och hotar). Då skall I få löpa där!

JORDEGUMMAN (drar sig något baklänges utan att vända sig om). Ä' vi där, ä' vi där nu! Låt nu käppen vara, annars...

KERSTI. Annars?

JORDEGUMMAN. Det blir vid länsman, förstås! och fjortonde kapitlet...

KERSTI (lyfter käppen för att slå). Gå till hel, fördömda häxa! (Käppen faller sönder i bitar).

JORDEGUMMAN. Haha! Haha!

KERSTI (tar upp elddonet och slår eld). I Kristi pinos namn, vik hädan!

JORDEGUMMAN (vänder nu ryggen till och man ser densamma såsom ryggen på en räf med hängande svans, hvarpå hon flyr ut i galopp, hväsande). Vi råkas på bröllopet, bjudna, objudna!

Med länsman! Med länsman! Ä! Dsi! Ä! Dsi! Ä! Dsi!

KERSTI (ensam; först villrådig går till tjärn såsom hon ville kasta sig i; därpå af och an framför vaggan; så tar hon af sig koftan och lägger ofvanpå de andra plaggen i vaggan. Sätter sig sedan på stolen vid bodens dörr; med händerna i ansiktet).

(Nu börjar slipstenen snurra och hväsa; så hör man små pinglor som getternas; i granskogen tändas små

Digitized by Google

hvita ljus, och koskällor höras tätt inpå; därpå synes Forskarlen, som börjar sjunga om strof).

FORSKARLEN. "Jag förhoppas, jag förhoppas, att min förlossare lefver."

KERSTI (har rest sig och står förstelnad af fasa. Nu höres från tjärnen ljud som af en glasharmonika; ett hvitklädt barn, osynligt för Kersti, stiger upp mellan näckrosorna i tjärnen, går fram till vaggan; nu blir det tyst på scenen; slipstenen stannar, Forskarlen försvinner, alla vätteljusen slockna utom ett. Det hvita barnet, alltjämt osynligt för Kersti, rör sakta på vaggan, lyss, och synes sorgset stående. Faller i gråt och döljer ansiktet med ärmen. Glasharmonikan höres alltjämt. Därpå tar det hvita barnet och plockar sönder hvita näckrosor så att bladen falla på vaggan, kysser på den och går ner i tjärnen igen. Då slocknar sista ljuset, och glasharmonikan upphör att spela)!

JORDEGUMMAN (in igen med väskan synlig). Nu kanske jag får komma; nu kanske jungfrun tar emot jordegumman!

KERSTI. Hvad ger I?

JORDEGUMMAN (tar upp en brudkrona ur väskan). Den här! . . .

KERSTI. Hvad tar I?

JORDEGUMMAN (pekar på vaggan). Du ser'et, jag ser'et, hela världen ser'et, och det finns ej ändå!

KERSTI. Så ta't!

JORDEGUMMAN (går till vaggan). Jag har't! (Hon tar oförmärkt något ur vaggan och lägger det i väskan, som hon döljer under kappan).

JORDEGUMMAN. Må jag så komma på bröllop?

KERSTI. Kom!

JORDEGUMMAN. Säg välkommen!

Digitized by Google

KERSTI. Då ljög jag!

JORDEGUMMAN. Öfva dig . . .

KERSTI. Du är välkommen . . . om du går nu!

JORDEGUMMAN (drar sig ut baklänges).

Fyra virf om varf, Åtta slirf om slarf,
Fyra stå i sky, Fyra visa väg te by! (Ut).

MATS (sjunger utom scenen, jublande):

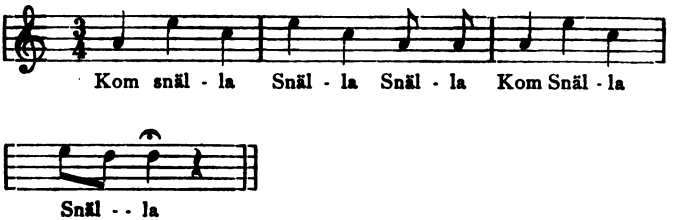

KERSTI (lyss, glad, svällande af stolthet och mod).

MATS (in med ett vedfång; glad).

KERSTI (emot honom). Träffte du nå'n?

MATS. Jo men! . . . Här ska' stånda bröllop. (Kastar veden in i stugan). Låt grytan koka öfver, jag kokar ock.

KERSTI. Var det far?

MATS. Far och mor! Och kvarnen får jag!

KERSTI (visar kronan). Ser du hvad jag — — —

MATS. Hvar fick du den?

KERSTI. Min mor gaf 'na!

MATS. Var hon här?

KERSTI. Glad var hon!

MATS. Men lillen, lillen, lillen!

KERSTI. Sätt dig Mats! Sätt dig! Jag är inte rådvill.

MATS (sätter sig). Lillen, lillen!

KERSTI. Så ja! — — — Mats! Nu då det mörka kan gå öfver och lifvet leker tror du ej att vi med tålamod skulle nå långa vägar — — —

Digitized by Google

MATS. Men raka vägar — — —

KERSTI. För visso, raka och korta!

MATS. Hvad vill du?

KERSTI. För det stora skall nås, må det lilla försmås!

MATS. Har du lärt tala rent?

KERSTI. Bida litt!

MATS. Jag bidar!

KERSTI. De gamla ha satt villkor!

MATS. Jag känner't!

KERSTI. En kronbrud kräfver de! Hvad är en kronbrud? Den, som bär kronan!

MATS. Med äran!

KERSTI. Med eller utan! Det inte syns, det ingen vet, det inte finns!

MATS. Må jag tänka! (Han tänker). Javäl! Men vidare!

KERSTI. Det stora nås om det lilla försmås!

MATS. Men inte den lille!

KERSTI. Sviker du nu?

MATS. Jag sviker inte! Inte dig, Kersti lilla!

KERSTI. Vi säger nu: lysningen har skett, bröllopet rustas, men den lille sofver i skogen. Hvem mjölkar kon? Hvem slår i skon och ger den lille dricka? Hvem, hvem, hvem?

MATS. Du må spörja't! (Tänker). Om man tordes — — — sa du något?

KERSTI. Slätt intet.

MATS. Det tycktes mig! — — — Om man tordes — — —

KERSTI. Säg!

MATS. Nej, säg själf!

KERSTI. Du skall!

Digitized by Google

MATS. Någon må se till den lille!

KERSTI. Hvem?

MATS. Det gifs bara en.

KERSTI. Då är det snart gissadt!

MATS. Säg då!

KERSTI. Du skall säga't!

MATS. Det gifs bara en, utom vi, som vet om lillen!

KERSTI. Hvem?

MATS. När du vet, hvarför säger du inte?

KERSTI. För att du skall säga't!

MATS. Det är jordegumman! Sa' du inte så?

KERSTI. Jag sa' intet; men nu har du sagt! — — — Och jag lyder dig, Mats, du vet det!

MATS. Tror jag inte!

KERSTI. Men jag har lydt dig! Lille får icke vara i skogen, måste under tak, blir kalla nätter, och händer något, så kommer — länsman!

MATS. Länsman! Ja, han kommer!

KERSTI (rusar upp). Kommer han?

MATS. Om det händer något! — — — Välan, hvar finns jordegumman?

KERSTI. Vill du kalla på henne?

MATS. Jag vånnar hon vore här!

KERSTI. Hvad ville du henne?

MATS. Att hon förde lillen under tak!

KERSTI. Hvilkens?

MATS. Hennes!

KERSTI. För huru länge?

MATS. Tills allt är öfver med bröllopet!

KERSTI. Men om lillen sjuknar hos henne?

MATS. Så är det bättre än om han fryser i skogen, fryser ihjäl i skogen! Lyss åt vaggan. Tyst jag hörde'n!

KERSTI. Inte. Han sofver — — —

Digitized by Google

MATS. Tyst, jag hörde'n!

KERSTI. Inte hörde du'n!

MATS (reser sig). Tyst jag hörde'n!

KERSTI (ställer sig framför vaggan). Väck inte på'n! Om han skriker kan nån höra't.

MATS. O! — — — Tror du, att nån hört honom? Att mor hört honom! — — — Detta skulle vi aldrig ha gjort! Kersti lilla!

KERSTI. Ogjordt vore bäst!

MATS (svårmodig). Vi må föra'n i natt till jordemodern! Jag måste ner till byn!

KERSTI. Jag ska föra'n!

MATS (nalkas vaggan). För'en!

KERSTI. Men väck'en inte!

MATS. Jag må dock säga'n go natt!

KERSTI. Rör inte!

MATS. Tänk, om jag aldri fick se'n mer, den lille!

KERSTI. Så skedde dens vilje vi icke kan ändra!

MATS. Ske hans vilje!

KERSTI. Du sade't!

MATS. Hvad sade jag, som förnöjer dig så?

KERSTI. Att, att — — — du böjer dig under Hans vilje utan hvilken intet sker!

MATS (enfaldigt). Allt som sker är ju hans vilje — — —

KERSTI. Ju!

MATS. Go natt då, Kersti lilla, och lille! (Går).

KERSTI. Go natt, Mats!

KERSTI (lossar den tomma vaggan och sänker den i tjärnen. Det hvita barnet stiger upp och hotar med fingret. Kersti ryggar).

FORSKARLEN (visar sig åter, hotande, nu med guldharpa och barhufvad samt sjunger till harpan):

Digitized by Google

Skyarne lyktas, och vattnen stå still,
Vattnen stå still;
Solen jag såg, när i tidernas värld
Salig jag gick;
Solen är släckt,
Natten är när;
Synden är tung
Älfven är djup.
Käckt var det då!
Ledt är det nu!
Dvalhem och Kvalhem så heter mitt bo!
O!

KERSTI (har under tiden tagit brudkronan och burit in i boden; när hon sedan släcker under grytan, stiger rök ur skorstenen och på denna synes fantastiskt formade och brokigt färgade ormar, drakar, fåglar etc.

När hon kommer ut är hon klädd i kofta, har väska vid sidan och lur i hand. Hon stänger dörren i lås och går, rak, med stolta steg, när Forskarlen sjunger sista strofen).

Ridå.

II

(Kvarnkammaren. Allting är hvitt af mjöldamm. I fonden till höger en stor öppen lucka, där man ser en del af vattenhjulet, något till höger mynnar trumman, som nedtill har en mjölsäck vidfästad; därbredvid kvarnbommen; midt i fonden stora portar; till vänster om dessa stora luckor såsom på en loge. Till höger en stor öppen spis med koleld och gryta. Till vänster en säng och en väfstol, en bobin, en härfvel och en spinn-

Digitized by Google

rock. Dörr till höger. Framför spisen i en krets sitta: Farfadern, farmodern, Mats' mor och far, Brita (Mats' syster, vuxen), Anna (hans syster halfvuxen), Lill-Karen (hans syster, barn), Lill-Mats (hans bror, barn): Alla röka små järnpipor och äro mycket allvarliga).

BRITA (sysselsatt med ett hårarbete).

LILL-KAREN och LILL-MATS (med hvar sin docka).

BRITA (till Lill-Karen). Hvar tog du dockan, säg?

LILL-KAREN. Kersti gaf!

BRITA (tar dockan ifrån henne). Bort me'na!... (Till Lill-Mats): Hvar tog du dockan?

LILL-MATS. Kersti gaf na!

BRITA (tar dockan). Dän me'na!

FADERN. Tyst! Tyst! Farfar grundar! (Tystnad).

MODERN (till Brita). Hvad hålls du me'?

BRITA. De ä en klock-ked, men håret tryter.

MODERN. Hvar ska du ta't?

BRITA. Nog för jag vet, hvar de' borde ryckas!

MODERN. Kamparne rycker man!

BRITA. Och höns plockas, sor ge borst, och mör kammas! Kammhår är väl, men klipphår är likast!

FADERN. Tyst, tyst farfar grundar! (Tystnad).

ANNA (halfhögt till Brita). Hva' grunnar han på?

BRITA. Du får spörja't! Och vi få njuta't!

ANNA. Är det om Mats?

BRITA (tiger).

ANNA. Och Kersti? Ska det stå bröllop?

FADERN. Tyst, tyst, farfar grundar! (Tystnad).

ANNA (till Brita). Du ska få hår af mig!

BRITA. Du har inte färgen!

ANNA. Hvem har färgen?

BRITA (tiger).

Digitized by Google

ANNA. Är det Kersti?

BRITA. Tyst med den. (Tystnad).

FARMODERN (till farfadern). Har du tänkt?

FARFADERN (med bibel och psalmbok på knäna, försjunken i tankar vaknar opp). Jag har tänkt! (Slår upp psalmboken på höft; till de närvarande). De'ä 278 och vers 4, "Död och födsel" vi tar den!

(Alla läsa på en gång, som barnen i skolan).

"Död och födsel gör oss lika:
Gack bort till de dödas ben,
Sök där ut de arm' och rika,
En förnäm och en gemen.
Gack till vaggan, se och lär
Om det barn, som ligger där,
Och så stilla menlöst sofver,
Med sig förer guld och håfvor!"

FARFADERN. Det är sagdt! Den öron hafver att höra, han höre! — Är det sagdt?

FARMODERN. Än icke.

FADERN. Icke tillfyllest!

MODERN. Herre, du ser det!

BRITA. Hvad säger skriften?

ANNA. "Menar du att Gud dömer orätt eller den Allsmäktige skall vrida rätten?"

LILL-KAREN. Hvad skall jag säga?

FARFADERN. Jo, mitt barn, råda må du, änskönt vi icke lyda; sanningen kan höras från spenabarns mun ... Skall Kersti ha Mats?

LILL-KAREN. Om de vill ha hvarann!

FARFADERN. Väl taladt!

FARFADERN (till Lill-Mats). Lill-Mats!

LILL-MATS (med fingerna i mun). Jag vill ha min docka!

FARFADERN. Och Mats vill ha sin! Må han?

Digitized by Google

LILL-MATS. Ä'de Kersti, så må han, för hon har gett mig min docka.

BRITA. Hör på't!

FARFADERN. Låtom oss rannsaka skriften! (Slår i bibeln, och läser). Det är första Mose trettifjärde kapitlet, åttonde versen.

"Då talade Hemor med dem och sade: Min sons Sichems hjärta trängtar efter eder dotter. Käre gifver honom henne till hustru."

Är det nog?

FARMODERN. Gudi nog!

FADERN. Stod det om kvarnen ock?

MODERN. Ske hans vilje!

BRITA (kort). Amen.

ANNA. Ja, ja det skall så ske!

LILL-KAREN. Jag tycker om Kersti för hon är snäll.

LILL-MATS. Och ja' me'!

FADERN. Tyst, tyst, farfar tänker! (Tystnad).

FARFADERN (till fadern). Kalla svåger in!

FADERN (reser sig och går till fonddörren, där han stannar).

FARFADERN (går till sängen, drar ut en draglåda under densamma och tar fram en packe handlingar. Vänder sig till fadern). Må han komma!

FADERN (öppnar dörren). Härin, Stig Matsson, min svåger!

LÄNSMAN (in i uniform). Guds fred i stugan!

ALLA (resa sig). Gud signe!

FARFADERN. Stig Matsson! Jag har kallat på dig, skälet vet du! Kersti Margreta Hansdotter (suckar) skall äktas af Mats Anders Larsson, min sonson! Släkterna ha fejdat och frätit länge, alltför länge; jag har sent omsider fått för mig att, innan jag lägger igen

Digitized by Google

ögonen och går till sista hvilan, ett slut måste blifva på nit och kif! Kast en blick på dessa papper . . . (Länsman mottager bunten och ögnar i den) det är tingshandlingar, skiften, yttersta viljor, kvittenser, fullmakter, rörande dels afgjorda mål, dels ännu oafgjorda. Har du sett?

LÄNSMAN. Jag har sett!

FARFADERN (tar bunten tillbaka). Väl! Då lägger jag dem på elden! — Hata har sin tid, älska har sin tid! Hatets tid måste vara ute . . . jag längtar till ro! — därför ber jag mina närmaste och anförvanter betrakta allt som förevarit såsom icke hafvande ägt rum — och jag frågar Er, viljen I glömma allt, och utan agg eller baktanke möta Era nya anförvanter och hälsa dem som vänner? Svaren!

ALLA. Ja!

FARFADERN. Då lämnar jag åt elden det onda framfarna!

(Kastar bunten i elden och drar ned spisluckan samt öppnar småluckorna). — Sittom!

(Alla sätta sig kring spisen och titta på det röda skenet, som tränger ut genom småluckorna).

ANNA (till Brita, halfhögt). Hör så det sjunger.

BRITA. Det kvider! — Det svider i mig! (Tystnad).

FARFADERN (reser sig).

ALLA (resa sig).

FARFADERN (till fadern). För in!

FADERN (går till höger dörr och för in Mats).

MODERN (till fonddörren och släpper in Kersti, dennas moder, hennes fader, soldaten i indelta arméns äldre paraduniform, Kerstis farfar, kyrkvaktaren).

FARFADERN. Gud välsigne Er! — Och sitten! (Alla

Digitized by Google

sätta sig utom Mats och Kersti och länsman. Mats har fattat Kerstis händer. Tystnad).

FARFADERN. När vill I ha bröllop?

MATS. Om två veckor på tredje lysningsdan!

FARFADERN. Hastar det?

KERSTI (rörelse).

MATS. Ha vi väntat länge nog?

FARFADERN. Kanske det!

MATS (till de närvarande släktingarne). Säger ingen ett ord till Kersti? (Tystnad). Ingen?

LÄNSMAN (fram till Kersti och tar hennes båda händer vänligt). Här är barnet, alltså!

KERSTI (fasar och vill göra sig lös).

LÄNSMAN. Rädd för mig? — Inte! — Se mig i ansiktet, Kersti! Jag har lekt med dig på mina knän, då du var ett barn, och jag har haft ditt vackra hufvud i mina händer... Du har ett så vackert hufvud med en liten tjurpanna; därför har du fått din vilja fram!... (Släpper henne).

FARFADERN. Gån och lämnom de unga! (Alla resa sig och gå förbi Mats och Kersti genom fonddörren).

BRITA (som går sist spottar framför sig, när hon passerar Kersti). Tvi vale!

MATS (spottar igen). Tvi!

(Kersti och Mats ensamma).

MATS. Var välkommen hos mig! Kersti!

KERSTI. Hos dig? Ja!

MATS. Hvad har du med de andra?

KERSTI. Säg det!

MATS. Är det släkten du ärnar äkta?

KERSTI. I släkten!

MATS. Våra folk är inte bland de blödiga vet du! och inte smeksamma heller!

Digitized by Google

KERSTI. Kan väl se't... Ä de här, vi ska bo?

MATS. Ja, hvad syns?

KERSTI. Hvitt är allt...

MATS. De ä mälden, si! Passar det inte?

KERSTI. Och vått...

MATS. De ä forsvattnet...

KERSTI. Kallt me'!

MATS. De ä sjöbotten!

KERSTI. Blir de nyare möbler?

MATS. Nehe! Här görs inge nytt! Allt ärfs nedåt!

KERSTI. Får man sopa det hvita då?

MATS. Nehe! De ska vara i en kvarn som skofvan i pipnubben! Må inte röras!

KERSTI. Ä de hjulet där?

MATS. De ä hjulet! (Går och drar på bommen; vattnet brusar, hjulet går).

KERSTI. Uh nej! Kan man höra de?

MATS. De ä vårt! Och man tackar så länge man hör't, för då har man mäld!

KERSTI. Aldri kommer solen hit!

MATS. Aldri! Hur kunde den?

KERSTI. Och inge växer; bara grönt slem på hjulet!

MATS. Vi tar ålar där! och nion-ögon!

KERSTI. Uh, nej! Då ä likare på vallen, där vinden blåser...

MATS. Och björka går!

KERSTI (gråter i förklät). Ska jag bo här, under vattnet, på sjöbottnen!

MATS. Jag är född här!

KERSTI. Och vi ska dö här! O!

MATS. O?

KERSTI. Stäng hjulet, då!

MATS. Trifs du inte me hjulet... ja då...

Digitized by Google

KERSTI (lyfter en lucka på golfvet). Hva ä här?

MATS. Det är älfven!

KERSTI. Stäng hjulet!

MATS (drar i bommen, men hjulet stannar ej). — Hör nu! Ä de' otyg ute! . . . Det stannar inte!

KERSTI. Jag kommer att dö här!

MATS. Låt mig gå på spången och stänga! Här är otyg ute!

KERSTI. Och härinne!

MATS. Kersti lilla.

KERSTI. Jam, jam, sade katten!

MATS. Hvad har du?

KERSTI. Jag har't som jag velat!

MATS. Och när man fått det, är det intet! (Det dånar i hjulet, som nu börjar gå baklänges). Hjälp, Jesus Krist, hjulet går bak! (Ut genom fonden).

KERSTI (ensam. Nu börjar väfstolen gå, härfveln, bobinen och spinnrocken snurrar; scenen upplyses som af klart solsken; därpå mörknar det, och spisen gör en sväng utåt scenen, så att det röda skenet ur de tre småluckorna liksom stirra på Kersti, under det spisen förföljer henne. Spisen återtar sin plats; kvarnhjulet brakar och Forskarlen synes i hjulet, med guldfiolen och röda mössan. Han sjunger och spelar som förut:)

FORSKARLEN. "Jag förhoppas, jag förhoppas, att min förlossare lefver." (Flere gånger).

KERSTI (ut genom fonden). Mats! Mats!

FORSKARLEN (försvinner, men sången höres dö bort).

JORDEGUMMAN (in; går fram och öppnar en lucka på golfvet där hon lägger ner sin skinnpåse).

Går du igen, så går det inte!
Går du inte igen, så går det!
Si så där ja! Nu får jag dansa på bröllop.

Digitized by Google

(Hon dansar dock utan att vända ryggen till. Väfstolen slår i tre fjärndelstakt, bobinen, härfveln och spinnrocken snurra. Därpå försvinner hon ut genom fonddörren och när hon vänder ryggen till syns räfsvansen. Väfstolen fortfar att väfva, härfveln, bobinen och spinnrocken att snurra).

KERSTI (in; allt blir still).

KYRKVAKTAREN (in).

KERSTI. Det är du, farfar?

KYRKVAKTAREN. Ja, barn, jag glömde något! (Tar sin stora skinnväska från sängen).

KERSTI. Hvad har du där?

KYRKVAKTAREN. Jo, jag kom från sakristian... och skulle ta' hem och skura numrorna...

KERSTI. Hva' för numror?

KYRKVAKTAREN. Jo, numrorna, som man sätter upp psalmerna me', på taflan...

KERSTI. Må jag se!

KYRKVAKTAREN (tar upp taflan med mässingnummer). Se då, barn!... Hva' ä de' med dig pulla?

KERSTI. Jag vet inte, farfar!... Men, jag tror jag aldrig skulle sökt hit!

KYRKVAKTAREN. Barn lilla, så du säger.

KERSTI. Det är ondt här i huset...

KYRKVAKTAREN. Åh, nej, bevare... käraste...

KERSTI. O! O! O! Det har kommit något främmande sedan nyss...

KYRKVAKTAREN. Lilla Kersti, hvad skall detta bli till?

KERSTI. Ja, säg det, säg det!

KYRKVAKTAREN. Nu måste jag gå, mitt barn; jag måste gå i körkan och hämta brudkronan, för hon ska' till gullsme'n och putsas med vinkalk...

Digitized by Google

KERSTI. Gå då, farfar . . .

KYRKVAKTAREN. Det är för din skull, ser du, som kronan skall putsas . . . din skull . . . (Går ut i fonden).

SOLDATEN (in).

KERSTI. Är det far?

SOLDATEN. Det är bara jag, som skulle hämta min hufvudbonad, jag glömde i jåns! (Tar ner kasken).

KERSTI. Far, far lilla, jag är så olycklig . . .

SOLDATEN (torrt). Hvad har händt?

KERSTI. Intet har händt!

SOLDATEN. Hur kan du då vara olycklig?

KERSTI. Han förstår mig inte!

SOLDATEN (kort, i det han knäpper kaskremmen). Sansa dig, barn!

KERSTI. Gå inte far!

SOLDATEN. Kärlighets sorg går snart öfver . . . Sansa dig, det är mitt råd! Sansa dig! (Går).

BRITA (in).

KERSTI. Hvad har du glömt då?

BRITA. Jag glömmer inte, du!

KERSTI. Hva' söker du?

BRITA. Dej!

KERSTI. Så kärligt!

BRITA. Tro det!

KERSTI. Haterska!

BRITA. Löperska!

KERSTI. Svägerska!

BRITA. Hvad sägs!

KERSTI. Spår du mig, löfjerska?

BRITA. Rep!

KERSTI. I hängd mans hus!

BRITA (går till säcken, som hänger vid kvarntrumman). Se, jag spår dig! . . . Kvarnen är din, mälden den där-

Digitized by Google

efter. (Hon tar upp en hand full svart jord ur säcken och bildar därmed en liten grafhög på golfvet).

"Åt sina männer
Flyktiga kvinnor
Molo mull
Till föda."

KERSTI. Löfjerska är du!

BRITA. Jo! Och skatter kan jag leta!... Låt mig leta en liten skatt åt dig!

KERSTI. Löfjerska, fy, tag dig till vara; dödssynd öfvar du! I eld skulle du brinna, på vattnet flöte du!

BRITA (tar en nypa jord ur säcken och strör på Kerstis hufvud). Jag viger dig vid jorden, jag kröner dig med jordkronan, skam få dig!

KERSTI. Ah! skäm dig, skäm dig!

EN BARNRÖST (upprepar). Skäm dig!

KERSTI. Hvem var det?

BARNRÖSTEN. Hvem var det?

BRITA. Gissa!... Det var Skratten!

KERSTI. Hvem är Skratten?

BARNRÖSTEN. Skratten!

BRITA. Skratten är Skratten! Känner du Mylingen?

KERSTI. Mylingen! Hvad har jag med den?

BARNRÖSTEN. Jag med den!

BRITA. Syndens lön är döden!

KERSTI (ropar utåt). Mats!

BARNRÖSTEN. Mats.

KERSTI (förtviflad). O! O! (Löser af sitt röda strumpeband och knyter om sin hals). — Jag vill dö, jag vill dö!

BRITA. Du får, du får!

KERSTI. Häng upp mig i ett träl

BARNRÖSTEN. I ett träl

Digitized by Google

BRITA. Inte jag!

MATS (utanför, sjungande). "Kersti lilla, sofver han än?"

BRITA. Långt bort i skogen!... Tvi för dig! (Går ut).

MATS (in, glad). Långt, långt bort i skogen! (Bakom ryggen på Kersti, håller händerna för hennes ögon). Hvem är det?

KERSTI. Åh, du gör mig ondt!

MATS (tar i bandet, Kersti har kvar om halsen). Sikke't halsband.

KERSTI. Släpp!

MATS (drar i bandet på lek). Nu leder jag dej, nu är du min fånge, min dufva, min get, som jag ska leda i bet. (Leder henne i bandet). Min hvita killing, min lisseko! (Sjunger).

Kom snälla, snälla, snälla!
Kom snälla, snälla!

KERSTI. Du är glad, Mats!

MATS. Så glad! Gissa?

KERSTI. Kan inte mer!

MATS. Mötte jordemor!... Hälsa från lillen!

KERSTI. Nej?

MATS. Jo!... Han sofver, sa' hon, så snällt, så snällt!

KERSTI. O!

MATS. Långt bort i skogen!... Hvad har du i håret?

KERSTI. Mull!

MATS. Du är jordad!

KERSTI. Redan jordad!

MATS (putsar hennes hår). Uj! Hvem är det?

KERSTI. Säg!

Digitized by Google

MATS. Brita! med onda ögat!

KERSTI. Kan du blända't!

MATS. Icke jag! Ensam Jesus Kristus! (Aftonklockan höres klämta).

KERSTI. Bed för mig!

MATS. De' ska' en själf!

KERSTI. Om en kan!

MATS. En kan, när samvetet är rent!

KERSTI. När ä de?

MATS. Hör du aftonklockan?

KERSTI. Nej!

MATS. Jag hör'na! Då hör du'na!

KERSTI. O! Jag hör'na icke! Ve! ve!

MATS. Det är ondt!... Hör du forsen?

KERSTI. Forsen i skogen, slagan på logen, pinglan på löten; men klockan icke!

MATS. De ä ondt! Jag hugsar... på förra länsmans begrafning ringdes i alla klockorna, vi såg dom röra sig, men ingen hörde! Det är ondt!

KERSTI. Brita har häxat mig!

MATS. Då får hon ondt!

KERSTI. Gå me' på bovallen! Jag måste se solen!

MATS. Jag går me'!... Kersti lilla!

KERSTI. O!

MATS (omfamnar hennes hufvud och trycker mot sitt bröst). O!

Entre-akt.

(Mökvällen hos Kerstis föräldrar. Soldatens stuga: öfver fonddörren hans skylt med vapen och nummer; till vänster och höger om fonddörren fönster med blommor,

Digitized by Google

golfvet af tiljor med kvistar och spikhufvuden, nyskuradt.

Till vänster en stor öppen spis med kappa. Framom denna en bänk med bonader. Till höger under fönstret en byrå med stående spegel under en hvit slöja, ljusstakar, gipsfigurer och andra småsaker. Till höger i förgrunden bord med bänk. På väggen ofvanför hänger geväret, gammalt med gulbetsad björkstock, röd rem och knallhattslås; jämte patronväska, hvitt bandolär med bajonett och pickelhufvan. Därunder en litografi af Carl XV i uniform. Genom den öppna fonddörren och fönstren synes ett augustilandskap med sädesskylar.

Vid ridåns uppgång står pigan vid spisen och skurar koppar, kastruller, grytor och kaffepannor.

Vid bordet till höger sitter kyrkvaktaren och skurar numrorna till psalmtaflan, hvilken ligger bredvid; på bordet ligger kollekthåfven af röd sammet med silfverbroderier och en liten pingla.

Soldaten i släpuniform med mössan på hufvudet sitter vid samma bord och går igenom papper samt antecknar med en blyertspenna, den han då och då sticker i mun. Vid bordet med hufvena på skifvan stå Lill-Karen och Lill-Mats och betrakta med spänd uppmärksamhet, stora ögon och fingrarne i munnen hvad kyrkvaktaren har för sig. Denne ler då och då emot dem och stryker dem öfver håret.

Modern står vid spisen och håller två handdukar framför elden att torka.

När ridån går upp höres sång af flickor utanför. Men i stugan råder en dof stämning, och hvar och en sysslar med sitt utan att lägga märke till de andra).

Digitized by Google

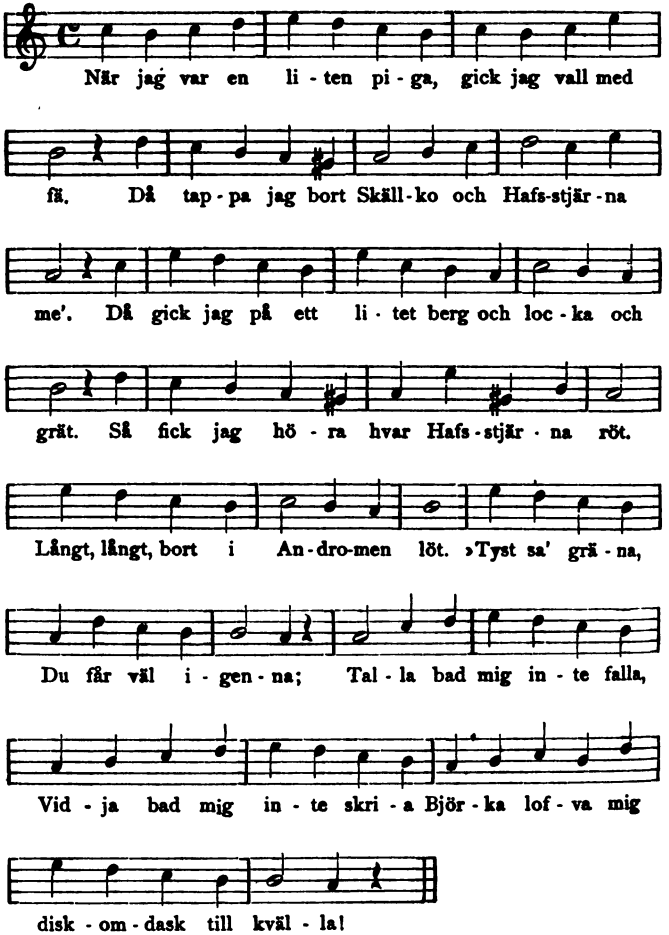

(Sången upphör).

SOLDATEN (ser upp; säfligt till modern). Hör du, mor!

Digitized by Google

MODERN. Ja-men.

SOLDATEN. Va de sex tunnor vi fick på lyckan i fjor?

MODERN. Jo, de va sex!

SOLDATEN (skrifver). Väl! (Tystnad).

KYRKVAKTAREN. Ä flickorna i badet ännu?

MODERN. Jo! — — — Det häringa bröllopet kräfver folk — — — vi skulle haft in hafren — — — och så är det lingontider snart!

KYRKVAKTAREN. Rötmån är snart ute förstås; det syns på flugorna, som ä liksom dufna — — — Det är godt om lingona i år!

MODERN. Ja! (Tystnad).

SOLDATEN. Kommer inte flickorna snart?

MODERN. Ja' vet inte hva' de dröjer för!

SOLDATEN. Varmt ä det!

KYRKVAKTAREN. De ha inte för rart på fältmanövern.

SOLDATEN. De går väl an med infanteriet — — —

KYRKVAKTAREN. Att du fick permission var ju liksom tur — — —

SOLDATEN. Nog var det!

MODERN. Nå, så kommer de nu?

SOLDATEN. Har du traktera?

MODERN. De fick i bastun, och hederligt ändå. (Tystnad).

(Man hör glam utanför; så kommer Kersti från badet, blek, hvit i ansiktet med hängande vått hår. Följd af Brita och Anna samt tärnorna Elsa, Riken, Greta, Lisa. De fyra senare bära krus och vinglas, som de ställa ifrån sig vid spisen; Kersti, Brita, Anna bära handdukar med färgade bårder, som de hänga vid dörren.

Modern ställer fram en stol midt på golfvet åt Kersti och torkar först hennes hår med handdukar, sedan

Digitized by Google

kammar hon håret. Tärnorna sätta sig på bänken till vänster; men Brita så att hon kan stirra på Kersti.

Ingen hälsar eller ger eljes tillkänna någon sinnesrörelse).

MODERN. Tag hit spegeln!

KERSTI. Jag vill ingen spegel ha? Låt'en vara!

BRITA. Du borde se dig, när ingen ann' fick!

KERSTI. Hvad är det?

BRITA. Ja, säg det! — — — Skönt hår; får jag det som faller.

KERSTI. Nej, du!

MODERN (till Brita). Hva' ska du me't!

BRITA. Till klockke'n åt Mats!

MODERN. Matsen må väl få't!

KERSTI. Det vill jag inte!

BRITA (tar fram ett hårarbete ur fickan). Den färgen får jag aldrig?

KERSTI. När jag är dö ska' du få't!

BRITA. Ah, håll ord!

KERSTI. Jag håller! (Tystnad).

SOLDATEN. Kan mor säga — — — tyst lite, barn! — — — om fanjunkaren är bjuden?

MODERN. Vesterlund? Jo!

SOLDATEN. I morgon klockan fyra vid körkan, inte så?

MODERN. Jo väl!

SOLDATEN (lägger ihop papperen). Då går jag till prästen, nu! — — — Och sen går jag till klockarn — — — (för sig själf) jaha — — — det var det! — — — det var det! (Går ut betänksamt utan hälsning. Tystnad).

KYRKVAKTAREN (till Lill-Karen och Lill-Mats vänligt). Ni rör väl ingenting, småpullor, om jag går ifrån.

Digitized by Google

LILL-KAREN. Jag ska' se efter Lill-Mats, att han inte rör någonting!

KYRKVAKTAREN. Du skall se efter, du!

MODERN. Hvart ska' du hän, far?

KYRKVAKTAREN. Jag ska hämta kronan hos handelsmannen, som kommer från stan!

BRITA. Håh, för kronan!

KYRKVAKTAREN (reser sig). Hon har varit hos gullsmen, si, och putsats med vinkalk; man hvitkokar 'na med vinkalk, nämligen silfret.

BRITA (hånar). Ha — ha!

MODERN (till kyrkvaktaren). Vänt' nu, så följer ja' till handelsman!

KYRKVAKTAREN. Kan man lämna de här ensamma?

BRITA. Hvad skulle så ske?

MODERN. De ä' ju stora människorna!

BRITA. Och Kersti för resten är helst ensam; hon lider icke, att nå'n ser på henne — — —

MODERN. Tyst du?

BRITA. Helst när hon går i bastun vill hon inte ha nå't sällskap! Men hon är vuxna människan, så hon är inte rädd — — —

KERSTI (vrider sig på stolen undan Britas blickar).

MODERN. Sitt still!

BRITA. Hon är inte barn längre, hon! Vuxit ur barnskorna och annat me'. Kanske kronan inte passar heller, har I profvat?

KYRKVAKTAREN (enkelt). Vi ska' till nu! (Går följd af modern. Tystnad).

KERSTI (sätter sig nu vid bordet till höger och tummar på numrorna).

BRITA (följer Kersti med blickarna). Det är roligt på mökväll'n!

Digitized by Google

KERSTI. Vill I leka?

BRITA. Leka pappa och mamma och barnen?

KERSTI. Gissa gåtor?

BRITA. Har redan gissat — — —

KERSTI. Sjunga?

BRITA. Tussa lulla lite barn? — — — Nä, vi ska läsa i bibeln.

KERSTI. Bibeln?

BRITA. Ja, Mose första; trettiofjärde och åttonde.

KERSTI. Om Sichem.

BRITA. Jo, så! Och om Dina, som hans hjärta trängtade efter — — — Vet du hvem Dina var?

KERSTI. Det var Jakobs och Leas dotter!

BRITA. Rätt! — Vet du hvad Dina var?

KERSTI. Är det en gåta?

BRITA. Nehej! — Vet du hvad hon var?

KERSTI. Nej!

BRITA. Hon var lite bort—skämd!

KERSTI. Är det en ordlek?

BRITA. Säkert!

KERSTI (lutar hufvudet ner i bröstet som om hon ville dölja det).

BRITA. Fatta du? (Tystnad).

BRITA. Har du bjudit fler än madam Larsson?

KERSTI. Har jag bjudit — — —? Jordegumman?

BRITA. Ja, hon sa' så!

KERSTI. Det ljög hon.

BRITA. Edsvuren är hon som jordegumma; men om eden var ren eller mehn är osagdt. Ljuger gör hon icke, men svär gör hon!

KERSTI (lutar hufvudet igen).

BRITA. Opp me hufvet! Kan du inte se folk i ansiktet?

Digitized by Google

KERSTI (till de andra flickorna). Säg något flickor! (Tystnad).

BRITA. De' ä' inte godt att säga't, det man inte sett. Men — — — man vet ändå så mycket man vet!

LÄNSMAN (syns i dörren). Jag stiger på — — — en gammal gubbe får gå in till flickorna — — — fast gossarne få bli ute!

BRITA (fram till Kersti och håller näfven under hennes ansikte). Kronan ska du inte ha!

KERSTI. Må tro det!

BRITA (går ut).

LÄNSMAN (fram, tar en stol och sätter sig midt framför Kersti. Flickorna smyga ut, en i sänder. Men Lill-Mats stannar och hänger i kjoln på Kersti. Länsman talar vänligt, men när han vill vara fin, blir han klumpig och hans ord få en annan betydelse än han menat).

LÄNSMAN (fattar Kerstis hand och ser henne i ögonen). Hör nu, lilla barn, är det en brud, som ser så ledsen ut, när hon fått den, hennes hjärta trår till? Hur är det fatt?

KERSTI (kallt). Hvilket?

LÄNSMAN (slår henne lätt på kinden). Åh, ska' man svara så till en gammal vän, som i morgon vid det här laget är en släkting! — — — Det är unga töser, som äro afundsamma, och som gärna velat gå i brudstol före!

KERSTI. Kanske det.

LÄNSMAN. Eller det nya lifvet, som väntar, i kvarnen och köket. Det blir inte att gå och hojta och låta i skogen, där vinden blåser och björken går, inte dansa på logen om lördagsafton; utan stå vid spisen och sitta

Digitized by Google

vid lullan, och ha maten på bordet, när Matsen kommer. Och så hålla jämnan i sinne och håg, när de mörka dagarne stunda — — — för de kommer alltid som regn på solsken. Är det allvaret hon rädes, lilla vän? Det är inte så farligt med det allvaret, det gör lifvet godt och sätter lite högtid in i't.

KERSTI. O!

LÄNSMAN. Hvad o-ar hon för? — Här är något, som inte hör en ung flickas tankar till. Här är något på hyss, ge me se, min lilla vän, jag skall ha reda på't; (skämtsamt) kommissarien brukar mäkta få sanningen fram ur kreti och pleti. Hvad har hon på hjärtat? Är inte Mats snäll?

KERSTI. Bevare oss väl!

LÄNSMAN. Är det släktingarne, som ä' höga och kärfva? Hvad har hon med släktingarne — — — (Lill-Mats klättrar upp i knät på Kersti; lägger armarne om hennes hals; därpå sjunker han ner och somnar slutligen in).

LÄNSMAN. För resten, se på den där lille gynnaren, han tycker om sin svägerska, och det bådar godt. Barn vet, hvar de ha sina vänner! Tycker Kersti om barn?

KERSTI (misstänksamt). Hvarför frågar en de'?

LÄNSMAN. Fy, såna svar! — — — Är det icke rart ha en sån där liten — — — i sitt sköte och känna hur han tryggar sig till en? Som om där icke fanns svek eller otro i det bröstet! — — — Jag tror han somnar; anförtror sin värnlösa sömn åt en främmande — — — som icke vill 'en något ondt!

KERSTI. Har han sett till Mats?

LÄNSMAN. Han var ute med gossarne och rusta i kvarnkammaren, där dansen ska' gå i morgon efter noter. (Tystnad). Det var längese'n vi hade kronbrud här!

Digitized by Google

KERSTI. Var de'?

LÄNSMAN. Ja, men! Det har kommit in nya seder — — — från stadsresorna och fältlägerna — — —

KERSTI (spotskt). De skyllde en gång skogsköparne — — —

LÄNSMAN. Åh, ja, men utan skogsköparne hade inte Ni fått kvarnen — — —

KERSTI. De skyller, de skyller — — —

LÄNSMAN. Kersti får en snäll man — — —

KERSTI. En god — — — för god åt mig!

LÄNSMAN. Var inte bitter, när jag menar vänligt — — —

KERSTI. Jag var icke bitter — — — det var rena sanningen, jag sa' — — —

LÄNSMAN. Vi ha svårt att förstå hvarann vi — — — Det ser ut som vi inte fick vara vänner — — —

KERSTI. Hvarför så icke?

LÄNSMAN. När jag menar godt, fattar hon ondt, och tvärtom! Ja — — — det är ofta så, när något är på sned!

KERSTI. Hvad är på sned?

LÄNSMAN (reser sig). Inte vet jag.

KERSTI. Inte jag heller, men man säger inte det åt en flicka!

LÄNSMAN. Hör nu, hör nu — — — åt ett rent samvete kan man lägga för utan att spilla — — — men, men, men — — —

KERSTI. Är det rannsakan före?

LÄNSMAN. Det var inte!

KERSTI. Kommissarien — kan inte tala vid frun-timmer.

LÄNSMAN (hvasst). Kersti.

KERSTI. Ja, hvad menar han?

Digitized by Google

LÄNSMAN (fixerar henne). Hvad menar hon?

KERSTI. Hvad menar han?

LÄNSMAN. Siks' du, så brukar mina fruntimmer fråga, när de vill veta, om jag vet något!

KERSTI. Hvad skulle han veta?

LÄNSMAN. Aj, a' du där? — — — Ä' du där? (Tystnad). Ja! — — — Så går jag väl! — — — Så går jag! (Går sakta genom fonden med fingret på mun, som om han ålade sig tystnad).

KERSTI (ensam; kysser den sofvande Lill-Mats på hufvudet).

MATS (synes i högra fönstret. Det har börjat skymma ute, men är ljust ännu).

MATS. Ah!

KERSTI. Mats! Kom!

MATS. Nej, jag må icke in; jag har lofvat!

KERSTI. Åh, kom!

MATS. Nej, nej! — — — Sofver den lilla?

KERSTI. Ja, den! Tyst, tyst! (Nu höres i fjärran korum blåsas från lägret).

Korum.

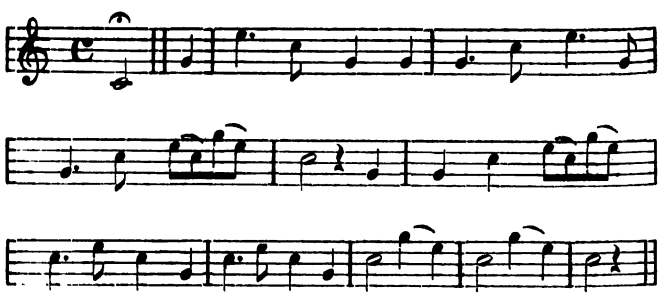

KERSTI (skrämd). Ä' de' jakten igen?

MATS. Ah nej, inte går jakten om kvällen!

Digitized by Google

KERSTI. Hvad är det?

MATS. Skall inte soldats dotter känna't!

KERSTI. Nå säg!

MATS. Det blås' korum i lägret! Aftonbön förstår sig!

KERSTI. Ja väl! Allting är så villadt och bortkommet!

MATS. Kom hit, Kersti, till fönstret!

KERSTI. Jag tror! — — — Låt mig bara lägga den lille!

MATS. Den lille?

KERSTI (reser sig varligt på tå och bär Lill-Mats till bänken vid spisen, där hon lägger och stoppar om honom). Vyss, vyss, vyss! (Psalmsången från lägret höres).

KERSTI (faller på knä vid bänken och försöker göra bön, men vrider förtviflad händerna. Därpå kysser hon kängorna på barnet, reser sig och går till fönstret, där hon blir stående).

MATS. Det är rart med små?

KERSTI. Ja! — Ja!

MATS. Du var ensam?

KERSTI. Ja, de gick! Allt är fiendskt! Allt!

MATS. I morgon är bröllop!

KERSTI. O, ja! — Tänk!

MATS. Ja, tänk! — — — I morgon är bröllop!

KERSTI. Och så sitter jag i kvarnen!

MATS. Hos mig i kvarnen!

KERSTI. Tills döden kommer för att skilja oss!

MATS. Långt dit!

KERSTI. O!

Ridåfall.

Digitized by Google

Bröllopet. Kvarnkammaren är urröjd. Fondportarne aflyftade så att man ser in i ett stort magasin, tillredt som festsal med dukade kaffebord; luckorna till den stora rektangulära öppningen vänster om fondporten äro äfven urtagna, så att ett bord med ljus för spelmännen synes.

Till höger om fondporten är öppningen till kvarnhjulet; väfstolen etc. samt sängen äro borttagna.

På golfvet under spelmännens glugg står "Gubbarnes bord" med kannor, muggar, tobakspipor, kortlekar etc.

Midt på golfvet stå bänkar och stolar, öfver hvilka äro bredda rena, hvita lakan, örngåttsvar och handdukar att torka!

SEX PIGOR (mala på kaffekvarnar, under det man utifrån hör klockringning från kyrkan och en brudmarsch för fioler. Därpå sjunga flickorna, under det de samla och lägga ihop lakanen och de andra tvättsakerna).

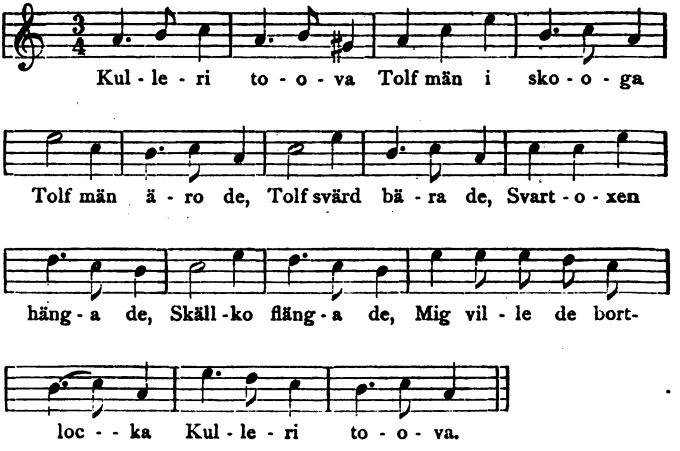

Digitized by Google

(Nu närmar sig brudföljet. Pigorna gå ut med tvättsakerna och ställa bänkar och stolar åt båda sidor. Scenen står tom, och det har tystnat utanför. Då höres forskarlens sång i hjulet, men han synes icke).

FORSKARLEN. "Jag förhoppas, jag förhoppas, att min förlossare lefver." (Luckan på golfvet öppnas och nu synes mylingen stiga upp som ett kaos af hvita slöjor, ur hvilka man otydligt ser konturerna af ett litet barn i lång dopklädning, hvilket rör sig sväfvande öfver luckan. Då höres brudmarschen utanför; forskarlen tystnar, mylingen försvinner).

BRUDFÖLJET (synes i bak-kammaren, först fiolspelarne, så tärnor och svenner; sedan bruden och brudgummen; prästen och föräldrarne och anförvanter, ungdom m. fl. Brudföljet marscherar in i kvarnkammaren, tysta och förstämda. Bruden sättes på en stol midt på golfvet och bakom golfluckan, så att hon måste se på den. Nu börjar sällskapet cirkulera och defilera kring bruden, som är blek och ser ned på golfvet framför sig. Därpå går en och en fram till bruden, säger några ord och går ut i bak-kammaren).

MATS (till Kersti). Nu, Kersti, är det onda öfver! (Går).

BRITA (med tärnorna; till Kersti). Kronan har du; behåll na' väl! (Går med tärnorna).

KERSTIS MODER (sätter kronan tillrätta på Kerstis hufvud). Rak i ryggen, barn, och opp med hufvet! (Går).

SOLDATEN (till Kersti). Gud välsigne dig! (Går).

KYRKVAKTAREN (till Kersti). Och bevare dig! (Går).

MATS' FARFAR (till Kersti). Fager är du, som en dager! (Går).

MATS' MODER (till Kersti). Välkommen bland fränder! (Går).

Digitized by Google

MATS' FADER (till Kersti). Min doter efter detta, det förra finns ej! (Går).

LÄNSMAN (till Kersti). Så blek om kinden, blo'n åt hjärtat; hvad tynger därunder?

KERSTI (lyfter hufvudet och ser ondt på länsman). Intet!

LÄNSMAN. Intet var mycket! Intet är intet mer!...

KERSTI. Gå!

LÄNSMAN. När du åker, går jag före! Dit du går, går jag icke efter! — Faller du på knä, står jag! — Hvem kastar stålet efter dig? Inte jag!

KERSTI. Bryt halsen af dig, lede!

LÄNSMAN (lägger flata handen på hennes hals). Af dig! (Går).

(De öfriga anförvanterna gå förbi, hälsande kallt. Spelmännen ha satt sig vid bordet i vänstra gluggen. Gubbarne ha satt sig vid gubbarnes bord och röka. Spelmännen börja nu spela upp en polka).

Byril: (Se Dybeck, Svenska vallvisor och hornlåtar).

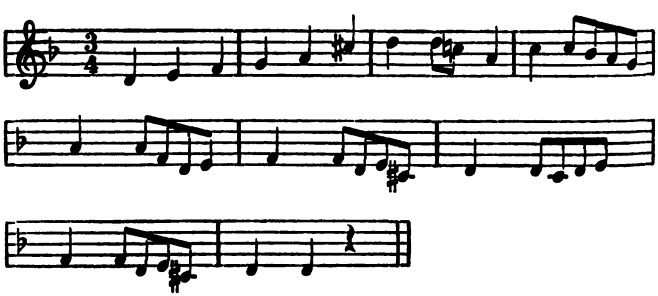

Samtidigt höres forskarlens fiol i kvarnhjulet genomträngande spela (utan sång) följande (från sid. 136), som återges på två fioler.

Digitized by Google

18

1:o.

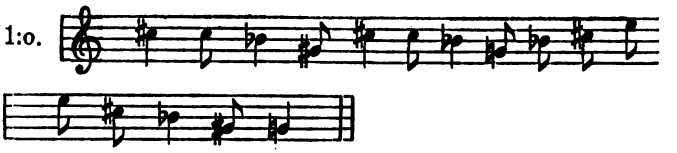

2:o.

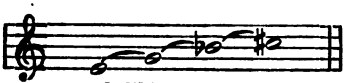

ad libitum.

(När dansmusiken börjar, ropas inifrån bak-kammaren): Kronan af bruden! (In i kvarnkammaren svaras): Kronan af bruden!

KERSTI (blir orolig).

PRÄSTEN (nalkas henne).

SPELMÄNNEN (som nu först märka forskarlens spel, ropa): Hvem stämmer mot?

ALLA (utan att se åt kvarnhjulet och utan att veta, hvarifrån musiken kommer, ropa): Hvem stämmer mot? (Musiken pågår; forskarlen tystnar. Då fattar prästen brudens hand och promenerar med henne värdigt, högtidligt kring golfvet. Just som han fattar bruden om lifvet att börja dansen, återtar forskarlen sitt spel).

KERSTI (tappar kronan, som rullar ner i kvarnrännan). Jesus Kristus!

ALLA (i kvarnkammaren resa sig och skrika): Kronan i forsen!

ALLA (i bak-kammaren). Hvad står på?

ALLA (i kvarnkammaren). Kronan i forsen! (Musiken tystnar midt i. Uppståndelse).

MATS (i fonddörren). Ut och leta!

ALLA. Ut och leta!

PRÄSTEN. Bevare oss Gud i himmelen!

ALLA. Gud i himmelen bevare oss!

Digitized by Google

LÄNSMAN. Ut och leta!

ALLA. Ut och leta!

MATS. Ut och leta! (Alla ut genom fonden, utom Kersti, som sätter sig på stolen; skymning har uppstått; kvarnhjulet börjar gå; forskarlen synes med harpa och sjunger sin sång (från sid. 144) "Skyarne lyktas etc."

När sången är börjad, öppnas golfluckan, som är vid Kerstis fötter, och mylingen stiger upp som förut. Kersti betraktar den först med fasa; sedan sträcker hon ut armarne och lägger den vid sin barm. Forskarlen tystnar och försvinner. Barnrösten (skratten) höres underifrån luckan).

BARNRÖSTEN. Kall är älfven; varm är min moders barm! Intet gaf du mig i lifvet, i döden tar jag mitt!

KERSTI (som först lullat barnet, gör nu åtbörder af smärta åt bröstet). O, hjälp mig! Fräls mig!

BARNRÖSTEN. Lif för lif! Nu dricker jag ditt!

KERSTI (skriker). Fräls, fräls!

JORDEGUMMAN (in, fjantande). Si, nu kommer jag; si, nu kommer jag! Lilla mor ska' sansa sig! (Tar barnet från Kerstis bröst och lägger ner i luckan). Jag kan så sköta såna här små! Jag för dem till världen och i jorden! — — — Si, nu kom jag på bröllop!

BRITA (har synts i spelmännens glugg och har sett, att något gömdes i luckan).

JORDEGUMMAN. Nå, Forskarlen var bjuden me'; kom han?

KERSTI. Om du vill gå, hvad begär du?

JORDEGUMMAN. Det du inte har kvar!

KERSTI. Du menar kronan — — —

JORDEGUMMAN. Inte särskildt! — — — Tyst, det går någon däroppe! — Då ska' jag gömma mig i spisen

Digitized by Google

så länge! — Sir du jag kom ändå! (Går in i spiseln och drar ner luckorna).

BRITA (kommer in; fram till Kersti). Nu är det du eller jag!

KERSTI. Du!

BRITA. Du ska få något!

KERSTI. Gif!

BRITA. Armband ska' du få, men inte af mig! (Tystnad). Armband af järn! (Ställer sig på luckan). Nu träder jag på ditt hufvud, nu står jag på ditt hjärta, nu stampar jag din hemlighet ur jorden, eller vattnet, eller elden. (Tystnad). Nu får jag ditt hår, nu får jag min klock-ke, som inte är nå'n. Hvar är jordegumman, hvar är hedersgästen på detta jungfrubröllop?

Kronan stal du, och Forskarln stal 'na! Kvarnen stal du, men han går åter! Sichems Dina var skämd, icke bortskämd! Den lille sofver, icke i skogen, men i älfven! Min bror har du skämt, min släkt har du skämt, mitt namn har du skämt! Dö skall du!

KERSTI (undergifvet). Jag är död; jag har dött flera dagar å rad! — — — Är du nöjd?

BRITA. Du ska dö ändå flera dagar å rad! Du ska dö för mened, för lögn, för dödande, för stöld, för kränkning, för svek! Sex gånger ska' du dö! Och den sjunde blir bara för syns skull! — — — I vigd jord ska' du inte hvila, svart kista med silfverstjärnor skall du icke få, granris och klockor inga; — — —

KERSTI. Det kan jag tänka!

BRITA. Således — — — hör du stegen; räkna dem: en, två, tre, fyra, fem, sex (etc. efter länsmans steg).

LÄNSMAN (in från fonden).

BRITA (går emot honom och hviskar något).

LÄNSMAN (går fram till luckan). Här ligger den!

Digitized by Google

BRITA. Kronan väl inte!

LÄNSMAN. Den eller annat! (Öppnar luckan). Kronan är det inte! — — — Stackars Kersti! — Har du lagt 'en där?

KERSTI. Nej!

LÄNSMAN. Nej? — — — Tala sanning!

KERSTI. Jag har icke lagt den där!

BRITA (slår henne på munnen). Sanningen!

KERSTI. Jag har icke lagt den där!

BRITA (sticker handen i länsmans ficka och tar ut handklofvar). Armbanden på!

LÄNSMAN (till Brita). Bödelskvinna född — — — Ve oss (gråter i händerna), ve!

PRÄSTEN (in från fonden). Är den funnen?

LÄNSMAN. Icke den! Men — — —

PRÄSTEN. Säg icke mer! Jag vet — — — (gråter i händerna). Ve oss, ve!

SOLDATEN (in från fonden). Är kronan funnen?

LÄNSMAN. Icke den! Men — — —

SOLDATEN. Tyst, jag vet — — — (gråter i händerna).

MODERN (Kerstis, in från fonden). Är kronan funnen?

LÄNSMAN. O, nej!

MODERN. O! (Betraktar Kersti, som räcker fram händerna mot handklofvarne, dem Brita håller fram mot henne; skriker) O! (Därpå tar hon upp en sax och klipper Kerstis hår, hvilket hon kastar åt Brita, som uppfångar det och luktar på't, som om det luktade godt. Modern rycker slöjan och brudsmyckena af Kersti och kastar en halsduk öfver hennes hufvud).

MATS (in från fonden; stannar framför Kersti och betraktar henne förvånad). Hvem är det?

BRITA. Se, noga!

MATS (betraktar Kersti nogare). Hon är lik någon!

Digitized by Google

BRITA. Se noga!

MATS. Jag känner henne icke!

BRITA. Gifve du aldrig känt henne!

MATS. Se, ögonen äro borta! Men munnen, den vackra munnen — — — och den lilla hakan — — — Nej, det är inte hon! (Vänder ryggen till och får se luckan öppen). Hvad är där? I står som kring en graf!

BRITA. Det är en graf!

MATS. Hvad ligger där?

BRITA. Allt, allt, hvad värde hade i ditt lif!

MATS. Då är det lillen! — — — Hvem har gjort mig detta?

BRITA. Hon, hon och hon!

MATS. Det är osant!

(Alla de som varit ute ha nu ljudlöst samlats i bakgrunden).

BRITA. Det är sant!

MATS. Ljugerska!

SOLDATEN (till Brita). Ljugerska af lögnarsläkt!

MATS' SLÄKTINGAR (samla sig till vänster om Kersti). Lögnarsläkt, tjufvars ätt, du, du!

KERSTIS SLÄKTINGAR (samla sig till höger). Du, du!

PRÄSTEN. Frid! Frid! I Herrans namn!

ALLA. Frid!

LÄNSMAN. Ingen gånge dom i förväg!

ALLA. Låtom oss höra!

LÄNSMAN. Hvem kärar?

ALLA. Hvem kärar?

BRITA. Jag, Brita Lisa Larsson.

ALLA. Brita Lisa Larsson kärar. Mot hvem?

BRITA. Mot Kersti Margreta Hansdotter!

Digitized by Google

ALLA. Mot Kersti Margreta Hansdotter! — — — Säg käromålet!

BRITA. Brud är skämd, gånge från krona!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Bevis, bevis!

BRITA. Tu vittnen äro fullgod!

MATS' SLÄKTINGAR. Tu vittnen äro fullgod!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Vi lägga jäf!

LÄNSMAN. Icke obeskedligen jäfva!

BRITA. Nu lägge mö foster å lön; varder det dödt, miste moder lifvet!

MATS' SLÄKTINGAR. Miste lifvet!

KERSTIS SLÄKTINGAR (röra sig hotande mot Mats' släktingar). Hut, gå hem!

MATS' SLÄKTINGAR. Hut!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Usel man och argt sinne vet ej han själf är felfull! — Mats har felet!

MATS' SLÄKTINGAR. Mats har icke felet!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Mats har felet, enär han gjorde gärningen.

MATS' SLÄKTINGAR (med lyftade händer). Hvilken gärning? Spörj Kersti!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Spörjom!

LÄNSMAN (till Kersti). Har du dräpt barnet?

KERSTI. Jag har!

MATS' SLÄKTINGAR. Hören det!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Ve oss!

MATS' SLÄKTINGAR. Hören det!

MATS (som stått begrundande vid spisen med ryggen åt alltsammans, kastar nu af sig brudgumsstassen på golfvet; står still ett ögonblick; därpå rusar han galen upp på gubbarnes bord, ut genom spelmännens glugg).

PRÄSTEN (gråter i händerna; sedan säger han vid öppna luckan).

Digitized by Google

"Herre min!
Gif de döda ro,
Tröst åt dem
Som lefva!"

(Alla göra en tyst bön bakom handen, såsom när Fader Vår läses tyst i kyrkan eller vid grafven).

PRÄSTEN. Herren välsigne Eder och bevare Eder!

ALLA (gråtande i händerna). Amen! (De gå ut, tysta och sörjande).

(När scenen blifvit tom, men Kersti sitter kvar ensam, stänger länsman fonddörrarne i lås, sedan spelmännens glugg. Då höres ett dån i spisen som af åskan! Kersti far upp förskräckt. Forskarlen synes i kvarnhjulet och sjunger vid fiolen).

FORSKARLEN. Jag hoppas, jag förhoppas att din förlossare lefver! (Flere gånger).

KERSTI (på knä med uppräckta, fångslade händer).

HVITA BARNET (fram bakifrån spisen; har en korg med granris och blommor. Forskarlen tystnar och försvinner).

(Hvita barnet strör först framför sig granris, så att det bildar liksom en gångstig fram till luckan. När han kommit fram till denna strör han blommor ner genom luckan. Glasharmonikan höres, liknande klockringning.

Därpå går han bakom Kersti, som icke ser honom och lägger sina händer sakta öfver hennes hufvud och ser uppåt höjden som om han bad.

Kerstis ansikte, som förut uttryckt förtviflan, ser nu lugnt och lyckligt ut).

Ridå.

Digitized by Google

(Till höger ett öppet vapenhus till en landskyrka. Det är skinande hvitkalkadt; taket svart spån. Kersti ligger på skampallen i fångdräkt med kapuschongen öfver hufvudet. I fonden sjö och Dallandskap; därframför båthamn. Till höger i fonden skjuter en udde ut, och på denna synes schavotten bestående af en estrad med en kubbe.

Vid ingången till vapenhuset stå två soldater med gevär "på stället hvila".

Orgelpreludier höras från kyrkan — — —

Två stora kyrkbåtar komma fram, den ena från vänster, den andra från höger. Båtarne glida fram, och roddarne hålla årorna lyftade. De synas kifva om plats i båthamnen.

Mats' släktingar i vänstra båten; Kerstis släktingar i högra båten).

MATS' SLÄKTINGAR. Håll åt Er, mylingar!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Håll åt Er, kvarnfolk!

MATS' SLÄKTINGAR (lyfta årorna hotande). Håll åt Er!

KERSTIS SLÄKTINGAR (med hotande åtbörder af årorna). Håll åt Er!

MATS' SLÄKTINGAR. Broddar det med åtta par?

KERSTIS SLÄKTINGAR. Sexton om det ska' gälla! Slå ut!

MATS' SLÄKTINGAR. Slå! Slå! Slå! (Båda båtlagen fäkta med årorna).

PRÄSTEN (barhufvud, i fören på vänstra båten). Frid! — Frid i Herrans Jesu namn!

KERSTIS SLÄKTINGAR. Frid!

MATS' SLÄKTINGAR. Strid, på lif och knif!

PRÄSTEN. Frid!

Digitized by Google

MATS' SLÄKTINGAR. Strid!

KYRKVAKTAREN (ut ur vapenhuset, drar i linan och klämtar).

(Årorna fällas, båtarne glida in i hamn och lägga sig sida vid sida. Ur vänstra båten stiger först prästen, sedan Mats, bärande en liten hvit likkista med tyllspetsar garnerad. Därpå alla Mats' anhöriga och vänner.

Ur högra båten stiger först soldaten, sedan Kerstis moder och därpå alla Kerstis släktingar och vänner. Båda parterna rusta sina kläder och betrakta hvarandra med onda blickar.

Nu kommer först Mats med kistan och följd af prästen).

MATS (stannar framför Kersti; han ser förtviflad ut). Den lille är där! Lätt är han, lätt som den onda kvinnans sinne! Nu sofver han — snart sofver du!

KERSTI (lyfter upp hufvudet så att kapuschongen faller ner). O!

MATS. Säg O! Det är ändan; men A är begynnelsen! Mellan A och O ligger många stafvar, men O är den sista! Säg O nu för aldra sista gången — så att lillen hör'et! Han skall tala om'et för Herren och Frälsaren, så att du får förlåtelsen! — — — Jaså! — Kyss det hvita skrinet då, därnere vid de små fötterna, de små, små fötterna, som aldrig hunno trampa den syndiga jorden!

KERSTI (kysser på kistan).

MATS. Så där! — Nu ska vi in att spela och sjunga och ringa i klockorna för lillen — men vi få inte präst att läsa för'en — — — det är din skull! — men jag ska' läsa själfver, när vi kommer till gropen! I jorden ska vi lägga'n som ett frökorn, som ska ligga och gro och växa ut till en hjärteblomma med vingar på, så

Digitized by Google

att en kan flyga till Gud sedan — — — på en vindluft under midsommarsolen!

PRÄSTEN (drar Mats i armen). Det är bra nu, Mats! Kom med!

MATS. Så kommer jag! (De gå in i kyrkan, de öfriga följa så småningom).

SOLDATEN (stannar ett ögonblick framför Kersti, skakar sorgset på hufvudet och söker få fram några ord). Ja! — Ja! (Går in i kyrkan).

MODERN (Kerstis; torrt med försök att få det känsligt). Så ses vi igen! — — — Har du haft det ondt i slottet?

KERSTI (skakar på hufvudet).

MODERN. Vill du ha något? Att äta eller dricka, så får du nu? — — — Fick du tobak i slottet?

KERSTI (skakar på hufvudet).

MODERN. Håll dig rak, Kersti, att icke kvarnfolket må begabba oss! — Och gråt inte så mycket! Far är krigsman, och han kan inte lida sånt! (Lämnar en psalmbok). Tag den boken — och läs, där märket ligger. Se på märket — — — det har jag fått af någon — — — som tänker på dig i det sista! Och det hjälper mot skälfvan! — — — Jag följer dig inte längre, Kersti, för det kan jag inte! Jag kan det inte, för jag är gammal — — —

KERSTI. Gör hvilket som, mor! Jag har funnit min hugsvalare, ty jag vet, att min Förlossare lefver!

MODERN. Då är det väl, barn! Det var bara det, jag ville veta! — — — Och du begär inte då, att jag skall följa — — —

KERSTI. Nej, mor; spara dig. Har du inte haft svårt nog för mig?

MODERN. Så litar jag på det, ser du, att inte kvarnfolket ska ha något att tala på! Jag litar på't, så en

Digitized by Google

kan säga: Kersti ville't själf; Kersti ville ha't så, och hennes sista vilja är liksom skrifven lag! är den! (Går in i kyrkan).

BRITA (pekande ut åt schavotten). Dronning var du född, kronan fick du, där har du tronen, himmeln är ofvan, helvetet nedan! — Nu skulle du gitta mjölka kor; nu ville du plocka vedpinnar, nu skura gryta, lulla den minsta, smörja skor, ja nu, när du skämt min släkt, din släkt, vår socken, vårt härad, vårt län, så hela riket talar om'et! Fy vare dig!

KERSTI (böjer hufvudet öfver psalmboken).

BRITA. Min bror skall bära ditt skarn till jorden; min bror, du! Men jag skall följa dig till stocken, när du får ris, och jag skall följa dig som tärna till röda brudpallen! "De' ä lik, men inte dödt; de' ä barn, men inte födt; där ä brud, men inte bröllop!"

LILL-MATS. Var tyst, Brita! Kersti är snäll!

BRITA. Åh för det!

LILL-MATS. Jo, är hon! Men hon ska inte ha den fula kappan, för den ska Brita ha! — — — Kersti lilla! Hvarför ligger du här? Är det altargång i dag? Och hvarför gick du från bröllopet? Hvem låg i hvita skrinet? Är det en saga? Vet du, att jag tappat min docka, som jag fick af dig! — — — Kersti lilla! Hvarför är du ledsen? (Slänger sig om hennes hals; Kersti tar honom i sin famn och kysser hans fötter).

KERSTI. Lill-Mats, Lill-Mats!

BRITA (till soldaterna). Är det lofligt?

SOLDATERNA (rätta på sig men svara icke).

BRITA (tar Lill-Mats från Kersti). Kommer du!

KERSTI (till Lill-Mats). Följ syster, Lill-Mats! Och blif ifrån mig! (Läser i psalmboken halfhögt).

BRITA (till Kersti). Skall jag säga't?

Digitized by Google

KERSTI. För Gud, säg det icke åt barnet!

BRITA. Jag skall icke säga't för barnets skull!

KERSTI. Tack, Brita! Tack för barnets skull!

BRITA (går in i kyrkan med Lill-Mats. Alla ha dragit sig in i kyrkan).

(I fonden synes från höger inkomma bödeln med ett svart skrin under armen).

KERSTI (blir varse honom utan att han ser åt henne). Jesus Kristus, världens Frälsare, hjälp mig! för din pina och död!

JORDEMODERN (från vänster fram till bödeln). Hör, säg, snälla han! Kan jag få stå bredvid — om det sker —; för jag behöfver lite rödt åt en sjuk, en sjuk som faller!

BÖDELN (går ut till vänster utan att svara).

JORDEMODERN. Jaså! Han är en sån, som inte låter tala ve sig! (Fram till Kersti). Si där är min lilla — — —

KERSTI (med en afvisande åtbörd). Vik hädan!

JORDEMODERN (bakom en pelare, osedd af soldaterna). Vänta lite, vänta lite! Hör nu, lilla jungfrun! — Det andra inte kan, det kan jag! — — — Klockan är snart slagen, och svartman väntar! — — —

KERSTI. Vik hädan i Jesu namn!

JORDEMODERN. Hör på! — — — Jag kan det andra inte kan; jag kan hjälpa na lös!

KERSTI. Jag har funnit min hjälpare! Jesus Kristus är han!

JORDEMODERN. Men jag kan döfva domaren — — —

KERSTI. Han, som dömer öfver lefvande och döda, Han, som är lifvet och uppståndelsen har dömt mig till den timliga döden och — det eviga lifvet.

JORDEMODERN. Se nu soldaterna, som sofver; tag min kappa och spring!

Digitized by Google

KERSTI. Soldaterna sofver?

JORDEMODERN. Med lykta ögon! — Spring, spring, spring!

KERSTI (reser sig, betraktar soldaterna, som sluta ögonen).

JORDEMODERN. Spring, spring, spring!

KERSTI (lägger sig ner igen). Nej! Hellre falla i lefvande Guds händer! — Vik hädan! (Hon lyfter psalmboken med det gyllene korset på pärmen).

JORDEMODERN (ryggar). Ska vi mötas en torsdagsnatt på korsvägen?

KERSTI. På korsets väg möter jag med min Förlossare, men icke med dig! Vik!

JORDEMODERN (ryggar). Det ligger en båt vid stranden, och det står en häst och kärra på land — — — Mats är med, länsman är inte med — — — Spring, spring, spring!

KERSTI (kämpar med sig). O Gud! inled oss icke i frestelse! utan fräls oss ifrån ondo!

JORDEMODERN. Scha, scha, scha, scha! Häst och kärra!

KERSTI (fattar i linan till kyrkans klocka och klämtar tre slag; vid tredje slaget flyr jordemodern).

JORDEMODERN. Ä-dsi! Ä-dsi! Ä-dsi! (Ut).

(Det hvita barnet fram bakifrån en pelare. Han är klädd i Rättviks flickebarnsdräkt, men allting är hvitt, till och med skorna).

KERSTI (liksom bländad). Hvem är du, lilla barn, som kommer, när den onde gick!

HVITA BARNET (lägger fingret på munnen).

KERSTI. Hvit som snön, hvit som linet — — — Hvarför är du hvit?

Digitized by Google

HVITA BARNET (halfhögt). Din tro hafver frälst dig! Hoppet har tron födt! (Nalkas Kersti).

KERSTI. Åh, kära, trampa icke på myran!

HVITA BARNET (böjer sig ner och synes taga upp något på ett löfblad). Men störst är kärleken, kärleken till allt lefvande stort som smått! — — — Nu skall myran få gå till skogen och tala om för myrkungen, och så kommer myrfolket och gnager dina rep, och du är fri!

KERSTI. O nej! Säg icke sådant!

HVITA BARNET. Tvifla icke! utan tro! tro! Kersti! — Tro!

KERSTI. Hur kan jag?

HVITA BARNET. Tro! (Ut bakom pelaren).

(Det mörknar, Forskarlen synes ute på sjön med harpan. Nu sjunger han, på melodi som ofvan):

"Jag förhoppas, jag förhoppas
Att din Förlossare lefver!"

KERSTI. Han sjunger för mig om Förlossaren! Han ger mig hopp! men jag gaf honom intet.

(Forskarlen sjunker i djupet).

LÄNSMAN (in från höger, läsande i ett papper; fram emot Kersti stötvis, ömsom betraktande marken, ömsom papperet). Kersti!

KERSTI (ser upp, och böjer strax hufvudet).

LÄNSMAN (långsamt, med pauser). Se på länsman! — Du bara fruktar honom! — Göra alla så? — Tänk dig ett fall, då man skickar efter länsman för han skall hjälpa den, som är i trångmål. Är han välkommen? Jamen! — — — Kersti, har du sett så mycket myror!

KERSTI (lyfter hufvudet och lystrar).

LÄNSMAN. Se, hur de löpa i skaror och rader! —

Digitized by Google

Se bara! — Vet du, hvad det betyder? — — — Det betyder godt! — Du tror mig aldrig om något godt. Du trodde mig inte den gången heller — och därför blef du uppdagad! — Se på myrorna! Se på! Nu kommer de på dig, Kersti! — Är du inte rädd för dem!

KERSTI. Jag har varit, men jag är icke.

LÄNSMAN. Stora skogsmyror, och jag tror själfva kungen är med. Hvad kan kungen, som den andra öfverheten inte kan? Vet du det? — Den andra öfverheten kan döma; alla kan döma, hårdt eller icke hårdt! Men en enda kan ge nåd! Det är kungen! — Ska vi fråga myrkungen, om han ger nåd? — (Han lägger handen vid sitt öra, som om han ville lyssna). Vill myrkungen ge nåd, det vill säga från det värsta? — — — — Hör du, hvad han svarte? — Jag tyckte han sa' ja! — Men jag kan ha hört galet — — — Och jag fäster mig inte vid hörsagor, jag är länsman och vill ha skrifvet. — Vi ska be myrkungen, att han skrifver, han har så mycket pennor i skogen, små hvassa stålpennor som nålar; och bläcket har han själf, och det som bränns! — Hade vi bara ett papper så!

(Låtsas söka i fickan och får upp papperet, han nyss läste i). Jo, min sann! — Ser du, det har kungen skrifvit med egen hand! Där står det C, A, R, L, blir Carl! (Lyfter på mössan). Så stora bokstäfver har du inte sett, se'n du gick i skolan, Kersti. Och det röda sigillacket, som lukta så godt, som kådan i skogen, när det var varmt! — Och så är det gula och blå silkessnören — — — och lejon och kronor — det är kungligt! — — — Läs nu själf, Kersti, så skall jag kommendera soldaterna!

KERSTI (tar emot papperet).

LÄNSMAN (talar tyst till soldaterna, som aflägsna sig).

Digitized by Google

KERSTI (har läst plakatet och återlämnar det lugnt och värdigt).

LÄNSMAN. Är du glad, Kersti?

KERSTI. Jag är tacksam, att mina och edra anförvanter sluppit ifrån den stora skammen. Glad är jag icke, ty ett lif i bojor är mindre än det eviga lifvet.

LÄNSMAN. Tag det som en beredelsetid!

KERSTI. Det vill jag!

LÄNSMAN. Är du rädd för mig ännu?

KERSTI. Jag fruktar intet mer, sedan jag sett döden!

LÄNSMAN. Följ mig då!

KERSTI. Lös mig då!

LÄNSMAN (löser repen).

(Orgelpreludium inifrån kyrkan).

KERSTI (lyfter händerna mot himlen).

Ridå.

Scenen föreställer en isbelagd, stor sjö med stränder i fonden. Isen är snötäckt. Scenens golf föreställer isen. På denna ser man vintervägen utprickad med tallruskor. En stor, fyrkantig notvak med granruskor midt på scenen, uppåt fonden. Vid iskanten af denna vak ligga alfåglar* och sjunga. Rundtom isvaken små spön till isfiske. Längst bort i fonden synes "Slottet" (Fängelset) en gammal hemsk byggnad med torn och tinnar. Det är i dagningen.

FISKAREN (in från höger, i päls med kälke och isbill; alfåglarne dyka ner i vaken. Fiskaren börjar vittja spöen).

* Om Alfågelns sång, se Strindberg: Svenska Folket I, 257.

Digitized by Google

JORDEGUMMAN (in från vänster). Ska du fiska på påskda' morgon?

FISKAREN. Jag fiskar inte, jag bara ser etter!

JORDEGUMMAN. Du, som är så klok, säg en fattig gumma, som gått vilse, hvar hon är.

FISKAREN. Får jag låna eld, då!

JORDEGUMMAN. Ge mig flinta och stål då!

FISKAREN (räcker henne två isbitar). Tag här!

JORDEGUMMAN. Is? Ja, vatten är eld, och eld är vatten! (Slår isbitarne mot hvarann, sedan hon rifvit sköre af sin kappa; räcker det tända sköret åt fiskaren, som med detta tar eld på sin pipa).

FISKAREN. Du är en sådan, då vet jag, hvar jag är hemma!

JORDEGUMMAN. Men hvar är jag?

FISKAREN. Du är midt på Krummedikkes sjö, och där ligger deras slott. Krummedikke var i forntiden en konung, som lik Herodes lät mörda alla gossebarn, emedan han var rädd om sin krona. Men nu sitter där på slottet alla flickor, som inte är rädda om sin krona.

JORDEGUMMAN. Hvad gör de där?

FISKAREN. Spinner lin!

JORDEGUMMAN. Spinnarhuset då?

FISKAREN. Så är det!

JORDEGUMMAN. Men sjön då?

FISKAREN. Jo, den a' go'! Där nu är sjö var land, på land stod en körka; om den körkan vardt en strid; striden gällde bänkplats; kvarnfolket, som var förnämligast ville sitta närmast altaret, men mylingarne va' starkare. De drabbade en påskdag på stora gången, och det flöt blod. Kyrkan blef oskärad och kunde aldrig skuras. Då blef hon stängd och lagd öde; och

Digitized by Google

så sjönk hon i jorden, och femton alnar vatten steg öfver tuppen på tornspiran. Och nu har sjön tvättat och tvättat i månghundra år, men så länge kvarnfolk och mylingar strida, kan aldrig gudshuset bli rent.

JORDEGUMMAN. Hvarför kallas de mylingar?

FISKAREN. Därför att de härstamma från barnamördaren Krummedikke!

JORDEGUMMAN. De strider än?

FISKAREN. Strider än och mördar än! — — — Du minns — — — Kersti, soldatens dotter?

JORDEGUMMAN. Jo, men!

FISKAREN. Hon sitter i slottet, men i dag skall hon stå årsplikt i körkan!

JORDEGUMMAN. Jaså!

FISRAREN. Mylingarne ska hämta henne, och kvarnfolket kommer för att se på.

JORDEGUMMAN. Hör du, att det sjunger i isen?

FISKAREN. Ja men!

JORDEGUMMAN. Blir det tö?

FISKAREN. Kanske det?

JORDEGUMMAN. Det lossnar i landfäste då?

FISKAREN. Ja, mest! — Men stiger vattnet, så löper det ut i forsen därnere.

JORDEGUMMAN. Är forsen långt?

FISKAREN. Inte! — Du kan höra Forskarlen så godt. — I dag är han uppe i tider, för han väntar något!

JORDEGUMMAN. Hva' kan en vänta?

FISKAREN. Du vet, hvad han väntar! — — —

JORDEGUMMAN. Inte vet jag det! Säg!

FISKAREN. Så sägs! Hvarje påskdagsmorgon, då Frälsaren stod upp ur grafven, stiger Krummedikkarnes

Digitized by Google

kyrka ur sjön! Och den, som får se henne, han har frid för året!

JORDEGUMMAN (galopperar ut till höger). Ä-dsi, ä-dsi, ä-dsi!

FISKAREN. Det var ondt möte! — — — (Nu drar han upp en fisk och lossar från refven). Hähä du! (Fisken hoppar i vaken. Fiskaren söker honom med håfven. En hel rad fiskhufvuden sticka upp ur vaken). Stumma, men inte döfva! "Hvem ropar högre än tranan? Hvem är hvitare än svanen?"

HVITA BARNET (klädd som hvit Rättviksflicka, in från vänster på skidor med ett bloss). Högre än tranan ropar himmelens åska! Hvitare än svanen är den, som aldrig illa gör! (Fiskarne försvinna).

FISKAREN. Hvem löste min gåta?

HVITA BARNET. Hvem löste fångens band, hvem löste fiskens tunga?

FISKAREN. Ingen!

HVITA BARNET. Ingen af mänska född, men någon af danande Gud. — — — Den som byggt glasbron kan bryta den! — Tag dig i akt! (Ut till höger).

FISKAREN (lägger ihop fiskdona).

KVARNFOLKET (Mats' släktingar, in på skidor med stafvar, från vänster; Mats med ett bloss).

MATS. Hvar är vinterväg?

FISKAREN. Såg du fiskens väg i vattnet?

MATS. Men hästens i snön!

FISKAREN. Är det tingsväg eller körkväg?

KVARNFOLKET. Körkväg!

FISKAREN. Till forsen bära alla vägar för den vilse gick! (Det dånar i isen).

FISKAREN. Taket brister!

KVARNFOLKET. Hvar är körkväg?

Digitized by Google

FISKAREN. Öfverallt!

KVARNFOLKET. Hvar är körka?

FISKAREN. Ni står på na, ni går på na; snart är hon här.

KVARNFOLKET. Är det Krummedikkes sjö?

FISKAREN. Det är Krummedikkes sjö och Krummedikkes slott, Krummedikkes körka, snart är det vått!

KVARNFOLKET. Herren bevare oss! (Ut till höger).

MYLINGARNE (Kerstis anförvanter, in från vänster på skidor, med stafvar, soldaten med ett bloss). Hvar är körväg?

FISKAREN. Här är forsväg! Vänd om!

MYLINGARNE. Isvråk och källos! Landalös är isen.

FISKAREN. Gå österpå! Solen bidar.

MYLINGARNE. Österpå! (Ut till höger).

KVARNFOLKET (in igen från höger).

FISKAREN. Vänd om! Isen är landalös utanpå!

KVARNFOLKET. Och östanpå! — — — Dragom nordanöfver!

FISKAREN. Älfven är nordan!

KVARNFOLKET. Dragom sunnan!

FISKAREN. Forsen är sunnan!

KVARNFOLKET (gör på stället hvila med stafvarne; modfällda). Gud vare oss nådig!

MATS. Mylingarne gaf falska spår!

BRITA. Alltid gjorde Mylingarne!

FADERN. Och första platsen i körka!

FARFADERN. Stor sak! Men den dag, jag brände papperna, den dagen välsignar jag icke!

MODERN. När blir frid?

FARMODERN. "De ädle milde sällast lefva, och nära sällan sorgen."

KVARNFOLKET (höja stafvarne). Mylingarne!

Digitized by Google

MYLINGARNE (in från höger igen, med lyfta staf-var). Kvarnfolk! Stå! Falska spår har I gifvit!

KVARNFOLKET. Ljugare!

MYLINGARNE. Ljugare själfva!

KVARNFOLKET. Skälvrängare!

MYLINGARNE. Skälvrängare själfva! (Det dånar i isen).

FISKAREN. Frid i Jesu namn! Vattnet stiger!

ALLA (med ett anskri). Vattnet stiger!

FARFADERN (Mats'). Isen sjunker! Blif!

FARMODERN (Mats'). Ty vi måste dö och sedan domen! (Kvarnfolket omfamna hvarandra; kvinnorna taga upp barnen i sin famn; Mylingarne göra samma sinsemellan).

MODERN (Mats', till Mats). För din dåraktiga kärlighets skull måste vi dö!

MODERN (Kersti's). "En annans kärlighet ingen tadle; det sköna fängslar ofta den vise, men icke dåren."

SOLDATEN. "För detta fel skall ingen honom tadla. Den mäktiga kärleken gör människors söner från vise till dårar."

MATS (räcker soldaten sin hand). Tack för orden! Dig jag kallade en stund fader!

SOLDATEN. Döden gör oss alla lika — — —

FADERN (Mats'). Där tog du mina ord från mig! Räck din hand!

SOLDATEN (räcker handen med tvekan). Här är den! — Vi äro kristna människor, och det är den stora försoningsdagen! Må solen icke gå upp öfver vår vrede!

MYLINGARNE. Försoning!

KVARNFOLKET. Försoning! (De båda släkterna nalkas hvarandra med räckta händer; men nu dånar det

Digitized by Google

i isen, och en vråk uppstår midt öfver, som skiljer de båda partierna).

FARFADERN (Mats'). Skilda i lifvet, skilda i döden!

FARMODERN (Mats'). Bryggan brast under brottets börda!

MODERN (Mats') Hvar är Kersti?

KVARNFOLKET. Hvar är Kersti?

MYLINGARNE. Hvar är Kersti?

SOLDATEN. Och si, det var godt att en dödde för folket!

FARFADERN (Mats'). Då sade de till honom: Hvad skole vi då göra med dig på det hafvet måtte oss stilla varda?

MODERN (Kerstis). Tager och kaster mig i hafvet, ty jag vet, att en sådan stor storm öfver eder kommit för mina skull.

FARMODERN. Är det sagdt!

ALLA. Det är sagdt!

MODERN (Kerstis). Si här är elden och veden, hvar är nu lammet till brännoffret?

MYLINGARNE. Hvar är Kersti?

KVARNFOLKET. Hvar är Kersti?

PRÄSTEN (in, följd af kyrkvaktaren).

PRÄSTEN (till soldaten). Herren sade: Kom icke din hand vid barnet, ty nu vet jag, att du fruktar Gud! och hafver icke skonat ditt enda barn för min skull!

ALLA (till prästen). Fräls oss!

PRÄSTEN. En är eder Gud, Frälsaren! — Bedjom!

ALLA (på knä).

PRÄSTEN. Utur djupen ropar jag till dig Herre!

ALLA. Herre, hör min röst!

PRÄSTEN. Herre, förbarma dig!

ALLA. Kriste, förbarma dig!

Digitized by Google

PRÄSTEN. Herre, förbarma dig!

ALLA. Kriste, förbarma dig!

(Länsman in från fonden med ett bloss; följd af fyra soldater, som bära Kerstis lik).

ALLA (resa sig).

PRÄSTEN. Hvem fören I?

LÄNSMAN. Vi föra Kronbruden, vi föra Kersti.

PRÄSTEN. Är hon i lifvet?

LÄNSMAN. Hon är död! Vattnet tog henne!

PRÄSTEN. Må herren ta' hennes själ!

SOLDATEN. O, Gud, se nådigt till vårt offer, såsom du offrat dig för oss!

PRÄSTEN. Ty så älskade Gud världen, att han utgaf sin enda son!

BRITA. Vattnet sjunker!

ALLA. Vattnet sjunker. (Vråken går igen; Mats och Brita gå öfver till Mylingarne, bryta tall- och grankvistar och lägga öfver Kerstis lik).

PRÄSTEN. Är det frid nu?

ALLA. Frid! och Försoning!

PRÄSTEN (vid Kerstis lik). "Herre min! Gif de döda ro, tröst åt dem, som lefva!" (Nu stiger kyrkan upp ur sjön borta i fonden; först den gyllene tuppen, sedan korset och jordklotet, sedan tornet och den hvita rundbågskyrkan med svart spåntak).

FORSKARLEN (höres i fjärran, men nu i upplöst D-Moll).

Jag förhoppas,
Jag förhoppas,
Att min Förlossare lefver!

PRÄSTEN. Tackom och lofvom Herren!

ALLA. Herren vare tack och lof!

Digitized by Google

(Mats och Brita på knä vid Kerstis lik. Alla på knä sjunga n:o 6 ur Gamla psalmboken).

O, Gud! vi lofve dig! O, Herre, vi tacke dig!
Dig, evige Fader, vördar hela världen.
Dig prisa alla änglar, himlar och alla krafter
Dig prisa Cherubim och Serafim, sjungandes utan ända
Helig, helig, helig Herre Gud Zebaoth!

Ridå.

Digitized by Google

SVANEHVIT

Digitized by Google

PERSONER:

HERTIGEN.
STYFMODREN.
SVANEHVIT.
PRINSEN.
SIGNE
ELSA } Tärnor.
TOFVA
TRÄDGÅRDSMÄSTAREN, FISKAREN.
SVANEHVITS MODER.
PRINSENS MODER.
STOCKEKNEKTEN.
RIDFOGDEN.
HOFMÄSTAREN.
ÖRTAGÅRDSMÄSTAREN.
RIDDAREN I.
RIDDAREN II.

Digitized by Google

Sceneri för hela pjäsen.

Ett gemak i ett medeltida stenslott. Väggar och tak alldeles hvita; taket i korshvalf. Midt i fonden en dörröppning i tre hvalf ut till en stenveranda. Dörröppningen kan slutas med brokad-förhängen. Fonden nedanför verandan visar topparne af en rosendelund, höga rosenträd med skära och hvita rosor. Där bortom synes hvit sandstrand och det blåa hafvet.

Till höger om dörröppningen är en liten dörr, som när den står öppen visar perspektiv till tre rum innanför hvarandra. I det första, som är tennkammaren, synas tennkärl på hyllor. I det andra, som är klädkammaren, synas granna kläder. I det tredje, som är fruktkammaren, synas äpplen, päron, pumpor och meloner.

Golfvet i alla rummen är svart- och rödrutigt. I gemaket står midt på golfvet ett förgylldt matbord med duk; två förgyllda taburetter, ett ur och en vas med rosor. Öfver bordet hänger en mistel ner. En lejonhud ligger på golfvet i förgrunden. Öfver dörröppningen inne i gemaket synas två svalbon. Till vänster, fram på scenen står en hvit säng med ett rosenrödt tak på två stolpar vid hufvudet (vid fötterna äro inga stolpar). Sängen är bäddad hvitt, men täcket är ljusaste blått siden; därpå ligger ett hvitt nattlinne af finaste väf med spetsar. Bakom sängen ett väggskåp

Digitized by Google

för bad och linne, m. m. Invid sängen ett litet förgylldt romerskt bord (rundt på en kolonn) samt ett lampadarium med en romersk lampa af guld. Till höger är en vackert skulpterad spis; en hvit lilja i vas på spiselkransen.

I vänstra hvalfvet till dörröppningen ligger en påfågel och sofver på en volièrestång med ryggen åt åskådarne.

I högra hvalfvet en stor gyllene bur med två hvita dufvor som hvila.

Vid ridåns uppgång synas de tre tärnorna, en i hvar dörr af de tre kamrarna, dock så att de äro till hälften dolda af dörrposterna. Falska tärnan Signe står i tennkammardörren, Elsa i klädkammaren, Tofva i fruktkammaren.

Hertigen in från fonden; därpå styfmodren med stålpiskan i handen.

Det är dunkelt på scenen när de inträda.

STYFMODREN. Svanehvit är icke här?

HERTIGEN. Det synes!

STYFMODREN. Det synes, men hon synes icke. Tärnor!... Signe!... Signe! Elsa! Tofva!... (Tärnorna komma in i en rad efter hvarandra och stå för styfmodren).

STYFMODREN. Hvar är fröken Svanehvit? (Signe lägger armarne i kors öfver bröstet och tiger).

STYFMODREN. Okunnig? Hvad ser du i min hand? ... Svara fort!

STYFMODREN. Fort! Hör du falken hvisslar; klor har han af stål, och näbb! Hvad är det?

SIGNE. Stålpiskan!

Digitized by Google

STYFMODREN. Ja, det är stålpiskan! Hvar är nu fröken Svanehvit?

SIGNE. Icke kan jag säga hvad jag icke vet!

STYFMODREN. Okunnighet är en odygd, men oaktsamhet är fel! Är du icke satt att vaka öfver din unga fröken ... Tag af halsklädet! ...

STYFMODREN. På knä! (Hertigen vänder ryggen till med vämjelse).

STYFMODREN. Fram med halsen! Så skall jag sätta ett halsband på den, så ingen ungersven skall kunna kyssa den mer! ... Fram med halsen! Bättre!

SIGNE. Nåd, för Jesu skull!

STYFMODREN. Det är redan nåd att du får behålla ditt lif!

HERTIGEN (drar ut sitt svärd och pröfvar eggen på nageln, sedan på sitt långa skägg). Hufvet skulle af; stoppas i en säck; hängas i ett träd ...

STYFMODREN. Jo, det skulle!

HERTIGEN. Vi äro ense! Tänk!

STYFMODREN. Det var inte i går!

HERTIGEN. I morgon kanske inte.

STYFMODREN (till Signe, som på knä flyttat sig undan). Håll! Hvarthän? (Lyfter stålpiskan och slår. Signe flyttar sig undan, så att piskan slår i luften).

SVANEHVIT (fram från sängens baksida; på knä). Styfmor! Här är jag, den skyldige; Signe är oskyldig!

STYFMODREN. Säg mor! Säg mor, först!

SVANEHVIT. Jag kan inte! Af människa född, har blott en moder!

STYFMODREN. Din faders maka är din moder!

SVANEHVIT. Min faders andra maka är min styfmoder!

STYFMODREN. En styf dotter är du, men stålet

Digitized by Google

är smidigt, gör smidigt! (Lyfter piskan mot Svanehvit).

HERTIGEN (lyfter svärdet). Akta hufvet!

STYFMODREN. Hvilket?

HERTIGEN. Ditt! (Styfmodren bleknar; vredgas, lugnar sig och blir stum. Lång paus).

STYFMODREN (slagen; vänder). Alltså; meddelar hertigen sin dotter hvad som nu förestår henne!

HERTIGEN (sticker in svärdet). Mitt älskade barn, stig upp, och lugna dig i min famn!

SVANEHVIT (springer i hertigens famn). Fader!... Som en kungsek är du, och icke kan jag famna dig; men under ditt löfverk må jag gömma mig för de omilda skurar... (Hon gömmer sitt hufvud under hans kämpaskägg, som täcker bröstet ner till midjan). Och på dina grenar vill jag gunga som en fågel... lyft mig upp, så klättrar jag i kronan! (Hertigen räcker ut sin arm).

SVANEHVIT (klättrar upp och sätter sig på hans skuldra). Nu har jag jorden under mig och luften öfver; nu ser jag ut öfver rosengården, hvita sandstranden, blåa hafvet och öfver sju konungariken!

HERTIGEN. Då ser du unga kungen också, din trolofvade...

SVANEHVIT. Nej, och jag har aldrig sett honom... Är han vacker?

HERTIGEN. Kära hjärta... det beror på dina ögon hur du ser honom!

SVANEHVIT (gnuggar sina ögon). Mina ögon?... De se bara vackert!

HERTIGEN (kysser hennes fot). Min lilla fot, som är så svart! Lilla morianfoten! (Styfmodren har gifvit en vink åt tärnorna, som återtaga sina platser i

Digitized by Google

dörrarne. Själf smyger hon ut genom fondhvalfvet som en panter).

SVANEHVIT (hoppar ner; hertigen sätter henne på bordet, och sätter sig själf på en stol bredvid. Svanehvit ser menande efter styfmodren). Gick solen upp? Vände vinden på sydlig? Blef det vår?...

HERTIGEN (lägger sin hand på hennes mun). Lilla snattra! Min ålders glädje; min aftonstjärna! Öppna ditt rosenröda öra och slut din lilla purpursnäcka till mun... Hör mig! Lyd mig, och det skall dig väl gå!...

SVANEHVIT (sticker fingerna i öronen). Jag hör med ögonen, jag ser med öronen... Nu ser jag ingenting, bara hör!

HERTIGEN. Barn!... I vaggan trolofvades du med den unge konungen af Rigalid. Du har aldrig sett honom, ty det är icke hofskick. Nu nalkas den dag då det heliga bandet skall knytas. Men för att lära dig höfviska seder och drottninga-pli, har konungen sändt en ung prins, med hvilken du skall lära läsa bok, spela gulltafvel, tråda dans och slå harpa.

SVANEHVIT. Hvad heter prinsen?

HERTIGEN. Ja, mitt barn, det må du icke spörja hvarken honom eller någon annan; ty det är spådt: den som kan nämna hans namn, måste älska honom!

SVANEHVIT. Är han vacker?

HERTIGEN. Ja; emedan ditt öga skall se skönt.

SVANEHVIT. Men prinsen är skön?

HERTIGEN. Ja, så är han! Akta nu ditt lilla hjärta som tillhör konungen, och glöm aldrig att du är drottning i vaggan... Och så mitt älskade barn går jag ifrån dig, ty jag har ett krigståg att göra!... Var ödmjuk och lydig mot din styfmor, hon är en hård kvinna,

Digitized by Google

men din far har älskat henne, och ett mildt sinne bryter stenhjärtan. Skulle mot löften och eder hennes ondska öfverskrida det tillåtnas råmärken, så blås i detta horn (han tar under kappan ett skulpteradt elfenbenshorn) och du får hjälp. Men blås icke förr än nöden tränger, högsta nöden tränger! . . . Har du förstått?

SVANEHVIT. Och huru?

HERTIGEN. Nåväl: prinsen är redan här, nere i frustugan. Vill du se prinsen nu?

SVANEHVIT. Om jag vill.

HERTIGEN. Skall jag först säga afsked?

SVANEHVIT. Är prinsen redan här?

HERTIGEN. Redan han här, redan jag — där, därborta, där glömskans häger sticker hufvet under vingen!

SVANEHVIT (kastar sig i hertigens knä och gömmer hufvudet under skägget). Inte säga så, inte säga så! Lillan skäms!

HERTIGEN. Lillan skulle ha bas som så hastigt glömmer sin gamle far för en ung prins! Fy! (En hornsignal i fjärran).

HERTIGEN (reser sig hastigt; tar Svanehvit på armarne, kastar upp henne i luften och tar emot henne igen). Lilla fågel, flyg, håll dig högt öfver gruset och tag alltid luft under vingarne! . . . Så! ner på marken! . . . Äran och striden kallar mig! . . . Kärleken och ungdomen dig. (Omgjordar sig med svärdet). Och göm nu under-hornet att icke onda ögon må se det!

SVANEHVIT. Hvar skall jag gömma? Hvar?

HERTIGEN. I sängen!

SVANEHVIT (gömmer hornet under sängkläderna). Så där! Sof godt, lilla tutare! När tider blir, ska' jag väcka dig! Glöm inte läsa aftonbön!

Digitized by Google

HERTIGEN. Barn! Glöm ej mitt sista: var din styfmor lydig!

SVANEHVIT. I allt?

HERTIGEN. I allt!

SVANEHVIT. Inte i hvad orent är!... Min mor gaf mig två linnen hvar åttonde dag; denna ger mig ett! Mor gaf mig vatten och såpa, styfmor nekar mig! Se mina stackars små fötter.

HERTIGEN. Dotter min, håll dig ren invärtes och det utvärtes blir rent. Vet du, helige män som till penitens ej få begagna det renande vattnet blifva hvita som svanar, men ohelige svarta som korpar!

SVANEHVIT. Då vill jag bli så hvit!...

HERTIGEN. I min famn! Och så farväl!

SVANEHVIT (springer i hans famn). Farväl, du store stridshjälte, härlige fader! Följe dig held, du årsäll, vänsäll, segersäll!

HERTIGEN. Vare så, och skydde mig dina hulda böner! (Fäller visiret på guldhjälmen).

SVANEHVIT (springer upp och kysser utanpå visiret). Guldportarne stängas, men jag ser ditt vänliga, vårdande öga genom gallret. (Hon knackar på visiret). Låt opp, låt opp, för en liten rödlufva... Ingen hemma. Ville-vall: sa' vargen, som låg i sängen!

HERTIGEN (sätter henne ned på golfvet). Ljufva blomster, växt och dofta! Kommer jag åter, väl, så kommer jag, om icke skall mitt öga vaka öfver dig från stjärnehvalfvet och då skall jag aldrig upphöra se dig, ty där ofvan blir man allseende som danande Gud! (Går bestämdt med en afvärjande gest. Svanehvit faller på knä och beder för hertigen. Alla rosenträden röra på sig i vinden, som susar utanför. Påfågeln skakar på vingarne och stjärten).

Digitized by Google

SVANEHVIT (reser sig; går fram till påfågeln och stryker honom på ryggen och stjärten). Pavo, lilla Pavo! Hvad ser du; hvad hör du? Är det någon som kommer? Hvem kommer? Är det en liten prins? Är han vacker och snäll? Det kan du se med dina många blåa ögon?... (Hon lyfter en stjärtpenna och ser starkt på dess ögon). Skall du ha ögonen på oss, stygga Argus? Skall du se efter två unga människors små hjärtan att de inte klappa för högt... Du dumrian! jag drar för gardin, ser du... (Hon drar för en gardin som skyler påfågeln, men icke landskapet utanför. Därpå går hon till dufvorna). Mina hvita dufvor, hvita, hvita, hvita, Ni ska' få se på det hvitaste af allt... Tyst vind, tyst rosor, tyst dufvor, min prins kommer! (Hon ser utåt, drar sig därpå tillbaka till tennkammardörren, som hon ställer på glänt för att genom springan betrakta prinsen. Där blir hon stående, synlig af åskådarne, men osedd af prinsen).

PRINSEN (in från fondens hvalfbåge. Han är klädd i svart och stålrustning. Sedan han noga betraktat alla saker i rummet, sätter han sig vid bordet, tar af hjälmen och betraktar den. Han vänder nu ryggen åt dörren, bakom hvilken Svanehvit står gömd). Är någon härinne, så må han svara! (Tystnad). Det är någon här, ty jag känner värmen af en ung kropp bölja emot mig som en sunnanvind; jag hör en andedräkt, som doftar af rosor och hur svag den än är kommer hjälmfjädern att röra sig. (Han lägger hjälmen för örat). Min hjälm susar som en stor snäcka; det är tankarne i mitt hufvud som samlat sig likt en bisvärm i en stock. Sum! sum! säger tankarne... alldeles som bien, och de surra omkring drottningen... mina tankars, mina drömmars lilla drottning! (Han ställer hjälmen framför

Digitized by Google

sig på bordet och betraktar den). Mörk och hvälfd som natthimlen, men utan stjärnor, ty den svarta fjädern gör allting svart sedan min moder dog ... (Han vänder på hjälmen och ser på den). Men där, i mörkret, djupt in ... på andra sidan ser jag en ljusspringa ... har himlen rämnat ... och i springan ser jag ... icke en stjärna, ty den liknar en demant; utan en blå safir, ädelstenarnes drottning, sommarhimlens blå, i en mjölkhvit sky, hvälfd, som ett dufvoägg; ... hvad är det? Är det min ring? Och ett sammetssvart fjädermoln drar förbi ... och safiren ler, men safiren kan icke le ... nu blixtrar det, men blått! ... kornblixtar, ljumma utan skräll ... Hvad är du? Hvem är du? Hvar är du? (Han betraktar hjälmens baksida). Icke där! Icke här! Ingenstädes! (Han närmar sitt ansikte till hjälmen). Jag närmar mig, och du fjärmar dig! (Svanehvit smyger fram på tå).

PRINSEN. Nu äro de två! ... Två ögon! ... Små människoögon ... Jag kysser er! (Han kysser hjälmen).

(Svanehvit går fram till bordet och sätter sig, långsamt, midt emot prinsen.

Prinsen reser sig; bugar sig med handen på hjärtat och betraktar Svanehvit).

SVANEHVIT. Är du lilla prinsen?

PRINSEN. Den unge konungens trogne tjänare, och Eder!

SVANEHVIT. Hvad säger unge konungen sin brud?

PRINSEN. Han låter hälsa fröken Svanehvit med tusen kärliga hälsningar, och säger att den ljufva lycka som väntar honom skall förkorta längtans långa kval.

SVANEHVIT (som betraktat prinsen med forskande blickar). Hvarför sitter I icke, min prins?

Digitized by Google

PRINSEN. Skulle jag sitta när I sitter, så månde jag ligga på knä om I stode!

SVANEHVIT. Tala om konungen! Hur han ser ut!

PRINSEN. Hur han ser ut?... (Tar sig för ögonen). Så underbart, jag kan icke se honom mer!

SVANEHVIT. Hvad heter det?

PRINSEN. Han är borta; han är osynlig...

SVANEHVIT. Är han hög?

PRINSEN (fixerar Svanehvit). Vänta!... Nu ser jag honom!... Högre än I!

SVANEHVIT. Skön?

PRINSEN. Kan icke jämföras med Eder!

SVANEHVIT. Tala om konungen, icke om mig!

PRINSEN. Jag talar om konungen!

SVANEHVIT. Är han ljuslätt eller mörklagd?

PRINSEN. Vore han mörk och såge Er, blefve han genast ljus.

SVANEHVIT. Det är mera artigt än förnumstigt! Har han blå ögon?

PRINSEN (skådar på hjälmen). Måste jag icke se efter?

SVANEHVIT (håller upp handen mellan dem båda). Du! Du!

PRINSEN. D, u, Du, v, a, va säger Dufva!

SVANEHVIT. Skall du lära mig alfabet?

PRINSEN. Den unge konungen är en hög blond man med blå ögon, breda skuldror, hår som ungskog...

SVANEHVIT. Hvarför bär du en svart fjäder?

PRINSEN. Hans läppar äro röda som hjortron, hans kinder hvita och hans tänder skulle ett ungt lejon icke blygas för!

SVANEHVIT. Hvarför är du våt i håret?

PRINSEN. Hans sinne känner icke fruktan och hans

Digitized by Google

hjärta har aldrig krympt af ånger öfver en dålig handling!

SVANEHVIT. Hvarför darrar din hand?

PRINSEN. Vi skulle tala om unge konungen och icke om mig!

SVANEHVIT. Du, du, vill du lära mig?

PRINSEN. Det är mitt kall, fröken, att lära Er älska den unge konungen, hvars tron I skall dela!

SVANEHVIT. Hur kom du hit öfver sjön?

PRINSEN. Med segel och snäcka!

SVANEHVIT. I blåsten!

PRINSEN. Utan blåst seglar man icke.

SVANEHVIT. Så vis du är, gosse!... Vill du leka med mig?

PRINSEN. Hvad jag skall, vill jag?

SVANEHVIT. Nu ska' du se hvad jag har i min kista. (Hon går till kistan och faller på knä; tar fram dockor, skallra, käpphäst). Där är dockan... det är mitt barn, mitt sorgebarn, som aldrig kan hålla sig ren i ansiktet... jag har burit henne på mina armar ner i tvättstugan och skurat henne med hvita sanden... men hon blef bara solkigare... jag har basat henne, men det hjälper inte... nu har jag tänkt ut det värsta!

PRINSEN. Hvad så är det?

SVANEHVIT (ser sig omkring). Hon ska' få styfmor!

PRINSEN. Men hur skall det gå till? Hon skall väl ha mor först!

SVANEHVIT. Ja, det är jag, och om jag gifter om mig, så blir jag styfmor.

PRINSEN. Nej, så du säger! Inte går det till så!

SVANEHVIT. Och du skall bli styffar!

PRINSEN. Åh, nej!

SVANEHVIT. Men du skall vara snäll mot henne

Digitized by Google

fastän hon inte kan tvätta sig i ansiktet... Tag henne, får jag se om du kan bära ett barn! (Prinsen tar motvilligt emot dockan).

SVANEHVIT. Du kan inte ännu, men du skall lära dig! Tag nu skallran och skallra för henne! (Prinsen tar emot skallran).

SVANEHVIT. Det där förstår du dig inte på, det ser jag! (Tar tillbaka dockan och skallran och kastar i kistan. Därpå tar hon käpphästen). Här är min gångare... Den har gullsadel och silfverskor... Den gör sju milar i timmen och med den har jag ridit genom Hörda skogen, öfver Storheden, på Kungsbron, Allfarivägen, Ängslans allée, fram till Tårarnes sjö! Och där tappa' han en guldsko som föll i sjön, och så kom en fisk, och så kom en fiskare och så fick jag igen guldskon. Nu kan vi det! (Kastar ner käpphästen i kistan. Tar upp ett schackspel med hvita och röda rutor och pjäserna af guld och silfver). Vill du tafla med mig, så sätt dig där på lejon-fällen! (Hon sätter sig på lejonhuden och ställer opp pjäserna). Sitt ner du, tärnorna se oss icke här! (Prinsen sätter sig på huden, försagd).

SVANEHVIT (far med handen igenom hudens hår och manen). Det är som att sitta i gräs, inte ängens gröngräs utan öknens som solen har bränt... Nu skall du säga något, om mig! Tycker du om mig lite?

PRINSEN. Ska vi tafla?

SVANEHVIT. Tafla? Hvad bryr jag mig om det? ... Åh!... Du skulle lära mig något!

PRINSEN. Hvad kan jag arme, annat än sadla häst och bära vapen. Och det är I dåligt betjänad med.

SVANEHVIT. Du är sorgsen?

PRINSEN. Min mor är död.

Digitized by Google

SVANEHVIT. Stackars prins!... Min mor är också hos Gud i himlen och har blifvit en ängel. Jag ser henne ibland om nätterna; ser du också din?

PRINSEN. Neej!

SVANEHVIT. Har du styfmor då?

PRINSEN. Inte än; det är så nyss min moder lades på bår.

SVANEHVIT. Du skall icke vara så sorgsen... Allting går öfver, ser du. Nu skall du få en flagga af mig, för att du skall bli glad igen... Men det är sant, den här har jag sytt åt unge kungen; nu skall jag sy en åt dig!... Kungens är den här med sju brinnande eldar... nu skall du få en med sju röda rosor... men du skall först hålla i garnhärfvan... (Hon tar upp en rosenröd garnhärfva ur kistan och räcker åt prinsen). Ett, två, tre! Nu börjar jag, men du får inte darra på handen!... Kanske du vill ha ett hårstrå af mig ini garnet!... Ryck ut ett hårstrå!

PRINSEN. Nej, nej, inte kunde jag...

SVANEHVIT. Så skall jag! (Hon rycker ut ett hår och nystar in i garnet). Hvad är det du heter?

PRINSEN. Detta skulle icke frågas!

SVANEHVIT. Hvarför så?

PRINSEN. Sade icke hertigen det?

SVANEHVIT. Nej! Hvad skulle följa om en sade sitt namn? Kunde det följa något farligt?

PRINSEN. Sade icke hertigen?

SVANEHVIT. Aldrig har jag hört slikt, att en icke må nämna sitt namn. (Gardinen bakom hvilken påfågeln sitter rör nu på sig, och man hör ett obestämdt ljud som af kastanjetter).

PRINSEN. Hvad var det?

Digitized by Google

SVANEHVIT. Det är Pavo! ... Tror du han förstår hvad vi säger.

PRINSEN. Hvem kan veta?

SVANEHVIT. Nå, hvad heter du? (Påfågeln knäpper med näbbet igen).

PRINSEN. Jag blir rädd, du må icke fråga mer!

SVANEHVIT. Han klapprar med näbben bara ... Håll dina händer stilla! ... Har du hört en saga om en liten prinsessa som inte fick nämna prinsens namn, för då skulle det ske något! Vet du hvad? (Gardinen som döljer påfågeln drages åt sidan och påfågeln har vändt sig om och bredt ut stjärten så att alla "ögonen" tyckas betrakta Svanehvit och prinsen).

PRINSEN. Hvem drog undan gardinen? Hvem bjöd fågeln skåda oss med sina hundra ögon? ... Du må icke fråga mig mer?

SVANEHVIT. Törhända är det så! ... Lägg sig Pavo! Nå! (Gardinen dras för igen).

PRINSEN. Spökar det här?

SVANEHVIT. Du menar att det sker — sådant ... Ja, här sker så mycket; men jag är så van vid det! Och för öfrigt ... Det sägs att min styfmor är en häxa! ... Så, nu stack jag mig i fingret!

PRINSEN. Hvad stack du dig på?

SVANEHVIT. Det var en sticka i ullen! Fåren ha stått i ladugården hela vintern ... och då sker sådant! ... Kan du ta ut stickan då?

PRINSEN. Ja, men vi måste sätta oss vid bordet så jag ser. (De resa sig och slå sig ner vid bordet).

SVANEHVIT (räcker fram lillfingret). Ser du något?

PRINSEN. Hvad jag ser? Jag ser genom din hand som är röd inuti, jag ser lifvet och världen i rosenfärg ...

Digitized by Google

SVANEHVIT. Tag ut stickan nu; det gör ondt!

PRINSEN. Men jag måste göra dig ondt! ... Förlåt mig i förväg! ...

SVANEHVIT. Nå, men hjälp mig då! ...

PRINSEN (klämmer på hennes lillfinger och nyper ut stickan med naglarne). Där är han den elaka, som vågade göra dig ondt!

SVANEHVIT. Nu skall du suga ut bloden annars blir det bulet.

PRINSEN (suger på fingret). Nu drack jag ditt blod, nu äro vi fostersyskon! ...

SVANEHVIT. Syskon, ja, men det voro vi ju straxt; hvarför sade jag "du" eljes?

PRINSEN. Har du sagt du, hvad sade jag då till dig?

SVANEHVIT. Tänk, det märkte han inte! ... Nu har jag en liten bror och det är du! ... Lille bror! Tag min hand!

PRINSEN (tar hennes hand). Lilla syster! ... (Märker hennes puls under tummen). Hvad har du där som pickar ... Ett, två, tre, fyra ... (Fortsätter räkningen tyst, sedan han sett på uret).

SVANEHVIT. Ja, hvad är det som pickar? Jämt, jämt! Hjärtat sitter ju inte i fingret, för det sitter ju under ena bröstet ... Känn skall du få känna! (Dufvorna röra på sig och kurra).

SVANEHVIT. Hvad är det mina hvita små? ...

PRINSEN. Sextio! Nu vet jag hvad det är som pickar ... Det är tiden! ... Ditt lilla finger är sekundvisaren, som har pickat sextio gånger när en minut har gått. Tror du inte det sitter ett hjärta ini uret?

SVANEHVIT (tummar uret). Vi kommer inte in i uret! Lika litet som i hjärtat. Känn på mitt hjärta!

Digitized by Google

SIGNE (in från tennkammaren med en stålpiska, som hon lägger midt på bordet). Hertiginnan bjuder att barnen sitta på hvar sin sida om bordet! (Prinsen går och sätter sig midt emot Svanehvit. De betrakta hvarandra tigande en stund).

SVANEHVIT. Vi ha kommit långt ifrån hvarann, med ändock närmare.

PRINSEN. Man är aldrig hvarann så nära som då man skiljs!

SVANEHVIT. Och det vet du?

PRINSEN. Jag fick veta't nu!

SVANEHVIT. Nu börjar du lära mig!

PRINSEN. Du mig!

SVANEHVIT (antyder fruktskålen). Vill du äta en frukt?

PRINSEN. Nej, det är så fult att äta!.

SVANEHVIT. Ja, det är det!

PRINSEN. Det står tre tärnor där, en i tennkammaren, en i klädkammaren, en i fruktkammaren ... hvarför stå de där?

SVANEHVIT. För att vakta på oss! ... Att vi inte göra något olofligt!

PRINSEN. Få vi icke gå i rosengården?

SVANEHVIT. Jag får endast gå i rosengården om morgonen, ty där släppas styfmoders blodhundar. Till stranden får jag aldrig lof att gå ... och därför kan jag aldrig bada.

PRINSEN. Har du aldrig varit vid stranden, aldrig hört hafvet tvätta sanden?

SVANEHVIT. Aldrig! Hit hör jag endast böljornas dån när det går storm ...

PRINSEN. Har du icke hört vindens sus när den drar öfver vattnen?

Digitized by Google

SVANEHVIT. Det når icke hit.

PRINSEN (skjuter hjälmen öfver till Svanehvit). Lyss till därinne får du höra!

SVANEHVIT (lägger hjälmen för örat). Hvad hör jag?

PRINSEN. Sjöarnes sång, vindens hviskning . . .

SVANEHVIT. Nej. Jag hör människoröster . . . Tyst! . . . Det är styfmor som talar! . . . Hon talar vid gårdsmästaren . . . Hon nämner mitt namn . . . och unge konungens! . . . Hon talar onda ord . . . Hon svär att jag aldrig skall bli drottning . . . och hon bannar på . . . att . . . du . . . skall ha hennes dotter . . . den stygga Lena . . .

PRINSEN. I sanning! . . . Kan du höra det i hjälmen?

SVANEHVIT. Ja!

PRINSEN. Det var jag okunnig om! Men jag fick den i faddergåfva af min gudmor!

SVANEHVIT. Vill du gifva mig en fjäder?

PRINSEN. Så gärna jag lefver.

SVANEHVIT. Men du skall skära den att jag må kunna skrifva!

PRINSEN. Du kan du?

SVANEHVIT. Far har lärt . . . (Prinsen rycker en svart fjäder ur hjälmen, tar upp en silfverskodd knif ur bältet och skär pennan. Svanehvit tar fram bläckhorn och pergament ur bordslådan).

PRINSEN. Hvem är fröken Lena?

SVANEHVIT (skrifver). Hvad hon är? Vill du ha henne?

PRINSEN. Det redes till ondt här i huset . . .

SVANEHVIT. Frukta intet! Fader har ärat mig en gåfva som i nödens stund kallar på hjälp!

PRINSEN. Hvad kallas det?

SVANEHVIT. Det är hornet Statt-bi!

PRINSEN. Hvar gömmes det?

Digitized by Google

SVANEHVIT. Läs i mitt öga; jag töres icke yppat för tärnorna!

PRINSEN (ser henne i ögat). Jag ser det!

SVANEHVIT (skjuter öfver bordet bläck, penna och pergament). Skrif! (Prinsen skrifver).

SVANEHVIT. Ja, där är det! (Skrifver igen).

PRINSEN. Hvad skrifver du?

SVANEHVIT. Namn! Alla vackra namn på prinsar.

PRINSEN. Utom mitt!

SVANEHVIT. Ditt med!

PRINSEN. Rör icke vid det!

SVANEHVIT. Nu har jag skrifvit tjugo namn, alla jag vet, och nu står alltså ditt namn också där. (Skjuter pergamentet öfver bordet). Läs! (Prinsen läser).

SVANEHVIT (slår i händerna). O, jag läste det i ditt öga!

PRINSEN. Säg det icke! I Guds förbarmarens namn, säg det icke!

SVANEHVIT. Jag läste det i hans öga!

PRINSEN. Men säg det icke! Säg det icke!

SVANEHVIT. Hvi så! Hvad sker?... Skall Lena säga det? Din brud! Din käresta!

PRINSEN. Åh, var tyst, tyst!

SVANEHVIT (har rest sig och dansar på golfvet). Jag vet hans namn, det vackraste namn i alla land! (Prinsen reser sig, fångar henne och håller handen för hennes mun).

SVANEHVIT. Nu biter jag din hand, nu suger jag ditt blod, nu äro vi två gånger syskon, vet du hvad det är?

PRINSEN. Det är två syskon!

SVANEHVIT (kastar hufvudet baklänges). Å-hå-hå-hå! Ser du, det är hål i taket och jag ser himlen, en liten

Digitized by Google

bit af himlen, en ruta, och bakom rutan sitter ett ansikte. Är det en ängels ... Nej, men se, se! ... Det är ditt ansikte!

PRINSEN. Änglarne äro små flickor, och inte gossar!

SVANEHVIT. Men det är du!

PRINSEN (ser uppåt taket). Det är en spegel!

SVANEHVIT. Ve oss! Det är styfmors trollspegel. Hon har sett allting.

PRINSEN. Och i spegeln ser jag spiseln, och i spiseln hänger en pumpa!

SVANEHVIT (tar fram ur spiseln en brokig underligt formad pumpa). Hvad är det? Den ser ut som ett öra? ... Häxan har hört oss äfven! ... Ve oss! (Kastar in pumpan i spiseln. Springer öfver golfvet mot sängen; stannar hastigt och lyfter upp foten). Ve! Hon har lagt ut nålar på golfvet ... (Sätter sig och gnider foten. Prinsen faller på knä framför Svanehvit för att hjälpa henne).

SVANEHVIT. Nej, du får icke röra min fot! Du får icke!

PRINSEN. Kära hjärta, du måste få af strumpan om jag skall hjälpa!

SVANEHVIT (snyftar). Du får icke, du får icke se min fot!

PRINSEN. Men hvarför, hvarför?

SVANEHVIT. Jag kan inte säga't, jag kan inte. Gå, gå ifrån mig! ... I morgon skall jag säga det! I dag kan jag inte! ...

PRINSEN. Men den lilla foten gör sig illa; jag måste ta ut nålen!

SVANEHVIT. Gå, gå, gå ... Åhnej, du får inte lof! ... Hade moder lefvat, vore detta aldrig händt! Moder, moder, moder!

PRINSEN. Jag fattar icke detta ... fruktar du mig ...

Digitized by Google

SVANEHVIT. Du skall icke fråga! . . . Gå blott från mig! O!

PRINSEN. Hvad har jag gjort?

SVANEHVIT. Gå icke ifrån mig . . . Jag har icke velat göra dig ondt . . . Men jag kan inte säga . . . Om jag fick komma till stranden, i den hvita sanden . . .

PRINSEN. Hvad så?

SVANEHVIT. Jag kan inte säga't! Jag kan inte! (Döljer ansiktet i händerna. Nu höres påfågeln klappra med näbben; dufvorna röra på sig. De tre tärnorna tåga in i en rad; en vindstöt höres och rosengårdens träd gunga; guldskyarne öfver hafvet tåga åt sidan, själfva det blå hafvet mörknar).

SVANEHVIT. Sitter himlen dom öfver oss? . . . Är olyckan i huset? . . . O, att jag kunde sörja moder ur svartan jord!

PRINSEN (lägger handen på svärdet). För dig, mitt lif!

SVANEHVIT. Icke så, hon döfvar svärd också! . . . O, att jag kunde sörja moder ur jord! (Svalorna kvittra i boet). Hvad var det?

PRINSEN (märker svalboet). Ett svalebo! Det såg jag icke förr!

SVANEHVIT. Icke jag heller! Hur kom det dit? När kom det dit? . . . Lika mycket det bådar godt . . . Men jag svettas ångest . . . och det kväfver . . . Ser du, själfva rosen där börjar vissna när den onda kvinnan nalkas . . . ty det är hon som kommer . . . (Rosen på bordet har börjat sluta sig och hänga med bladen).

PRINSEN. Men svalorna, hvar kommo de ifrån?

SVANEHVIT. Väl icke från den onda kvinnan, ty svalorna äro goda fåglar . . . Nu är hon här!

STYFMODREN (in från fonden med steg som en panter. Nu vissnar rosen på bordet ner). Signe! . . . Tag

Digitized by Google

fram hornet ur sängen! (Signe går till sängen och tar hornet).

STYFMODREN. Prins, hvart ämnar Ni gå?

PRINSEN. Hertiginna, det är lidet långt på dagen, solen dalar och min snäcka vill hem!

STYFMODREN. Alltför långt lidet på dagen, portarna äro stängda och hundarne släppta... Känner I mina hundar?

PRINSEN. Ja, väl. Men känner I mitt svärd?

STYFMODREN. Är det något vid det svärdet?

PRINSEN. Blod understundom!

STYFMODREN. Åhå!... Väl aldrig kvinnoblod? Hör, vill prinsen sofva i blåkammaren?

PRINSEN. Nej, vid Gud, hemma i min säng vill jag sofva...

STYFMODREN. Är det fler som vill det?

PRINSEN. Många.

STYFMODREN. Hur många?... Så här många?... En! Två! (Vid hertiginnans uppräknande börjar en défilé af gårdens folk ute på verandan, alla allvarliga, somliga beväpnade, och utan att se inåt rummet: hofmästaren, gårdsfogden, kastellanen, köksmästaren, stockknekten, stallmästaren, ridfogden o. fl.).

PRINSEN. Jag vill sofva i blåkammaren!

STYFMODREN. Jag tänkte mig det!... Då säger jag tusende god natt till hans kärlighet... Det gör nog Svanehvit också!

(En svan flyger förbi utanför rosengården; en vallmo faller från taket på styfmodren, som somnar jämte tärnorna).

SVANEHVIT (fram till prinsen). God natt, prins!...

PRINSEN (fattar hennes hand och säger halfhögt): God natt!... O, jag får sofva under samma tak som

Digitized by Google

min prinsessa, mina drömmar skola famna dina drömmar och i morgon stå vi upp till nya lekar, nya...

SVANEHVIT (halfhögt). Nu är du mitt enda allt på jorden, du är min far... Sedan hon skiljt mig från hans mäktiga stöd... Se, hon sofver!

PRINSEN. Såg du svanen?

SVANEHVIT. Nej, men jag hörde honom! Det var min mor!

PRINSEN. Fly med mig!

SVANEHVIT. Nej, det få vi icke!... Tålamod! Vi mötas i drömmen! Icke sant?... Men för att kunna det, måste du... hålla af mig mer än allt på jorden! Håll af mig, du, du, du!

PRINSEN. Min konung och min tro...

SVANEHVIT. Din drottning och ditt hjärta... det är jag!

PRINSEN. Jag är riddare!

SVANEHVIT. Det är icke jag! Och därför: därför tar jag dig... prins... (Hon håller händerna omkring munnen och liksom kastar ut hans namn i en hviskning).

PRINSEN. Ve, hvad gjorde du?

SVANEHVIT. Du fick mig i ditt namn, du fick dig åter med mig på dina vingar! Du... (Hviskar namnet igen)

PRINSEN (liksom uppfångande namnet i luften med ena handen). Var det en ros du kastade? (Han kysser ett finger och kastar tillbaka).

SVANEHVIT. Du gaf mig en viol! Det är du! Det är din själ! Nu dricker jag dig; nu har jag dig i min barm, i mitt hjärta, nu är du min!

PRINSEN. Och du min! Hvem är då ägaren?

SVANEHVIT. Vi!

Digitized by Google

PRINSEN. Vi! Du och jag!... Rosa!

SVANEHVIT. Viola!

PRINSEN. Rosa!

SVANEHVIT. Viola!

PRINSEN. Jag älskar dig!

SVANEHVIT. Du älskar mig!

PRINSEN. Du älskar mig!

SVANEHVIT. Jag älskar dig! (Det ljusnar på scenen. Rosen på bordet reser sig och öppnas. Styfmoderns och tärnornas ansikten belysas och få alla ett uttryck af skönhet, godhet och lycka. Styfmoderns sömntyngda hufvud lyfter sig och med slutna ögon tyckes hon betrakta de ungas lycka med ett soligt leende).

SVANEHVIT. Se, se! Den grymma ler såsom mot minnen från ungdomsdagar; se den falska Signe är idel tro och hopp, den fula Tofva är skön och den lilla Elsa är stor!

PRINSEN. Det är vår kärlek!

SVANEHVIT. Är det kärleken! Välsigne den Gud, den mäktige, danande Gud! (Hon faller på knä och gråter).

PRINSEN. Du gråter?

SVANEHVIT. Ja, därför att jag är lycklig!

PRINSEN. Kom i min famn och du skall le!

SVANEHVIT. I din famn skulle jag dö!

PRINSEN. Le och dö!

SVANEHVIT (reser sig). Må jag dö! (Prinsen tar henne i famnen).

STYFMODREN (vaknar, slår med stålpiskan i bordet när hon ser de unga). Jag tror jag sofvit!... Håhå! Vi är där!... Sa' jag blå kammaren! Jag menar blå tornet, där prinsen ska sofva! hos järnjungfrun!... Tärnor! (Tärnorna vakna).

Digitized by Google

STYFMODREN. Visa prinsen rakaste vägen till blå tornet. Och tar han miste ändå, så kalla på kastellanen, ridfogden, stallmästaren, stockeknekten!

PRINSEN. Är ej af nöden! Jag går i elden, i vattnet, ner i jorden, öfver molnen, och jag råkar ändock min Svanehvit, ty hon är öfverallt där jag är! Alltså, nu går jag till hennes möte . . . i blå tornet. Kan du trolla så, troll . . . Svårligen! Ty du har icke kärleken! (Går följd af tärnorna).

STYFMODREN (till Svanehvit). Många ord behöfver du icke . . . Säg därför dina önskningar, kort!

SVANEHVIT. Min första och högsta är rent vatten att jag må två mina fötter!

STYFMODREN. Kallt eller varmt?

SVANEHVIT. Om jag vågade . . . varmt.

STYFMODREN. Mera?

SVANEHVIT. En kam att reda mitt hår!

STYFMODREN. Guld eller silfver?

SVANEHVIT. Är du, är du god?

STYFMODREN. Guld eller silfver?

SVANEHVIT. Trä eller horn, är mig godt nog?

STYFMODREN. Mera?

SVANEHVIT. Ett rent linne!

STYFMODREN. Silke eller lin?

SVANEHVIT. Lin!

STYFMODREN. Väl! Nu har jag hört dina önskningar. Hör nu mina! Jag önskar att du icke får något vatten alls, hvarken kallt eller varmt! . . . Jag önskar att du icke får någon kam, hvarken trä eller horn, ännu mindre guld eller silfver, så god är jag! Jag önskar att du icke får bära lin, utan du går genast in i klädkammaren och drar den svarta vadmalssärken på kroppen! Det är sagdt! . . . Och om du aflägsnar dig ur

Digitized by Google

dessa kammare, hvilket du icke kan, emedan jag har lagt ut giller, så är du dödens, eller skall jag märka ditt fagra snyte med stålpiskan, så hvarken prinsar eller kungar ska titta efter dig mer! Gå sen och lägg dig! (Slår med stålpiskan i bordet; reser sig, går och stänger fondhvalfvet med gyllene grindar som knarra och skrika).

Ridå.

(Samma dekoration; men de gyllene grindarna stängda. Påfågeln och dufvorna sofva. Guldmolnen äro mörka som haf och land i fjärran.

Svanehvit ligger på sängen i svart vadmalsdräkt.

Dörrarne till tennkammaren, klädkammaren och fruktkammaren öppna. De tre tärnorna stå orörliga med slutna ögon och små brinnande romerska lampor i händerna.

Nu flyger en svan förbi utanför öfver rosengården. Man hör ett ackord af trumpettoner som när svanor flytta.

Därpå synes Svanehvits moder, hvitklädd, utanför grindarna. Hon bär en svanhamn på ena armen och på den andra en liten gullharpa. Hon hänger svanhamnen på grinden, hvilken öppnas af sig själf och stänges.

Modren träder in, ställer harpan på bordet. Hon ser sig omkring och märker Svanehvit. Då börjar harpan spela: tärnornas lampor släckas en efter annan, den bortersta först, och dörrarne till kamrarne stängas en efter en, den bortersta först.

Digitized by Google

Guldmolnen återtaga sin guldglans.

Modren tänder en lampa på det gyllene lampadariet och går fram till sängen där hon faller på knä.

Harpan spelar under följande scen.

Modren reser sig; lyfter Svanehvit från sängen och sätter henne i stora karmstolen utan att Svanehvit vaknar. Därpå faller hon på knä, tar af dotterns strumpor och lägger undan dem under sängen, böjer sig gråtande öfver Svanehvits små fötter, såsom om hon fuktade dem med sina tårar; sedan torkar hon dem med ett hvitt linkläde, och kysser dem; fäster sandalerna på fötterna som nu synas helt hvita. Nu reser hon sig igen; tar upp en guldkam och reder håret på Svanehvit. Därefter bär hon henne åter på sängen och tar fram ur sin väska ett hvitt linne som hon breder ut på täcket bredvid Svanehvit. Sedan hon kysst sin dotter på pannan bereder hon sig att gå. Då drager en hvit svan förbi utanför; man hör samma ackord som nyss. Straxt därpå synes prinsens moder, hvitklädd, gå in genom grinden, på hvilken hon hänger sin svanhamn).

SVANEHVITS MODER. Väl mött, syster; är det långt till hanegället?

PRINSENS MODER. Icke för långt! Daggen lyfter redan från rosorna; kornknarren låter i höet och solgången blåser från sjön.

SVANEHVITS MODER. Låtom oss påskynda vårt förehafvande, syster.

PRINSENS MODER. Du har kallat mig att vi måtte tala om våra barn!

SVANEHVITS MODER. Jag gick i en grönskande äng i det land där inga sorger finns; där mötte jag dig, som jag icke kände förr, men som jag alltid känt...

Digitized by Google

och du klagade om ditt stackars gossebarn, som gick ensam därnere i sorgens dalar... Du öppnade mitt hjärta, och mina tankar som ovilligt dväljas härnere, sökte min arma, öfvergifna flicka... bestämd till maka åt den unga konungen som är en grym man och en ond.

PRINSENS MODER. Då talade jag och du hörde!... Må den värdige få den värdiga, må kärleken, den mäktiga råda, och förenom de öfvergifna hjärtan att de må hugsvala hvarandra!

SVANEHVITS MODER. Och deras hjärtan ha växlat kyssar, deras själar famnats! Må sorgen bytas i glädje och jorden jubla vid deras unga lycka!

PRINSENS MODER. Om höga makter det tillstädja!

SVANEHVITS MODER. Det må pröfvas i lidandets eldar!

PRINSENS MODER (tager prinsens kvarlämnade hjälm i sin hand). Må sorgen bytas i glädje... i denna dags morgon, årsdagen af hans moderssorg. (Hon utbyter de svarta fjädrarne mot hvita och röda).

SVANEHVITS MODER. Gif din hand, syster, och må pröfningarne taga sin början!

PRINSENS MODER. Här min hand i hvilken jag innelyckt min sons!... Nu ha vi fästat dem...

SVANEHVITS MODER. I tukt och i ära!

PRINSENS MODER. Nu går jag att öppna blå tornet! Och så må de unga ta hvarandra i famn...

SVANEHVITS MODER. I tukt och i ära!

PRINSENS MODER. Och vi råkas igen på grönskande äng där inga sorger finnas.

SVANEHVITS MODER (antyder Svanehvit). Hör!... Hon drömmer om honom!... Fåvitska, stygga kvinnan, som trott att man kan skilja två älskande!... Nu vandra de hand i hand i drömmarnes land under

Digitized by Google

hviskande fur, under spelande lind; och de leka och le . . .

PRINSENS MODER. Tyst! Morgonen gryr, jag hör rödhaken slå; och ser stjärnorna draga sig in i fästet . . . Farväl, syster! (Går och tar sin svanhamn med sig).

SVANEHVITS MODER. Far väl! . . . (Hon far med handen öfver Svanehvit som om hon välsignade henne; går och tar sin svanhamn med sig sedan hon stängt grinden.

Uret på bordet slår tre slag. Harpan på bordet tystnar ett ögonblick; och börjar däreſter spela en ny ljuflig melodi. Svanehvit vaknar; ser sig omkring; lyss till harpan; stiger ur sängen; far med händerna genom håret; betraktar med glädje sina hvita, små fötter; märker det hvita linnet på sängen. Därpå sätter hon sig på sin plats vid bordet. Nu synes hon betrakta någon som sitter midt emot på prinsens plats; hon ser honom i ögonen, ler ett igenkännandets leende och räcker sin hand. Hennes läppar röra sig som om hon talade, förbli stundom stilla som om hon hörde svaret.

Hon pekar på hjälmens röda och hvita fjädrar menande; sträcker sig framåt som om hon hviskade. Lägger hufvudet bakåt och drar in luften genom näsborrarna, liksom uppfångande en vällukt. Fångar med handen i luften och kysser sedan sitt finger, återsändande den kyss hon fått. Skrifver med pennan sedan hon smekt densamma som en fågel och skjuter pergamentet öfver bordet. Tyckes med blickarna följa "hans" penna när den skrifver svaret och återtar pergamentet som hon läser på och stoppar i sin barm.

Stryker på sin svarta klädning, antydande den sorgliga förändring hennes yttre undergått. Därpå ler hon åt det förmodade svaret och brister i ett klingande godt skratt.

Digitized by Google

Visar med åtbörder att hon är kammad i håret. Reser sig och går fram på golfvet; sträcker med en blyg min fram sin hvita fot... stannar i åtbörden och väntar svaret, som hon mottager brydd och hastigt gömmande sin fot.

Nu går hon till kistan, tar fram schackspelet som hon ställer på lejonhuden, gör en inbjudande gest, lägger sig ner, ställer upp pjäserna och börjar ett spel såsom med en närvarande osynlig.

Harpan tystnar ett ögonblick och tar så upp en ny melodi.

Schackspelet upphör och Svanehvit synes tala med den osynlige. Plötsligen makar hon sig undan såsom komme han henne för nära; gör en afvärjande åtbörd och springer upp som en fjäder. Betraktar den osynlige med långa, förebrående blickar; tar därpå sitt linne och skyndar bakom sängen där hon döljer sig).

(Prinsen synes utanför grindarne. Han försöker öppna dem, men förgäfves. Han kastar en blick uppåt höjden af sorg och förtviflan).

SVANEHVIT (fram). Hvem kommer i solgången?

PRINSEN. Din hjärtans kär, din prins, ditt allt!

SVANEHVIT. Hvar kommer min hjärtans kär ifrån?

PRINSEN. Från drömmarnes land, från morgonrodnaden som ligger bakom rosiga berg, ifrån hviskande fur, ifrån spelande lind.

SVANEHVIT. Hvad gjorde mitt hjärta i drömmarnes land, bakom morgonrodnaden?

PRINSEN. Han lekte och log, han skref hennes namn, han spelte gulltafvel på lejonfäll!

SVANEHVIT. Med hvem lekte han, med hvem spelte han?

PRINSEN. Med Svanehvit!

Digitized by Google

SVANEHVIT. Det är han! ... Var välkommen i mitt slott, vid mitt bord, i min famn!

PRINSEN. Hvem öppnar gullgrindarne?

SVANEHVIT. Räck hit din hand! ... Den är kall som ditt hjärta är varmt.

PRINSEN. Min kropp har sofvit i blå tornet medan min själ vandrade i drömmarnes land! ... Där var kallt och där var mörkt!

SVANEHVIT. Vid min barm skall jag värma din hand ... Vid min blick skall jag värma din hand ... Vid min kyss skall jag värma din hand!

PRINSEN. Lys på mitt mörker med dina ögons ljus!

SVANEHVIT. Har du mörkt?

PRINSEN. I blå tornet lyser hvarken sol eller måne!

SVANEHVIT. Gå upp, sol! Blås varmt, vind! Gunga, haf! ... Du, gullgrind, tror att du kan skilja två hjärtan, två händer, två läppar! Intet kan dem skilja!

PRINSEN. Intet! (Två portar skjutas från sidorna framför grindarne, så att Svanehvit och prinsen icke kunna se hvarandra).

SVANEHVIT. Ve, hvad ord blef fälldt; hvem hörde det; hvem straffar oss?

PRINSEN. Jag är ej skiljd från dig, min hjärtans kär; ty ljudet af min röst dig når; den går igenom koppar, stål och sten, och smeker varmt ditt lilla öra; i tankarne jag famnar dig, i drömmarne jag kysser dig, oss skiljer intet mer på jorden! Intet!

SVANEHVIT. Intet!

PRINSEN. Jag ser dig, fastän mitt öga icke ser dig, jag smakar dig, ty du kastar rosor i min mun ...

SVANEHVIT. Men jag vill ha dig i min famn!

PRINSEN. Du har mig!

SVANEHVIT. Nej, jag vill känna ditt hjärta mot

Digitized by Google

mitt... Jag vill sofva på din arm! O, låt oss, låt oss! Snälla Gud! Låt oss få hvarann! (Svalorna kvittra: en liten hvit fjäder faller ner. Svanehvit tar upp den och finner att det är en nyckel. Nu öppnar hon portar och grindar. Prinsen in. Svanehvit springer i hans famn. Prinsen kysser hennes mun).

SVANEHVIT. Du kysser mig icke!

PRINSEN. Jag har!

SVANEHVIT. Jag känner icke dina kyssar!

PRINSEN. Då har du mig icke kär!

SVANEHVIT. Omfamna mig!

PRINSEN. Jag kväfver dig!

SVANEHVIT. Nej, jag andas!

PRINSEN. Gif mig din själ!

SVANEHVIT. Här!... Gif mig din!

PRINSEN. Här!... Nu har jag din, och du min!

SVANEHVIT. Jag vill ha igen min!

PRINSEN. Och jag min!

SVANEHVIT. Leta!

PRINSEN. Ve, vi äro bortkomna! Du är jag och jag är du!

SVANEHVIT. Vi äro ett!

PRINSEN. Den gode Guden hörde din bön!... Vi ha fått hvarandra!

SVANEHVIT. Vi ha fått hvarandra, men jag har dig icke mer, jag känner icke din hand trycka, icke dina läppar smeka; jag ser icke dina ögon, hör icke din röst ... Du är borta.

PRINSEN. Jag är här!

SVANEHVIT. Här nere; men jag vill råka dig däruppe, i drömmarnes land.

PRINSEN. Låt oss flyga dit, på sömnens vingar...

SVANEHVIT. På din arm!

Digitized by Google

PRINSEN. I min famn!

SVANEHVIT. I dina armar!

PRINSEN. Detta är saligheten.

SVANEHVIT. Den eviga, utan slut, utan vank!

PRINSEN. Kan någon skilja oss?

SVANEHVIT. Ingen!

PRINSEN. Är du min brud?

SVANEHVIT. Är du min brudgum?

PRINSEN. I drömmarnas land! Icke här!

SVANEHVIT. Hvar äro vi?

PRINSEN. Här nere!

SVANEHVIT. Där molnen gå, där hafvet bullrar, där jorden gråter på gräset hvarje natt innan sol går upp! Där höken rifver dufvan, där svalan dödar flugan, där löfvet faller och blir mull; där håret hvitnar och kinden sjunker, där ögat slocknar och handen vissnar! Här nere!

PRINSEN. Låt oss fly!

SVANEHVIT. Låt oss fly!

(Trädgårdsmästaren grönklädd, med kachett, förkläde, knäbyxor; med sax och knif i bältet; dyker plötsligt upp bakom bordet. Han har en liten vanna i handen och går omkring och sår frön).

PRINSEN. Hvem är du?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN. Jag sår, jag sår!

PRINSEN. Hvad sår du?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN. Frön, frön, frön!

PRINSEN. Hvad för sort?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN. Enskiftes och tveskiftes! Ett drar hit, två drar dit; när bruddräkten är på, är endräkten åf! I tvedräkt skall jag så, och i endräkt skall du skörda. Ett och ett gör ett, men ett och ett

Digitized by Google

gör också tre; ett och ett gör två, men två gör tre! Förstår du då?

PRINSEN. Jordmask, mullgräfvare, du som går med pannan mot marken och visar ryggen åt himlen, hvad vill du lära mig?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN. Att du är en jordmask och mullgräfvare! Och därför att du vänder ryggen åt jorden skall jorden vända ryggen åt dig!... God morgon! (Sjunker bakom bordet).

SVANEHVIT. Hvad var det? Hvem var det?

PRINSEN. Det var den gröna trädgårdsmästaren.

SVANEHVIT. Gröna? Han var väl blå?

PRINSEN. Han var grön, min älskade!

SVANEHVIT. Hvarför kan du säga det som icke är?

PRINSEN. Min hjärtans aldra käraste, jag har endast sagt hvad som är.

SVANEHVIT. Ve, han talar icke sanning.

PRINSEN. Hvems röst hör jag? Icke min Svanehvits!

SVANEHVIT. Hvem ser mitt öga?... Icke min prins, hvars blotta namn en gång kunde draga mig som strömkarlens slag, som sjöjungfruns sång på gröna böljor... Hvem är du? Du främmande man med onda ögon... och grått hår!

PRINSEN. Det såg du nu först, mina hår som grånat i tornet på en half natt, af saknadens sorg efter min Svanehvit som icke är mera...

SVANEHVIT. Jo, Svanehvit är här!

PRINSEN. Nej, ty där står en svart tärna, som är svart i ansiktet...

SVANEHVIT. Såg du icke förut jag var svartklädd? ... Då älskar du mig icke!

PRINSEN. Dig som där står, ond, stygg, nej!...

Digitized by Google

SVANEHVIT. Då var du falsk nyss?

PRINSEN. Nej, ty då stod en annan här! . . . Nu . . . nu kastade du en stinknässla i min mun!

SVANEHVIT. Nu doftade dina violer af libbsticka . . . hu!

PRINSEN. Det är straffet för att jag svek min unga konung!

SVANEHVIT. Jag våndar jag väntat den unge konungen!

PRINSEN. Vänta! Han kommer!

SVANEHVIT. Jag väntar icke! Jag går att möta honom!

PRINSEN. Då blir jag!

SVANEHVIT (går mot fonden). Detta var älskog!

PRINSEN (utom sig). Hvar är Svanehvit? Hvar, hvar, hvar? Den skönaste, den godaste, den kärligaste?

SVANEHVIT. Sök henne!

PRINSEN. Icke härnere, då!

SVANEHVIT. Annorstädes! (Går).

(Prinsen ensam; sätter sig vid bordet och gråter i händerna. Nu far en vindstöt genom rummet så att förhängen och gardiner fladdra och en susning ilar öfver harpans strängar. Prinsen reser sig, går mot sängen och stannar i betraktande af hufvudkudden som visar intryckt i dunet Svanehvits ansikte i profil. Han tar upp kudden och kysser. Buller utanför. Han sätter sig vid bordet.

Dörrarne till kamrarne slås upp. De tre tärnorna synas, nu mörka i ansiktet. Styfmodren in från fonden, likaledes mörk i ansiktet).

STYFMODREN (mjukt). En god morgon, min gode prins! Hur har han sofvit?

PRINSEN. Hvar är Svanehvit?

Digitized by Google

STYFMODREN. Hon har rest till sin unge konung för att hålla bröllop. Ärnar icke min prins tänka på slikt snart nog?

PRINSEN. Endast en tanke hyser jag . . .

STYFMODREN. På unga Svanehvit?

PRINSEN. Är hon mig för ung?

STYFMODREN. Gråa hår bruka följas af godt förstånd . . . Jag har en förståndig mö . . .

PRINSEN. Mina gråa hår?

STYFMODREN. Han vet det icke, han tror det icke! Tärnor! Signe, Elsa, Tofva! Beskratten den unge friaren med hans gråa hår! (Tärnorna slå upp ett skratt. Styfmodren instämmer).

PRINSEN. Hvar är Svanehvit?

STYFMODREN. Följ hennes spår! Här är ett! (Lämnar ett pergament med skrifvet).

PRINSEN (läser). Det har hon skrifvit?

STYFMODREN. Du känner handen, hennes! . . . Hvad har handen skrifvit?

PRINSEN. Att hon hatar mig, och älskar en annan . . . att hon lekt med mig, att hon spottar ut mina kyssar, och kastar mitt hjärta i svingården . . . Nu vill jag dö! Nu är jag död!

STYFMODREN. En riddare dör icke för en tärnas lek! Han visar att han är en man, och väljer en annan!

PRINSEN. En annan? När det bara finns en.

STYFMODREN. Minst två! Och min Magdalena äger sju tunnor guld!

PRINSEN. Sju?

STYFMODREN. Mera till! (Paus).

PRINSEN. Hvar är Svanehvit?

STYFMODREN. Och Magdalena kan mångahanda konster . . .

Digitized by Google

PRINSEN. Kan hon häxa också?

STYFMODREN. En liten prins kan hon nog förhäxa.

PRINSEN (betraktar pergamentet). Detta har Svanehvit skrifvit?

STYFMODREN. Så skrefve icke Magdalena!

PRINSEN. Är Magdalena god?

STYFMODREN. Godheten själf! Hon leker icke med de heliga känslorna, hon hämnas icke en liten oförrätt, hon är trogen den hon håller af.

PRINSEN. Då är hon skön!

STYFMODREN. Icke skön!

PRINSEN. Då är hon icke god!... Tala mer om henne!

STYFMODREN. Se henne!

PRINSEN. Hvar?

STYFMODREN. Här!

PRINSEN. Svanehvit har skrifvit detta?...

STYFMODREN. Magdalena hade skrifvit kärlighetsfullt.

PRINSEN. Hvad hade hon skrifvit?

STYFMODREN. Att...

PRINSEN. Säg ordet! Säg älska, om du kan!

STYFMODREN. Älta!

PRINSEN. Du kan icke säga det ordet!...

STYFMODREN. Äldta!

PRINSEN. Nej!

STYFMODREN. Magdalena kan säga't! Må hon komma?

PRINSEN. Hon må komma!

STYFMODREN (reser sig. Talar till tärnorna). Bind för prinsens ögon så skall han få i sin famn en prinsessa, hvars like ej finnes i sju konungariken! (Signe fram, fäster en bindel för prinsens ögon).

Digitized by Google

STYFMODREN (slår i händerna). Nå? Kommer hon icke? . . . (Påfågeln klapprar med näbben, dufvorna kurra).

STYFMODREN. Har min konst svikit mig? Eller hvad? . . . Hvar är bruden? . . . (Fyra tärnor in från fonden bärande korgar med hvita och skära rosor; musik höres uppifrån. Tärnorna gå fram till bädden och beströ den med rosor.

Därpå två riddare med fällda visir. Sedan taga de prinsen i handen och föra honom mot fonden, där de mötas af den falska Magdalena ledd af två fruar. Bruden är djupt beslöjad.

Styfmodren bjuder med åtbörder alla utom brudparet att aflägsna sig; och går själf sist ut, sedan hon dragit för gardinerna och stängt grindarne).

PRINSEN. Är min brud där?

DEN FALSKA MAGDALENA. Hvem är din brud?

PRINSEN. Jag minns icke hennes namn! Hvem är din brudgum?

DEN FALSKA MAGDALENA. Den hvars namn icke får nämnas!

PRINSEN. Säg om du kan!

DEN FALSKA MAGDALENA. Jag kan, men jag vill ej!

PRINSEN. Säg om du kan!

DEN FALSKA MAGDALENA. Säg mitt först!

PRINSEN. Sju tunnor guld, snedrygg, elak, harmynt! Hvad heter jag? Säg om du kan!

DEN FALSKA MAGDALENA. Prins Gråhår!

PRINSEN. Det är rätt! (Den falska Magdalena kastar af slöjan).

SVANEHVIT (står där i sin hvita kjortel med en rosenkrans på håret). Hvem är jag nu?

PRINSEN. Du är en ros!

SVANEHVIT. Du är en viol!

Digitized by Google

PRINSEN (tar af bindeln). Du är Svanehvit!

SVANEHVIT. Och du .... är ....

PRINSEN. Tyst!

SVANEHVIT. Du är min!

PRINSEN. Men du gick bort, bort från mina kyssar ...

SVANEHVIT. Och kom igen! Ty jag har dig kär!

PRINSEN. Och du skref onda ord ...

SVANEHVIT. Som jag strukit, ty jag har dig kär!

PRINSEN. Och du sade jag var falsk!

SVANEHVIT. Hvad gör det så, när du är trogen och jag har dig kär?

PRINSEN. Och du ville gå till den unge konungen?

SVANEHVIT. Men gick till dig, därför att du är mig kär!

PRINSEN. Nu skall du säga förebråelserna till mig.

SVANEHVIT. Nej, ty jag har glömt dem, emedan du är mig kär!

PRINSEN. Om jag är dig kär, är du min brud?

SVANEHVIT. Jag är!

PRINSEN. Må himlen då välsigna vårt förbund!

SVANEHVIT. I drömmarnes land!

PRINSEN. På min arm! (Prinsen leder Svanehvit till sängen, lägger sitt svärd midt i, och henne på ena sidan svärdet, sig själf på den andra. Guldmolnen bli rosenröda, det susar i rosenträden; harpan spelar ljufligt).

PRINSEN. God natt, min drottning!

SVANEHVIT. God morgon min själs käresta! ... Jag hör ditt hjärta slå, jag hör ditt hjärta sucka som hafvets bölja, som gångarens traf, som örnens vinge ... Håll mig i handen!

PRINSEN. Här! Nu lyfta vi vingarne ...

STYFMODREN (in med tärnorna som bära facklor. De äro alla fyra gråhåriga). Jag må se mitt verk full-

Digitized by Google

bordadt, innan hertigen kommer. Magdalena min dotter fästad vid prinsen . . . medan Svanehvit sitter i tornet . . . (Fram till sängen). De sofva ren i hvarandras armar. Tärnor, varen mina vittnen! . . . (Tärnorna nalkas sängen).

STYFMODREN. Hvad ser jag? I bären gråa hår!

SIGNE. Och I hertiginna! likaledes!

STYFMODREN. Jag? Låt mig skåda? (Elsa håller en spegel fram).

STYFMODREN. Onda makters spel! . . . Kanske prinsen återfått sina mörka? . . . Lysen hit! (Tärnorna lysa på de sofvande).

STYFMODREN. Vid Gud, det är sanningen! . . . Sen! Skönt är det! . . . Men svärdet! Hvem har lagt svärdet som gör fästningen ogild? (Hon söker taga undan svärdet, men prinsen håller det kvar utan att vakna).

SIGNE. Hertiginna; här är otyg!

STYFMODREN. Hvad så?

SIGNE. Det är icke fröken Magdalena!

STYFMODREN. Hvem är det? Hjälp mina ögon?

SIGNE. Se, det är fröken Svanehvit!

STYFMODREN. Svanehvit? . . . Är det djäfvulens bländverk eller har jag gjort det jag icke velat! . . . (Prinsen vänder sig och stannar med sina läppar vid Svanehvits).

STYFMODREN (gripen af den sköna synen). Skönare syn såg jag ej! . . . Två rosor som mötas i vinden; två stjärnor som falla från fästet och råkas i fallet; nej, det är allt för skönt! Ungdom, skönhet, oskuld, älskog! . . . Minnen, ljufva minnen, då jag lefde på min faders gård, då han älskade mig, den unge, som jag aldrig fick . . . Hvad sade jag att han gjorde med mig?

SIGNE. Hertiginnan sade att han älskade.

Digitized by Google

STYFMODREN. Då sade jag det stora ordet rätt! Älskade! Så nämnde han mig; "älskade", innan han gick ut i kriget... (Försjunken i tankar). Han blef borta!... Och så fick jag taga den andra som jag ej kunde lida!... Nu är mitt lif runnet; och jag får glädjas åt den lycka jag aldrig vann! Jag skall glädjas... åt andras lycka... Ändock någon glädje... åt andras kärlek... ändock någon kärlek!... Men min Magdalena? Skall hon glädjas? Allsmäktiga kärlek, evige danande Gud, hur har du gjort mitt lejonhjärta mjukt! Hvar är min kraft, hvar är mitt hat? hvar är min hämnd! (Hon sätter sig och betraktar de sofvande). Jag minns en sång, en kärlekssång som han sjöng i min ungdom, sista aftonen... (reser sig, vaknar som ur en dröm och faller i raseri. Ryter). Gårdsfolk, hit! Hit, fogde, kastellan, stockeknekt, alla! (Hon rycker svärdet ur sängen och kastar det ut åt fonden). Gårdsfolk, hit!

(Buller; gårdsfolket in som förut).

STYFMODREN. Skåden! Prinsen, den unge konungens vasall, har skämt sin herres brud! Varen vittnen till den skändliga gärningen! Må drottsvikaren föras i länkar och järn till sin herre, och må frillan sättas i spiketunnan! (Prinsen och Svanehvit vakna). Stockeknekt och ridfogde, gripen prinsen! (Stockeknekten och ridfogden gripa prinsen).

PRINSEN. Hvar är mitt svärd? Ej mot ondskan, men för oskulden!

STYFMODREN. Hvilkens oskuld!

PRINSEN. Min bruds!

STYFMODREN. Frillans oskuld! Bevisa den!

SVANEHVIT. O, moder, moder! (Den hvita svanen drager förbi utanför).

Digitized by Google

STYFMODREN. Gif hit en sax, tärnor! Jag skall klippa skökans hår! (Signe lämnar en sax).

STYFMODREN (tar Svanehvit vid håret och skall klippa, men saxen gapar och kan ej gå ihop). Nu klipper jag din skönhet och din kärlek! (Hon fattas af en panik, som äfven griper gårdsfolket och tärnorna). Är fienden öfver oss? Hvad bäfven I?...

SIGNE. Hertiginna! Hundarne skälla, hästarne gnägga, det bådar främmande!

STYFMODREN. Fort, alla till vindbryggan! Alla! På murarne! Eld, vatten, svärd, bilor!

(Prinsen och Svanehvit ensamma).

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN (upp bakom bordet. Han har ett rep i ena handen, hertigens horn i den andra). Förlåtelse för den som felat! Tröst åt den bedröfvade, hjälp åt den nödställda!

SVANEHVIT. Min faders horn! Hjälpen är när! Men prinsen!

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN. Prins följ mig! Här går en underjordisk gång till stranden; där ligger snäckan; vinden är god! Kom!

(Svanehvit ensam. Blåser i hornet. Ett annat svarar i fjärran. Stockeknekten in, med spiktunnan. Svanehvit blåser i hornet. Svaret höres närmare).

(Hertigen in. Hertigen och Svanehvit ensamma).

HERTIGEN. Allra käraste hjärta, hvad gäller?

SVANEHVIT. Fader, det gäller ditt barn... Se spiketunnan där!

HERTIGEN. Hvad har mitt barn felat?

SVANEHVIT. Jag utfann prinsens namn på vägar

Digitized by Google

som endast älskog lär; jag nämnde det... och han blef mig kär.

HERTIGEN. Det är ännu icke lifssak! Hvad mer?

SVANEHVIT. Jag sof vid hans sida med svärdet...

HERTIGEN. Det är ännu icke lifssak, men välbetänkt är det ej!... Hvad mer?

SVANEHVIT. Intet mer!

HERTIGEN (till stockeknekten). Rulla ut spiketunnan! ... Nå, mitt barn, hvar är prinsen?

SVANEHVIT. Han seglar nu i sin snäcka hem till sitt!

HERTIGEN. Nu, i denna brinnande flodvåg?... Ensam?

SVANEHVIT. Ensam! Hvad händer så!

HERTIGEN. Det står i Herren Gudens hand!

SVANEHVIT. Är det fara?

HERTIGEN. Den djärfve har stundom lycka...

SVANEHVIT. Han förtjänar den!

HERTIGEN. Är han skuldfri får han den!...

SVANEHVIT. Han är! Mer än jag!

STYFMODREN. Hur kom du hit?

HERTIGEN. Närsgårdsväg; önskade ha kommit förr!

STYFMODREN. Hade du kommit förr vore ditt barn ej i olycka!

HERTIGEN. Hvilken olycka?

STYFMODREN. Den som ej kan hjälpas!

HERTIGEN. Har du skäl?

STYFMODREN. Gilla vittnen!

HERTIGEN. Kalla hofmästaren!

STYFMODREN. Han är ovetande!

HERTIGEN (skakar sitt svärd). Kalla hofmästarn! (Styfmodren bäfvar. Slår fyra gånger i händerna).

(Hofmästarn in).

Digitized by Google

HERTIGEN. Du skall genast reda en pastej af vildbråd, väl kryddad med lök, petersilja, fenkål och hufvudkål! (Hofmästarn ser åt styfmodren).

HERTIGEN. Hvad skelar du på? . . . Genast! (Hofmästarn går).

HERTIGEN (till styfmodren). Kalla örtagårdsmästarn!

STYFMODREN. Han är ovetande!

HERTIGEN. Och skall så förbli! Men komma skall han! Kalla! (Styfmodren slår sex slag i händerna).

(Örtagårdsmästaren in).

HERTIGEN. Hämta opp tre liljor; en hvit, en röd, en blå! (Örtagårdsmästaren ser åt styfmodren).

HERTIGEN. Akta hufvet! (Örtagårdsmästaren går).

HERTIGEN. Kalla vittnena! (Styfmodren slår en gång i händerna).

(Signe in).

HERTIGEN. Vittna! Men i höfviska ord! . . . Hvad har du sett?

SIGNE. Jag har sett fröken Svanehvit och prinsen i en säng!

HERTIGEN. Med svärd?

SIGNE. Utan!

HERTIGEN. Jag tror det icke! . . . Flera vittnen!

(De två riddarne in).

HERTIGEN. Är det brudriddarne? . . . Vittna!

RIDDAREN I. Jag har ledt fröken Magdalena i säng!

RIDDAREN II. Jag har ledt fröken Magdalena i säng!

HERTIGEN. Hvad är det? Ett svek alltså, som slagit bakut! . . . Flera vittnen!

(Elsa in).

HERTIGEN. Vittna!

ELSA. Jag har, vid Gud, den rättfärdige, den

Digitized by Google

straffande, sett fröken Svanehvit och prinsen, fullt klädda och med svärd.

HERTIGEN. En för och en emot; två på sidan om saken!... Jag lämnar det åt Guds dom!... Blomsterprofvet må ske!

TOFVA (fram). Nådige herre, stränge riddare!

HERTIGEN. Hvad vet du?

TOFVA. Att min nådiga fröken är oskyldig!

HERTIGEN. O, du barn, du vet det. Lär oss veta det!

TOFVA. När jag säger det, som sant är!...

HERTIGEN. Så tror ingen, men när Signe säger att det osant är, då måste man tro!... Hvad säger Svanehvit själf? Säger icke hennes rena panna, hennes klara blickar, hennes oskyldiga mun, att man förtalat henne! Säger mig icke mitt fadersöga: det är så!... Väl, Gud den allerhögste skall säga dom, att människor må tro!

(Örtagårdsmästaren in med de tre liljorna i blomsterglas. Hertigen ställer blommorna i en half krets på bordet. Hofmästaren in med en rykande pastej på ett fat).

HERTIGEN (ställer fatet så att blommorna stå omkring). Hvems är den hvita liljan?

ALLA (utom Svanehvit och styfmodren). Svanehvits!

HERTIGEN. Hvems är den röda liljan?

ALLA (utom etc.). Prinsens!

HERTIGEN. Hvems är den blå?

ALLA (utom etc.). Den unge konungens!

HERTIGEN. Väl!... Tofva, mitt barn, du som tror på oskuld, emedan du är oskyldig själf! Tolka oss nu gudsdomen och säg oss blomstrens ljufva hemligheter! Hvad ser du?

TOFVA. Jag kan icke säga det onda!

Digitized by Google

HERTIGEN. Jag skall, så får du säga det goda!... Vid ångan af det brånande vildbrådets blod, vid ångan af vällustens örter... hvad sker?

TOFVA (betraktar de tre liljorna). Där sluter sig den hvita liljan, att skydda sig mot orena inflytelser. Det är Svanehvits.

ALLA. Svanehvit är oskyldig!

TOFVA. Och den röda, det är prinsens, stänger sig... men den blå, det är konungens, öppnar sitt svalg att andas vällust!

HERTIGEN. Rätt tolkadt! Hvad ser du så?

TOFVA. Jag ser den röda liljan böja sig i vördnadsfull kärlek för den hvita; men den blå vrider sig i harm och afund!

HERTIGEN. Väl tolkadt!... Hvem skall då äga Svanehvit?

TOFVA. Prinsen; emedan hans begär äro renast, och därför starkast.

ALLA (utom etc.). Prinsen skall äga Svanehvit!

SVANEHVIT (springer i hertigens famn). O, fader!

HERTIGEN. Kallen tillbaka prinsen! Blåsen i lurar och horn! Sätten ut alla snäckor i stranden! Men först! Hvem skall sitta i spiketunnan? (Alla tiga).

HERTIGEN. Så skall jag säga't!... Hertiginnan, storljugerskan, löfjerskan!... Ser du, onda kvinna, allt rådde dina konster på, men ej på kärleken!... Gå, och gå fort! (Styfmodren gör en åtbörd med handen som synes döfva hertigen).

HERTIGEN (drar sitt svärd och riktar spetsen mot styfmodren, under det han bär Svanehvit på vänstra skuldran). He, du leda! Min stålspets sticker dina konster! (Styfmodren drar sig ut baklänges med släpande ben som en panter).

Digitized by Google

HERTIGEN. Nu till prinsen! (Styfmodren stannar förstenad ute på svalen; öppnar munnen som om hon sprutade etter; påfågeln och dufvorna falla döda ner. Nu börjar styfmodren svälla, hennes kläder blåsas upp och dölja slutligen öfverkroppen och hufvudet. Tyget i hennes kläder är flammigt med orm- och grenmönster. Solen börjar gå upp. Nu sjunker taket sakta ner i rummet; rök och eld uttränger ur spiseln).

HERTIGEN (sträcker det korsformiga svärdsfästet mot styfmodren). Åkallen Jesu, frälsarens namn!

ALLA. Kristus förbarma! (Taket lyfter sig; rök och eld upphöra i spiseln).

(Buller utanför; sorl af röster).

HERTIGEN. Hvad nytt står på?

SVANEHVIT. Jag vet det! . . . Jag ser det! Jag hör hur vattnet droppar ur hans hår, jag hör att hans hjärta tystnat, jag hör att han icke andas mer . . . jag ser att han är död!

HERTIGEN. Hvar ser du? Hvem?

SVANEHVIT. Hvar? . . . Jag ser det!

HERTIGEN. Jag ser intet!

SVANEHVIT. Må de komma fort; ty de måste komma!

(Fyra småtärnor med korgar fyllda med hvita liljor och hackadt ris af idegran komma in och strö på golfvet; fyra småsvenner med olika stämda silfverklockor som de ringa i; därpå dekanten med krucifixet; sedan gullbåren, på hvilken prinsen ligger under ett hvitt linkläde beströdt med röda och hvita rosor. Hans hår är nu mörkt igen och hans ansikte ungt, rosenrödt och strålande skönt, med ett leende på läpparne.

Nu spelar harpan; solen går upp. Styfmodrens häxbylte brister och hon står i sin vanliga gestalt.

Digitized by Google

Båren ställes ner, belyst af den uppgående solen.

Svanehvit kastar sig först på knä vid båren och kysser prinsens ansikte.

Alla gråta i händerna).

HERTIGEN. Förtälj oss, fiskare, den korta sagan...

FISKAREN. Stränge herre bär den icke syn för saken... Den unge prinsen redan öfver sundet, af häftig älskogslängtan gripen, beslöt att simma åter, rätt mot springflod, våg och vind; då snäckan icke längre ville styra.

Jag såg hans unga hufvud öfver böljan, jag hörde honom ropa hennes namn; och så... hans lik på hvita sanden sakta lades ned. Grått var hans hår från natten i det blåa tornet; förvissnad var hans kind af sorg och harm, och intet leende förmådde mer hans stela läppar.

Nu, i döden, låg han ung igen och skön; hans mörka hår bekransade hans rosenkind... och liket log ... se, än det ler! Och folket samladt ner på sanden, betagna af den väna synen sig sade man och man emellan: se, det är kärleken!...

SVANEHVIT (lägger sig bredvid prinsens lik). Han är död, hans hjärta sjunger icke mer, hans öga lyser icke på mitt lif, han andas icke mer på mig sin dagg! Han ler, men ej mot mig; mot himlen ler han. Jag följer honom på hans färd!

HERTIGEN. Kyss icke död mans läppar, det är gift!

SVANEHVIT. Ett ljufligt gift om det mig döden ger, den död som är mig lifvet!

HERTIGEN. Det sägs, mitt barn, att ej de döde råkas efter egen vilja; och att hvad här i lifvet man har älskat, ej äger värde mer därborta.

SVANEHVIT. Och kärleken? Skall den ej sträcka sig dit bortom döden?

Digitized by Google

HERTIGEN. De vise ha bestridit!

SVANEHVIT. Då må han komma ner igen, hit ner. O, gode Gud, sänd honom åter från din himmel!

HERTIGEN. En fåvitsk bön!

SVANEHVIT. Jag kan ej bedja, ve, ty här regerar ännu onda ögat!

HERTIGEN. Du menar trollet som i solen sprack! Må hon å båle brännas lefvande, nu genast!

SVANEHVIT. Brännas, lefvande. Nej, icke så; låt henne gå sin färde.

HERTIGEN. Brännas lefvande hon skall. Res bålet folk i stranden, att hennes aska må för vinden strös!

SVANEHVIT (på knä för hertigen). O, nej, jag ber för henne, bödeln min: barmhärtighet!

STYFMODREN (in, förändrad, löst ur sin förtrollning). Barmhärtighet! Hvem nämnde helga ordet? Hvem bad den hjärtebön för mig?

SVANEHVIT. Det gjorde jag ... din dotter, mor!

STYFMODREN. O, himlens Gud, hon kallade mig moder! ... Hvem lärde dig?

SVANEHVIT. Det gjorde kärleken!

STYFMODREN. Välsignad vare kärleken! den slika under gör! ... Välan, mitt barn, då kan den också mana döda ur mörka dödens rike! ... Jag det ej förmår, ty kärleken blef mig förment! Men du!

SVANEHVIT. Hvad kan jag, arma?

STYFMODREN. Du kan älska, du kan förlåta ... Välan, då kan du allt, allsmäktiga lilla! ... Tag lärdomen af mig som intet mer förmår. Gå, ropa namnet på din käraste och lägg din hand på hjärtat! Och med den högstes hjälp ... men blott med Hans ... din älskade skall höra dig ... om du kan tro!

Digitized by Google

SVANEHVIT. Jag tror, jag vill, jag ber! (Går fram till prinsens bår; lägger ena handen på hans hjärta, den andra sträcker hon uppåt. Därpå böjer hon sig ner och hviskar prinsen i örat tre upprepade gånger. Vid tredje gången vaknar prinsen. Svanehvit kastar sig till hans bröst. Alla böja knä som om de tackade och lofvade. Musik).

Ridå.

Digitized by Google

Digitized by Google

ETT DRÖMSPEL

Digitized by Google

ERINRAN.

Författaren har i detta Drömspel med anslutning till sitt förra Drömspel »Till Damaskus» sökt härma drömmens osammanhängande men skenbart logiska form. Allt kan ske, allt är möjligt och sannolikt. Tid och rum existera icke; på en obetydlig verklighetsgrund spinner inbillningen ut och väfver nya mönster: en blandning af minnen, upplefvelser, fria påhitt, orimligheter och improvisationer.

Personerna klyfvas, fördubblas, dubbleras, dunsta af, förtätas, flyta ut, samlas. Men ett medvetande står öfver alla, det är drömmarens; för det finns inga hemligheter, ingen inkonsekvens, inga skrupler, ingen lag. Han dömer icke, frisäger icke, endast relaterar; och såsom drömmen mest är smärtsam, mindre ofta glädtig, går en ton af vemod och medlidande med allt lefvande genom den vinglande berättelsen. Sömnen, befriaren, uppträder ofta pinsam, men när plågan är som stramast, infinner sig uppvaknandet och försonar den lidande med verkligheten, som huru kvalfull den än kan vara, dock i detta ögonblick är en njutning, jämförd med den plågsamma drömmen.

Digitized by Google

Fonden föreställer en skog af jättestora stockrosor i blom; hvita, skära, purpurröda, svafvelgula, violetta, öfver hvilkas toppar synes det förgyllda taket af ett slott med en blomknopp liknande en krona öfverst. Nedanför grundmurarne af slottet synas halmdösar utbredda, täckande utkastadt stallströ. Sidokulisserna, stående för hela pjäsen äro stiliserade väggmålningar, på en gång rum, arkitektur och landskap.

GLASMÄSTAREN och DOTTERN (in på scenen).

DOTTERN. Slottet växer alltjämt ur jorden... Ser du hur mycket det vuxit sen i fjor?

GLASMÄSTAREN (för sig själf). Jag har aldrig sett det slottet förr... har aldrig hört att ett slott växer... men (till Dottern med fast öfvertygelse). Ja, det har vuxit två alnar, men det är därför att de har gödslat det... och om du lägger märke, skall du se att en flygel har slagit ut på solsidan.

DOTTERN. Det borde väl blomma snart efter som vi äro förbi midsommar?

GLASMÄSTAREN. Ser du icke blomman däroppe?

DOTTERN. Jo, jag ser! (Klappar i händerna). Säg far, hvarför växer blommorna upp ur smuts?

GLASMÄSTAREN (fromt). Därför att de icke trifvas i smutsen, skynda de så fort de kunna upp i ljuset, för att blomma och dö!

DOTTERN. Vet du hvem som bor i det slottet?

GLASMÄSTAREN. Jag har vetat det, men minns det inte.

Digitized by Google

DOTTERN. Jag tror att det sitter en fånge där... och han väntar säkert att jag skall befria honom.

GLASMÄSTAREN. Men till hvilket pris?

DOTTERN. Man köpslår inte om det man skall. Låt oss gå in i slottet!...

GLASMÄSTAREN. Ja, låt oss gå!

(De gå mot fonden som sakta öppnar sig åt sidorna. Scenen är nu ett enkelt, naket rum med ett bord och några stolar. På stolen sitter en officer i en högst ovanlig, nutida uniform. Han gungar på stolen och slår med sabeln i bordet).

DOTTERN (fram till officeren och tar sakta sabeln ur hans hand). Inte så! Inte så!

OFFICERN. Snälla Agnes, låt mig behålla sabeln!

DOTTERN. Nej, du slår sönder bordet! (Till fadren). Gå nu ner i sel-kammarn och sätt i rutan, så råkas vi sedan!

GLASMÄSTAREN (går).

DOTTERN. Du är fången på dina rum; jag har kommit att befria dig!

OFFICERN. Jag har nog väntat på det, men jag var icke viss du skulle vilja.

DOTTERN. Slottet är starkt, det har sju väggar, men — det skall gå!... Vill du eller vill du inte?

OFFICERN. Uppriktigt taladt: jag vet inte, ty i hvilket fall som helst får jag ondt! Hvarje fröjd i lifvet får betalas med dubbla värdet sorg. Där jag nu sitter är det svårt, men skall jag köpa den ljufva friheten så får jag lida trefaldt. — Agnes, jag dras hellre me't, bara jag får se dig!

DOTTERN. Hvad ser du i mig?

OFFICERN. Det sköna, som är harmonien i universum. — Det finns linjer i din gestalt, som jag endast

Digitized by Google

återfinner i solsystemets banor, i den skönt ljudande strängen, i ljusets vibrationer. — Du är ett barn af himmelen . . .

DOTTERN. Det är du också!

OFFICERN. Hvarför skall jag då vakta hästar? Sköta stall och låta köra ut strö?

DOTTERN. För att du skall längta därifrån!

OFFICERN. Jag längtar, men det är så besvärligt att ta sig ur det!

DOTTERN. Men det är en plikt söka friheten i ljuset!

OFFICERN. Plikt? Lifvet har aldrig erkänt plikter mot mig!

DOTTERN. Du känner dig förorättad af lifvet?

OFFICERN. Ja! Det har varit orättvist . . .

(Nu hör man röster bakom afdelningsskärmen, hvilken straxt därpå drages undan. Officern och dottern se ditåt, stanna därpå i gest och miner förstelnade.

Vid ett bord sitter Modren, sjuklig. Framför henne brinner ett talgljus som hon då och då putsar med en ljussax. På bordet ligga staplar af nysydda skjortor som hon märker med märkbläck och gåspenna. Ett brunt klädskåp till vänster.

Fadren (lämnar en sidenmantilj).

FADREN (mildt). Du vill inte ha den?

MODREN. Sidenmantilj åt mig, kära vän, hvad nyttar det, då jag skall dö snart!

FADREN. Tror du hvad läkaren säger?

MODREN. Äfven hvad han säger, men mest tror jag den rösten som talar härinne.

FADREN (sorgset). Det är då allvar? . . . Och du tänker på dina barn, först och sist!

MODREN. Det var ju mitt lif: mitt berättigande . . . min glädje, och min sorg . . .

Digitized by Google

FADREN. Kristina, förlåt mig ... allt!

MODREN. Ja hvad? Förlåt mig, käre; vi ha plågat hvarann; hvarför? Det vet vi inte! Vi kunde icke annat! ... Emellertid, här är barnens nya linne ... Se nu efter att de byter två gånger i veckan, onsdag och söndag, och att Lovisa tvättar dem ... öfver hela kroppen ... Ska du gå ut?

FADREN. Jag skall upp i kollegiet! klockan elfva!

MODREN. Bed Alfred komma in förrän du går!

FADREN (pekar på officeren). Han står ju här, kära hjärtans!

MODREN. Tänk att jag börjar se illa också ... ja, det mörknar ... (Putsar ljuset). Alfred! kom!

FADREN (går ut midt igenom väggen nickande till afsked).

OFFICERN (fram till modren).

MODREN. Hvem är flickan där?

OFFICERN (hviskande). Det är Agnes!

MODREN. Åh, är det Agnes? Vet du hvad de säger? ... Att hon är Guden Indras dotter, som bedt att få komma ner på jorden för att känna hur mänskorna egentligen har det ... Men säg ingenting! ...

OFFICERN. Ett Gudabarn är det!

MODREN (högt). Min Alfred, jag skall snart skiljas ifrån dig och syskonen ... Låt mig säga dig ett ord för lifvet!

OFFICERN (sorgsen). Säg, moder!

MODREN. Bara ett ord: Trät aldrig med Gud!

OFFICERN. Hvad menar du, mor?

MODREN. Du skall icke gå och känna dig förorättad af lifvet.

OFFICERN. Men när man behandlar mig orättvist.

MODREN. Du anspelar på den gången du blef orätt-

Digitized by Google

vist straffad för att du skulle ha tagit en slant som sedermera återfanns!

OFFICERN. Ja! Och denna orättvisa gaf en skef riktning åt hela mitt lif sedan...

MODREN. Javäl! Men gå nu till skåpet där...

OFFICERN (blyges). Du vet det då! Det är...

MODREN. Den Schweiziske Robinson... Som...

OFFICERN. Säg inte mer!...

MODREN. Som din bror blef straffad för... och som du rifvit sönder och gömt!

OFFICERN. Tänk att det skåpet kan stå där kvar efter tjugo år... Vi ha ju flyttat så många gånger, och min mor dog för tio år sen.

MODREN. Ja, hvad gör det? Du skall då fråga om allting och därigenom fördärfvar du lifvets bästa för dig! ... Se där är Lina!

LINA (in). Snälla frun, jag får tacka så mycket, men jag kan icke gå på kristningen...

MODREN. Hvarför det, mitt barn?

LINA. Jag har ingenting att ta på mig!

MODREN. Du skall få låna min mantilj här!

LINA. Nej, kära, inte går det an!

MODREN. Jag förstår dig inte! Aldrig kommer jag att gå på bjudning mer...

OFFICERN. Hvad skall far säga? Det är ju en gåfva från honom...

MODREN. Hvilka små sinnen...

FADREN (sticker in hufvet). Skall du låna ut min present åt pigan?

MODREN. Säg inte så... minns att jag varit tjänsteflicka också... hvarför skall du såra en oskyldig?

FADREN. Hvarför skall du såra mig, din make...?

MODREN. Hu, detta lifvet! När man handlar vackert

Digitized by Google

så finns alltid någon för hvilken det är fult... gör man en godt, gör man en annan ondt. Hu, detta lifvet! (Hon putsar ljuset så att det slocknar. Det blir mörkt på scenen och skärmen dras för).

DOTTERN. Det är synd om människorna!

OFFICERN. Du finner det!

DOTTERN. Ja, lifvet är svårt, men kärleken besegrar allt! Kom och se! (De gå mot fonden).

(Fonden dras upp; nu synes en ny fond föreställande en gammal ruskig brandmur. Midt i muren är en grind som öppnar till en gång, hvilken mynnar ut i en grön, ljus plats där en kolossal blå Stormhatt (Aconitum) synes. Till vänster vid grinden sitter Portvakterskan med en schal öfver hufvud och axlar virkande på ett stjärntäcke. Till höger är en affischtafla som affischören rengör; bredvid honom står en sänkhåf med grönt skaft. Längre bort till höger är en dörr med lufthål i form af en fyrväppling. Till vänster om grinden står en smal lind med kolsvart stam och några ljusgröna löf; därinvid en källarglugg).

DOTTERN (går fram till portvakterskan). Är inte stjärntäcket färdigt än?

PORTVAKTERSKAN. Nej, lilla vän; tjugusex år är ingen tid för ett sådant verk!

DOTTERN. Och fästmannen kom aldrig igen?

PORTVAKTERSKAN. Nej, men det var inte hans fel. Han måste ge sig af... stackaren; det är tretti år sen!

DOTTERN (till affischören). Hon var ju vid baletten? Däroppe i operan?

AFFISCHÖREN. Där var hon numro ett... men när han reste, så tog han liksom hennes dans med sig... och så fick hon inga partier mer...

Digitized by Google

DOTTERN. Alla klaga, med ögonen åtminstone, och med rösten ...

AFFISCHÖREN. Jag klagar inte som värst ... inte nu, sen jag fått en sänkhåf och en grön sump!

DOTTERN. Och det gör Er lycklig?

AFFISCHÖREN. Ja, så lycklig, så ... det var min ungdoms dröm ... och nu är den sannad, jag är visserligen fylld femti år, förstås ...

DOTTERN. Femti år för en sänkhåf och en sump ...

AFFISCHÖREN. En grön sump, en grön ...

DOTTERN (till portvakterskan). Gif mig schalen nu, får jag sitta här och se på människobarnen! Men Ni skall stå bakom och säga mig! (Tar på schalen och sätter sig vid grinden).

PORTVAKTERSKAN. Det är sista dan i dag och operan stängs ... det är nu de får veta om de äro engagerade ...

DOTTERN. De som inte får anställning, då?

PORTVAKTERSKAN. Ja, Herre Jesus, det är att se ... jag drar schalen öfver hufvet, jag ...

DOTTERN. Stackars människor!

PORTVAKTERSKAN. Se, där kommer en! ... Hon är icke bland de utvalda ... Se, hur hon gråter ...

SÅNGERSKAN (från höger rusande ut genom grinden med näsduken för ögonen. Stannar ett ögonblick i gången utanför grinden och lutar hufvudet mot väggen, därpå hastigt ut).

DOTTERN. Det är synd om människorna! ...

PORTVAKTERSKAN. Men, se här; så här ser en lycklig människa ut!

OFFICERN (in genom grindgången; i redingot och cylinder med en rosenbukett i handen. Strålande, glad).

Digitized by Google

PORTVAKTERSKAN. Han skall gifta sig med fröken Victoria! . . .

OFFICERN (nere på scenen; tittar uppåt, sjunger). Victoria!

PORTVAKTERSKAN. Fröken kommer straxt!

OFFICERN. Det är bra! Kaleschen väntar, bordet är dukadt, champagnen ligger på is . . . Får jag omfamna Er fruar. (Omfamnar dottern och portvakterskan. Sjunger). Victoria!

EN KVINNORÖST UPPIFRÅN (sjunger). Jag är här!

OFFICERN (börjar vandra). Nåväl! Jag väntar!

DOTTERN. Känner du mig?

OFFICERN. Nej, jag känner bara en kvinna . . . Victoria! I sju år har jag gått här, och väntat henne . . . om middagarne då solen nådde skorstenarne och om aftnarne när nattens mörker började falla . . . Se här på asfalten, kan Ni se spåren efter den trogne älskaren! Hurrah! Hon är min! (Sjunger). Victoria! (Han får intet svar). Nå, hon klär på sig nu! (Till affischören). Där är sänkhåfven ser jag! Alla vid operan svärma för sänkhåfvar . . . eller rättare för fiskar! De stumma fiskarne, därför att de inte kan sjunga . . . Hvad kostar en sån där pjäs?

AFFISCHÖREN. Den är ganska dyr!

OFFICERN (sjunger). Victoria! . . . (Skakar på linden). Se nu grönskar han igen! För åttonde gången! . . . (Sjunger). Victoria! . . . Nu kammar hon luggen! . . . (Till dottern). Hör nu, frun, låt mig gå upp och hämta min brud! . . .

PORTVAKTERSKAN. Det släpps ingen upp på scenen.

OFFICERN. Sju år har jag gått här! Sju gånger tre hundra sextiofem gör mig två tusen fem hundra femtifem! (Stannar och petar på dörren med fyrväpp-

Digitized by Google

lingen)... Och den här dörren har jag sett på två tusen fem hundra femtifem gånger, utan att komma under fund med hvart den bär! Och den där väpplingen som skall släppa in ljus... åt hvem skall det släppa in ljus? Är det någon därinnanför? Bor det någon där?

PORTVAKTERSKAN. Det vet jag inte! Jag har aldrig sett den öppnas!...

OFFICERN. Det ser ut som en skafferidörr som jag såg när jag var fyra år och en söndagseftermiddag följde med jungfrun bort! Bort, i familjer, till andra jungfrur, men jag kom aldrig längre än i köken, och jag satt mellan vattentunnan och saltskäppan; jag har sett så mycket kök i min dar, och skafferierna var alltid i farstun, med borrade, runda hål och en väppling!... Men inte har operan något skafferi efter de inte har något kök! (Sjunger). Victoria!... Hör frun, hon kommer väl inte ut någon annan väg än den här?

PORTVAKTERSKAN. Nej, det finns ingen annan väg!

OFFICERN. Väl, då skall jag råka henne!

TEATERFOLK (rusa ut, och mönstras af officern).

OFFICERN. Nu måste hon vara här snart!... Frun! Den där blåa stormhatten där ute! Den har jag sett sen jag var barn... Är det samma en?... Jag minns i en prästgård, då jag var sju år... det sitter två dufvor, blåa dufvor under den där hatten... men den gången kom det ett bi, och gick in i hatten... då tänkte jag: nu har jag dig! och så knep jag om blomman; men biet stack igenom; och jag grät... men så kom prostinnan och lag våt jord på... sen fick vi smultron och mjölk till kvällen!... Jag tror att det mörknar redan! — Hvart går affischören?

AFFISCHÖREN. Jag skall hem och äta kväll.

Digitized by Google

OFFICERN (tar sig för ögonen). Kväll? Så här dags? — Hör nu!... Får jag gå in och telefonera till "det växande slottet" ett ögonblick.

DOTTERN. Hvad skall du där att göra?

OFFICERN. Jag skall säga åt glasmästarn att han sätter i dubbla rutor för det är snart vinter och jag fryser så fasligt! (Går in till portvakterskan).

DOTTERN. Hvem är fröken Victoria?

PORTVAKTERSKAN. Det är hans käresta!

DOTTERN. Det är rätt svaradt! Hvad hon är för oss och andra, det bryr honom icke! Endast det hon är för honom, det är hon!... (Det mörknar skarpt).

PORTVAKTERSKAN (tänder lyktan). Det kvällas fort i dag!

DOTTERN. För Gudarne är ett år som en minut!

PORTVAKTERSKAN. Och för människor kan en minut vara lång som ett år!

OFFICERN (ut igen. Han ser dammig ut; rosorna äro vissna). Hon har inte kommit än?

PORTVAKTERSKAN. Nej!

OFFICERN. Hon kommer nog!... Hon kommer nog! (Vandrar)... Men det är sant, jag kanske gör klokast i att afbeställa middan ändå!... efter som det är kväll... Jaha, det skall jag göra! (Går in och telefonerar).

PORTVAKTERSKAN (till dottern). Får jag min sjal nu!

DOTTERN. Nej, min vän, var fri du; jag skall göra din tjänst... ty jag vill känna människorna och lifvet, för att utröna om det är så svårt, som det säges.

PORTVAKTERSKAN. Men man får inte somna här på posten, aldrig somna, hvarken natt eller dag...

DOTTERN. Inte sofva om natten?

PORTVAKTERSKAN. Jo, om man kan, med klock-

Digitized by Google

strängen om armen ... ty det går nattvakter på scenen, och de aflösas hvar tredje timma ...

DOTTERN. Det är ju tortyr ...

PORTVAKTERSKAN. Så tycker Ni, men vi andra är glada få en sådan plats, och om Ni visste hur afundad jag är ...

DOTTERN. Afundad? Man afundas den torterade?

PORTVAKTERSKAN. Ja! ... Men ser Ni, det som är svårare än nattvak och släp, och luftdrag och köld och fukt, det är att som jag fått mottaga alla olyckliges förtroenden däroppe ... Till mig kommer de; hvarför? De läsa kanske i mitt ansiktes fåror den runskrift, lidandet ristar och som inbjuder till förtroenden ... I den sjalen, vän, gömmas trettio års egna kval och andras! ...

DOTTERN. Den är tung också, och den bränner som nässlor ...

PORTVAKTERSKAN. Bär den efter Ni önskar ... när den blir för tyngd, så ropa på mig, skall jag komma och aflösa Er!

DOTTERN. Farväl! Det Ni kan, skall väl jag kunna!

PORTVAKTERSKAN. Vi må se! ... Men var snäll mot mina små vänner och tröttna icke på deras klagan. — (Försvinner i gången. Det blir kolmörkt på scenen. Därunder förändras sceneriet: så att linden sedan står aflöfvad. Den blå stormhatten är snart vissnad; och när det blir dager igen synes det gröna i gångens perspektiv höstbrunt).

OFFICERN (kommer ut när det ljusnar. Nu har han grått hår och grått skägg. Kläderna äro förfallna, löskragen svart och slankig. Rosenbuketten affallen så att bara kvistarne synas. Han vandrar). — Af alla tecken att döma är sommaren förbi och hösten är nära. — Det ser jag på linden där, och stormhatten! ... (Vandrar).

Digitized by Google

Men hösten är min vår, ty då öppnas teatern igen! Och då måste hon komma! Snälla frun, får jag sitta på den här stoln så länge!

DOTTERN. Sitt min vän, jag kan stå!

OFFICERN (sätter sig). Om jag bara fick sofva lite, så var det bättre!... (Han somnar ett ögonblick och rusar så upp att vandra; stannar framför dörren med väpplingen och petar). — Denna dörr, som icke ger mig någon ro... hvad är där bakom? Något måste det vara! (Man hör svag musik uppifrån i danstakt). Så! nu har repetitionerna börjat! (Scenen upplyses nu ryckvis såsom af en blinkfyr). Hvad är det? (Skanderar efter ljusets klipp). Ljust och mörkt; ljust och mörkt?

DOTTERN (härmar honom). Dag och natt; dag och natt!... En nådig Försyn vill förkorta din väntan! och därför fly dagarne, jagande nätterna! (Det blir stadigt ljust på scenen. Affischören in med sänkhåfven och affischeringsgrejor).

OFFICERN. Där är affischörn, med sänkhåfven... Har det fiskat bra?

AFFISCHÖREN. Jo, då! Sommaren var varm och lite lång... håfven var nog så bra, men inte så som jag hade tänkt mig!

OFFICERN (accentuerar). Inte så som jag hade tänkt mig!... Det är utmärkt sagdt! Ingenting är som jag hade tänkt mig!... därför att tanken är mer än gärningen — högre än saken... (Vandrar och slår med rosenkvasten i väggarne så att de sista bladen falla).

AFFISCHÖREN. Har hon inte kommit ner än?

OFFICERN. Nej, inte än, men hon kommer snart! ... Vet affischörn hvad det är bakom den där dörrn?

AFFISCHÖREN. Nej, jag har aldrig sett den dörrn öppen.

Digitized by Google

OFFICERN. Jag skall telefonera efter en smed som kommer och öppnar den! (Går in till telefonen).

AFFISCHÖREN (klistrar upp en affisch och går ut till höger).

DOTTERN. Hvad är det för fel på håfven?

AFFISCHÖREN. Fel? Ja, det var inte egentligen något fel... men den var inte som jag hade tänkt mig den, och därför blef fröjden inte så stor...

DOTTERN. Hur hade Ni tänkt Er håfven?

AFFISCHÖREN. Hur?... Det kan jag inte säga...

DOTTERN. Låt mig säga't!... Ni hade tänkt Er den så som den inte var! Grön skulle den vara, men inte det gröna!

AFFISCHÖREN. Ni vet det, Ni, fru! Ni vet allt — och därför kommer alla till Er med sina bekymmer... Om Ni ville lyssna till mig, en gång också...

DOTTERN. Det vill jag gärna... Kom in hit och utgjut Ert hjärta... (Hon går in i sitt rum).

AFFISCHÖREN (står utanför fönstret och talar).

(Det blir kolmörkt igen; därpå ljusnar det och nu grönskar linden igen och stormhatten blommar, solen lyser på grönskan i gångens perspektiv).

OFFICERN (ut; nu är han gammal och hvithårig; trasig, med utnötta skor; han bär kvistarne af rosenbuketten. Vandrar af och an; långsamt som en gubbe. Han läser på affischen).

EN BALETTFLICKA (in från höger).

OFFICERN. Har fröken Victoria gått?

BALETTFLICKAN. Nej, det har hon inte!

OFFICERN. Då väntar jag! Hon kommer väl snart?

BALETTFLICKAN (allvarligt). Det gör hon säkert!

OFFICERN. Gå inte nu, skall Ni få se hvad som är bakom denna dörr, för jag har skickat efter smeden!

Digitized by Google

BALETTFLICKAN. Det skall bli riktigt intressant att få se den dörrn öppnas. Den dörren och det växande slottet, känner Ni det växande slottet?

OFFICERN. Om jag? — Jag har ju suttit fången där?

BALETTFLICKAN. Nej, var det Ni? Men hvarför hade de så mycket hästar där?

OFFICERN. Det var ett stallslott förstås . . .

BALETTFLICKAN (smärtsamt). Så dum jag var! som inte kunde förstå det!

KORIST (in från höger).

OFFICERN. Har fröken Victoria gått?

KORIST (allvarligt). Nej, inte har hon gått! Hon går aldrig!

OFFICERN. Det är därför att hon älskar mig! . . . Koristen får inte gå nu förrän smeden kommer, som skall öppna dörren här.

KORISTEN. Åh, skall dörren öppnas! Nej, så roligt! . . . Jag vill bara fråga portvakterskan något.

SUFFLÖREN (in från höger).

OFFICERN. Har fröken Victoria gått?

SUFFLÖREN. Nej, inte hvad jag vet!

OFFICERN. Se där! Sa jag inte att hon väntar på mig! — Gå inte, för dörrn skall öppnas.

SUFFLÖREN. Hvilken dörr?

OFFICERN. Finns det mer än en dörr?

SUFFLÖREN. Nu vet jag: den med väpplingen! . . . Då stannar jag bestämdt! Skall bara språka lite med portvakterskan!

(Balettflickan, koristen, sufflören gruppera sig bredvid affischören utanför portvakterskans fönster där de turvis tilltala dottern).

GLASMÄSTAREN (in från grinden).

Digitized by Google

OFFICERN. Är det smeden?

GLASMÄSTAREN. Nej, smeden hade visiter, och det går ju lika bra med glasmästaren.

OFFICERN. Ja, visserligen ... visserligen, men är diamanten med?

GLASMÄSTAREN. Naturligtvis! En glasmästare utan diamant, hvad är det för slag?

OFFICERN. Det är intet! — Låtom oss alltså skrida till verket! (Slår i händerna).

ALLA (samlas i krets omkring dörren).

KORISTER (klädda som mästersångare, och figurantskor som danserskor i Aïda stöta till från höger).

OFFICERN. Smed — eller glasmästare — gör Er plikt!

GLASMÄSTAREN (fram, med diamanten).

OFFICERN. Ett ögonblick som detta återkommer icke ofta i en människas lif, därför god' vänner, ber jag Er ... noga eftersinna ...

POLISEN (fram). I lagens namn förbjuder jag öppnandet af denna dörr!

OFFICERN. Åh, Gud, hvilket bråk när man vill göra något nytt och stort! ... Men vi skola processa! ... till advokaten, alltså! Så få vi se om lagarne äga bestånd! — Till advokaten!

(Scenen förändras till advokatbyrå, för öppen ridå, sålunda: Grinden blir stående och fungerar som grind till kontorsskranket som går rätt öfver scenen. Portvakterskans rum är kvar såsom advokatens skrifbås men öppnadt framåt; linden, aflöfvad är hatt- och klädhängare; affischtaflan är behängd med kungörelser och utslag i mål; dörren med fyrväpplingen hör nu till ett dokumentskåp.

Advokaten i frack och hvit halsduk sitter således

Digitized by Google

till vänster innanför grinden vid en pulpet fylld med papper. Hans utseende vittnar om oerhörda lidanden; det är kalkhvitt med fåror, och skuggorna äro liksom violetta; han är ful och ansiktet speglar alla slags brott och laster hvarmed hans yrke nödgat honom att taga befattning.

Af hans två skrifvare har den ena blott en arm, den andra är enögd.

Folket som samlades för att åse "dörrens öppnande" står kvar men nu liksom väntande företräde hos advokaten, och tyckas alltid ha stått där).

DOTTERN (i sjalen och officern i första planet).

ADVOKATEN (går fram emot dottern). Säg, min syster, får jag denna sjalen . . . jag skall upphänga den härinne tills jag får eld i kakelugnen; då skall jag bränna den med alla dess sorger och eländen . . .

DOTTERN. Inte än, min broder, jag vill ha den riktigt full först, och jag önskar framför allt få uppsamla dina smärtor, dina mottagna förtroenden om brott, laster, orätt fånget, baktal, smädelser . . .

ADVOKATEN. Lilla vän, då räckte icke din sjal! Se på dessa väggar; är det icke som om alla synder solkat tapeterna; se på dessa papper där jag författar historier om orätt; se på mig . . . Hit kommer aldrig en människa som ler; bara onda blickar, visade tänder, knutna näfvar . . . Och alla spruta sin ondska, sin afund, sina misstankar öfver mig . . . Se, mina händer äro svarta, och kunna aldrig tvättas, ser du hur de äro spruckna och blöda . . . jag kan aldrig ha kläder mer än några dagar, ty de stinka af andras brott . . . Ibland låter jag röka med svafvel härinne men det hjälper icke; jag sofver härinvid, och drömmer endast om brott . . . Jag har ett mord för närvarande vid tinget . . . det gå väl an, men

Digitized by Google

vet du hvad som är värre än allt? . . . Det är att skilja makar! — Då är det som om det skrek ini jorden och uppe i himmelen . . . skrek förräderi mot urkraften, det godas källa, mot kärleken . . . Och, ser du, när pappersris äro fyllda med deras ömsesidiga anklagelser, och slutligen en kärleksfull människa tar ena maken mellan fyra ögon, nyper den i örat och leende frågar den enkla frågan: hvad har Ni egentligen emot Er man — eller hustru — så står han — eller hon — svarslös där, och vet icke orsaken! En gång — ja, det rörde sig visst om en grönsallad, en annan gång om ett ord, mestadels om ingenting. Men kvalen, lidandet! Dem får jag uppbära! . . . Se hur jag ser ut! Och tror du att jag kunde vinna en kvinnas genkärlek med denna uppsyn af brottsling? Och tror du att någon vill vara vän med mig som har alla stadens skulder, penningskulder, att indrifva? . . . En jämmer är det att vara människa!

DOTTERN. Det är synd om människorna!

ADVOKATEN. Det är det! Och hvad människorna lefver på, är mig en gåta! De gifter sig med två tusen kronors inkomst, när de behöfver fyratusen . . . de lånar förstås, alla lånar! Det går på hank och skrufvar ända fram till döden . . . då har boet alltid skuld! Hvem som slutligen får betala't, ja säg det!

DOTTERN. Den som föder fåglarne!

ADVOKATEN. Ja! Men om den som föder fåglarne ville stiga ner på sin jord och se till hur de stackars människobarnen har det, skulle han kanske fattas af medlidande . . .

DOTTERN. Det är synd om människorna!

ADVOKATEN. Ja det är sanningen det! — (Till officern). Hvad önskar Ni?

Digitized by Google

OFFICERN. Jag ville bara fråga om fröken Viktoria har gått!

ADVOKATEN. Nej, det har hon inte, Ni kan vara alldeles lugn ... Hvarför petar Ni på mitt skåp där?

OFFICERN. Jag tyckte att dörrn var så lik ...

ADVOKATEN. Åhnej, åhnej; åhnej! (Man hör ringning i kyrk-klockor).

OFFICERN. Är det begrafning i stan?

ADVOKATEN. Nej, det är promotion, doktorspromotionen. Och jag skall just upp och få juris doktorsgraden. Kanske Ni har lust att promoveras och få en lagerkrans?

OFFICERN. Jaa, hvarför inte? Det är alltid en liten distraktion ...

ADVOKATEN. Kanske vi genast skola skrida till den högtidliga akten? — Gå och kläd om dig bara! (Officern ut; nu blir det mörkt på scenen, hvarunder följande förändring försiggår. Skranket förblir, nu tjänande som balustrad till koret i en kyrka; affischtaflan blir nummertafla för psalmerna; linden-klädhängaren blir kandelaber; advokatens pulpet blir promotors kateder; dörren med fyrväpplingen leder nu till sakristian ... Koristerna ur Mästersångarne bli härolder med spiror, och figurantskorna bära lagerkransarna.

Öfriga af folket stå som åskådare.

Fonden går upp och den nya fonden föreställer en enda stor orgel med klaviaturerna nertill och därofvanför spegeln.

Musik höres! På sidorna de fyra fakulteterna filosofi, teologi, medicin, juridik. Scenen står tom ett ögonblick).

HÄROLDERNA (från höger).

FIGURANTSKORNA (efter med lagerkransar i händerna sträckta framför sig).

Digitized by Google

TRE PROMOVENDI (en efter annan fram från vänster, och bekransas af figurantskorna, hvarpå de gå ut till höger).

ADVOKATEN (fram för att bekransas).

FIGURANTSKORNA (vända sig bort, vägrande att bekransa honom, och gå ut).

ADVOKATEN (skakad, lutar sig mot en pelare. Alla draga sig ut. Advokaten ensam).

DOTTERN (in, med en hvit slöja öfver hufvud och axlar). Ser du, nu har jag tvättat schalen ... Men, hvarför står du här? Fick du icke kransen?

ADVOKATEN. Nej, jag var icke värdig.

DOTTERN. Hvarför? Därför att du tagit de fattiges sak, lagt ett godt ord för den brottslige, lättat bördan för den skyldige, skaffat uppskof åt den dömde ... Ve människorna ... änglar äro de icke; men det är synd om dem.

ADVOKATEN. Säg icke ondt om människorna, jag skall ju föra deras talan ...

DOTTERN (lutad mot orgeln). Hvarför slå de sina vänner i ansiktet?

ADVOKATEN. De förstå icke bättre!

DOTTERN. Låtom oss upplysa dem! Vill du? Tillsammans med mig!

ADVOKATEN. De mottaga icke upplysningar! ... O, att vår klagan nådde himmelens gudar ...

DOTTERN. Den skall nå tronen! ... (Ställer sig vid orgeln). Vet du hvad jag ser i spegeln här? ... Världen rättvänd! ... Ja, efter som den är afvig i sig själf!

ADVOKATEN. Hur blef den afvig?

DOTTERN. När kopian togs ...

ADVOKATEN. Se nu sade du det! Kopian ... det

Digitized by Google

var alltid min aning att det var en felaktig kopia... och när jag började minnas urbilderna, så blef jag missnöjd med allt... Det kallade människorna oförnöjsamhet och djäfvulens glasbitar i ögat och annat mer...

DOTTERN. Nog är det förryckt! Se på de här fyra fakulteterna!... Den samhällsbevarande regeringen lönar dem alla fyra: teologien, läran om Gud, som alltid angrips och förlöjligas af filosofin, hvilken uppger sig vara visheten själf! Och medicin som alltid jäfvar filosofin och icke räknar teologin med bland vetenskaperna utan kallar den för vidskepelse... Och de sitter i samma konsistorium som skall lära ungdomen respekt — för universitetet. Det är ju ett dårhus! Och ve den som först blir klok!

ADVOKATEN. De, som först få veta det är teologerna. Som förstudier få de filosofi, som lär dem att teologien är nonsens; sedan lära de i teologien att filosofien är nonsens! Dårar, hva?

DOTTERN. Och så juridiken, allas tjänare, utom tjänarnes!

ADVOKATEN. Rättvisan, som när den vill vara rättvis, blir sin mans bane!... Rätten, som så ofta gör orätt!

DOTTERN. Så Ni har ställt till för Er, människobarn! Barn! — Kom skall du få en krans af mig... en som klär dig bättre! (Lägger en törnekrona på hans hufvud). Nu skall jag spela för dig! (Hon sätter sig vid orgeln och spelar ett "Kyrie"; men i stället för orgeltoner höras människoröster).

BARNRÖSTER. Evige! Evige! (Sista ton uthålles).

KVINNORÖSTER. Förbarma dig! (Sista ton uthålles).

MANSRÖSTER (tenorer). Fräls oss för din barmhärtighets skull! (Sista ton uthålles).

Digitized by Google

MANSRÖSTER (basar). Förskona dina barn, Herre, och var icke vredgad emot oss!

ALLA. Förbarma dig! Hör oss! Medlidande med de dödlige! — Evige, hvi är du fjärran? . . . Ur djupen ropa vi: nåd, Evige! Gör icke bördan dina barn för tung! Hör oss! Hör oss!

(Scenen blir mörk, dottern reser sig, nalkas advokaten. Orgeln ändras genom ändrad belysning till Fingals-grottan. Hafvet går i dyningar in under basaltpelarne, och frambringar en ljud-ensemble af våg och vind).

ADVOKATEN. Hvar äro vi, syster?

DOTTERN. Hvad hör du?

ADVOKATEN. Jag hör hur droppar falla . . .

DOTTERN. Det är tårar, när människorna gråta . . . Hvad hör du mer?

ADVOKATEN. Det suckar . . . det vinslar . . . det jämrar . . .

DOTTERN. Hit har de dödliges klagan nått . . . längre icke. Men hvarför denna eviga klagan? Har lifvet intet att glädjas åt!

ADVOKATEN. Jo, det ljufvaste som är det bittraste, kärleken! Maka och hem! det högsta och det lägsta!

DOTTERN. Må jag pröfva!

ADVOKATEN. Med mig?

DOTTERN. Med dig! Du känner klipporna, stötestenarne, må vi undvika dem!

ADVOKATEN. Jag är fattig!

DOTTERN. Hvad gör så det, blott vi älska hvarann? Och litet skönhet kostar intet!

ADVOKATEN. Jag har antipatier som kanske äro dina sympatier?

DOTTERN. Dem får man jämka!

Digitized by Google

ADVOKATEN. Om vi ledsna?

DOTTERN. Så kommer barnet och skänker en förströelse som alltid är ny!

ADVOKATEN. Du, du vill ha mig, fattig och ful, föraktad, utstött?

DOTTERN. Ja! Må vi förena våra öden!

ADVOKATEN. Ske alltså!

Ridå.

En mycket enkel kammare innanför advokatbyrån. Till höger en stor tvåmanssäng under omhängen; invid ett fönster. Till vänster en plåtkamin med kokkärl. Kristin håller på att klistra innanfönstren. I fonden öppen dörr till byrån; därute synes fattigt folk som väntar på företräde.

KRISTIN. Jag klistrar, jag klistrar!

DOTTERN (blek och aftärd, sitter vid kaminen). Du stänger ute luften! Jag kväfs! . . .

KRISTIN. Nu är det bara en liten springa kvar!

DOTTERN. Luft, luft, jag kan icke andas!

KRISTIN. Jag klistrar, jag klistrar!

ADVOKATEN. Det är rätt Kristin; värmen är dyr!

DOTTERN. Åh, det är som om du limmade igen munnen på mig!

ADVOKATEN (står i dörrn med ett papper i handen). Sofver barnet?

DOTTERN. Ja slutligen!

ADVOKATEN (mildt). Detta skrik skrämmer bort mina klienter!

Digitized by Google

DOTTERN (vänligt). Hvad kan man göra åt det?

ADVOKATEN. Ingenting!

DOTTERN. Vi få ta en större våning!

ADVOKATEN. Vi ha inga pengar!

DOTTERN. Får jag öppna fönstret, denna dåliga luft kväfver mig?

ADVOKATEN. Då går värmen ut, och så får vi frysa!

DOTTERN. Det är rysligt! . . . Får vi skura där ute då?

ADVOKATEN. Du orkar icke skura, jag icke heller, och Kristin skall klistra; hon skall klistra hela huset, hvarenda springa, i tak, i golf, i väggar!

DOTTERN. Fattigdom var jag beredd på, icke smuts!

ADVOKATEN. Fattigdomen är alltid relativt smutsig!

DOTTERN. Detta är värre än jag drömt!

ADVOKATEN. Vi ha det icke värst! Än finns det mat i grytan!

DOTTERN. Men hvilken mat? . . .

ADVOKATEN. Kål är billig, närande och god!

DOTTERN. För den, som tycker om kål! Mig är den motbjudande!

ADVOKATEN. Hvarför sade du icke det?

DOTTERN. Därför att jag höll af dig, ville jag offra min smak!

ADVOKATEN. Då måste jag offra dig min smak för kål! Offren måste vara ömsesidiga.

DOTTERN. Hvad skola vi då äta? Fisk? Men du hatar fisk.

ADVOKATEN. Och den är dyr!

DOTTERN. Detta är svårare än jag trodde!

ADVOKATEN (vänligt). Ser du så svårt det är! . . . Och barnet, som skulle bli föreningsbandet och välsignelsen! . . . blir vår undergång!

Digitized by Google

DOTTERN. Älskade! Jag dör i denna luft, i detta rum, med utsikt åt bakgården, med dessa barnskrik i ändlösa timmar utan sömn, med dessa människor därute, och deras jämmer, kif och beskyllningar... Jag måste dö härinne!

ADVOKATEN. Stackars lilla blomma, utan ljus, utan luft...

DOTTERN. Och du säger att det finns de, som ha det svårare!

ADVOKATEN. Jag är en bland de afundade i kvarteret.

DOTTERN. Allt ginge an, om jag endast kunde få någon skönhet in i hemmet!

ADVOKATEN. Jag vet du menar en blomma, en heliotrop särskildt, men den kostar en krona och femtio öre, det är sex liter mjölk eller fyra kappar potatis.

DOTTERN. Jag skall gärna vara utan mat bara jag får min blomma.

ADVOKATEN. Det finns ett slags skönhet som icke kostar något, och hvars frånvaro ur hemmet är den största plåga för en man med skönhetssinne!

DOTTERN. Hvad är det?

ADVOKATEN. Om jag säger det, blir du ond!

DOTTERN. Vi ha kommit öfverens icke bli onda!

ADVOKATEN. Vi ha kommit öfverens... Allt går nu, Agnes, blott icke de korta, hårda tonfallen... känner du dem? Ännu icke!

DOTTERN. Vi skola aldrig höra dem!

ADVOKATEN. Aldrig för så vidt på mig beror!

DOTTERN. Säg nu!

ADVOKATEN. Jo; när jag kommer in i ett hem, ser jag först hur gardinen sitter nere vid hållaren...

Digitized by Google

(går fram till fönstergardinen och rättar den) sitter den som ett rep eller en trasa... då går jag snart!... Därpå kastar jag en blick på stolarne... stå de rätt, så stannar jag!... (Rättar en stol mot väggen). Sen ser jag på ljusen i stakarne... Luta de, då är huset på sned! (Rättar ett ljus på byrån)... Det är denna skönhet, ser du min lilla vän, som icke kostar något!

DOTTERN (böjer hufvudet mot bröstet). Icke de korta tonfallen, Axel!

ADVOKATEN. De voro icke korta!

DOTTERN. Jo de voro!

ADVOKATEN. Se så, för tusan!...

DOTTERN. Hvad är det för språk?

ADVOKATEN. Förlåt, Agnes! Men jag har lidit af din oordentlighet lika mycket som du lider af smuts! Och jag har icke vågat själf lägga hand vid städningen, ty då blir du ond såsom om jag förebrådde dig... uff! Ska vi sluta nu?

DOTTERN. Det är rysligt svårt att vara gift... det är svårare än allt! Man måste vara en ängel, tror jag!

ADVOKATEN. Ja, det tror jag!

DOTTERN. Jag tror jag börjar hata dig efter detta!

ADVOKATEN. Ve oss då!... Men låtom oss förekomma hatet! Jag lofvar jag aldrig skall göra någon anmärkning mer på städningen... fastän det är tortyr för mig!

DOTTERN. Och jag skall äta kål fastän det är kval för mig!

ADVOKATEN. Alltså ett samlif i kval! Den enas njutning, den andras plåga!

DOTTERN. Det är synd om människorna!

ADVOKATEN. Du inser det?

DOTTERN. Ja! Men låt oss i Guds namn undvika klipporna, nu då vi känna dem så väl!

Digitized by Google

ADVOKATEN. Låt oss göra det! Vi äro ju humana och upplysta människor; vi kunna ju förlåta och öfverse!

DOTTERN. Vi kunna ju le åt småsakerna!

ADVOKATEN. Vi, endast vi kunna det!... Vet du, jag läste i dag i Morgonen... à propos — hvar är tidningen?

DOTTERN (förlägen). Hvilken tidning?

ADVOKATEN (hårdt). Håller jag mer än en tidning?

DOTTERN. Le nu, och tala inte hårdt... Din tidning har jag gjort eld med...

ADVOKATEN (häftigt). Se så för tusan!

DOTTERN. Le nu!... Jag brände den därför att han hånade hvad som är mig heligt...

ADVOKATEN. Hvilket är mig oheligt! Tja!... (Slår i händerna, utom sig). Jag ska le, jag ska le så att oxeltänderna synas... jag ska vara human, och sticka under stoln med mina meningar, och säga ja till allting, och smita och hyckla! Jaså du har bränt upp min tidning! Jaså! (Lägger om gardinen på sängstolpen). Seså! nu går jag och städar igen så att du blir ond!... Agnes, detta är helt enkelt omöjligt!

DOTTERN. Visst är det!

ADVOKATEN. Och likafullt måste vi hålla ut, icke för löftenas skull, men för barnets!

DOTTERN. Det är sant! för barnets! Åh! — Åh!... Vi måste hålla ut!

ADVOKATEN. Och nu får jag gå ut till mina klienter! Hör, de sorla af otålighet att få rifva hvarandra, bringa hvarann till böter och fängelse... osaliga andar...

DOTTERN. Arma, arma människor! Och detta klistrande! (Hon böjer hufvudet mot bröstet i stum förtviflan).

KRISTIN. Jag klistrar, jag klistrar!

Digitized by Google

ADVOKATEN (står vid dörren och handterar dörrlåset nervöst).

DOTTERN. O, hvad låset skriker; det är som om du kramade mitt hjärtas fjädrar . . .

ADVOKATEN. Jag kramar, jag kramar . . .

DOTTERN. Gör'et inte!

ADVOKATEN. Jag kramar . . .

DOTTERN. Nej!

ADVOKATEN. Jag . . .

OFFICERN (inifrån byrån, tar i låset). Tillåt mig!

ADVOKATEN (släpper låset). Var så god! Efter som Ni är promoverad!

OFFICERN. Nu är hela lifvet mitt! Alla banor stå mig öppna, parnassen är beträdd, lagern är vunnen, odödligheten, äran, allt är mitt!

ADVOKATEN. Hvad skall Ni lefva på?

OFFICERN. Lefva på?

ADVOKATEN. Ni skall väl ha bostad, kläder, mat?

OFFICERN. Det finner sig alltid, bara man har någon som håller af sig!

ADVOKATEN. Kan tänka det! . . . Kantänka . . . Klistra, Kristin! Klistra! tills de inte kan andas! (Går ut baklänges, nickande).

KRISTIN. Jag klistrar, jag klistrar! tills de inte kan andas!

OFFICERN. Kommer du med nu?

DOTTERN. Genast! Men hvart?

OFFICERN. Till Fagervik! Där är sommar, där skiner solen, där finns ungdom, barn och blommor; sång och dans, fest och jubel!

DOTTERN. Då vill jag dit!

OFFICERN. Kom!

ADVOKATEN (in igen). Nu återvänder jag till mitt

Digitized by Google

första helvete... det här var det andra och största! Det ljufvaste är det största helvetet... Se så, nu har hon lagt hårnålar på golfvet igen!... (Plockar på golfvet).

OFFICERN. Tänk, han har upptäckt hårnålarne också!

ADVOKATEN. Också?... Se på den här! Det är två skalmar, men en nål! Det är två, men det är en! Rätar jag ut den, så är det ett enda stycke! Böjer jag det, är det två, utan att upphöra vara ett! Det betyder; de tu äro ett! Men bryter jag af — här! Då äro de tu tu! (Bryter hårnålen och kastar bitarne).

OFFICERN. Allt detta har han sett!... Men innan man kan bryta, måste skalmarne divergera! Konvergera de, så håller det!

ADVOKATEN. Och äro de parallella — så råkas de aldrig — det hvarken bär eller brister.

OFFICERN. Hårnålen är det fullkomligaste af alla skapade ting! En rät linje som är lika med två parallella!

ADVOKATEN. Ett lås som stänger när det är öppet!

OFFICERN. Stänger öppen en hårfläta som förblir öppen när den stängs...

ADVOKATEN. Liknar denna dörr! När jag stänger den, öppnar jag, vägen ut, för dig, Agnes! (Drar sig ut och stänger dörren).

DOTTERN. Alltså?

(Scenförändring: Sängen med omhängena förvandlas till ett tält; plåtkaminen står kvar; fonden går upp; man ser till höger i förgrunden brända berg med röd ljung och svarta-hvita stubbar efter skogseld; röda svinstior och uthus. Där nedanför en öppen mekanisk sjukgymnastik, där människor gymnastiseras på maskiner liknande tortyrinstrumenter. Till vänster i förgrunden

Digitized by Google

en del af karantänbyggningens öppna skjul med eldstäder, pannmurar och rörledningar. Mellangrunden är ett sund. Fonden i bakgrunden en vacker löfstrand med bryggor prydda med flaggor, där hvita båtar äro förtöjda, dels med segel hissade, dels utan. Små italienska villor, paviljonger, kiosker, marmorstatyer synas i stranden mellan löfverket).

KARANTÄNMÄSTAREN (klädd som morian går på stranden).

OFFICERN (fram och skakar hand). Nej, si Ordström! Har du hamnat här?

KARANTÄNMÄSTAREN. Ja, här är jag!

OFFICERN. Är det Fagervik det här?

KARANTÄNMÄSTAREN. Nej, det ligger midt öfver; här är Skamsund!

OFFICERN. Då ha vi kommit gali!

KARANTÄNMÄSTAREN. Vi? — Vill du inte föreställa mig?

OFFICERN. Nej, det passar inte! (Halfhögt). Det är ju Indras egen dotter!

KARANTÄNMÄSTAREN. Indras? Jag trodde det var Waruna själf!... Nå är du inte förvånad att jag är svart i ansiktet!

OFFICERN. Min son, jag har fyllt femtio år, och då förvånas man icke mer! — Jag antog straxt du skulle på maskerad i eftermiddag!

KARANTÄNMÄSTAREN. Alldeles riktigt! Och jag hoppas Ni följer med?

OFFICERN. Säkerligen; ty här... här ser icke lockande ut!... Hvad är det för folk som bor här?

KARANTÄNMÄSTAREN. Här bor de sjuka, däröfver bo de friska!

OFFICERN. Här är väl bara fattiga då?

Digitized by Google

KARANTÄNMÄSTAREN. Nej, mitt barn, här äro de rika! Se på den där på sträckbänken! Han har ätit för mycket gåslefver med tryffel och druckit så mycket Bourgogne att fötterna gått i masur!

OFFICERN. Masur?

KARANTÄNMÄSTAREN. Han har fått masurfötter! ... Och den där som ligger på guillotin; han har druckit Hennessy så att ryggraden måste manglas ut!

OFFICERN. Aldrig är det bra heller!

KARANTÄNMÄSTAREN. För öfrigt bo här på sidan alla som ha något elände att dölja! Se på den som kommer, till exempel! (En äldre sprätt rullas in i en rullstol, beledsagad af en 60-års mager, ful kokett, klädd efter sista modet och som uppvaktas af "Vännen" på fyrtio år).

OFFICERN. Det är majorn! Vår skolkamrat?

KARANTÄNMÄSTAREN. Don Juan! Ser du, han är ännu förälskad i spöket vid sidan. Han ser icke att hon åldrats, att hon är ful, trolös, grym!

OFFICERN. Det är ju kärleken det! Och aldrig hade jag trott den flyktige i stånd att älska så djupt och allvarligt!

KARANTÄNMÄSTAREN. En vacker synpunkt, du har!

OFFICERN. Jag har själf älskat Viktoria ... ja jag går ännu i korridoren och väntar på henne ...

KARANTÄNMÄSTAREN. Är det du som går i korridoren?

OFFICERN. Det är jag!

KARANTÄNMÄSTAREN. Nå, har Ni fått upp dörren ännu?

OFFICERN. Nej, vi processar fortfarande ... Affischören är ute med sänkhåfven förstås, så att vittnesmålen fördröjas ... under tiden har glasmästaren satt i rutorna

Digitized by Google

i slottet som vuxit en half våning ... Det har varit ett ovanligt godt år i år ... varmt och fuktigt!

KARANTÄNMÄSTAREN. Men så varmt som inne hos mig har Ni ändå inte haft!

OFFICERN. Hur varmt har du i ugnarne då?

KARANTÄNMÄSTAREN. När vi desinficierar kolerasuspekta, ha vi sextio grader.

OFFICERN. Är koleran i gång nu igen då?

KARANTÄNMÄSTAREN. Vet du inte det? ...

OFFICERN. Jo visst vet jag, men jag glömmer så ofta det jag vet!

KARANTÄNMÄSTAREN. Jag önskar ofta jag kunde glömma, mest mig själf; därför söker jag maskerader, utklädslar och sällskapsspektakel.

OFFICERN. Hvad har du haft för dig då?

KARANTÄNMÄSTAREN. Talar jag om'et, så sägs det att jag skryter, förtiger jag, kallas jag hycklare!

OFFICERN. Det är därför du svärtat dig i ansiktet?

KARANTÄNMÄSTAREN. Ja! Lite svartare än jag är!

OFFICERN. Hvem är det som kommer?

KARANTÄNMÄSTAREN. Åh, det är en diktare! som skall ha sitt gyttjebad! (Diktaren in med blickarne mot skyn och ett ämbar gyttja i handen).

OFFICERN. Kors han skulle väl ha ljusbad och luftbad!

KARANTÄNMÄSTAREN. Nej, han håller sig alltid i de högsta rymderna, så att han får en hemlängtan efter gyttjan ... det gör huden hård som på svinen, att välta sig i dyn. Sedan känner han icke bromsarnes stygn!

OFFICERN. Denna underliga värld af motsägelser!

DIKTAREN (extatiskt). Af lera skapade guden Ptah människan på en krukmakarskifva, en svarf, (skeptiskt) eller hvad fan som helst annat! ... (extatiskt). Af lera

Digitized by Google

skapar bildhuggaren sitt mer eller mindre odödliga mästerverk, (skeptiskt) som oftast är bara skräp! — (Extatiskt). Af lera tillverkas dessa för skafferiet så nödvändiga kärl, hvilka med ett gemensamt namn kallas krukor, tallrikar, (skeptiskt) det rör mig så lite för resten hvad de kallas! — (Extatiskt). Detta är leran! När leran är tunnflytande kallas den gyttja — C'est mon affaire! — (ropar) Lina!

LINA (in med ett ämbar).

DIKTAREN. Lina, visa dig för fröken Agnes! — Hon kände dig för tio år sedan, då du var en ung, glad och låtom oss säga vacker flicka... Se nu hur hon ser ut! Fem barn, släp, skrik, svält, stryk! Se hur det sköna förgått, hur glädjen försvunnit, under utöfvande af plikterna, hvilka skulle ha skänkt den invärtes tillfredsställelse som ger sig uttryck i anletets harmoniska linjer och ögats stilla glöd...

KARANTÄNMÄSTAREN (håller handen för hans mun). Håll mun, håll mun!

DIKTAREN. Så säger de alla! Och tiger man, så säger de: tala! De oregerliga människorna!

DOTTERN (fram till Lina). Säg dina klagomål!

LINA. Nej, det törs jag inte, för då får jag det värre!

DOTTERN. Hvem är så grym?

LINA. Jag törs inte tala om, för då får jag stryk!

DIKTAREN. Så kan det vara! Men jag skall tala om'et, äfven om Morianen vill slå tänderna ur mun på mig!... Jag skall tala om, att det är orättvist ibland... Agnes, gudadotter! Hör du musik och dans däruppe i backen? — Väl!... Det är Linas syster, som kommit hem från staden, där hon gick vilse, du förstår... Nu slaktas den gödda kalfven, men Lina som blef hemma får gå med ämbaret och mata svinen!...

Digitized by Google

DOTTERN. Det blir glädje i hemmet, därför att den vilsegångna öfvergifvit den dåliga vägen, och icke bara därför att hon kommit hem! Märk det!

DIKTAREN. Men ställ då till bal med soupé hvarje afton för denna oförvitliga arbeterska, som aldrig gått på villovägen, gör det!... Det gör de inte, utan när Lina är ledig, får hon gå i bönhuset och mottaga förebråelser för att hon icke är fullkomlig! Är detta rättvisa?

DOTTERN. Era frågor äro så svåra att besvara, därför att... det finns så många oförutsedda fall...

DIKTAREN. Det insåg kalifen, Harun den Rättrådige också! — Han satt stilla på sin tron och såg aldrig däruppe hur de hade't därnere. Slutligen nådde klagomålen hans höga öra. Då steg han ner en vacker dag, klädde ut sig, och gick oförmärkt in i folkhoparne för att se hur dant det kunde vara med rättvisan.

DOTTERN. Ni tror väl inte att jag är Harun den Rättrådige?

OFFICERN. Låt oss tala om något annat!... Här kommer främmande!

(En hvit båt i drakform med ett ljusblått sidensegel på guldrå, och gyllene mast med rosenröd vimpel glider fram i sundet från vänster. Vid rodret sitta med armarne om hvarandras lif Han och Hon).

OFFICERN. Se där den fullkomliga lyckan, sällheten utan gränser, den unga kärlekens jubel! (Det ljusnar på scenen).

HAN (reser sig i båten och sjunger).

Hell dig, fagra vik,
Där min ungdom såg sina vårar,
Där jag drömde mina första rosendrömmar,
Här har du mig åter,
Ej ensam som då!

Digitized by Google

Lundar och vikar,
Himmel och haf,
Hälsen henne!
Min kärlek, min brud!
Min sol, mitt lif!

(Flaggorna på Fagerviks bryggor hälsa, hvita näsdukar vifta från villor och stränder och ett ackord af harpor och violiner klingar öfver sundet).

DIKTAREN. Se hvad det lyser af dem! Hör hur det klingar öfver vattnet! — Eros!

OFFICERN. Det är Victoria!

KARANTÄNMÄSTAREN. Nå än sen?

OFFICERN. Det är hans Victoria, jag har min för mig! Och min, den får ingen se! . . . Hissa karantänflaggan nu, skall jag hala in nätet!

KARANTÄNMÄSTAREN (viftar med en gul flagga).

OFFICERN (drar i en lina så att båten vänder in mot Skamsund). Håll an där!

HAN och HON (bli nu varse det rysliga landskapet och yttra sin fasa).

KARANTÄNMÄSTAREN. Jojo! Det kostar på! Men hit måste alla, alla som komma från smittade orter!

DIKTAREN. Tänk, att kunna tala på det sättet, att kunna göra sådant, då man ser två människor som mötas i kärlek! Rör dem icke! Rör icke vid kärleken; det är högmålsbrott! . . . Ve oss! Allt skönt skall nu ner, ner i gyttjan!

HAN och HON (stiga i land, sorgsna och skamsna).

HAN. Ve oss! Hvad ha vi gjort?

KARANTÄNMÄSTAREN. Inte behöfver man ha gjort något för att råkas af lifvets små obehag!

HON. Så kort är glädjen och lyckan!

Digitized by Google

HAN. Hur länge måste vi dröja här?

KARANTÄNMÄSTAREN. Fyrtio dagar och nätter!

HON. Då gå vi hellre i sjön!

HAN. Lefva här, bland brända berg och svinstior?

DIKTAREN. Kärleken besegrar allt, till och med svafvelrök och karbol!

KARANTÄNMÄSTAREN (tänder i kaminen; blåa svafvelångor slå upp). Nu tänder jag svaflet! Var så god och stig in!

HON. O! min blå klädning skall mista färgen!

KARANTÄNMÄSTAREN. Och bli hvit! Dina röda rosor skola också bli hvita!

HAN. Och dina kinder äfven! På fyrtio dagar!

HON (till officern). Det skall glädja dig!

OFFICERN. Nej, det skall icke! ... Din lycka blef visserligen källan till mina kval, men ... det gör ingenting — jag är nu promoverad och har kondition där midt öfver ... håhå jaja; och i höst får jag plats i en skola ... att läsa med pojkar, samma läxor som jag själf läst hela min barndom, hela min ungdom, och nu skall läsa, samma läxor, hela min mannaålder och slutligen hela min ålderdom, samma läxor: hur mycket är två gånger två? hur många gånger går två jämt upp i fyra? ... tills jag får pension, får gå — sysslolös och vänta på måltiderna och tidningarne — tills jag omsider föres ut till krematoriet och brännes upp ... Har Ni ingen pensionsmessing härute? Det är visst det värsta näst två gånger två är fyra; börja skolan igen, när man väl är promoverad; fråga samma frågor tills man dör ... (En äldre herre går förbi med händerna på ryggen). Se där går en pensionerad och väntar lifvet ur sig; det är visst en kapten som inte gick åt majorsidan, eller en hofrättsnotarie som inte blef assessor —

Digitized by Google

många kallas, men få utkoras... Han går och väntar på frukosten...

PENSIONÄREN. Nej, på tidningen! Morgontidningen!

OFFICERN. Och han är bara femtiofyra år; han kan gå tjugofem år till och vänta på måltiderna och tidningen... Är det inte rysligt?

PENSIONÄREN. Hvad är det som inte är rysligt? Säg, säg, säg!

OFFICERN. Ja, säg den som kan!... Nu ska jag läsa med pojkar, två gånger två är fyra! Hur många gånger går två jämt opp i fyra? (Han tar sig i hufvet förtviflad). Och Victoria, som jag älskade och därför önskade den största lycka här på jorden... Nu har hon lyckan, den största hon vet, och då lider jag... lider, lider!

HON. Tror du jag kan vara lycklig, när jag ser dig lida? Hur kan du tro det? Kanske det lindrar din smärta att jag skall sitta här fången i fyrtio dagar och nätter? Säg, om det lindrar din smärta?

OFFICERN. Ja, och nej! Icke kan jag njuta när du lider! Åh!

HON. Och tror du min lycka kan byggas på dina kval?

OFFICERN. Det är synd om oss — alla!

ALLA (sträcka händerna mot himlen och upphäfva ett smärtans skrik liknande ett dissonerande ackord). Åh!

DOTTERN. Evige, hör dem! Lifvet är ondt! Det är synd om människorna!

ALLA (som förut). Ah!

(Det blir kolmörkt på scenen ett ögonblick, hvarunder alla innevarande aflägsna sig eller byta plats. När det blir just igen, synes Skamsunds strand i fonden men i skugga. Sundet ligger i mellanplanet, och Fagervik i förgrunden, båda i full belysning. Till höger ett hörn

Digitized by Google

af societetshuset med fönster öppna; inne ses dansande par. På en tomlår utanför stå tre jungfrur, hållande hvarann om lifvet och titta på dansen. På husets trappa står en bänk där "fula Edith" sitter, barhufvad, sorgsen, med stort rufsigt hår. Framför henne står ett piano uppslaget.

Till vänster ett gult trähus.

Två sommarklädda barn kasta boll utanför.

I förgrundens fond en brygga med hvita båtar, flaggstänger med flaggor. Ute i sundet ligger en hvit örlogsman, briggtacklad med kanongluggar.

Men hela landskapet är i vinterdräkt med snö på aflöfvade träd och på marken).

DOTTERN och OFFICERN (in).

DOTTERN. Här är frid och lycka i ferietid! Arbetet har upphört; fest hvarje dag; helgdagsklädda gå människorna; musik och dans redan på förmiddagen. (Till jungfrurna). Hvarför går Ni inte in och dansa, barn?

JUNGFRUN. Vi?

OFFICERN. Det är ju tjänare!

DOTTERN. Det är sant! ... Men hvarför sitter Edith där i stället för att dansa?

EDITH (gömmer ansiktet i händerna).

OFFICERN. Fråga henne icke! Hon har suttit där i tre timmar utan att bli uppbjuden ... (Går in i gula huset till vänster).

DOTTERN. Hvilket grymt nöje!

MODREN (ut; barhalsad fram till Edith). Hvarför går du inte in som jag sagt dig?

EDITH. Därför ... att jag icke kan bjuda ut mig. Att jag är ful, det vet jag, och därför vill ingen dansa med mig, men jag kunde slippa erinras om det! (Börjar

Digitized by Google

spela på pianot Sebastian Bachs: Toccata con Fuga n:o 10.

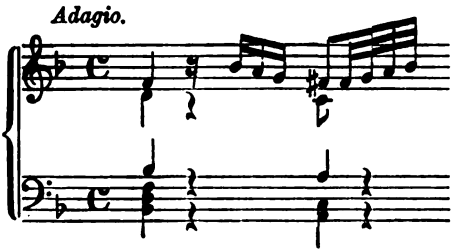

etc.

Valsen inifrån salen höres först svagt, men stiger liksom kämpade den emot Bachs Toccata. Edith spelar dock ner den och bringar den till tystnad. Balgäster synas i dörren och lyssna till hennes spel; alla på scenen stå andäktiga och höra på).

EN SJÖOFFICER (fattar Alice, en af balgästerna, om lifvet och för henne ner till bryggan). Kom, fort!

EDITH (afbryter spelet, reser sig och ser på dem förtviflad. Blir stående som förstenad.

Nu bortlyftes väggen till gula huset. Man ser tre skolbänkar med gossar på; bland dem sitter officern och ser orolig och bekymrad ut. Magistern med glasögon, krita och rotting, står framför dem).

MAGISTERN (till officern). Nå, min gosse, kan du säga mig nu hur mycket är två gånger två?

OFFICERN (blir sittande; letar med smärta i sitt minne utan att finna svaret).

MAGISTERN. Du skall stiga opp när du blir frågad.

OFFICERN (plågad, reser sig). Två . . . gånger två . . . Låt mig se! . . . Det är två två!

MAGISTERN. Jaså du! Du har inte läst öfver din läxa!

Digitized by Google

OFFICERN (skamsen). Jo det har jag, men ... Jag vet hur det är, men jag kan inte säga't ...

MAGISTERN. Du ämnar svänga dig! Du vet det, men kan inte säga't. Kanske jag ska hjälpa dig! (Han luggar officern).

OFFICERN. Åh, det är rysligt, det är rysligt!

MAGISTERN. Ja det är rysligt att en så stor gosse inte har ambition ...

OFFICERN (pinad). En stor gosse, ja, jag är ju stor, mycket större än de här; jag är fullvuxen, jag har slutat skolan ... (liksom vaknande) jag är ju promoverad ... Hvarför sitter jag då här? Är jag inte promoverad?

MAGISTERN. Jo visst, men du ska' sitta och mogna, ser du. Du ska' mogna ... Är det inte rätt kanske?

OFFICERN (tar sig för pannan). Jo, det är rätt, man skall mogna ... Två gånger två ... är två, och det skall jag bevisa med ett analogibevis, det högsta af alla bevis! Hör på nu! ... Ett gånger ett är ett, alltså är två gånger två två! Ty det som gäller om det ena gäller om det andra!

MAGISTERN. Beviset är alldeles enligt logikens lagar, men svaret är orätt!

OFFICERN. Det som är efter logikens lagar kan icke vara orätt! Låtom oss pröfva! Ett uti ett går en gång, alltså går två uti två två gånger!

MAGISTERN. Alldeles rätt enligt analogibeviset. Men hur mycket är då en gånger tre!

OFFICERN. Det är tre!

MAGISTERN. Följaktligen är två gånger tre också tre!

OFFICERN (eftertänksamt). Nej, det kan inte vara rätt ... det kan inte ... eller också (sätter sig förtviflad) ... Nej, jag är inte mogen än!

Digitized by Google

MAGISTERN. Nej, du är inte mogen på långt när...

OFFICERN. Men hur länge skall jag sitta här, då?

MAGISTERN. Hur länge här? Tror du att tid och rum existerar?... Antag att tid existerar, då skall du kunna säga hvad tid är! Hvad är tid?

OFFICERN. Tid... (tänker). Jag kan inte säga't, men jag vet hvad det är: Ergo kan jag veta hur mycket två gånger två är utan att jag kan säga det! Kan magistern säga hvad tid är?

MAGISTERN. Visst kan jag det!

ALLA GOSSARNE. Säg det då!

MAGISTERN. Tid?... Ge mej si! (Blir stående orörlig med fingret på näsan). Medan vi tala flyr tiden. Alltså är tid något som flyr medan jag talar!

EN GOSSE (reser sig). Nu talar magistern och medan magistern talar, så flyr jag; alltså är jag tiden! (Flyr).

MAGISTERN. Det är alldeles rätt enligt logikens lagar!

OFFICERN. Men då är logikens lagar galna, för Nils som flydde kan icke vara tiden!

MAGISTERN. Det är också alldeles rätt enligt logikens lagar, fastän det är galet.

OFFICERN. Då är logiken galen!

MAGISTERN. Det ser verkligen så ut! Men är logiken galen, då är hela världen galen... och då skall själfva fan sitta här och lära er galenskaper!... Är det någon som bjuder på en sup, så ska' vi gå och bada!

OFFICERN. Detta är en posterus prius eller bakvända världen, ty man brukar bada först och ta' badsupen sedan! Gamla stofil!

Digitized by Google

MAGISTERN. Doktorn ska' inte vara högmodig!

OFFICERN. Officern om jag får be! Jag är officer, och jag begriper inte hvarför jag sitter här och tar ovett bland skolpojkar . . .

MAGISTERN (lyfter fingret). Vi skulle mogna!

KARANTÄNMÄSTAREN (in). Karantänen börjar!

OFFICERN. Se där är du! Kan du tänka att han där låter mig sitta på skolbänken fastän jag är promoverad!

KARANTÄNMÄSTAREN. Nå, men hvarför går du inte din väg?

OFFICERN. Säg det! . . . Gå? Det är inte så godt det!

MAGISTERN. Nej, jag tänker det! Försök!

OFFICERN (till karantänmästaren). Rädda mig! Rädda mig från hans ögon!

KARANTÄNMÄSTAREN. Kom bara! . . . Kom och hjälp oss dansa . . . Vi måste dansa innan pesten bryter ut! Vi måste!

OFFICERN. Skall briggen gå då?

KARANTÄNMÄSTAREN. Först skall briggen gå! . . . Det blir ett gråtande förstås!

OFFICERN. Alltid gråt: när han kommer, och när han går! . . . Låt oss gå! (De gå ut. Magistern fortsätter tyst sin lektion).

(Jungfrurna, som stått vid danssalens fönster, draga sig ledsna ned åt bryggan; Edith, som stått förstenad vid pianot, drar sig efter).

DOTTERN (till officern). Finns då ingen lycklig människa i detta paradis?

OFFICERN. Jo, där är två nygifta! Hör på dem! (De nygifta in).

Digitized by Google

MANNEN (till hustrun). Min sällhet är så utan gräns att jag önskade dö...

HUSTRUN. Hvarför dö?

MANNEN. Emedan midt i lyckan växer ett frö till olyckan; den äter sig själf som eldslågan... den kan icke brinna evigt, utan måste slockna! denna förkänsla af slutet förintar sällheten midt på höjdpunkten.

HUSTRUN. Låt oss dö tillsammans, just nu!

MANNEN. Dö? Ja väl! Ty jag fruktar lyckan! Den bedrägliga! (De gå mot sjön).

DOTTERN (till officern). Lifvet är ondt! Det är synd om människorna!

OFFICERN. Se på den här som kommer då! Det är den mest afundade af dödliga i denna orten! (Den blinde ledes in). Han äger dessa hundra italienska villor; han äger alla dessa fjärdar, vikar, stränder, skogar, med fiskarne i vattnet, fåglarne i luften och villebrådet i skogen. Dessa tusen människor äro hans hyresgäster och solen går upp öfver hans haf och ner öfver hans länder...

DOTTERN. Nåväl, klagar han också?

OFFICERN. Ja, och med skäl, ty han kan icke se!

KARANTÄNMÄSTAREN. Han är blind!...

DOTTERN. Den mest afundade af alla!

OFFICERN. Nu skall han se briggen gå, där hans son är med!

DEN BLINDE. Jag ser icke, men jag hör! Jag hör hur ankarklon rifver i bottenleran som när man drar en metkrok ur en fisk och hjärtat följer med upp genom halsen!... Min son, mitt enda barn skall resa i främmande land på det vida hafvet; jag kan endast följa honom med mina tankar... nu hör jag kettingen gnissla ... och... det är något som fladdrar och snärtar som

Digitized by Google

tvättkläder på torkstreck... våta näsdukar kanske... och jag hör hur det hulkar och snyftar som när människor gråta... om det är småvågornas skvalp mot nåten eller om det är flickorna i stranden... de öfvergifna ... de tröstlösa... Jag frågade en gång ett barn hvarför hafvet var salt och barnet som hade en far på långresa svarade genast: hafvet är salt därför att sjömännen gråter så mycket. Hvarför gråter sjömännen så mycket då?.. Jo, svarte han, därför att de jämt ska resa bort ... Och därför torkar de alltid sina näsdukar uppe i masterna!... Hvarför gråter människan när hon är ledsen, frågade jag vidare?... Jo, sade han, därför att ögonglasen skola tvättas ibland för att man skall se klarare!... (Briggen har gått till segel och glider bort; flickorna i stranden vifta med näsdukar och torka ömsom tårarne. Nu hissas på signalstället från förmasten signalen "ja", en röd kula på hvit botten! Alice viftar jublande till svar).

DOTTERN (till officern). Hvad betyder den flaggan?

OFFICERN. Den betyder "ja". Det är löjtnantens "jaord" i rödt, som det röda hjärtblodet, ritadt på himlens blåa duk!

DOTTERN. Hur ser "nej" ut då?

OFFICERN. Det är blått som det skämda blodet i de blå ådrorna... men se hvad Alice jublar?

DOTTERN. Och hvad Edith gråter!...

DEN BLINDE. Råkas och skiljas! Skiljas och råkas! Det är lifvet! Jag råkade hans mor! Och så gick hon! Sonen hade jag kvar; nu gick han!

DOTTERN. Han kommer väl igen!...

DEN BLINDE. Hvem är som talar till mig? Jag har hört den rösten förr, i mina drömmar, i min ungdom när sommarlofvet började, i min nygiftastid, när

Digitized by Google

mitt barn föddes; hvarje gång lifvet log hörde jag den rösten, som en sunnan-susning, som ett harp-ackord uppifrån, såsom jag föreställer mig änglahälsningen julnatten . . .

ADVOKATEN (in, går fram till den blinde och hviskar).

DEN BLINDE. Jaså!

ADVOKATEN. Jo, så är det! (Fram till dottern) . . . Nu har du sett det mesta, men du har icke pröfvat det värsta.

DOTTERN. Hvad kan det vara!

ADVOKATEN. Gentagelsen . . . Omtagningar! . . . Gå tillbaks! Få bakläxa! . . . Kom!

DOTTERN. Hvart?

ADVOKATEN. Till dina plikter!

DOTTERN. Hvad är det?

ADVOKATEN. Det är allt hvad du fasar för! Allt hvad du icke vill och måste! Det är att afstå, försaka, umbära, gå ifrån . . . allt oangenämt, vidrigt, plågsamt . . .

DOTTERN. Finns det icke angenäma plikter?

ADVOKATEN. De bli angenäma när de äro uppfyllda . . .

DOTTERN. När de icke finnas mera . . . Plikt är således allt oangenämt! Hvad är då det angenäma?

ADVOKATEN. Det angenäma är synd.

DOTTERN. Synd?

ADVOKATEN. Som skall straffas, ja! Har jag haft en angenäm dag och afton, så har jag helveteskval och ondt samvete dagen efter.

DOTTERN. Så sällsamt!

ADVOKATEN. Jo, jag vaknar på morgonen med hufvudvärk; och så börjar gentagelsen, den perversa gentagelsen dock. På så sätt att allt som i går afton

Digitized by Google

var vackert, angenämt, kvickt, i dag på morgonen i minnet framställer sig som fult, vidrigt, dumt. Nöjet liksom ruttnar, och glädjen faller sönder. Det mänskorna kalla framgång blir alltid anledningen till nästa motgång. De framgångar jag haft i mitt lif blefvo min undergång. Mänskorna hafva nämligen en instinktiv fasa för andras välgång; de tycker att det är orättvist af ödet att gynna en, och därför söka de återställa jämvikten genom att rulla stenar på vägen. Att ha talang är lifsfarligt, ty man kan lätt råka svälta ihjäl! ... Emellertid, återvänd till dina plikter, eller stämmer jag dig, och vi gå igenom alla tre instanserna, en, två, tre!

DOTTERN. Återvända? Till plåtkaminen med kålgrytan, barnkläderna ...

ADVOKATEN. Jaha! Vi ha stortvätt i dag, vi ska' nämligen tvätta alla näsdukarne ...

DOTTERN. Åh, skall jag ta om'et igen?

ADVOKATEN. Hela lifvet är bara omtagningar ... Se på magistern därinne ... Han promoverades i går, fick lagerkrans och kanonskott, besteg parnassen och omfamnades af monarken ... och i dag börjar han om skolan igen, frågar hur mycket är två gånger två, och därmed håller han på tills han dör ... Emellertid, kom tillbaka, till ditt hem!

DOTTERN. Då dör jag hellre!

ADVOKATEN. Dör? Det får man inte! Ty först är det vanhederligt, till den grad att ens lik blir skymfadt, och sedan ... blir man osalig! ... det är dödssynd!

DOTTERN. Det är inte lätt att vara människa!

ALLA. Bra!

DOTTERN. Jag återvänder icke till förnedringen och

Digitized by Google

smutsen med er! ... Jag vill dit upp hvarifrån jag kommit, men ... först skall dörren öppnas att jag får veta hemligheten ... Jag vill att dörren öppnas!

ADVOKATEN. Då måste du återvända på dina spår, gå samma väg tillbaka, och utstå alla processens vedervärdigheter, omtagningar, omskrifningar, upprepningar ...

DOTTERN. Så må det ske, men jag går först ut i ensamheten och ödemarken att återfinna mig! Vi ses igen! (Till diktaren). Följ mig! (Jämmerrop från fonden i fjärran). O, ve! O, ve! — O, ve!

DOTTERN. Hvad var det?

ADVOKATEN. Det är de osälla på Skamsund!

DOTTERN. Hvarför klaga de mer än eljes, i dag?

ADVOKATEN. Därför att solen skiner här, därför att det är musik här, dans här, ungdom här! Då känna de sina lidanden så mycket djupare.

DOTTERN. Vi måste befria dem!

ADVOKATEN. Försök! Det kom en gång en befriare, men han blef hängd på kors!

DOTTERN. Af hvem?

ADVOKATEN. Af alla rätt-tänkande!

DOTTERN. Hvilka äro de?

ADVOKATEN. Känner du icke alla de rätt-tänkande? Då skall du få känna dem!

DOTTERN. Var det de som vägrade dig promotion?

ADVOKATEN. Ja!

DOTTERN. Då känner jag dem!

Ridå.

Digitized by Google

En strand vid Medelhafvet. Till vänster i förgrunden synes en hvit mur, öfver hvilken fruktbärande orangeträd sticka upp. I fonden villor och Casino med terrass. Till höger ett stort upplag af stenkol med två skottkärror. I fonden till höger en flik af det blåa hafvet.

Två kolbärare nakna till midjan, svarta i ansiktet, om händerna och de nakna delarne af kroppen, sitta förtvifiade på hvar sin skottkärra.

Dottern och Advokaten i fonden.

DOTTERN. Detta är paradiset!

1:A KOLBÄRAREN. Detta är helvetet!

2:A KOLBÄRAREN. Förtiåtta grader i skuggan!

1:A KOLBÄRAREN. Ska vi gå i sjön?

2:A KOLBÄRAREN. Då kommer polisen! Får inte bada här!

1:A KOLBÄRAREN. Kan man inte få ta en frukt från trädet?

2:A KOLBÄRAREN. Nej, då kommer polisen.

1:A KOLBÄRAREN. Men jag kan inte arbeta i denna hetta; jag går ifrån alltsammans.

2:A KOLBÄRAREN. Då kommer polisen och tar dig! ... (Paus). Och för öfrigt blir du utan mat...

1:A KOLBÄRAREN. Utan mat? Vi som arbetar mest, få äta minst; och de rika som inte göra någonting de ha mest!... Skulle man inte — utan att gå sanningen för när — kunna påstå att det är orättvist?... Hvad säger gudarnes dotter där?

DOTTERN. Jag är svarslös!... Men säg, hvad har du gjort efter du är så svart och din lott så hård?

1:A KOLBÄRAREN. Hvad vi ha gjort! Vi ha blifvit födda af fattiga och tämligen dåliga föräldrar... Kanske straffade ett par gånger!

Digitized by Google

DOTTERN. Straffade?

1:A KOLBÄRAREN. Ja; de ostraffade sitta däroppe i Casino och spisa åtta rätter med vin.

DOTTERN (till advokaten): Kan det vara sant?

ADVOKATEN. I stort sedt, ja!...

DOTTERN. Du menar att hvarje människa någon gång gjort sig förtjänt af fängelse?

ADVOKATEN. Ja!

DOTTERN. Äfven du?

ADVOKATEN. Ja!

DOTTERN. Är det sant att de arma icke få bada i hafvet här?

ADVOKATEN. Ja; icke ens med kläderna på! Endast de som ärna dränka sig, slippa betala. Men de lära få stryk oppe i poliskammarn!

DOTTERN. Kunna de inte gå utanför byn och bada, ut på landet?

ADVOKATEN. Det finns inget land, allt är inhägnadt!

DOTTERN. Ut i det fria, menar jag!

ADVOKATEN. Det finns inget fritt, allt är upptaget!

DOTTERN. Själfva hafvet, det stora vida...

ADVOKATEN. Allt! Du får inte gå med en båt på hafvet och lägga i land utan att det skrifs opp och tas betaldt. Det är vackert!

DOTTERN. Detta är icke paradiset!

ADVOKATEN. Nej, det lofvar jag!

DOTTERN. Hvarför gör människorna ingenting för att förbättra sin ställning...

ADVOKATEN. Jo visst gör de, men alla förbättrare sluta i fängelse eller på dårhus...

DOTTERN. Hvem sätter dem i fängelse?

ADVOKATEN. Alla rätt-tänkande, alla hederliga...

Digitized by Google

DOTTERN. Hvem sätter dem på dårhus?

ADVOKATEN. Deras egen förtviflan att se det hopplösa i sträfvandet!

DOTTERN. Har ingen kommit på den tanken att det af hemliga grunder skall vara som det är?

ADVOKATEN. Jo, de som ha det bra, tänka alltid så!

DOTTERN. Att det är bra som det är? . . .

1:A KOLBÄRAREN. Och likvisst äro vi samhällets fundamenter; om Ni inte får något kol buret, så slocknar spisen i köket, cheminén i våningen, maskinen i fabriken; då slocknar ljuset på gatan, i butiken, i hemmet; mörker och köld faller öfver er . . . och därför svettas vi som i helvetet för att bära det svarta kolet . . . Hvad gen I oss igen?

ADVOKATEN (till dottern). Hjälp dem . . . (Paus). Att det inte kan bli alldeles lika för alla, det förstår jag, men att det kan få vara så olika??

HERRN och FRUN gå öfver scenen.

FRUN. Kommer du och spelar ett parti?

HERRN. Nej, jag måste gå lite för att kunna äta middag!

1:A KOLBÄRAREN. För att kunna äta middag?

2:A KOLBÄRAREN. För att kunna . . .? (Barnen in; skrika af fasa när de få se de svarta arbetarne).

1:a KOLARBETAREN. De skriker, när de få se oss! De skriker . . .

2:a KOLARBETAREN. Fyffan! . . . Vi få väl dra fram schavotterna snart och operera den här ruttna kroppen . . .

1:a KOLARBETAREN. Fyffan! säger jag med! Tvi!

ADVOKATEN (till dottern). Nog är det galet! Människorna äro inte så dåliga . . . utan . . .

DOTTERN. Utan . . .?

ADVOKATEN. Utan administrationen . . .

Digitized by Google

DOTTERN (döljer ansiktet och går). Detta är icke paradiset!

KOLARBETARNE. Nej, det är helvetet, är det!

Ridå.

Fingalsgrottan. Långa, gröna böljor slå sakta in i grottan; i förgrunden vaggar en rödmålad ljudboj på vågen, dock utan att bojen ljuder förrän på angifvet ställe. Vindarnes musik. Vågornas musik.

DOTTERN och DIKTAREN.

DIKTAREN. Hvart har du fört mig?

DOTTERN. Långt från människobarnens sorl och jämmer, vid världshafvets yttersta, till denna grotta som vi kalla med namnet Indras Öra, emedan himladrotten här säges lyssna till de dödliges klagomål!

DIKTAREN. Huru? Här?

DOTTERN. Ser du ej hur denna grotta är byggd som en snäcka? Jo, du ser det. Vet du ej att ditt öra är byggdt som en snäcka? Du vet, men har ej tänkt på det. (Hon tar upp en snäcka från stranden). Har du ej som barn hållit en snäcka för örat och hört . . . hört ditt hjärtblod susa, dina tankars sorl i hjärnan, bristningen af tusen små utnötta trådar i din kropps väfnader . . . Detta hör du i den lilla snäckan, föreställ dig då hvad som skall höras i denna stora! . . .

DIKTAREN (lyss). Jag hör intet annat än vindens sus . . .

DOTTERN. Då blir jag dess tolk! Hör! Vindarnes klagan. (Reciterar vid svag musik).

Digitized by Google

Födda under himmelens skyar
Jagades vi af Indras jungeldar
Ner på den stoftiga jorden . . .
Åkrarnes strö solkade våra fötter;
Landsvägarnes damm,
Städernas rökar,
Onda andedräkter,
Matos och vinångor
Måtte vi fördraga . . .
Ut på vida hafvet sträckte vi
Att lufta våra lungor,
Skaka våra vingar,
Och tvätta våra fötter.
Indra, Himmelens Herre,
Hör oss!
Hör när vi sucka!
Jorden är icke ren,
Lifvet är icke godt,
Mänskorna icke onda,
Icke goda heller.
De lefva som de kunna,
En dag om sänder.
Stoftets söner i stoft vandra,
Af stoftet födda
Till stoft varda de.
Fötter att trampa fingo de,
Vingar icke.
Dammiga blifva de,
Är skulden deras
Eller din?

DIKTAREN. Så hörde jag en gång . . .

DOTTERN. Tyst! Vindarne sjunga än! (Reciterar vid svag musik).

Digitized by Google

Vindarne, vi luftens barn,
Föra mänskornas klagan.
Hörde du oss
I skorstenspipan om höstkväll
I kaklugnsluckorna,
I fönsterspringan,
Då regnet grät ute på takplåtarne,
Eller i vinterkväll
I snöig furuskog
På blåsiga hafvet
Hörde du jämmer och kvidan
I segel och tåg . . .
Det är vi, vindarne,
Luftens barn,
Som ur människobröst
Dem vi gått igenom,
Lärt oss dessa kvalens toner . . .
I sjukrum, på slagfält,
I barnkamrar mest
Där nyfödda kvida,
Klaga, skrika
Af smärtan att vara till.
Det är vi, vi, vindarne
Som hvina och vinsla
Ve! ve! ve!

DIKTAREN. Mig synes att jag förr . . .

DOTTERN. Tyst! Vågorna sjunga. (Reciterar vid svag musik).

Det är vi, vi, vågorna,
Som vagga vindarne
Till hvila!
Gröna vaggor, vi vågor.

Digitized by Google

Våta äro vi, och salta;
Likna eldens lågor;
Våta lågor äro vi.
Släckande, brännande,
Tvättande, badande,
Alstrande, aflande.
Vi, vi, vågorna,
Som vagga vindarne
Till hvila!

DOTTERN. Falska vågor och trolösa; allt hvad på jorden icke brännes, det dränkes — i vågorna. — Se här (visar på en skräphög). Se här hvad hafvet röfvat och krossat... Galjonsbilderna återstå endast af de sjunkna skeppen... och namnen: Rättvisan, Vänskapen, Gyllne Freden, Hoppet — det är allt som återstår af Hoppet... det bedrägliga Hoppet!... Lästänger, årtullar, öskar! Och se: lifbojen... han räddade sig själf, men lät den nödställda förgås!

DIKTAREN (letar i skräphögen). Skeppet Rättvisans namnbräda är här. Det var samma ett som lämnade Fagervik med den Blindes son. Alltså sjunkit! Och där ombord var Alice's fästman, Ediths hopplösa kärlek.

DOTTERN. Den Blinde? Fagervik? Det måtte jag ha drömt! Och Alice's fästman, fula Edith, Skamsund och karantänen, svafvel och karbol, promotionen i kyrkan, advokatkontoret, korridoren och Victoria, Det växande slottet och officern... Det har jag drömt...

DIKTAREN. Det har jag diktat en gång!

DOTTERN. Då vet du hvad dikt är...

DIKTAREN. Då vet jag hvad dröm är... Hvad är dikt?

DOTTERN. Ej verklighet, men mer än verklighet... ej dröm, men vakna drömmar...

Digitized by Google

DIKTAREN. Och mänskobarnen tro att vi diktare blott leka ... hitta på och finna upp!

DOTTERN. Väl är det min vän, ty eljes skulle världen läggas öde af brist på uppmuntran. Alla skulle ligga på rygg och titta åt himlen; ingen skulle ta i tu med plog och spade, hyfvel eller hacka.

DIKTAREN. Detta talar du, Indras dotter, du som till hälften hör hemma därofvan ...

DOTTERN. Du har rätt att förebrå mig; jag har gått för länge här nere och badat gyttjebad som du ... Mina tankar kunna icke flyga mer; lera på vingarne ... jord på fötterna ... och jag själf ... (lyfter armarna) jag sjunker, sjunker ... Hjälp mig, fader, himmelens Gud! (Tystnad). Jag hör ej mer hans svar! Etern bär icke fram ljudet från hans läppar till mitt öras snäcka ... silfvertråden har brustit ... Ve, jag är jordbunden!

DIKTAREN. Ämnar du stiga ... snart?

DOTTERN. Så fort jag bränt stoftet ... ty oceanens vatten kan icke rena mig. Hvi spörjer du så?

DIKTAREN. Därför att ... jag har en bön ... en böneskrift ...

DOTTERN. Hvad för en böneskrift ...

DIKTAREN. En mänsklighetens böneskrift till världens härskare, uppsatt af en drömmare!

DOTTERN. Att framlämnas af? ...

DIKTAREN. Af Indras dotter ...

DOTTERN. Kan du säga din dikt?

DIKTAREN. Jag kan.

DOTTERN. Säg den då!

DIKTAREN. Bättre du!

DOTTERN. Hvar läser jag den?

DIKTAREN. I mina tankar, eller här! (Lämnar en pappersrulle).

Digitized by Google

DOTTERN (mottager papperet, men läser utantill). Väl, så skall jag säga den!

DOTTERN.

"Hvarför födes du med smärta,
Hvarför plågar du din moder,
Mänskobarn, när du skall skänka
Henne modersfröjden,
Fröjden öfver alla fröjder?
Hvarför vaknar du till lifvet,
Hvarför hälsar du på ljuset,
Med ett skrik af ondska och af smärta?
Hvarför ler du ej mot lifvet,
Mänskobarn, då lifvets gåfva
Skall ju vara glädjen själf?
Hvarför födas vi likt djuren,
Vi af gudastam och mänskoätt?
Anden kräfde dock en annan klädnad
Än den här af blod och smuts!
Skall Guds afbild ömsa tänder..."
... Tyst! förvetne... verket klandre icke mästarn!
Lifvets gåta löste ingen än!...
"Och så börjar vandringsloppet
Öfver törne, tistel, stenar;
Går det någon gång på banad väg
Kallas genast den förbjuden;
Plockar du en blomma, straxt
Får du veta att den äges af en annan;
Stänges vägen af en åker
Och du måste fram din färd,
Trampar du i andras gröda;
Andra trampa sen i din,
För att göra skillnan mindre!

Digitized by Google

Hvarje glädje som du njuter
Bringar alla andra sorg,
Men din sorg gör ingen glädje,
Därför är det sorg på sorg!
Så går färden till din död
Som tyvärr blir andras bröd!"

— — —

Är det så du ämnar nalkas,
Stoftets son, den allerhögste . . .?

DIKTAREN.

Hur skall stoftets son väl finna
Ord nog ljusa, rena, lätta,
Att från jorden kunna stiga . . .
Gudabarn, vill du vår klagan
Sätta öfver i det språk
De Odödlige bäst fatta?

DOTTERN. Jag vill!

DIKTAREN (antyder bojen). Hvad är det som flyter där? . . . En boj?

DOTTERN. Ja!

DIKTAREN. Den liknar en lunga med ett struphufvud!

DOTTERN. Det är hafvets väktare. När fara är å färde, sjunger den.

DIKTAREN. Mig synes hafvet stiger och sjöarne börja gå . . .

DOTTERN. Olikt är det icke!

DIKTAREN. Ve! Hvad ser jag? Ett skepp utanför refvet.

DOTTERN. Hvilket skepp kan det vara?

DIKTAREN. Jag tror, det är spökskeppet.

DOTTERN. Hvad är det?

DIKTAREN. Flygande Holländaren.

Digitized by Google

DOTTERN. Den? Hvarför straffas han så hårdt, och hvarför tar han ej i land?

DIKTAREN. Därför att han hade sju otrogna hustrur.

DOTTERN. Skall han straffas för det?

DIKTAREN. Ja! Alla rätt-tänkande dömde honom ...

DOTTERN. Underliga värld! ... Hur kan han befrias från bannet då?

DIKTAREN. Befrias? Man aktar sig väl att befria ...

DOTTERN. Hvarför?

DIKTAREN. Därför, att ... Nej, det är icke Holländarn! Det är ett vanligt skepp som är i nöd! ... Hvarför skriker icke bojen nu? ... Se hafvet stiger, sjön går hög; snart äro vi stängda i grottan! ... Nu ringer det i skeppsklockan! — Snart får vi en galjonsbild till ... Skrik, boj, gör din plikt, väktare ... (Bojen sjunger ett fyrstämmigt kvin-sext-ackord liknande mistlurar) ... Besättningen vinkar åt oss ... men vi själfva förgås!

DOTTERN. Vill du icke befrielsen?

DIKTAREN. Jo visst, visst vill jag, men inte nu ... och inte i vatten!

BESÄTTNINGEN (sjunger fyrstämmigt) Krist Kyrie!

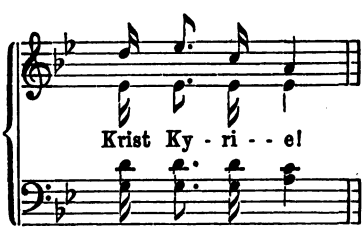

DIKTAREN. Nu ropa de och hafvet ropar! Men ingen hör.

BESÄTTNINGEN (som förut). Krist Kyrie!

DOTTERN. Hvem kommer därute?

Digitized by Google

DIKTAREN. Gångande på vattnet? Det är bara en som går på vattnet — Petrus, hälleberget, är det inte, ty han sjönk som en sten ... (Ett hvitt sken synes utpå hafvet).

BESÄTTNINGEN. Krist Kyrie!

DOTTERN. Är detta Han?

DIKTAREN. Det är han, den korsfäste ...

DOTTERN. Hvarför — säg mig, hvarför blef han nu korsfäst?

DIKTAREN. Därför att han ville befria ...

DOTTERN. Hvilka — jag har glömt det — hvilka korsfäste honom?

DIKTAREN. Alla rätt-tänkande.

DOTTERN. Hvilken underlig värld!

DIKTAREN. Hafvet stiger! Mörkret öfverfaller oss ... Stormen ökas ...

BESÄTTNINGEN (ger ett anskri).

DIKTAREN. Besättningen skriker af fasa, när de få se sin räddare ... Och nu ... de springa öfver bord, af fruktan för frälsaren ...

BESÄTTNINGEN (ger ett nytt anskri).

DIKTAREN. Nu skrika de för att de skola dö! Skriker när de föds och skriker när de dör! (De stigande vågorna hota att dränka dem i grottan).

DOTTERN. Om jag vore viss på att det är ett skepp ...

DIKTAREN. I sanning ... jag tror icke det är ett skepp ... det är ett tvåvåningshus, med träd utanför ... och ... telefontorn ... ett torn som räcker upp i skyarne ... Det är det moderna Babels torn som sänder trådar ditupp — för att meddela de öfre ...

DOTTERN. Barn, mänskotanken behöfver ingen mellantråd för att flytta sig, ... den frommes bön tränger genom väldarne ... Det är bestämdt intet Babelstorn, ty vill du bestorma himlen, så bestorma den med dina böner!

Digitized by Google

DIKTAREN. Nej, det är intet hus ... intet telefontorn ... ser du det?

DOTTERN. Hvad ser du?

DIKTAREN. Jag ser en hed i snö, en exercished ... vintersolen skiner bakom en kyrka på kullen, och tornet kastar sin långa skugga på snön ... nu kommer en trupp soldater marscherande på heden; de marschera på tornet, uppför spiran; nu äro de på korset, men jag förnimmer det som om den första, hvilken trampar på tuppen, måste dö ... nu nalkas de ... korpralen som går i spetsen ... haha! det kommer ett moln farande öfver heden, förbi solen förstås ... nu är det borta alltihop ... molnets vatten släckte solens eld! — Solens ljus skapte tornets mörkerbild, men molnets mörkerbild kväfde tornets mörkerbild ...

(Under det ofvanstående talats har scenen åter förändrats till teaterkorridoren).

DOTTERN (till portvakterskan). Har Lordkanslern anländt ännu?

PORTVAKTERSKAN. Nej!

DOTTERN. Dekanerna då?

PORTVAKTERSKAN. Nej!

DOTTERN. Kalla dem då, genast, ty dörren skall öppnas ...

PORTVAKTERSKAN. Är det så angeläget?

DOTTERN. Ja, det är! Ty det finns en misstanke om att världsgåtans lösning skall ligga förvarad därinne! Kalla Lordkanslern och de fyra fakulteternas dekaner, alltså!

PORTVAKTERSKAN (hvisslar i en pipa).

DOTTERN. Och glöm inte glasmästarn med diamanten, för eljes blir det intet af!

TEATERFOLKET (in från vänster som i början af spelet).

Digitized by Google

OFFICERN (in från fonden i redingot och cylinder med en rosenbukett i handen, strålande glad). Victoria!

PORTVAKTERSKAN. Fröken kommer strax!

OFFICERN. Det är bra! Kaleschen väntar, bordet är dukadt, champagnen ligger på is... Får jag omfamna Er, fru. (Omfamnar portvakterskan). Victoria!

EN KVINNORÖST UPPIFRÅN (sjunger). Jag är här!

OFFICERN (börjar vandra). Väl! Jag väntar.

DIKTAREN. Mig tyckes att jag upplefvat detta förr...

DOTTERN. Mig äfven.

DIKTAREN. Kanske jag drömt det.

DOTTERN. Eller diktat det, kanske?

DIKTAREN. Eller diktat det.

DOTTERN. Då vet du hvad dikt är.

DIKTAREN. Då vet jag hvad dröm är.

DOTTERN. Mig tyckes att vi stått någon annanstans och sagt dessa ord förr.

DIKTAREN. Då kan du snart räkna ut hvad verklighet är!

DOTTERN. Eller dröm!

DIKTAREN. Eller dikt!

(Lordkanslern. Dekanus för teologiska-, filosofiska-, medicinska-, juridiska fakulteterna).

LORDKANSLERN. Det är frågan om dörrn förstås! — Hvad menar Dekanus i Teologiska fakulteten?

DEKANUS FÖR TEOL. F. Jag menar icke, utan jag tror... credo...,

DEKANUS FÖR FIL. F. Jag anser...,

DEKANUS FÖR MEDIC. F. Jag vet...,

DEKANUS FÖR JURID. F. Jag betviflar, tills jag fått bevis och vittnen!

LORDKANSLERN. Nu ska de gräla igen!... Hvad tror då först Teologen?

Digitized by Google

TEOL. Jag tror att denna dörr icke får öppnas, emedan den döljer farliga sanningar . . .

FILOS. Sanningen är aldrig farlig.

MEDIC. Hvad är sanning?

JURID. Det, som kan bevisas med två vittnen.

TEOL. Med två falska vittnen kan allting bevisas — för en lagvrängare.

FILOS. Sanningen är vishet, och visheten, vetandet är filosofien själf . . . Filosofien är vetenskapernas vetenskap, vetandets vetande, och alla andra vetenskaper äro filosofiens tjänare.

MEDIC. Den enda vetenskap är naturvetenskapen, filosofien är ingen vetenskap. Det är bara tomma spekulationer.

TEOL. Bravo!

FILOS. (till Teol). Du säger bravo! Hvad är du för slag? Du är allt vetandes arffiende, du är motsatsen mot vetenskap, du är okunnigheten och mörkret . . .

MEDIC. Bravo!

TEOL. (till Medic.). Du säger bravo, du, som inte ser längre än näsan räcker i förstoringsglaset, du som bara tror på dina bedrägliga sinnen, på ditt öga till exempel, som kan vara långsynt, kortsynt, blindt, skumögdt, vindögdt, enögdt, färgblindt, rödblindt, grönblindt . . .

MEDIC. Dumbom!

TEOL. Åsna! (De brasa ihop).

LORDKANSLERN. Stilla! Inte skall den ena korpen hacka öga ur den andra.

FILOS. Om jag skulle välja emellan de där två, Teologin och Medicin, så valde jag — ingen!

JURID. Och skulle jag sitta domare öfver er andra tre, så fällde jag — er alla! . . . Ni kan ju inte bli ense

Digitized by Google

i någon enda punkt, och har aldrig kunnat det. — Till saken, åter! Hvilka äro Lordkanslerns åsikter om denna dörr och dess öppnande?

LORDKANSLERN. Åsikter? Jag har inga åsikter Jag är bara tillsatt af regeringen att se efter det ni inte bryter armar och ben af hvarandra i konsistorium ... medan ni uppfostrar ungdomen. Åsikter? Nej, jag aktar mig, jag, för åsikter. Jag hade en gång några stycken, men de blefvo genast vederlagda; åsikter bli genast vederlagda — af motståndaren förstås! ... Kanske vi nu få öppna dörren, äfven med risk att den döljer farliga sanningar?

JURID. Hvad är sanning? Hvar är sanningen?

TEOL. Jag är sanningen och lifvet ...

FILOS. Jag är vetandets vetande ...

MEDIC. Jag är det exakta vetandet ...

JURID. Jag betviflar! (De brasa ihop).

DOTTERN. Ungdomens lärare, blygs!

JURID. Lordkansler, regeringens ombud, lärarekårens hufvud, beifra denna kvinnas förseelse! Hon har bedt er blygas, det är skymf, och hon har kallat er i försmädlig ironisk bemärkelse ungdomens lärare och det är smädligt tal.

DOTTERN. Arma ungdom!

JURID. Hon beklagar ungdomen, det är att anklaga oss. Lordkansler, beifra förseelsen!

DOTTERN. Ja, jag anklagar er, er i gemen att så tvifvel och tvedräkt i de ungas sinnen.

JURID. Hör, hon väcker själf tvifvel om vår auktoritet hos de unga, och så anklagar hon oss att väcka tvifvel. Är det inte en brottslig handling, frågar jag alla rätt-tänkande?

ALLA RÄTT-TÄNKANDE. Jo, det är brottsligt.

Digitized by Google

JURID. Alla rätt-tänkande människor ha dömt dig! — Gå i frid med din vinning! Eljes . . .

DOTTERN. Min vinning? — Eljes? Eljes hvad?

JURID. Eljes blir du stenad.

DIKTAREN. Eller korsfäst.

DOTTERN. Jag går. Följ mig, och du skall få veta gåtan.

DIKTAREN. Hvilken gåta?

DOTTERN. Hvad menade han med "min vinning?" . . .

DIKTAREN. Troligen ingenting. Det är sådant vi kallar prat. Han pratade.

DOTTERN. Men han kränkte mig djupast med det!

DIKTAREN. Därför sa' han väl det också . . . Sådana äro människorna.

ALLA RÄTT-TÄNKANDE. Hurrah! Dörren är öppnad!

LORDKANSLERN. Hvad doldes bakom dörren?

GLASMÄSTAREN. Jag kan inte se någonting.

LORDKANSLERN. Han kan inte se någonting, nej, det tror jag det! . . . Dekanerna! Hvad doldes bakom dörren?

TEOL. Intet! Det är världsgåtans lösning . . . Af intet skapade Gud i begynnelsen himmel och jord.

FILOS. Af intet blir intet.

MEDIC. Bosch! Det är intet.

JURID. Jag betviflar. Och här föreligger ett bedrägeri. Jag vädjar till alla rätt-tänkande!

DOTTERN (till Diktaren). Hvilka äro de rätt-tänkande?

DIKTAREN. Ja, säg det, den som kan. Alla rätt-tänkande är oftast bara en person. I dag är det jag och de mina, i morgon är det du och de dina. — Det utnämns man till, eller rättare det utnämner man sig till.

ALLA RÄTT-TÄNKANDE. Man har bedragit oss!

Digitized by Google

LORDKANSLERN. Hvem har bedragit er?

ALLA RÄTT-TÄNKANDE. Dottern!

LORDKANSLERN. Vill Dottern vara god och säga oss hvad hon menat med denna dörröppning?

DOTTERN. Nej, go vänner! Om jag sade't, skullen I icke trot.

MEDIC. Det är ju intet.

DOTTERN. Du sade't. — Men du förstod det intet!

MEDIC. Det är bosch hvad hon säger.

ALLA. Bosch!

DOTTERN (till Diktaren). Det är synd om dem.

DIKTAREN. Menar du allvar?

DOTTERN. Alltid allvar.

DIKTAREN. Finner du synd om de rätt-tänkande också?

DOTTERN. Kanske mest om dem.

DIKTAREN. Om de fyra fakulteterna också?

DOTTERN. Äfven, och icke minst! Fyra hufven fyra sinnen, på en kropp! Hvem har skapat det monstret?

ALLA. Hon svarar icke!

LORDKANSLERN. Slå henne då!

DOTTERN. Jag har svarat.

LORDKANSLERN. Hör hon svarar.

ALLA. Slå henne! Hon svarar.

DOTTERN. Antingen hon svarar, eller icke svarar: slå henne! ... Kom, Siare, skall jag — långt härifrån! — säga dig gåtan — men ute i ödemarken där ingen hör oss, ingen ser oss! Ty ...

ADVOKATEN (fram, tar Dottern i armen). Har du glömt dina plikter?

DOTTERN. Åh Gud, nej! Men jag har högre plikter.

ADVOKATEN. Och ditt barn?

DOTTERN. Mitt barn! hvad mer?

Digitized by Google

ADVOKATEN. Ditt barn ropar efter dig.

DOTTERN. Mitt barn! Ve jag är jordbunden!... Och denna plåga i mitt bröst, denna ångest... hvad är det?

ADVOKATEN. Vet du icke?

DOTTERN. Nej!

ADVOKATEN. Det är samvetskvalen.

DOTTERN. Är der samvetskvalen?

ADVOKATEN. Ja! Och de infinna sig efter hvarje försummad plikt, efter hvarje nöje, äfven det oskyldigaste, om det nu finns oskyldiga nöjen, hvilket är tvifvelaktigt; och efter hvarje lidande man tillfogat sin nästa.

DOTTERN. Och det gifs ingen bot?

ADVOKATEN. Jo, men bara en! Det är att genast uppfylla plikten...

DOTTERN. Du ser ut som en demon när du nämner ordet plikt! — Men när man som jag har två plikter att fylla?

ADVOKATEN. Så fyller man först den ena, sen den andra!

DOTTERN. Den högsta först... därför, se efter mitt barn, du, så skall jag fylla min plikt...

ADVOKATEN. Ditt barn lider af saknaden... kan du veta att en människa lider för dig?

DOTTERN. Nu fick jag ofrid i min själ... den gick i tu och det sliter åt två håll!

ADVOKATEN. Det är lifvets små disharmonier, ser du!

DOTTERN. Ah, hvad det sliter!

DIKTAREN. Anade du hvad jag spridt sorg och förödelse genom uppfyllandet af min kallelse, märk kallelse, som är den högsta plikten, skulle du icke vilja ta mig i handen!

DOTTERN. Hur så?

Digitized by Google

DIKTAREN. Jag hade en far hvilken byggt sitt hopp på mig såsom enda sonen, hvilken skulle fortsätta hans affär... Jag rymde från handelsinstitutet... Min far grämde ihjäl sig. Min mor ville ha mig till religiös... jag kunde icke bli religiös... hon försköt mig... Jag hade en vän, som understödt mig i nödens hårda tider... Vännen uppträdde som tyrann mot dem jag talade för och sjöng för. Jag måste stöta ner min vän och välgörare för att rädda min själ! Sen dess har jag ingen ro mer; människorna kalla mig ärelös, afskum, det hjälper icke att mitt samvete säger: du har gjort rätt, ty nästa stund säger samvetet: du har gjort orätt! Sådant är lifvet.

DOTTERN. Följ mig ut i ödemarken!

ADVOKATEN. Ditt barn!

DOTTERN (antyder alla närvarande). Här äro mina barn! En och en äro de snälla, men bara de råka ihop, så kifvas de och bli till demoner... Farväl!

Utanför slottet samma dekoration som 1:a tablån i 1:a akten. Men marken nedanför slottsgrunden är nu täckt med blommor (Blå Stormhatt, Aconitum). På slottets tak längst upp på lanterninen syns en Chrysanthemumknopp färdig att slå ut. Slottsfönstren äro illuminerade med stearinljus.

DOTTERN och DIKTAREN.

DOTTERN. Stunden är icke aflägsen då jag med eldens hjälp skall stiga till etern igen... Det är detta ni kallar att dö och som I nalkens med fruktan.

DIKTAREN. Fruktan för det okända.

DOTTERN. Som I kännen.

DIKTAREN. Hvem känner det?

DOTTERN. Alla! Hvarför tron I icke era profeter?

Digitized by Google

DIKTAREN. Profeter ha alltid varit misstrodda; hur kommer det sig? — Och "om Gud har talat, hvarför tro då icke människorna?" Hans öfvertygande makt borde vara oemotståndlig!

DOTTERN. Har du alltid tviflat?

DIKTAREN. Nej! Jag har haft vissheten många gånger; men efter en tid gick den sin väg, som en dröm när man vaknar!

DOTTERN. Det är icke lätt att vara människa!

DIKTAREN. Du inser och erkänner det? . . .

DOTTERN. Ja!

DIKTAREN. Hör du! Var det icke Indra som en gång sände sin son hit ner för att höra mänskligheten klagomål?

DOTTERN. Jo, det var! Hur blef han mottagen?

DIKTAREN. Hur fyllde han sin mission? för att svara med en fråga.

DOTTERN. För att svara med en annan . . . Blef icke människans ställning förbättrad efter hans besök på jorden? Svara sanningsenligt!

DIKTAREN. Förbättrad? . . . Jo litet! Mycket litet! . . . Men, i stället för att fråga: Vill du säga mig gåtan?

DOTTERN. Ja! Men till hvad gagn? Du tror mig ju icke!

DIKTAREN. Dig vill jag tro, ty jag vet hvem du är!

DOTTERN. Nåväl jag skall säga!

I tidernas morgon innan solen lyste, gick Brama, den gudomliga urkraften, och lät förleda sig af Maja, världsmodren, till att föröka sig. Detta det gudomliga urämnets beröring med jordämnet var himlens syndafall. Världen, lifvet och människorna äro sålunda endast ett fantom, ett sken, en drömbild . . .

DIKTAREN. Min dröm!

Digitized by Google

DOTTERN. En sanndröm!... Men, för att befrias ur jordämnet, söker Bramas afkomlingar försakelsen och lidandet... Där har du lidandet såsom befriaren... Men denna trängtan till lidandet råkar i strid med begäret att njuta, eller kärleken... förstår du än hvad kärleken är, med dess högsta fröjder i de största lidanden, det ljufvaste i det bittraste! Förstår du nu hvad kvinnan är? Kvinnan, genom hvilken synden och döden inträdde i lifvet?

DIKTAREN. Jag förstår!... Och slutet?...

DOTTERN. Det du känner... Striden mellan njutningens smärta och lidandets njutning... botgörarens kval och vällustingens fröjder...

DIKTAREN. Alltså strid?

DOTTERN. Strid mellan motsatser alstrar kraft, liksom elden och vattnet ger ångkraft...

DIKTAREN. Men friden? Hvilan?

DOTTERN. Tyst, du får icke fråga mer, och jag får icke svara!... Altaret är redan smyckadt till offringen... blommorna stå vakt; ljusen äro tända... hvita lakan för fönstren... granris i portgången...

DIKTAREN. Detta säger du lugnt som om icke lidande fanns för dig!

DOTTERN. Icke?... Jag har lidit alla edra lidanden, men hundrafaldt, ty mina förnimmelser voro finare...

DIKTAREN. Säg dina sorger!

DOTTERN. Skald, kunde du säga dina, så att icke ett ord stack utöfver; kunde ditt ord någon enda gång nå upp mot din tanke?

DIKTAREN. Du har rätt, nej! Jag gick som en döfstum inför mig själf, och när hopen lyssnade med beundran till min sång fann jag den själf vara skrål... därför, ser du, blygdes jag alltid när man hyllade mig!

Digitized by Google

DOTTERN. Och då vill du att jag? Se mig i ögat!

DIKTAREN. Jag håller icke ut din blick...

DOTTERN. Hur ville du hålla ut mitt ord, om jag skulle tala mitt språk!...

DIKTAREN. Säg dock, innan du går: hvad led du mest af, härnere?

DOTTERN. Af — att vara till; att känna min syn försvagad af ett öga, min hörsel förslöad af ett öra, och min tanke, min luftiga ljusa tanke bunden i fettslyngors labyrinter. Du har ju sett en hjärna... hvilka krokvägar, hvilka krypvägar...

DIKTAREN. Jo, och det är därför alla rätt-tänkande tänka krokigt!

DOTTERN. Elak, alltid elak, men det är ni alla!...

DIKTAREN. Hur kan man vara annat?

DOTTERN. Nu skuddar jag först stoftet af mina fötter... jorden, leran...

(Hon tar af skorna och lägger dem i elden).

PORTVAKTERSKAN (inlägger sin sjal i elden). Kanske jag får bränna upp min sjal med? (Ut).

OFFICERN (in). Och jag mina rosor som bara har taggarna kvar! (Ut).

AFFISCHÖRN (in). Affischerna får gå, men sänkhåfven aldrig! (Ut).

GLASMÄSTAREN (in). Diamanten, som öppnade dörrn! Farväl! (Ut).

ADVOKATEN (in). Protokollen i den stora processen rörande påfvens skägg eller vattuminskningen i Ganges källor. (Ut).

KARANTÄNMÄSTAREN (in). Ett litet bidrag, af den svarta mask som gjorde mig till morian mot min vilja! (Ut).

VIKTORIA (in). Min skönhet, min sorg! (Ut).

Digitized by Google

EDITH (in). Min fulhet, min sorg! (Ut).

DEN BLINDE (in, sticker handen i elden). Jag ger min hand för mitt öga! (Ut).

DON JUAN (i rullstolen in).

HON och VÄNNEN.

DON JUAN. Raska på, raska på, lifvet är kort! (Ut med de andra).

DIKTAREN. Jag läst att när som lifvet nalkas slutet, allt och alla rusa förbi i en enda defilé . . . Är detta slutet?

DOTTERN. Ja, det är mitt! Farväl!

DIKTAREN. Säg ett afsked!

DOTTERN. Nej, jag kan icke! Tror du att era ord kunna säga våra tankar!

TEOLOGEN (in, rasande). Jag är desavouerad af Gud, jag är förföljd af människor, öfvergifven af regeringen och förhånad af mina ämbetsbröder! Hur skall jag kunna tro när ingen annan tror . . . hur skall jag försvara en Gud som icke försvarar de sina? Bosch är det! (Kastar en bok på elden och går ut).

DIKTAREN (rycker boken ur elden). Vet du hvad det var? . . . Ett martyrologium, en kalender med en martyr för hvarje dag i året.

DOTTERN. Martyr?

DIKTAREN. Ja, en som pinats och dödats för sin tro! Säg hvarför! Tror du att alla, som pinas, lida, och att alla, som dödas, känna smärta? Lidandet är ju förlossningen och döden befrielsen.

KRISTIN (med pappersremsor). Jag klistrar, jag klistrar tills det inte finns något mer att klistra . . .

DIKTAREN. Och om själfva himlen remnade, så skulle du försöka klistra till den . . . Gå!

KRISTIN. Är det inga innanfönster där i slottet.

DIKTAREN. Nej, du, inte där!

Digitized by Google

KRISTIN (ut). Då går jag, då!

DOTTERN.

Vårt afsked förestår och slutet nalkas;
Farväl du mänskobarn, du drömmare,
Du skald som bäst förstår att lefva;
På vingar sväfvande utöfver jorden,
Du dyker ner ibland i mullen
För att den snudda vid, ej fastna!
— — — — — — — — — — — — — —
Nu när jag går . . . i afskedsstunden
När man skall skiljas från en vän, en plats,
Hur stiger icke saknaden af det man älskat,
Och ångern öfver det man brutit . . .
O, nu jag känner hela varat's smärta,
Så är det då att vara människa . . .
Man saknar äfven det man ej värderat,
Man ångrar äfven det man icke brutit . . .
Man vill gå bort, och man vill stanna . . .
Så rifvas hjärtats hälfter hvar åt sitt håll,
Och känslan slits som mellan hästar
Af motsats, obeslutsamhet, disharmoni . . .
— — —
Farväl! Säg dina syskon att jag minns dem,
Dit nu jag går, och deras klagan
Skall i ditt namn jag bära fram till tronen.
Farväl!

(Hon går in i slottet. Musik höres! Fonden upplyses af det brinnande slottet och visar nu en vägg af människoansikten, frågande, sörjande, förtviflade . . . När slottet brinner slår blomknoppen på taket ut till en Jättekrysantemum).

(Ridå).

Digitized by Google

INNEHÅLL.

DÖDSDANSEN, FÖRSTA DELEN 5

» ANDRA DELEN 77

KRONBRUDEN 129

SVANEHVIT 203

ETT DRÖMSPEL 255

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THE BORROWER WILL BE CHARGED THE COST OF OVERDUE NOTIFICATION IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW.

OCT 2 '76 H

BOOK DUE-WID

JAN 3 1978

FEB 1978

CANCELLED

Digitized by Google

Widener Library
3 2044 105 522 015

Digitized by Google